DAMIAN STĂNOIU

HAINE VECHI

Roman

FORUM

HAINE VECHI...

DE ACELAŞ AUTOR

Nuvele şi povestiri

Călugări şi ispite
Pocăinţa stareţului
Oameni cu sticleţi
Furtună în iad

Romane

Necazurile Părintelui Ghedeon
Duhovnicul Maicilor
Demonul lui Codin
Fete şi văduve
Alegere de stareţă
Camere mobilate
O zi din viaţa unui mitropolit
Pensionarii
Ucenicii Sfântului Antonie
Parada Norocului
Apostoli mincinoşi
Eros în mânăstire
Pe străzile Capitalei
Cazul Maicii Varvara
Bucureşti—Sinaia
Căsătorie de probă
O partidă de poker
Voiaj de plăcere
Dâmboviţă apă dulce...
O noapte cu ghinion
Preot fără voie
Jocul Satanei
Haine vechi...

Povestiri pentru copii

Cinci prieteni
Doi vagabonzi
Măgarul ciobanului
Capra
Vasile cel isteţ
Chimiţă R. Ilie
Doi colegi

Ediţii definitive

Cartea Pusnicilor vol. I şi II

Publicate înainte de 1927

Deşertăciunea deşertăciunilor (versuri)
Rugăciuni pentru copii
Cum se vizitează o mânăstire
Părintele Onufrie
Sora Valeria
Două ceasuri fericite
Mânăstirea Căldăruşani
Mânăstirea Pasărea
Mânăstirea Ţigăneşti
Mânăstirea Samurcăşeşti

Sub tipar:

Şomerii veseli (roman)

DAMIAN STĂNOIU

CLASIFICAREA
ZECIMALĂ:
859-3

HAINE VECHI....

ROMAN

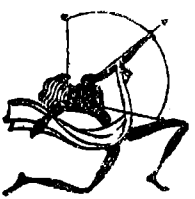

F O R U M

CAPITOLUL I.

Cocoşatul suspect.

1.

E ora când personalul de serviciu al spitalului *Visarion* se perindă pe la cancelaria administrativă pentru a-şi da raportul zilnic şi pentru a primi instrucţiuni. Infirmierele cu şorţurile şi cu bonetele albe-colelie, caraula şi portarul de noapte, nervoşi, lăţoşi şi somnoroşi, bucătarul ajutor, reprezintând pe bucătarul şef, cu şorţul îmbibat de o listă întreagă de mirosuri, — în aşteptarea economului, care îşi întârzie ca de obiceiu apariţia, răspund la întrebările subeconomului şi se amuză pe socoteala găinarului beat-turtă.

Intrebările subeconomului, un omuleţ pirpiriu şi clădit parcă numai din argint viu, sunt puse clar şi răspicat, dar pauzele pe care intenţionat sau nu le lasă între două fraze, precum şi privirile stăruitoare din ochii-i ce se vor pătrunde, intimidează pe cei mai slabi de înger şi pe cei ce se ştiu cu musca pe căciulă. Iar neastâmpărul servitorului care are atribuţia să colecteze păsări de prin satele vecine, pentru trebuinţele mai nobile ale bucătarilor,

stârneşte bună-dispoziţie. Nu grăieşte niciun cuvânt Marin Cocean zis Găinaru, dar e deajuns să-i priveşti o clipă gimnastica nasului stacojiu, a mustăţilor stufoase şi „pe oală", ca şi a ochilor mici, extrem de mobili şi veşnic de culoarea unui apus de soare, pentru a ţi se face poftă de râs.

Iată-l în sfârşit şi pe şeful administrativ al marelui spital dela marginea Bucureştilor. E trecut de şaizeci şi şapte de ani, gras, mustăcios, cu favorite vieneze şi cu doi ochi — uneori amăgitor de blânzi, alteori bănuitori ca ai unui poliţist la locul spargerii sau al crimei. Având locuinţa în nemijlocită vecinătate cu cancelaria, Iancu Malcaveţ a venit, ca de obiceiu, în papuci de casă, cămaşă de noapte cu nişte flori de arnici enorm de mari, iar pe deasupra un pardesiu de culoare închisă, pe care în zadar îl sileşte să-i acopere pieptul păros ce se vede prin gura cămăşii. Dacă privirea nu ar aminti atât de des şi de convingător pe fostul agent de siguranţă, faimos pe vremea lui, zâmbetu-i larg şi aproape nelipsit de sub mustăţile crescute în anotimp ploios, ar îndemna pe cei ce vin în contact cu dânsul să creadă că e mai bun la suflet decât vrea să pară atunci când foloseşte un ton prea aspru cu subalternii găsiţi în culpă. Mai ales că ironia şi gluma sunt mult mai frecvent întrebuinţate de el decât vorba de ocară şi decât ameninţarea sub orice formă.

— Bună dimineaţa! — glăsui Malcaveţ chiar înainte de a-şi trece prin uşă întreaga-i făptură revărsată şi familiară.

Apoi, după ce primi răspunsul colectiv al mici-

lor slujitori ce-i făcură mult mai mult loc decât avea nevoie, se îndreptă plin de zâmbet şi de voie-bună către masa din fund, unde subeconomul îl aştepta într'o atitudine indecisă, dar cu mustaţa impecabil sfârcuită. In clipa însă când mâinile celor doi îngrijitori ai marelui spital se strânseră convenţional şi... solidar, Marin Găinarul, care abia acum luase cunoştinţă de intrarea celui mai mare, le strică plăcerea primelor cuvinte.

— Salutare! — răcni el, cu dreapta salutând milităreşte şi cu stânga ţiindu-se sdravăn de cureaua caraulei de noapte.

— Aci ai fost, beţivule? — îl luă şeful în primire, pe un ton arţăgos dar numai pe sfert indispus.

— Pre-prezent la datorie! — răspunse găinarul răstit şi... demn.

— Ţi-am spus de-atâtea ori să nu mai vii beat la mine! Ţi-am spus, ori nu ţi-am spus?

— Şi şi eu... to-tot d'atâtea ori v'am spus că be-beţia mea nu nu priveşte pe pe nimeni! Nu priveşte pe pe nimeni. Am spus sau n'am spus?

Economul făcu haz de atitudinea bătoasă a colectorului de păsări, ceea ce îl încurajă pe acesta să devie şi mai obraznic.

— Am spus spus, ori n'am n'am spus? Că oricât aş bea, mintea ră-rămâne la la locul ei... Ba poapoate mai limpede ca la trezie... Pe pe onoarea mea de gă-găinar! Timp de pa-pazeci şi doi de ani... toţi iconomii şi şi subticonomii mi-au spus spus că sunt beţiv, da-dar nici unul n'a reuşit să mă prindă cu soco-co-coteelile încurcate... P'onoarea mea de gă-găinar!

— A adus astăzi un cocoş mort! — îl pârî subeconomul, fără să arate prea scandalizat de fapta lui Marin Cocean.

Chelia găinarului, întinsă pe trei sferturi din suprafaţa păroasă a capului, se îngălbeni subit ca o frunză moartă, ochii-i negri-sângeroşi se agăţară de rădăcina nasului, iar nasul se umflă şi se ridică agresiv.

— Foa-foarte drept a spus domnul subticonom: am adus un co-co-coş mort! Da parcă eu l-am omorât? Să mă ferească Dumnezeu şi Maica Domnului, să să pui mâna în be-beeregata unei lighioane! A murit că i s'au isprăvit zilele... Asta e!

— L-ai găsit în vreun şanţ sau lângă vreun gard... şi l-ai luat ca să mi-l pui mie la socoteală, beţivule!

— Doa-doamne fereşte! L-am pus pus în socoteala prea prea onoratei Epitropii... nu l-am pus pus într'a D-voastră! Asta e!

— Aseară a adus ouă de găină şi le-a pus la socoteală ca fiind de raţă, — îl acuză din nou subeconomul, mai mult ca să facă şefului rost de haz decât în vederea unei sancţiuni sau în speranţa unei pocăiri.

— Aşa e, mă beţivule? Ai darul de a face ouă de raţă din ouă de găină? De ce nu le-ai trecut ca fiind de gâscă sau chiar de struţ, că ai fi încasat o diferenţă şi mai mare!

— Foa-foarte drept a spus domnul subticonom. Dar nu sunt eu singur, din tot spitalul, care una cumpără şi alta pune la socoteală... Atâţia gologani de 5 să am eu... de câte ori a pus sto-stolnicul făină în la-lapte bătut... şi a trecut pe listă smântână.

Şi tot atâţia bănuţi să am eu câţi li-litri de apă a pus moş Vasile în gă-găleţile lui... şi şi bolnavii cred că mănâncă laptele aşa cu-cum a ieşit dela vacă... Şi tot atâţia go-gologani să am eu...

— Eşti un beţiv şi un mincinos, şi un hoţ fără pereche, — îl apostrofă economul, dar tot cu un ochiu râzând. — Am să te dau afară din serviciu! (Către subeconom:) — Te rog, dragă Spirache, să găseşti numaidecât un alt găinar, că nimic nu mai e de făcut cu beţivanul ăsta.

La auzul hotărîrii celui mai mare, vinovatul se opinti într'un râs înnecăcios, că era gata gata să dea ortul popii. Iar când izbuti să grăiască, mulţămită pumnilor pe care caraula i-i cărase fără economie în spate, zise:

— To-to-toţi i-iconomii şi subticonomii câţi au trecut p'aici în pazeci şi doi de ani, m'au ameninţat la fel! La la fel! Da, dar niciunul n'a îndrăznit... fi-fiindcă eu fur ca să beau şi să uit necazurile... dar du-dumnealor şi-au făcut burţi şi binale! Şi bi-binale! Asta e!

Fără să vrea, Iancu Malcaveţ îşi lăsă privirile să alunece pe umflătura cu caturi a pântecelui, apoi, făcând sforţări să-şi înghită mânia provocată de obrăznicia găinarului, râse ca de aiurelile unui om beat şi renunţă să-l mai sancţioneze.

— Ce zici, Spirache, să-l mai dăm afară? — se adresă el subeconomului închizând dintr'un ochiu. Că dacă bea şi minte, măcar ne mai distrează când şi când...

— D-voastră sunteţi prea îngăduitor, domnule econom, — se prefăcu subeconomul a fi mai sever

decât şeful. Parcă-l văd că mâine cumpără raţe şi pune la socoteală curcani... sau poate chiar viţei...

— Aşa ai să faci, mă beţivule?

— To-tot ce se poate... da-dar numai să mă creadă cineva. A-asta e!

— Auzi ,auzi! făcu economul pe indignatul. Să ţii în mână raţă şi să zici că e curcă! A, păi nu merge chiar aşa. Noi nu suntem puşi aici ca să ne batem joc de averea Epitropiei! Te rog, sub-econoame, să cauţi imediat un găinar de încredere. Piei din ochii mei, hoţule şi beţivule!

— Ia-iac' am pierit! se umflă Marin Cocean, revoltat deabinelea. Sa-salutare! Şi să po-poftiţi să trimeteţi după mine, că al dracului să fiu dacă oiu mai călca pe poarta spitalului. A-asta e!

După plecarea cu sgomot a găinarului, Malcaveţ se arătă fals îngrijorat de soarta spitalului rămas fără un slujbaş cu „experienţa" lui Marin, apoi ascultă raportul portarului de noapte.

— S'trăiţi, domnule iconom, în timpul serviciului meu nu s'a întâmplat nimic deosebit.

Urmă paznicul de noapte. Acesta, un ardelean trecut de cincizeci de ani, înalt şi spătos, îşi luă poziţie militărească şi grăi cu voce cam răguşită:

— S'trăiţi ,domnule iconom, în timpul serviciului meu nu s'a întâmplat nimic deosebit. Atâta numa că am descoperit în ias' dimineaţă un ochiu de geam spart, la closetul dela Nr. 6.

— Mă rog, cine l-a spart să facă bine să-l plătească, decise economul în primă şi ultimă instanţă.

— Atâta numa că nu se ştie a cui e vina...

— Cum nu se ştie! Şi de ce mă rog, nu se ştie?

— Apăi nu se ştie, că la closet umblă lume multă.

— Să răspundă infirmiera dela Nr. 6: cine a spart geamul?

— D'apăi eu de unde să ştiu, că doar nu-s drac să le ştiu chiar pe toate! — sări o femeiuşcă scurtă, plină şi înfiptă la vorbă. L-o fi spart vreun bolnav, l-o fi spart vântul, ori poate chiar ucigă-l-crucea o fi aruncat c'o chiatră ca să-mi facă mie năcaz, că aşa tot n'am destule!

Iancu Malcaveţ aruncă infirmierei o privire îmblânzită pe deasupra ochelarilor, apoi se adresă ajutorului dumisale.

— Te rog să faci imediat raport la Epitropie, pentru a se aproba înlocuirea geamului spart. Până să descoperim pe vinovat bolnavii nu pot fi expuşi curentului şi răcelii. Scrie acolo că din cauza vântului puternic care — etcetera ,etcetera. Să notezi însă că e pentru ultima oară când mai punem Epitropia să plătească neglijenţele servitorilor. Toate geamurile ce eventual s'ar mai sparge cu începere de azi, vor fi puse în socoteala personalului respectiv. De data aceasta hotărîrea mea este absolut definitivă.

După plecarea caraulei, economul îşi plimbă privirile strecurate prin ochelarii-i de aur, dela o infirmieră la alta; apoi, luându-şi o mutră foarte severă, se arătă extrem de grijuliu pentru soarta celor aproape două sute de bolnavi ce-şi căutau sănătatea în spitalul Visarion. Zise:

— Am primit plângeri dela bolnavi şi chiar dela domnii doctori, că raţiile de pâine şi chiar cele de lapte sunt insuficiente. Vreau să zic nereglementare.

Şi chiar suplimentele de brânză, friptură, smântână etc., lasă de dorit mai ales în privinţa cantităţii. Nu care cumva...

Înţelegând aluzia, cele opt infirmiere îşi înghiţiră revolta sau teama cum putură, până izbucni Veta Chirilă dela Nr. 4, adică cea mai cutezătoare şi mai gureşă dintre ele.

Are Veta Chirilă o mutră de câine din aceia care latră de multe ori fără pricină, dar care nu ezită să-şi înfigă colţii de îndată ce e călcat pe coadă sau numai ameninţat cu bâtul. E mică de statură, slabă-blană, puţin adusă de spate, nasu-i şi gura se caută reciproc ,iar ochii-i mari şi negri îşi pândesc victima din dosul ochelarilor legaţi după ceafă. E cea mai harnică, cea mai pricepută şi cea mai conştiincioasă din cele opt, dar şi cea mai rea de gură. Să ferească Dumnezeu pe careva, chiar intern sau doctor întreg de-ar fi, să intre în meliţa-i de sub nas, că până nu-l scărmănă, în auz sau în dos, atât cât să-şi răcorească sufletul, nu-i dă pace. Pentru calităţile ei deosebite însă i se iartă această meteahnă din născare, mai ales că, la un caz de nevoie, i-ar sări în ajutor nu numai bolnavii cu toate neamurile lor — la Visarion se află mulţi bolnavi internaţi pe viaţă, — dar e mult apreciată şi deci protejată de însuşi directorul medical al Epitropiei. Nu-i mai puţin adevărat însă că atunci când dreptatea este cu ochi şi cu sprâncene de partea cealaltă, ori nu se amestecă, mai ales dacă pielea altora e în joc, ori îşi recunoaşte vina în caz că ea însăşi se află sub acuzaţie. De data aceasta, economul săvârşind împrudenţa să arunce

bănueli grave asupra tuturor infirmierelor, fără nicio excepție și fără dovadă la mână, Veta se socoti cum nu se poate mai la largul ei.

— Domnule iconom, — sări ea cu glasu-i piți-găiat, — eu cred că ar fi mai nimerit să întrebați pe cămăraș și pe bucătari pentru lipsurile de care vorbiți! Ce suntem noi sau ajutoarele noastre de vină, dacă ni se dau porțiile mici și de proastă calitate? Că dacă ai sta să iei seama, toți ciupesc câte ceva din tainul bietului bolnav. Și bucătarul și cămărașul și stolnicul și....

— Ho, moară neferecată! — se burzului Malcaveț cu vocea lui de acioae răsuflată. Te-a întrebat cineva pe dumneata? Ești avocatul celorlalte? Sau... te cam simți cu musca pe căciulă și crezi că ai să scapi cu gura aia de plutonier major!...

— Ce moară! Ce muscă! Ce plutonier! se înfurie Veta Chirilă ca o tigroaică. Să facă bine domnișorii interni, atunci când sunt de gardă, să grăduiască laptele și să stea de față la distribuirea alimentelor, iar nu să treacă numai de formă pe la bucătărie — atunci când trec — și apoi să fie fericiți că-și pot întocmi menu-urile dumnealor după cum se mănâncă la Capșa!... Și să facă bine domnul subt-iconom...

— Destul! bătu economul cu pumnul în masă. Cât ai zice a și b, să pieriți toate din ochii mei. Duceți-vă la treburile voastre că peste un ceas începe vizita domnilor doctori. Acu să plecați!

— Să plecăm nici vorbă, dar mai întâi să lămurim chestia cu porțiile, — se obrăznici Veta spre hazul abia stăpânit al unora din colege și spre disperarea

celorlalte. Să vedem cine e vinovatul! Şi să mai vedem dacă nu cumva s'au întors vremurile pe dos, adică să se împută peşte dela coadă...

— Asta e nebună! zise economul către subeconom, adoptând pe loc o mutră de şef care şi-a pierdut bunătate de vreme cu un subaltern iresponsabil.

— Ba nu sunt deloc nebună! — protestă Veta cu glasul mai domolit, în timp ce părăsea cancelaria, înşfăcată dojenitor de celelalte infirmiere.

Malcaveţ privi câteva clipe în urma slujitoarelor îmbrăcate în alb, apoi se scărpină strengăreşte după ureche.

— Hei drăcia dracului! Te pomeneşti că sfrijita asta dela Nr. 4 va fi având oarecare dreptate...

— Te pomeneşti, — conveni şi subeconomul zâmbind ironic, — şi întinse şefului o hârtie pentru semnat.

— Mi se pare că iubitul nostru cămăraş cam exagerează uneori, insinuă Malcaveţ în vreme ce îşi potrivea ochelarii pe nas.

— Şi mie mi se pare, pufni a râs Radu Spirache. Dealtfel nu prea văd care dintre toţi ar putea fi socotit uşă de biserică...

— Ar trebui să-i mai strunim puţin...

— N'ar strica o încercare...

Se priviră în acelaş timp: economul pe deasupra ochelarilor, iar subeconomul fără să-şi întoarcă prea mult capul. Şi râseră cu poftă. Apoi, cel mai mare luă cunoştinţă de cuprinsul hârtiei adresată Epitropiei, pe care cel mai mic o ticluise în timpul scurs dela raportul caraulei de noapte şi până la

plecarea infirmierelor. Citește tare, pe nas, și mănâncă din silabe și chiar din cuvinte:

— „...că în urma puternicei vijelii din noaptea de 14 spre 15 ale curentei, s'au găsit, pe la diferite saloane, la autopsie și la cancelaria serviciului Medical, un număr de... geamuri sparte, cu dimensiunile arătate pe verso. Și vă rugăm să binevoiți a aproba..."

Aci, Malcaveț se întrerupse brusc din citit și își roti ochii în spațiul liber al cancelariei de dimensiuni inutil de mari, vădit enervat că nu făcuse acest control înainte de începerea lecturii. Și nu mică îi fu surpriza când descoperi lângă soba uriașă de teracotă, un bărbat ca de treizeci de ani, îmbrăcat sărăcăcios și purtând în spate o cocoașă care-i dădea un aer suspect, conspirativ.

— Cine ești dumneata și de ce stai acolo și nu vorbești? se adresă economul către ghebosul necunoscut, pe un ton autoritar și nervos.

Cocoșatul mai rămase o clipă lipit de sobă, nedumerit sau intimidat de înfățoiala burtosului cu favorite a la Frantz Iosef, apoi păși hotărît spre cel ce-i adresase cuvântul și-i întinse un plic galben cu antetul Epitropiei. Ianou Malcaveț recunoscu dintr'o privire scrisul unui slujbaș dela Direcția Medicală și scoase un scâncet nu tocmai de părere-de-bine. Dar expresia feței i se schimbă de îndată ce frunzări cele câteva rânduri închise în plic. Iar după ce le citi și reciti cu răbdare și cu satisfacție, nevenindu-i parcă să-și creadă ochilor, se adresă ajutorului cu o bucurie ce cu greu ascundea turburarea unei surprize extraordinare.

— Ghici cine îmi scrie!

— Nici vorbă că Dima. O fi mai având vreun porc de dat în pensiune...

— Dima îmi scrie, dar nu ca să ceară ceva pentru el, ci ca să-mi transmită o rugăminte din partea... Ghicește dacă-ți dă mâna!

— A primului epitrop?

— Nu!

— A directorului medical?

— Nici.

Radu Spirache ,după ce se asigură că aducătorul misivei, care, după înmânarea plicului, se retrăsese respectos la locul ce și-l alesese lângă sobă, nu poate auzi exact schimbul de cuvinte cu șeful, șopti cu frică și cu cutremur:

— Te pomenești că din partea lui Vintilescu!!...

— Exact! adeveri Malcaveț cu atâta gravitate în glas că abia abia se abținură să nu-și destindă nervii extrem de încordați, într'un râs de grozavă satisfacție dar și de batjocură la adresa celui ce făcuse un gest poate unic în cariera lui de funcționar superior al Epitropiei.

— Să-ți citesc scrisoarea amicului nostru Dima, grăi apoi economul, ca și când despre cu totul altă chestiune și-ar fi vorbit pe șoptite. Iată ce-mi scrie: „Nene Iancule, Domnul Vintilescu, stimatul și iubitul nostru director general, ar dori ca aducătorul acestei epistole, un cetățean cam necăjit pentru moment, să-și găsească pe la administrația spitalului o ocupație cât de modestă, până ce i s'o ivi altceva mai bun. Părerea mea personală este că, întrucât omul posedă condei sprinten, cel puțin așa am în-

țeles, ar putea să fie folosit chiar la cancelarie, mai ales că nenea Spirache duce aproape singur greul scriptelor..."

— Adevărat grăiește d. Dima, se arătă foarte încântat subeconomul. Și chiar de n'ar fi atâta nevoie, dorința d-lui Vintilescu e ordin pentru noi!

— Mai mult decât ordin: o favoare mare, mare, mare de tot, glăsui economul slugarnic, în vreme ce degetele-i groase și punctate cu semnele gutei se sbenguiau prin părul atârnat nemțește de cotlete, iar ochii îmblânziți la maximum căutau prietenos spre omul ce îndrăgise soba în plin sfârșit de Mai. — Poftim mai aproape, dragul meu, ca să ne vedem mai bine la față și să stăm puțintel de vorbă.

Cocoșatul se detașă cu o mică zăbavă de teracota prisoselnică în acest anotimp și se apropie cu pași mărunți și siguri de Iancu Malcaveț. Acesta îl cercetă polițienește din dosul lentilelor încercuite cu aur. Se pare că descoperi un punct neclar, ori poate prea... clar, în pupilele deosebit de prudente ale omului cu gheb. Sau forma cam neregulată a capului și mâinile albe, cu degetele ascuțite și nervoase, îl siliră să-și restrângă zâmbetul și să-și rezerve o părere definitivă pentru mai târziu.

— Care e numele dumitale?

— Barbu Grâuleț, răspunse ghebosul ,simplu și tot cu o clipă zăbavă.

— Bravo! Frumos nume. Fain de tot.

— Prietenii îmi mai spun și... Cocoșatul dela Sf. Vineri, aceasta pentru două motive: fiindcă obișnuesc să mă duc aproape în fiecare sărbătoare la biserica din Calea Călărașilor, și pentru a nu fi

confundat cu faimosul meu coleg descoperit de Victor Hugo la Notre Dame de Paris...

Privirile celor doi viitori şefi ai lui Grâuleţ se căutară speriate: e nebun ghebosul, sau îşi permite să facă glume proaste?

— Bravo, bravo!, zâmbi Malcaveţ incolor şi atent la gesturile ghebosului. Aşa se obişnueşte între prieteni. Şi acum încă o întrebare dacă nu te superi mătălică: e important să ştim cu ce te-ai ocupat până în prezent... Asta numai aşa ca să vedem ce ţi-ar fi mai îndemână de făcut... fiindcă odată ce eşti recomandat de d-l Vintilescu, nu mai avem nevoie de certificate de bună purtare şi nici de alte acte.

— Am fost agent de cultură, răspunse cel întrebat, cu acelaş calm şi cu aceeaşi zăbavă de-o clipă, zăbavă pe care Malcaveţ şi-o notă mental printre celelalte observaţii. Ultimul domiciliu, dacă doriţi să ştiţi, l-am avut în *Fundătura Turnul de fildeş,* din mahalaua *Olimpului....*

— Bravo! Auzi, Spirache? Agent de cultură a fost până acum Grâuleţul nostru! Bravo! E, aici o să fie mai uşor... Nu-i nevoie de cine ştie ce cultură ca să întocmeşti statele de leafă şi să aşterni pe curat ciornele d-lui subeconom. Dar... mă rog matale... cum devine treaba asta? Ce e aia agent de cultură? E... pe undeva pe la liceu? Ori poate chiar la universitate? Adicătelea de ce să te mai descos atâta! Ai fost şi gata! S'a terminat. Acum se cheamă că eşti funcţionar la cancelaria administrativă a spitalului Visarion. Şi de bună

seamă că eşti flămând ca un căţel, iar noi, în loc să ne fi gândit mai întâi şi mai întâi că ai picat dela drum, ne apucarăm de interogatoriu! Poftim! Du-te, te rog, la bucătărie, ai s'o descoperi dumneata, şi să spui acolo că te-am trimis eu ca să-ţi dea o cafea cu lapte. Să-ţi puie şi frişcă. Dacă n'a mai rămas lapte, să-ţi prepare imediat un ceai cu lămâie. După aceea, să te înapoiezi bine dispus la cancelarie. Domnul subeconom va avea grijă să-ţi facă rost de odaie şi să te puie în porţie. Leafa o să fie cam micuţă... şi nici gradul prea de laudă... dar în privinţa mâncării vei fi pus pe picior cu personalul administrativ, adică cu mine, cu dumnealui ,cu preotul, cu supraveghetoarele şi cu garderobiera. Nu-i aşa, dragă Spirache?

— Mai încape vorbă?

— Desigur că nu mai încape! Protejatul şefului nostru stimat şi iubit, trebue tratat după toată cuviinţa. Mai ales că e şi tare simpatic...

Cocoşatul zâmbi confuz şi plecă în căutarea bucătăriei, fără să salute. Rămaşi singuri, Malcaveţ şi Spirache se priviră o clipă întrebător, apoi grăi cel mai mic:

— Să ştiţi că domnul Vintilescu nu mai are zile multe de trăit... Un om ca el nu roagă pe cei din subordine să-i facă un serviciu personal, decât atunci când dă în anul morţii.

Economul grohăi gălăgios, bucuros că are prilej, însă când văzu că Spirache nu numai că nu-l imită dar şi-a luat şi o mutră bănuitoare, se scărpină în cotletul stâng şi zise:

— Crezi că...

— Eu... nu cred nimic, dar un pic de suspiciune nu strică deloc... atunci când șeful, care veșnic caută pete în soare, îți trimite un individ ca ăsta... să-ți cotrobăiască în registre și în dosare și probabil să tragă cu urechea! Eu am citit undeva că... de chinezi și de cocoșați să se ferească omul ca de foc!

— N'ai citit nicăieri; ai văzut niscai filme polițiste, — rânji Malcaveț. Mă prind că așa este. La urma urmei, ce ar putea să vadă dihania în registre? Și ce să audă dacă trage cu urechea? Dumneata n'ai auzit ce-a spus popa Dumitru, atunci când a adus farmacista vorba de „gura lumii"? A zis așa: „dreptul nu se teme de bârfeală răutăcioasă..." Probabil că din Evanghelie a grăit sfinția sa.

— Și cum noi...

— Firește! Cum noi...

Râseră amândoi cu îndrăzneala și cu satisfacția celor ce n'au a se teme de „bârfeala răutăcioasă".

— Oricum, tot e mai bine că n'ai complectat numărul geamurilor sparte, se bucură tâlhărește economul când își aruncă din nou privirea pe raportul stârnit de ochiulețul pe care pasnicul de noapte îl găsise ciobuit. — Te pomenești că dihania o fi fost de față când a vorbit caraula, așa cum a fost când eu am avut imprudența să citesc hârtia înainte de a mă încredința că suntem numai noi doi în cancelarie...

— Nu cred să fi fost atât de atent, își dădu subeconomul cu prepusul. Și chiar dacă a auzit tot, n'a putut să-și dea seama de adevăr. De unde să

ştie el că în raportul către Epitropie e vorba de geamul dela closetul salonului Nr. 4, multiplicat, iar nu de altele sparte de... vijelia care a bântuit în noaptea de 14 spre 15 ale curentei!

— Da ce vijelie! făcu Malcaveţ închizând dintr'un ochiu.

— Nu orice fleac de vânt e în stare să spargă... treizeci şi patru de geamuri într'o singură noapte!

— Prin urmare rămâne stabilit: treizeci şi patru de geamuri...

— Cu dimensiunile fiecăruia arătate pe verso...

Radu Spirache luă hârtia din mâna şefului şi după ce o mai reciti odată, sugându-şi ca de obiceiu cheuţorile gurii, şi mai îngroşând literile prea anemice, complectă spaţiul lăsat gol, cu cifra 34. In acest timp, Iancu Malcaveţ, fost agent în serviciul Siguranţei Capitalei, fost comisar de circumscripţie, fost vătaf de bătăuşi electorali, iar de vreo doi ani administrator al spitalului Visarion, post socotit printre ciolanele politice destinate căţeilor, şi-a găsit de lucru mângâindu-şi şi scărpinându-şi părul de pe faţă şi de pe cap. Aceasta probabil ca să alunge sau măcar să bagatelizeze un gând ce va fi încercat să-i turbure fericirea personală cu care se poate lăuda fără teamă că va fi desmiţit de realitate. A început cumva să pună mai mult temei pe bănuiala subeconomului, că omul cu gheb va fi având o misiune specială? Sau un strigoiu i-a şoptit la ureche, aşa cum i s'a mai întâmplat de câteva ori, că nu-i absolut indispensabil să fii şi cinic ca să te bucuri complect de plăcerea pe care ţi-o oferă furtul şi minciuna?

Intrarea cămărașului, care între două primiri sau distribuții de alimente, mai face treabă și pe la cancelarie ,curmă probabila carență strecurată o clipă în sufletul unui bătrân ce nu mai crede în veșnicia vieții pământești, și opri pe buzele subeconomului cuvântul destinat să dea surâsului imprudent, involuntar repetat, alt sens decât cel adevărat și care trebue să rămână tăinuit.

Ștefan Chiper, conțopist și cămăraș sau artelnic, este un bărbat ca de patruzeci de ani, înalt, spătos și... șmecher. Vorbește cu accent moldovenesc, scrie frumos, nu se încurcă niciodată în propriile-i socoteli, nu se amestecă în ale altora, și nu se îmbată decât de două ori pe săptămână: Duminica și Joia.

— Cu tot respectul! salută el înclinându-se exagerat, dar fără să-și privească stăpânii în față.

— Ți-a venit un tovarăș la cancelarie, îl înștiință totodată șeful și subșeful, bucuroși că pot să schimbe vorba.

— E un tinerel foarte simpatic... și după cât se pare foarte inteligent și mai ales foarte interesant, stărui economul trăgându-se de barbețe.

Cămărașul, care deja avusese ocazia să vadă pe cocoșat, căci însuși îl prezentase bucătarului șef, ridică indiferent din umeri.

— Numai de-ar face purici pe-aici...

— Asta nu ți-o pot garanta, se lepădă Malcaveț. Spune că a fost până acuma agent de cultură, auzi, bă? Agent de cultură!

— De cultura... gândacilor?

— Ce gândaci! Gheboșii ăștia sunt dăruiți dela

natură cu însuşiri pe care nici nu le-ai bănui. Da las' că ai să te convingi tu.

După ce recomandă subeconomului să expedieze „hârtia aia" cu primul curier, Iancu Malcaveţ ieşi grăbit, târâind papucii şi uitând să-şi strângă pardesiul la piept ca să acopere cămaşa de noapte măcar cât-de-cât. Când intră în locuinţa-i personală şi îşi aruncă ochii din întâmplare, sau poate chiar intenţionat, pe fereastră, văzu pe Grâuleţ înapoindu-se la cancelarie şi se lăsă ispitit să-l examineze de unul singur.

Omul se mişca fără grabă, cu mâinile la spate şi cu privirile în pământ. Nimic suspect în toată atitudinea lui. Malcaveţ însă forţă puţin prima-i părere şi găsi că un individ amărât, care îşi caută o bucată de pâine şi un blid de mâncare, un păseşte ca un filosof nepăsător de ceea ce se petrece în jurul lui, sau ca un savant absorbit de cine ştie ce calcule grozave. Iar când „individul" se apropie mai mult şi-i remarcă mai abitir ca la început albeaţa mâinilor şi fineţea gesturilor, în perfectă armonie cu cămaşa şi cu cravata, amândouă de cea mai bună calitate, dar în flagrantă opoziţie cu hainele sărace şi caraghioase; apoi picioarele frecând genunchii şi cu labele vârâte în nişte ghete furate parcă din garderoba dela studio a lui Charlie Chaplin; iar la urmă cocoaşa susceptibilă de a tăinui mai multe surprize decât însăşi cutia Pandorei, îşi zise că nimic nu i-au folosit atâţia ani slujiţi în poliţie, dacă nu l-ar suspenda pe Grâuleţ, pe Cocoşatul dela Sf. Vineri, măcar aşa de dragul acestui cuvânt situat în fruntea vocabularului per-

fectului agent poliţienesc. Ar fi putut Vintilescu să dea ghebosului o slujbă chiar în birourile dela centru ale Epitropiei, şi dacă nu i-a dat, indiferent pentru care motiv, măcar acest fapt trebue luat în consideraţie, chiar dacă individul n'are vreo misiune secretă şi chiar dacă nici lui nu i-ar trece vreodată prin cap că ar fi în măsură să furnizeze protectorului niscai informaţii în legătură cu administraţia spitalului.

Mulţumit că n'a insistat prea mult faţă de subeconom asupra acestei laturi a... cazului Grâuleţ, căci Radu Spirache se crede uneori îndreptăţit să aibă veleităţi şi să lucreze pe cont propriu, Iancu Malcaveţ se gândi imediat la singura fiinţă care l-ar putea urmări şi descoase pe cocoşat, şi care nu l-a desamăgit şi mai ales nu l-a trădat niciodată. Aceasta este Tinca Sipică, una din cele două femei care fac serviciul la locuinţele internilor. Nu trimise însă imediat după ea. Bătrânul îşi dădea seama că judecata nu-l mai serveşte atât de prompt şi de lucid ca în trecuţii ani şi deci şi-a făcut dela o vreme bunul obiceiu să mai rumege o idee înainte de-a o pune în practică.

A întâlnit pe frumoasa şi deşteapta servantă ceva mai târziu, prin curtea spitalului. Tocmai venea dela croitor cu hainele proaspăt călcate, ale unui „domnişor" intern. Malcaveţ încă nu-şi rumegase ideea îndeajuns, căci tot mai simţea mici îndoieli pişcând-o de ici şi de colo. Dar când dădu cu ochii de silueta extrasimpatică a Tincuţei, privirile-i blazate prinseră viaţă, un zâmbet net poliţist îi înflori sub mustăţi, iar locul grohăielilor pe care

le scoate când se află în dubiu, supărat sau obosit, îl luă vorba mieroasă și promițătoare.

— Ne-a sosit un băiat foarte foarte drăguț..., grăi el închizând dintr'un ochiu și încetinindu-și mersul. Are să ne fie de ajutor la cancelarie.... Dacă izbutești să-l săruți, cu siguranță că are să-ți meargă bine... Cocoșații, ca și coșarii, sunt purtători de noroc...

Tincuța reținu cuvintele „foarte drăguț" și „să-l săruți", și își văzu de cale fără să mai deschidă gura. Iar Malcaveț, fericit că are prilejul, real sau imaginar, să se pasioneze de „chestii" care-i sunt mult mai familiare decât „foile de dietă" și decât rapoartele cu oale de noapte, cu scuipători, cu găleți, cu brancarte și cu geamuri care se sparg singure, își duse mâinile la spate și se îndreptă spre poarta cea mare. O scurtă plimbare prin curtea exterioară, presărată cu arbori seculari și cu pajiști verzi, împrăștie grijile, sau măcar le micșorează, și-ți dă senzația unei reîmprospețiri.

CAPITOLUL II.

Şoareci de spital.

1.

Imprudenţa pe care o săvârşise Iancu Malcaveţ sgândărind potlogăriile unor subalterni care în definitiv se găseau pe linia unei vechi tradiţii, imitând în mai mic pe mai-marii lor, n'a rămas fără urmări. Ceea ce se vântura până aci cu fereală şi mai mult într'o doară, deci fără certitudinea adevărului, acum se vorbeşte pe faţă şi în gura mare. Ofensate în corectitudinea lor, deplină sau relativă, infirmierele au răspândit prin saloane confirmarea bănuelilor ce se colportau pe seama lăcomiei şi a neomeniei celor puşi să supravegheze, să prepare sau să distribue alimentele cuvenite bolnavilor şi personalului. Toată lumea era acum aproape convinsă că porţiile de mâncare, de pâine, de lapte, etc., care se dau, nu reprezintă, cantitativ şi calitativ, nici jumătate din ceeace plăteşte Epitropia, că stolnicul, cămăraşul şi bucătarii n'ar putea să-şi acopere din salariile lor nici o pătrime din cheltuelile pe care le afişează, şi că domnişorii interni închid ochii atunci când s'ar cădea să-i

dubleze, pentru ca şi economul, la rândul lui, să nu facă vreo obiecţie asupra cheltuelilor necesitate de imaginaţia lor culinară.

Se înţelege că Veta Chirilă, dinamica infirmieră dela salonul Nr. 4, nu cruţa absolut pe nimeni. Nici propria-i limbă care cu greu mai prididea să debiteze tot ceea ce i se pretindea de către năvalnica pornire a stăpânei. Toată administraţia de ieri şi de totdeauna a spitalului Visarion era împroşcată cu veninul subalternului fericit că are prilejul să-şi răzbune umilinţele şi lipsurile, dar cel mai dărăcit dintre toţi, adică dintre vii şi dintre morţi, era Ştefan Chiper, cămăraşul sau artelnicul spitalului. Imediat după Chiper venea la rând d-na Elena Călimară, garderobiera. Impotriva acestora Veta Chirilă mai avea şi alţi colţi, pentru secrete cunoscute de tot spitalul, şi găsise acum momentul să strige pe toate glasurile care-i conveneau.

Ştefan Chiper se pripăşise la spitalul Visarion cam de vreun an şi jumătate, recomandat fiind de un prieten personal al lui Malcaveţ. A venit rupt şi ponosit, ca un ins scăpat din cine ştie ce urgie. Veta Chirilă tocmai se găsea atunci amărâtă din cauza infidelităţii frizerului, care se mutase la Filantropia dimpreună cu laboranta dela farmacie. Văzând pe Chiper bărbat voinic şi în plină tinereţe, şi-a închipuit imediat cum ar arăta dacă ar fi ceva mai dichisit şi l-a luat în primire fără prea multe fasoane. L-a îmbrăcat, l-a încălţat, l-a ferchezuit ca pe un funcţionar veritabil, mai ales că individul lucra atunci numai la cancelarie şi bineînţeles, şi l-a făcut amant. Fără ascunzişuri. Căci nici spitalul

nu e mânăstire şi nici slujitorii lui nu sunt călugări. Au ieşit împreună ca să vadă hora din sat şi să cinstească un spriţ la gheaţă, s'au plimbat prin pădurea învecinată, şi chiar în oraş s'au călătorit de câteva ori. Toate acestea până în ziua când d-na Călimară, garderobiera spitalului şi văduvă neconsolată, a observat că noul conţopist dela cancelaria administrativă e un bărbat demn de luat în seamă. Şi că situaţia lui umilă poate fi trecută cu vederea atunci când nu eşti nici prea bătrână ca să uiţi de prezenţa bărbaţilor pe pământ, nici destul de tânără ca să-ţi alegi din mulţimea celor ce ţi se oferă şi nici nu locueşti în plin oraş ca să mai zăboveşti în aşteptarea unei partide mai aspectuase.

Ce-i drept, Chiper n'a părăsit brusc pe Veta, fie din pricină că infirmiera era mai tânără decât garderobiera, fie de teama unui scandal care i-ar fi adus cel puţin obligaţia de a părăsi spitalul pe nepusă masă. Şi-a rărit însă tot mai mult vizitele la domiciliul ei din dosul paravanului, iar în sat şi în pădure n'o mai însoţea decât în ceată.

— Să ştii că i-a sărit ochii după alta, i-a vârît ajutoarea un fier la inimă.

— După care?, a sărit Veta în poziţie de atac.

— Spitalul e mare şi dracu e bătrân, a ridicat ajutoarea din umeri şi din sprâncene.

In zadar însă a pândit Veta şi a tras cu urechea, că n'a putut dovedi altceva decât o „răceală" a iubitului. Bineînţeles, l-a săpunit pe Chiper după toată cuviinţa, dar s'a împăcat cu noua faţă a legăturii lor, nădăjduind într'o reîntoarcere a dra-

gostei. Sau contând cu o ruptură definitivă. Pentru ambele eventualităţi s'a crezut Veta pregătită sufleteşte. Dar în ziua când i-a ajuns la ureche că iubitul ei face cam des inventariul garderobei şi zăboveşte cam mult, cu uşa încuiată, în magazia guvernată de d-na Călimară, a simţit fierul geloziei înfigându-i-se drept în inimioară.

— Porcule! Ticălosule! Golanule! Beţivule! Am cheltuit bănişorii munciţi din greu, ca să te scot din izână... şi cum te-ai văzut la mal, ţi-a dat inima brânci după garderobiere... După cucoane, ha? Nu-ţi mai plac infirmierele, nemernicule!

Dar nu numai cu vorba şi-a alungat Veta năduhul de pe inimă. Aşa l-a pocnit pe Chiper cu un ţucal în cap, că i-a stârnit sângele şi i-a făcut o rană pe care trădătorul a trebuit să şi-o panseze fără întârziere.

— Porcule! Nemernicule! Golanule! Iţi închipui pe semne că am să-ţi fac silă? Atâta rău! O mie de ani să aştepţi, vită încălţată! Peşte nerusinat!

Apoi şi-a adus aminte Veta, că Mitică fochistul o salută respectuos şi-i zâmbeşte a dragoste. Şi îndată a adăugat — mai mult pentru ea căci Chiper cu greu ar fi mai auzit-o:

— Ehe! Da ce crezi, porcule, că numai tu eşti bărbat în tot spitalul ăsta? Ehe! Numai să vreau... şi... ehe!

Cu trecerea timpului, văpaia geloziei şi cârcelul răzbunării s'au transformat într'o ură stăpânită, însă gata să izbucnească în momentul când ar fi fost sgândărită. Şi prilejuri puteau să se ivească destule după ce Chiper a primit şi atribuţia de

cămăraș sau artelnic. Căci nu e zi dela Dumnezeu când o infirmieră corectă și conștiincioasă ca Veta, să n'aibă motive de fricțiuni cu un cămăraș necinstit, lipsit de suflet și gros de obraz ca iubitul d-nei Călimară. Au făcut însă amândoi tot ce s'a putut ca să evite o ceartă în public, ceartă care, având în vedere temperamentul vulcanic al Vetei și ura care-i umplea toate rezervoarele răbdării, s'ar fi transformat repede într'o încăierare teribilă. S'a gândit ea uneori să strige împotriva micilor escrocherii ale fostului amant, mici dar multe și permanente, ca să fie auzită de domnii medici secundari și chiar de Domnul Profesor, dar, femeie inteligentă fiind, și-a dat seama că nimic nu va izbuti. Mai întâi că toți hoții mari și mici, toți șoarecii care mușcau din cașcavalul plătit de Epitropie, își cunosc matrapazlâcurile, atunci când nu le fac de acord, și deci se tolerează și se acoperă reciproc. Domnii medici secundari sunt prea grăbiți să înceapă și să-și termine vizitele obligatorii, iar Domnul Profesor n'ar fi putut în niciun caz să fie deranjat cu asemenea mărunțișuri. Și încă de-o umilă infirmieră, care nici măcar nu e în măsură să afle cu preciziune cât stă scris în buget și în niscai regulamente, ca să-și dea seama cât se fură și de unde se trage mai mult.

Se înțelege deci că un prilej ca acesta, oferit de chiar șeful administrației și al tâlharilor, prin prefăcuta dar imprudenta-i revoltă, nu putea să scape neînfricatei și integrei infirmiere, fără să-l folosească din plin împotriva celui ce-i răsplătise

dragostea şi sacrificiile băneşti, cu o ingratitudine ce nu poate fi uitată de o femeie ca dânsa.

— A venit aici, cine dracu l-o fi adus, cu pantalonii peteciţi în fund şi c'o fleaşcă de pălărie împrumutată dela vreun cerşetor... Iar acum, Chipăruşul nostru se poartă ca un fante şi se îmbată când îi place şi cu băuturile cele mai de soiu... De unde, mă rog, acest lux şi această risipă? Din leafa de treizeci de lei pe lună pe care i-o dă onorata Epitropie? Sau te pomeneşti că, fără ruşine cum îl ştie tot spitalul, o fi luat şi vreo slujbă de peşte... la vreo paţachină care se crede cucoană fiindcă nu e trecută în statele de servitori?...

Veta ieşise de după paravanul care-i îngrădeşte domiciliul într'un colţ al salonului şi vorbea în auzul şi pentru ştiinţa bolnavilor. Aceştia, în majoritate vechi şi permanenţi pensionari ai spitalului, căci sufereau de boli nervoase incurabile, ca de pildă paralizia unei mâini, a unui picior, a feţii, a graiului chiar, nu se arătară prea revoltaţi de furăturile celor ce le dijmuiau hrana, căci racila era veche şi probabil tot aşa de nevindecabilă ca şi infirmităţile lor. Dar remarcară încă odată îndrăsneala cu care Veta Chirilă, îngrijitoarea lor fără pereche, glăsuia adevărul riscându-şi situaţia. Căci oricât ar fi apărat-o ei şi oricât ar sprijini-o pentru meritele-i excepţionale, Domnul Profesor şi cutare funcţionar superior dela Epitropie, n'ar fi deloc exclus ca într'o zi să se dovedească mai tare voinţa economului, adus aci de un om politic într'un post politic. Bineînţeles că nu lipsi nici cuvenita picătură de haz, cunoscute fiind sentimentele Vetei

pentru cămărașul nerecunoscător și pentru „pațachina" al cărei nume nu-l pronunța niciodată în legătură cu trădarea și cu micile coțcării ale fostului iubit, dar pe care toată lumea îl avea imediat pe buze.

— Și ce crezi mata, madam Veta, că are să iasă din toată hărmălaia asta, stârnită involuntar de gura păcătosului?, întrebă un pensionar bun de comedii, imitând vocea și tușitul specific al lui Iancu Malcaveț.

Râsul stârnit ținu timp suficient ca madam Veta, femeie inteligentă, să-și dea seama de zădărnicia rățoelilor ei și să se lase luată de apele din sală.

— Apăi... o fi știind Satana ce are să iasă, că el le face și le desface pe toate! — răspunse ea sigură că și de data aceasta i-a ieșit din gură adevărul și numai adevărul.

2.

Moș Vasile Mihale, bătrânul și vechiul furnizor al laptelui, sosi ca de obiceiu disdedimineață și după ce își cărăbăni bidoanele pe sala bucătăriei, se așeză pe unul din ele, în așteptarea internului de gardă și a cămărașului. Primul avea obligația să-i grăduiască laptele, iar al doilea să-l ia în primire și să-l predea bucătarilor pentru a-l fierbe. Are șaptezeci și opt de ani moș Vasile și locuește în satul semibulgăresc din apropierea spitalului.

— Mai ai mult până să te scoată Epitropia la pensie, moș Vasile? — își făcu rost de vorbă Ilie

Chiru, ajutorul de bucătar, în vreme ce-şi punea halatul profesional.

Moş Vasile, tăcut şi cam ursuz din fire, răspunse cu zăbavă şi nu tocmai cu haz. Era şi puţin somnoros, căci un sgomot venit din grajdul bivolilor l-a silit să se trezească mai de noapte ca de obiceiu.

— Am împlinit treizeci şi opt de ani de când ţiu spitalul Visarion cu lapte, dar pe mine nu mă scoate Epitropia la pensie... Pe mine mă scoate moartea... dar nu chiar aşa de curând!

— Iţi închipui oare că Dumnezeu îţi va dărui câţiva ani în plus, fiindcă ai adăpat atâtea mii de bolnavi, în atâta amar de vreme?

Vasile Mihale cântări puţin cuvântul *adăpat*, apoi clătină protestatar din cap şi socoti că trebue să corecteze pe interpelator.

— Nu i-am adăpat, ci i-am hrănit, răspunse el zâmbind acru, după ce se încredinţă mai întâi că nu se află nicio icoană în vederea ochilor lui.

— Rămâne de văzut cum va socoti Dumnezeu la judecata viitoare, râse Ilie Chiru rânduindu-şi oalele în care să golească plutonul de bidoane.

— Am să pui şi eu martori pe toţi internii, pe toţi bucătarii şi pe toţi artelnicii care s'au schimbat în timpul de când trepădez drumul spitalului...

— Numai de-ar avea curajul să jure strâmb... Şi numai de nu şi-ar vârî Veta Chirilă nasul tocmai în clipa când vei socoti că ai să scapi şi de-acolo cu faţă curată...

Unchiaşul deschise gura să grăiască un cuvânt şi despre infirmiera cea cu limba fără stavilă,

dar la urmă se mulțumi să schițeze o strâmbătură în chip de râs. Apoi tot vru să zică ceva, căci singur faptul pronunțării numelui infirmierii dela Nr. 4 stârnește totdeauna discuție, dar un sgomot de pași, ce coborau grăbiți la subsol, îi opri și de astădată vorba în gât. Bănuise în primul moment că vine internul de serviciu și această bănuială îi stânjenea nu numai graiul ci și respirația. Când apăru Ștefan Chiper, cu somnul în nas și cu mutră de om pornit pe gâlceavă, moș Vasile respiră adânc și izbucni într'un râs că i se văzură toate știrbiturile din gură.

— Credeam că s'a întors lumea pe dos... și s'a hotărît taman domnișorul care face serviciu astăzi... să-și lase somnul dulce de dimineață și să vie să-mi grăduiască laptele..., grăi el pe față, amestecând vorba-i răgușită și foanfă cu râsul de babă năpădită de tuse.

Ștefan Chiper, nu tocmai în apele lui, căci nu dormise decât foarte puțin și avusese vise urâte, aștepță până ce lăptarul îmbătrânit în rele, din vina lui sau a altora, își adună gura acasă, și-l întrebă cu ifose de procuror:

— Vrei să spui că astăzi... ai avea motive speciale să nu ți se controleze marfa?

— Ca de obiceiu!... trânti Ilie Chiru răspunsul cel mai potrivit pe care ar fi putut să-l dea moș Vasile, dacă ar fi vrut să grăiască fără ocoluri. Ceea ce nu fu cazul, căci zise:

— Pe ziua de ieri... biolițele mele au păscut iarbă crudă... și cam jilavă... și mă tem să nu fie laptele cam subțire...

Cămăraşul fu picnit, netam nisam, de-o poftă grozavă să-i strige lăptarului în faţă că e mincinos, tâlhar şi porc, şi în acelaş timp să-i răstoarne toate bidoanele pe care avusese neruşinarea să le umple cu lapte „cam subţire", provenit din „iarbă crudă şi cam ijlavă", dar această pornire vitejească, străină de calapodul sufletului lui, fu strivită brutal de-un râs epileptic, ce se adresa deopotrivă lăptarului şi propriei conştiinţe, şi care avu darul să-i alunge şi somnul şi indispoziţia pricinuită de vise urâte.

— Chestiunea nu mă priveşte, se strâmbă el mulţumit că poate să facă această remarcă. Urmează să te descurci, cum vei şti şi cum vei vrea, cu domnii bucătari. Mie să-mi numeri imediat partea mea...

— Să treacă mai întâi controlul domnului intern, şăgui moş Vasile ducându-şi mâna la buzunarul şalvarilor largi cât un cort ursăresc.

— Nici controlul acesta nu mă privşete direct, îi replică, pe bună dreptate, cămăraşul, şi-i întinse mâna mişcându-şi degetele semnificativ.

Acelaş gest îl făcu şi Ilie Chiru în calitate de reprezentant al bucătarului şef.

Lăptarul îşi vârî şi mâna cealaltă în al doilea buzunar fără fund, dela pantaloni, şi atât zăbovi el căutând prin aceste buzunare, că parcă ar fi aşteptat să se întâmple ceva, poate chiar un cutremur grozav şi o moarte, care să-l scutească de a mai remite celor două mutre arginţii de fiecare zi. In cele din urmă se hotărî să scoată ceva zornăitori, dar mai înainte ca să-i numere şi să-şi

ia rămas bun dela ei, dădu drumul unei întrebări care îi stătea ca un nod în gâtlej:

— Nu cumva e de gardă domnişorul Lambru?...

— Nu! Hotărît că nu!, îl asigurară prompt şi convingător cei doi domni care continuau să-şi ţină dreptele întinse şi să mişte semnificativ din degete.

Moş Vasile începu o numărătoare, dar pe la mijlocul ei crezu necesar să se mai asigure încă de un răspuns la fel de mulţumitor:

— Şi... dacă internul care e de rând o fi lipsind din spital şi l-o fi rugat pe Lambru să-i ţină locul?

— Cel care lipseşte din spital e tocmai Lambru, îl asigură cămăraşul pe cuvânt de onoare. A fost ieri la cursuri, şi a rămas în oraş.

Vasile Mihale clătină din cap şi scânci a râde, fără să-şi divulge gândul, apoi îşi ciuli urechile ca să asculte o veste bună pe care Tincuţa Sipică, una din cele două servante dela locuinţele internilor, o comunica printr'una din ferestrele deschise ale bucătăriei:

— M'a trimes domnişorul Ştefănescu să vă spun că nu vine să primească laptele. Să puie gradul d. Chiper, sau bucătarii.

— S'a făcut! o asigurară pe Tincuţa amândoi slujbaşii cărora internul de gardă le acorda încredere desăvârşită.

Dealtfel, în fiecare dimineaţă se repeta aceeaşi poveste. Lăptarul, cămăraşul şi ajutorul de bucătar, îşi făceau datoria să aştepte sosirea domnişorului de serviciu. Iar acesta îşi făcea la rându-i

datoria să trimită vorbă că nu vine, fără să invoace vreun motiv măcar aşa de ochii lumii. Singur doctorandul Ion Lambru avea uneori gustul fistichiu să-şi întrerupă bunătate de somn şi să coboare la subsol pentru a proba, cu ajutorul lactometrului, calitatea laptelui şi obrazul lăptarului. Şi tot el se mai deranja câteodată să asiste la ceremonia cotidiană a recepţionării alimentelor aduse din oraş de către stolnic. E drept că neplăceri prea usturătoare nu rezultau din ostenelile lui Lambru, pentru cei prinşi cu ocaua mică, dar nici ignorate nu erau. Atâta gălăgie făcea originalul viitor medic, atunci când găsea apă în lapte, carne proastă şi alte alimente sub nivelul preţului şi al minimului de calitate higienică şi nutritivă, că îndată afla tot spitalul, şi criticile stârnite pălmuiau măcar cât-de-cât obrazul celor în cauză. Nici vorbă că domnii aceştia ţineau grozav seamă de zilele când Lambru era de rând, dar atât erau de nărăviţi şi de lacomi, că nu se puteau abţine să nu ciupească măcar cât de puţin. Şi nici nu voiau să procedeze chiar după lege şi după dreptate, fie şi odată în săptămână, de teamă să nu se observe diferenţa prea mare dela bine la rău şi viceversa. Astfel că înghiţeau amenzile şi ocările lui Lambru făcând haz şi bătându-şi joc de-o asemenea scrânteală, siguri sută în sută că altceva mai rău nu vor păţi. Economul e tare la Ierusalim; iar Lambru, care se înfruptă şi el din bogăţia menu-urilor tolerate şi plătite în bună parte de Malcaveţ, nu va merge niciodată prea departe cu „răţoelile" lui. Un singur lucru îi supăra mai mult şi anume că nici Lambru nu se

deranjează regulat, ca să știe când e albă și când îi neagră.

Vasile Mihale, fericit că nu l-a nimerit Lambru „taman astăzi", când bidoanele conțineau probabil mai multă apă ca de obiceiu, dădu bucătarului și cămărașului „drepturile cuvenite", mai mult cântărind cei câțiva gologani decât numărându-i. Înțelegerea era așa: lăptarul preda atâția litri de lapte mai puțin decât se trecea pe bon, achitând valoarea respectivă bucătarului și cămărașului. Iar aceștia urmau să complecteze cantitatea pe care o primiseră în numerar, astfel: primul, adăugând, pentru partea lui, apă dela robinet, iar al doilea zeciuind porțiile bolnavilor. Astăzi însă moș Vasile făcu excepție dela regulă și nu mai reținu cantitatea de lapte pe care bucătarul urma s'o înlocuiască cu apă.

— Carevasăzică... te mai gândești câteodată și la suflet, îl ironiză Ilie Chiru. Plătești de două ori și pleci mulțumit că nu te-a ținut dracu de mână...

Socotind pesemne că drept a grăit ajutorul de bucătar, Vasile Mihale a tușit în sec și luându-și vasele a plecat pe mutește așa cum făcea totdeauna.

— Mă îndoiesc, grăi Chiper după ce unchiașul dispăru cu faitonul, — dacă și Dumnezeu va socoti păcatul lăptarului atât de mare pe cât arată când îl judeci fără să te gândești mai departe...

— Adică îți închipui că și lăptarii vând apa cu acelaș „gând bun" cu care o vând cârciumarii? se miră Ilie Chiru schițând un gest caraghios.

— Eu sunt convins că moș Vasile, după cât îmi

dau seama, ar fi de-o mie de ori mai bucuros să aducă marfă curată şi să fie controlat în fiecare zi, decât să adauge apă şi să se ştie în permanenţă cu musca pe căciulă, fără să aibă din asta cine ştie ce profit...

— Vrei să spui că toţi banii pe care unchiaşul îi încasează pe apă... tot pe apă se duc, nu-i aşa?

— Poate că mai dă şi din cei curaţi...

Un tuşit care părea că vine dela o persoană străină, atrase privirile celor doi, ca şi ale rândaşilor din jurul plitei principale, pe care fierbea laptele, către scara ce coboară dela parter. Dar nu în direcţia scării descoperiră ei pe tuşitor ci ceva mai la stânga, în unghiul format de perete şi plita secundară. Era însuşi Barbu Grâuleţ, noul conţopist dela cancelaria administrativă.

— E cam de dimineaţă, musiu... abia am pus laptele la fiert, — îl luă în primire Ilie Chiru după ce aşteptă în zadar câteva clipe ca noul venit să dea bineţe sau să-şi exprime o dorinţă.

Cocoşatul însă nu scoase niciun cuvânt şi nici nu se mişcă din loc. Continua să privească pe Chiru cu ochi ameninţători, compunându-şi o mutră de cimpanzeu ce se pregăteşte de atac.

— A! Noul meu coleg... domnul Grâuleţ! Ce plăcere! Ce plăcere! Da ştii că eşti foarte foarte matinal! Bravo, bravo! Bună dimineaţa!

Amabilitatea cam scârţiită a lui Ştefan Chiper, n'avu alt rezultat decât schimbarea direcţiei privirilor neprietenoase şi cotrobăitoare ale omului cu gheb. Abandonând brusc persoana cu halat alb, a ajutorului de bucătar, ochii de fiară iritată, ai coco-

şatului, se fixară neîmblânziţi asupra cămăraşului cu şort verde şi cu creionul după ureche. Niciun cuvânt, nicio mişcare a buzelor, care să-l trădeze că poate gândeşte cu totul altfel decât vrea să arate mutra-i respingătoare.

Cei trei servitori de sub ordinele lui Ilie Chiru rămaseră cu gurile căscate, aproape paralizaţi, iar cămăraşul şi ajutorul de bucătar, după ce aşteptară în zadar un cuvânt din partea cocoşatului, se făcură că-şi văd de ale lor treburi.

Noroc că Grâuleţ nu stărui în atitudinea-i belicoasă decât preţ de zece minute, după care dispăru pe scara ce duce la parter, fără să onoreze pe slujitorii găsiţi la bucătărie măcar cu un cuvânt de ocară.

— Ce-i cu sluţenia asta? întrebă Chiru pe Chiper arătând cu nasul în direcţia scării pe care se evaporase Grâuleţ.

— Aceeaşi întrebare voiam să ţi-o pun şi eu... dar mi se pare că ştiu mai mult decât tine. A venit cu recomandaţie din partea lui Gogu Vintilescu, pentru a fi întrebuinţat la cancelaria administrativă.

— Şi... alde Vintilescu de unde l-o fi dibuit aşa de echipat? Din hala de vechituri, ori chiar din grădina lui Scaraoschi?

— Habar n'am... dar cred că nu strică să fim cât-de-cât prevăzători. Cocoşaţii ăştia... de...

Ilie Chiru rămase o clipă pe gânduri, apoi socotind că nu cu unul ca el îşi va încerca puterea temutul director general al Epitropiei, râse cinic şi zise:

— Ce-o să-mi facă?

Iar după o scurtă pauză:

— Şi cum o să te fereşti de uciga-l-toaca? L-ai văzut, mă rog, când a venit? I-ai auzit măcar paşii pe scări sau pe ciment? Dacă nu binevoia să tuşească, putea să stea acolo şi să asculte discuţia noastră mult şi bine!

— Ei comedia dracului! se scărpină Chiper pe toată suprafaţa lunei din creştetul capului. Te pomeneşti că are darul să se facă nevăzut...

— Odată ce e drac!...

Izbucniră cu toţii într'un râs de destindere. Apoi, după ce mai schimbară câteva păreri, deci tot atâtea răutăţi, hotărîră de comun acord că presupusul diavol nu e în realitate decât un nenorocit, fără nicio vină pentru infirmitatea cu care probabil s'a născut, şi întru nimic suspect din cauza unei vizite pe nespălate şi a unor priviri care nu aveau de ce să fie prieteneşti şi cu atât mai puţin surâzătoare.

— In tot cazul, conchise cămăraşul, nu strică să fim prevăzători, dacă nu pentru noi, ăştia care mai ciupim câte ceva, măcar pentru cel mai mare... aşa ca un pic de recunoştinţă. Că dacă n'ar închide el ochii...

— Inchide el ochii, dar nu-şi prea ţine gura! N'ai auzit ce s'a vorbit ieri în cancelaria administraţiei? La urma urmei, fiecare cu pieluşica lui, se sborşi Ilie Chiru slobozind o înjurătură la adresa lui Malcaveţ.

3.

Inainte de-a începe să distribue laptele, Ştefan Chiper, care era în curent cu cele ce se vorbiseră în ajun pe socoteala lui, atrase atenţia primitoarelor să umble cu băgare de seamă ca nu cumva să verse laptele de prin căni şi la urmă să cadă vina pe el că a făcut împărţeală nedreaptă.

— Nicio picătură să nu lipsească din porţia bolnavilor, — adăugă el cu mutră cinică, — şi nimeni să nu cuteze a-l subţia cu apă. Onorata Epitropie plăteşte porţii întregi şi lapte curat, aşa cum a ieşit din ugerul bivoliţelor lui moş Vasile, şi deci se cuvine ca noi să respectăm întocmai voinţa domnilor epitropi, care este şi voinţa răposaţilor donatori...

Femeile, mai toate ajutoare de infirmiere, se priviră întrebătoare şi indignate, dar indignarea lor nu-şi găsi expresie decât în murmure timide şi în gesturi mute. Niciuna n'avea curaj să se ia la harţă cu cămăraşul, nici măcar în glumă. Chiper nu e un om violent şi nici răzbunător, dar ceva sânge rău tot pricinueşte el celui ce încearcă să-l calce pe bătături.

Când văzu că nimeni nu îndrăzneşte să-l contrazică, râse ca nărăvitul ce nu are a se teme şi începu să transfere laptele din ciuberele în care îl fierseseră bucătarii, în ceştile de fier smălţuit, albe şi curate, înşirate pe tăvile îngrijitoarelor. Bineînţeles, cu atenţie mare să scoată cantitatea pe care o primise de la lăptar în bani peşin. Aşa dar, ca toată larma ce se făcuse în ajun, ceştile erau

umplute tot pe trei sferturi şi chiar mai puţin. După cum bolnavii dintr'un salon erau mai cârtitori sau mai docili. Şi după cum infirmiera respectivă îi lua partea sau lăsa pe nemulţumiţi să murmure în voie.

Treaba merse strună, deci ca de obiceiu, până în clipa când apăru în bucătărie mutra războinică a infirmierei dela Nr. 4. Venea madam Veta c'o falcă în tavan şi cu una pe caldarâmul de ciment al subsolului, însoţită fiind de ajutoarea dumneaei, care aducea înapoi toate ceştile pe care i le umpluse cămăraşul numai cu zece minute înainte.

Sosirea, în asemenea condiţii, a neînfricatei femei, stârni un zumzet de satisfacţie şi de simpatie, printre ajutoarele ce aşteptau să le vină rândul.

— Bună dimineaţa, domnule Ştefan! se adresă Veta Chirilă distribuitorului de lapte, aşa cum s'ar fi adresat unuia pe care în clipa următoare avea drept să-l sugrume cu propriile-i mâini sau să-l ierte.

Ştefan Chiper, care lăsase ceştile Vetei o ideie mai goale ca de obiceiu, ca să-i arate astfel că nu se teme de gura ei, fu surprins totuşi de această vizită cu totul neprevăzută. Se îngălbeni dealungul nasului şi în jurul urechilor şi răspunse scurt şi îndesat, probabil ca să nu-i iasă din gură vreun cuvânt care să aprindă focul:

— Bună.

— Te rog să te uiţi la cănile mele şi să-mi spui pe cuvânt de onoare dacă numai atâta lapte scrie în legile Epitropiei că trebue să mănânce bolnavii dimineaţa!

— Laptele se bea, nu se mănâncă, răspunse Chiper cu aer de om care are gust să şăguiască.

— Te rog să laşi gluma şi să te uiţi colea unde-ţi arăt eu, că de unde nu — am să fac o gălăgie să se audă până în sat! îşi ridică Veta glasu-i înţepat şi prevestitor de vreme rea.

Chiper înghiţi înjurătura care-i venise pe limbă şi îşi aruncă ochii-i alburii în tava din mâinile ajutoarei dela Nr. 4.

— Iacă m'am uitat. Mai doriţi ceva?

Calmul de necrezut al cămărăşului stârni râsul ajutoarelor ce îşi aşteptau rândul, şi al servitorilor dela bucătărie care îşi întrerupseseră lucrul ca să nu piardă o distracţie gratuită. Atât fu deajuns ca morişca Vetei să rupă toate zăgazurile şi să pornească aiurea în vârtejul apei.

— Aşaa?! Faci pe surdul şi pe orbul şi pe mutul? Iţi închipui că numai dumneata trăieşti pe pământ... iar toţi ceilalţi trăiesc în nori şi nu ştiu nimic? Las'că ştim noi tot ce se petrece în spitalul ăsta!...

— Ce se petrece, mă rog? îi ceru Chiper socoteală, făcând sforţări uriaşe ca să nu-şi iasă şi el din balamale.

— Mă mai întrebi ce se petrece?! ţipă Veta cu totul deşurubată. Ai curajul şi nerușinarea să afli dela alţii că dijmueşti laptele şi pâinea şi brânza bolnavilor... ca să te îmbeţi ca porcul şi ca să te înţoleşti pe gustul curvelor care se cred cucoane mari? Ai? Nu zici nimic?

Scos din ţâţâni, Chiper întrerupse brusc împărţirea laptelui şi reflectă, tremurând de mânie,

asupra atitudinei pe care trebuia s'o ia faţă de asemenea acuzaţii aruncate în public. In căutarea unei decizii, îşi lăsă ochii-i mici şi turburi să rătăcească pe deasupra femeilor cu bonete albe, ce sorbeau cuvintele colegei înfuriate, dar în clipa următoare ochii i se dublară şi mâna în care ţinea măsura de tablă se strânse ca un cleşte. Femeile observară mişcarea şi îşi întoarseră şi ele privirile. O exclamaţie colectivă, abia strunită, le stârni vederea cocoşatului, care, ca şi când nimic nu s'ar fi întâmplat în juru-i, stătea rezemat de-un pilon al subsolului şi nota ceva într'un carnet.

In cele din urmă, văzând că şi morişca Vetei a încetat brusc să mai macine, Chiper se scărpină după ceafă, înciudat de poftorirea acestei apariţii, şi făcu semn ajutoarei dela Nr. 4 să se apropie cu tava.

— Iacă, să nu mai zică madam Veta că sunt aşa şi pe dincolo, — făcu el pe împăciuitorul şi pe generosul. Iţi umplu ceştile până sus, dar să ştii că nu este cu dreptul.

Femeie deşteaptă, Veta Chirilă pricepu numaidecât că nu e d'a bună cu omul cocoşat, şi zâmbind ca în pragul unei fericiri negândite, tuşi satisfăcută şi porni ţanţoşă, cu paşi mărunţi şi cu nasul pe sus, spre treptele care duc la parter.

4.

Bineînţeles, martorii celor întâmplate în dimineaţa aceasta au avut grijă să colporteze totul în cele mai mici amănunte, cu adăugirile inerente unor

asemenea fapte. Bolnavii însă nu prea au crezut de spioni care să-i pună în curent cu găinăriile administrației. Și nici nu sunt atât de naivi bolnavii, unii din ei internați aci de peste douăzeci de ani, ca să-și imagineze un econom de spital, stâlp de club politic, sau măcar măturătură, să fie dat afară pentru asemenea găinării. A stârnit însă mult haz pățania lui Chiper. Rățoiala Vetei, dar mai ales grabă cu care cămărașul a umplut cănile dela salonul teribilei infirmiere, înfricoșat fiind de apariția cocoșatului, a fost subiectul de vorbă și de voie-bună, în ziua aceea, al tuturor bolnavilor și al tuturor servitorilor. Ba și domnișorii interni au luat cunoștință și s'au bucurat ca de un divertisment binevenit într'o zi plină de cursuri, de siringi, de hurducăturile brecului care-i duce și-i aduce de la facultate și de pe la diversele amfiteatre ale marilor spitale, pe unde se practică știința lui Hipocrat.

Iancu Malcaveț aflase de „obrăznicia" Vetei și de suspecta apariție a lui Grâuleț în bucătărie, din chiar gura Tincăi Sipică. Tânăra servantă dela casa internilor văzuse numai din întâmplare pe cocoșat umblând până în ziuă prin curtea spitalului și îl urmărise conform ordinului.

— Poate o simplă și nevinovată curiozitate l-o fi îndemnat să vadă și el cum se împarte laptele, — a grăit el cu rezerva ce-l prinde bine pe un polițist, chiar când e pensionar și rablă. Ori întâmplarea a făcut să fie și el de față la cearta Vetei cu Chiper, — a adăugat la urmă, ca pentru sine, fiind oarecum mai sigur de această ipoteză.

Apoi a făcut haz de intimidarea cămărașului, individul având aerul unui bărbat foarte curagios.

Când a auzit însă chiar din gura lui Chiper că noul contopist și-a făcut apariția în bucătărie „întocmai ca un duh necurat și ca o stafie", nu numai la distribuția laptelui ci și la predarea lui de către furnizor, și că probabil a auzit vorbindu-se unele „secrete" pe care debunăseamă le-a însemnat în carnet, economul a tușit ca un grohăit și și-a scărmănat barbețele cu mână nervoasă.

— Te-ai speriat ca o muiere, l-a ironizat el pe Chiper, dar... o leacă de prudență — și chiar mai multă — nu strică niciodată.

Fiind abia în faza informativă, când nu poți să faci altceva decât să primești știri și să le așezi la rând ca pe niște file de dosar, urmând ca mai târziu, adică la timpul cuvenit, să le legi și apoi să le deslegi, după tipic sau după inspirație, Iancu Malcaveț nu puse vreun temei deosebit pe cele auzite. Își văzu însă bănuelile oricum întărite și se felicită că mirosul de copoi nu l-a părăsit odată cu tinerețea și cu pasiunea pentru polițistele cimilituri.

Pe la ceasurile cinci, în după amiaza aceleași zile, zărind pe stolnic dând târcoale, vădit enervat, prin grădinița din fața apartamentului dumisale, deschise fereastra și scoase capul.

— Ce s'a întâmplat, Cincantin? Nu cumva te-a vizitat și pe tine vreo stafie... sau poate chiar ucigă-l-toaca?

— Domnule econom, am avea să vă comunicămără

cevaşilea, glăsui Mihăiţă Cincantin cu mutră de om stingherit în ale lui treburi.

— Intre patru ochi?

— Ar fi mai bine...

Malcaveţ râse cu gura mare:

— Aşa dar... tot vreun diavol e la mijloc?

Apoi mai încet:

— Te pomeneşti c'o fi şi cocoşat...

Când avu siguranţa că plângerea lui va fi auzită numai de urechile şefului, Mihăiţă Cincantin, numit în invidiatul post de stolnic tot de un stâlp politic, deci slujbaş cu proptele, vorbi economului aproape ca dela egal la egal, în pitorescu-i jargon de mahala.

— Mă rog neavoastră, domnule iconom, ce e cu nenorocitul ăsta care a venitără pe ziua de ieri şi l-aţi pusără la cancelarie? Are vreo calitate de controlor? Sau poate l-aţi însărcinatără chiar neavoastră să mă spioneze când viu din oraş şi să tragă cu ochiul la marfă şi la cântar?

— Spune-mi ce s'a întâmplat?, îl zori Malcaveţ tot aşa de dispus să tune şi să râdă.

— Ce să se întâmple! M'am pomenitără cu el, mă rog, chiar în momentul când să încep descărcarea cariolei. Nici tu bună-ziua, nici tu firai al dracului! Că era de faţă şi şeful bucătar. Numai ce şi-a răschiratără sluţenia picioarele, pesemne ca să stea mai comod, şi-a încrucişatără mâinile la piept şi a începutără să ia seama, cu nişte ochi ca de broscoiu, la târguelile pe care le descărcam!

— A zis ceva? A făcut vreo observaţie? ceru economul precizări, convins că răspunsul stolnicului

va avea mare greutate în dosarul pe care i-l pregătea lui Grâuleț.

— Da de unde! Niciun cuvânt nu i-a ieșitără din gură și nici măcar vreo schimonoseală n'am observatără pe fața lui, din care să pricep ceva. Și-a chiorâtără ochii la fiecare bucată de carne, la toată lămâia și la toată sticla etc., a trasără și cu urechea la cântar și la numărătoare, dar altă mișcare n'a făcutără și nici vreun cuvânt din gura-i ca de maimuță n'a scosără. L-am întrebatără de vorbă — și eu și d. Baron — dar n'am primitără alt răspuns decât un rânjet de câine care mușcă pe furiș și un chicotit în cerul gurii, care aducea mai mult a sughițat decât a râs... Al dracului să fiu dacă spun minciuni. Și vă rog să mă credeți că purtarea asta m'a jignitără și m'a supăratără cum nu se mai poate. 'Neavoastră, cucoane Iancule, știți bine că nu sântemără un terchea-berchea doi lei perechea, ci sântemără apropitar și cetățean cu vază în mahala... Așa că nu un puchinos ca ăsta, însemnat de Dumnezeu, își poate permite să-și ia nasul la purtare față de personalitatea și de onoarea mea... Să mă ierte Dumnezeu și cinstita față a 'neavoastră, dar când i-oiu plesni una la muștiuc, îi sare cocoașa cât colo!

Malcaveț făcu haz de burzuluirea stolnicului șifonat în onoarea lui de propietar urban și de demnitar în uniforma Epitropiei, apoi îl sfătui să nu ia în serios curiozitățile unui biet infirm, care s'ar putea să nu aibă nici mintea mai teafără decât trupul.

— In tot cazul, conveni el la urmă, nu strică

puţină prevedere. Ba nici mai multă... In câteva zile ne vom da seama dacă şi în ce măsură poate fi periculos.

Indată după plecarea stolnicului, economul îşi aruncă masca de om calm şi sigur de situaţia lui, pe care o afişase, şi se porni să înjure ca pe vremea când era ceauş de mardeiaşi electorali. Nu se potoli decât atunci când d-na Malcaveţ îi aminti pe un ton autoritar şi ameninţător, că ficatul şi podagra îi interzic să strige şi să înjure ca în interiorul zonei de votare.

— Ai uitat că ţi-ai schimbat obrazul?... — îi trânti dumneaei ca un fel de moţ al reproşurilor şi ca un argument cu totul decisiv pentru a-i potoli furia gen Costache Chiorul.

Şi nu se înşelă deloc cucoana Sofiţa. Ca lovit în creştet cu o rangă de fier sau cu un baston potcovit, stil Dobroteasa sau Dichiu, Malcaveţ lăsă ultima înjurătură neisprăvită şi se răsturnă pe un fotel, cu toată greutatea celor una sută treizeci de kilograme, pe care dealtfel le purta cu multă vitejie.

5.

Intr'adevăr, omul nu cruţase nimic, deci nici bani, nici osteneală, nici umiliri, ca să-şi schimbe obrazu-i feştelit până la ultima expresie, în lunga-i carieră de poliţist tip Radu Mihai şi de ceauş necontestat al bătăuşilor din Capitală, care „lucrau" pentru unul din cele două partide de guvernământ. Mai ales în această din urmă calitate, îşi cucerise o

faimă pe care o invidiau mulți dintre patronii lui politici. A sosit apoi vârsta când fiștecare muritor își face bilanțul trăirii, și constatând c'a avut o viață plină de izbânzi cu care un ins ajuns în pragul bătrâneții nu se poate mândri, s'a hotărît, de comun acord cu cucoana Sofița, femeie omenoasă și chiar bisericoasă, să-și schimbe obrazul. Intru ajungerea acestui scop, și-a vândut el casa din str. Căruțași, unde era cunoscut, vorba ceea, ca un cal breaz, și și-a cumpărat alta într'un cartier cu totul opus. Aci s'a lepădat imediat de Iancu Bătăușul, ale cărui isprăvi ajunseseră până și în cântecele lăutarilor, și s'a îmbrăcat în haina pensionarului care și-a asigurat bătrânețele slujind statul și agonisind din muncă cinstită. A contribuit la reparația bisericii cu o sumă și mai ales cu o bunăvoință care i-a asigurat stima și prietenia preotului. Directorul școalei primare s'a simțit destul de onorat să-l aibă în comitetul școlar, negustorii din cartier îl salută de departe și-l respectă ca pe un client bun și ca pe un cetățean cu care poți să discuți despre o mulțime de lucruri. Ce mai calea-valea! Fostul bătăuș de faimă mare a reușit în scurt timp să fie considerat în cartierul adoptiv drept un bătrân demn de toată cinstea.

Dealtfel Iancu Malcaveț nu avea absolut nimic din înfățișarea omului cu un trecut nu prea de laudă. E un bătrân foarte jovial, veșnic cu surâsul pe buze, totdeauna dispus la vorbă și amator de anecdote, nu prea strâns la pungă și nici prea sever cu servitoarea. După ce îl cunoști mai bine, stai și te miri cum un om atât de simpatic s'a simțit

atât de... onorat cu diversele faime pe care decenii întregi le-a purtat cu glorie — de bunăseamă — pe umerii-i de atlet.

Iată însă că numai la vreo patru ani dela schimbarea macazului, când tocmai savura din plin situaţia de fruntaş respectat şi dorit al cartierului, ca şi aceea de pensionar cu existenţa asigurată în condiţii excelente, a venit la putere, după un post lung şi greu, partidul pe care îl slujise cu credinţă şi cu statornicie. Bineînţeles, evenimentul era de natură să-l îndemne pe Malcaveţ a-şi revizui hotărîrea cu care se retrăsese „din vieaţa politică". Definitivă considerase el această hotărîre, dar cum poţi să reziştî ispitei de a face pe pensionarul, când „ai noştri" au în mână pânea şi cuţitul?

După ce a chibzuit pe îndelete şi cu înţelepciunea vârstei şi a experienţei, cam ce i s'ar potrivi pentru noua înfăţişare a obrazului, s'a dus acasă la şef.

— Măria Voastră...

Mieluţă Cantacuzino l-a primit bine dar l-a privit ca pe un cal bătrân care nu mai pare bun nici pentru cotiga gunoierului. Intrucât însă gloaba îmbătrânise în slujba partidului şi la ordinele lui, merita măcar un cuvânt prietenos dacă nu chiar o bucată de zahăr. Afară de asta, unui adevărat boier îi stă bine să se arate mărinimos:

— Ai îmbătrânit Malcaveţ!...

Omul nostru a îngălbenit uşor, dar a avut prezenţa de spirit să folosească tocmai aluzia atât de transparentă a înaltului său protector şi distribuitor de bunuri.

— Păi... tocmai pentru asta... că sunt bătrân...

mi s'ar cădea, Măria Voastră, un ciolănaș mai ușor de ros...

Mieluță Cantacuzino a râs ca de un răspuns inteligent și a cerut preciziuni.

— Te-ai gândit la ceva?

Sigur acum c'a înimerit la țintă, Iancu Malcaveț a renunțat pe jumătate la atitudinea de slugă prea plecată, și îndreptându-și șalele a răspuns precum mai dinainte plănuise.

— Măria Voastră, ce să zic... uite... am o trăsurică destul de bună care stă degeaba subt un șopron... Că bidiviii i-am vândut în ziua când mi-am dat seama că ar fi timpul să mă dau lenei și bătrâneții... și gândesc așa: că dacă mi s'ar încredința par examplu slujbulița de econom al spitalului Visarion, aș avea ocazia să scot trăsurica de sub șopron, fiindcă, după cum știți Măria Voastră, spitalul Visarion se află la o distanță destul de bunicică de oraș...

— Și crezi că...

— E un post destul de modest, Măria Ta, dar m'aș bucura în primul rând că am prilejul să mă mai desmorțesc puțin... Că în patru ani de opoziție... de... cum știți... Afară de asta, atât vârsta cât și sănătatea îmi spun că de-aci înainte locul meu va trebui să fie cam pe lângă doctori și pe lângă sticlele cu doctorii...

— Altfel... sper că ai cu ce trăi omenește, nu?

Malcaveț a cutezat și a privit drept în ochii șefului, ca să priceapă adevăratul sens al întrebării, dar n'a observat decât o ușoară ironie al cărei rost n'a izbutit să-l descifreze la iuțeală. Și fiindcă avea

trebuință, așa credea el, de-o încuviințare anticipată, cât de vagă, a unor eventuale potlogării, aceasta întrucât, deși se pronunțase cuvântul semnificativ *ciolan,* era vorba de administrarea unui spital și încă a unuia cu strămoși de-ai șefului în fruntea pomelnicului ctitoricesc, a mers cu îndrăzneala mai departe.

— Măria Ta, ce să zic, cum să mă pronunțez.... pensioara e cam mică... Iar bătrânețea și boalele căpătate în timpul și din cauza serviciului... cer îngrijiri speciale: băi, regim, medicamente... Totuși.... mulțămesc lui Dumnezeu...

Șeful a reflectat o clipă cu privirea fixată întâmplător asupra portretului unuia din fondatorii marelui spital, apoi a întins solicitatorului cu merite ce trebuiau oricum răsplătite, o mână infinit mai rece decât obișnuia în greaua perioadă a opoziției:

— Treci mâine pe la Epitropie ca să-ți iei numirea.

Și astfel a ajuns Iancu Malcaveț administrator al spitalului Visarion. Această neașteptată trădare a tihnei de pensionar cu totul scutit de problemele existenței, l-a ridicat și mai mult în stima cartierului. E drept că și-a mutat domiciliul la spital, unde trebuia să stea în permanență, dar nu uita niciodată să se abată pe acasă oridecâteori avea drum în oraș. Insă numai atunci când călătorea în patenta-i proaspăt trecută pe la tapițer și pe la vopsitor, trasă de doi bidivii cu care s'ar fi simțit mândru chiar și un general de divizie.

— Știu că ăsta n'are nevoie să mai fure, — zicea

câteun vecin, bineînţeles, cu rezerva dictată de moravurile epocei.

— Ar avea destul seu, — se pronunţa şi altul, cu aluzie la grăsimea celui vizat, dar şi la starea lui materială.

Cunoscând sentimentele pe care le nutreau pentru dânsul concetăţenii din cartierul unde se mutase fără cazier, se înţelege cât de mult ţinea Malcaveţ să le mai întărească încă. Se simţea atât de bine în pielea omului cumsecade, că pentru nimic în lume n'ar fi mai schimbat-o cu una care se cere întărită de zece ori pe zi. De aci toată teama, pe care i-o inspira prezenţa suspectă a cocoşatului recomandat de cel mai integru şi mai temut dintre conducătorii Epitropiei. Ar fi preferat de-o mie de ori să i se ceară demisia sau să şi-o dea de bunăvoie, lipsindu-se de un ciolan foarte digerabil pentru un stomac atât de uzat ca al lui, decât să plece ca o consecinţă a unei anchete ce i-ar feşteli din nou şi pentru totdeauna obrazu-i subţiat şi sensibilizat.

6.

Pentru a descoperi măcar cât-de-cât dacă şi în ce măsură e justificată teama omului nou dintr'însul, Iancu Malcaveţ s'a urcat a doua zi în trăsură şi a plecat la Bucureşti. Trebuia neapărat să dea ochi cu protectorul cocoşatului şi la urmă, de va fi absolută nevoie, cu propriul lui protector.

A început firește cu Lică Dima, slujbaşul dela centru care avea grijă să-i anunţe din vreme în-

specţiile şi să-l ţină la curent cu chestiuni care îl privesc personal sau ar putea să-l intereseze. Era cum s'ar zice ochii şi urechile lui pe lângă administraţia centrală a Epitropiei. El îi scrisese rândurile cu care se prezentase cocoşatul şi deci era cel mai indicat să-i furnizeze şi alte amănunte şi eventual să-l scoată din panică.

— Ştii că... protejatul şefului se simte foarte bine la noi? De altfel e băiat bun... şi pare foarte priceput la scris. Păcat că... nu e el tocmai aşa arătos...

Aci, Malcaveţ închise strengăreşte ochiul drept şi tuşi a râs.

Dima ridică din umeri.

— Dragă nene Iancule, te rog să mă crezi că nici nu l-am văzut la faţă. Şeful mi-a cerut să-ţi scriu ca din partea lui şi scrisoarea a luat-o dânsul ca s'o predea individului.

Malcaveţ avu senzaţia unei urcări a temperaturii şi-şi scoase batista ca să se şteargă pe frunte.

— Aşa dar... nu ştii că „individul" e cocoşat?

Dima făcu ochii mari, apoi râse gălăgios. Ca la urmă să se lase acaparat de gânduri mai creştineşti.

— Săracul! Probabil că e un biet nenorocit cu care Vintilescu a vrut să-şi facă pomană. Aşa se explică de ce nu l-a plasat în alte servicii ale Epitropiei.

Malcaveţ respiră uşurat şi vru să râdă de copilăreştile-i bănueli, dar poliţistul dintrânsul socoti că nu e momentul.

— Îţi închipui cumva că-i e rudă? ispiti el pe Dima închizând semnificativ dintr'un ochiu.

Lică Dima înțelese teama economului și râse cu ifos.

— Habar n'am dacă șeful are sau nu cocoșați în familie; însă eu înclin să cred că vreun prieten apropiat a stăruit pentru individ. In tot cazul, nădăjduesc că vestitul Iancu Malcaveț, care etcetera, etcetera, n'are să se împiedice de-un amărât de cocoșat, tocmai acum când partidul i-a onorat meritele cu... medalia de aur! Rezon, nea Iancule!

Deși aproape sigur acum că Grâuleț n'a fost trimis în micul lui pașalâc cu vreo misiune specială, totuși Iancu Malcaveț nu pregetă să încerce a afla ceva, cât de puțin și din gura directorului general al Epitropiei. Mai ales că avea la îndemână și un pretext cu care să intre la cel mai mare.

După ce comunică acestuia un amănunt într'adins umflat, în legătură cu lucrările de reparație dela autopsia spitalului, Malcaveț așteptă ca Vintilescu însuși să aducă vorba de cocoșat, eventualitate dealtfel socotită de el foarte probabilă. Când văzu însă că directorul e gata să-l concedieze fără să-i pomenească de omul pe care i-l trimesese „în pensiune", își împrumută o mină de ins fericit și înduioșat totodată, și deschise el vorba.

— Imi permit să vă comunic respectos, că omul D-voastră se simte foarte bine la Visarion... I-am dat odae separată și masă ca la personalul administrativ... Dealtfel suntem și noi foarte mulțumiți de dânsul... Are scris frumos... și chiar se pricepe la lucrările de cancelarie...

Aci, Malcaveț se opri și așteptă, cu ochii-i de vulpe bătrână ațintiți în ai șefului, un răspuns

din care să tragă o concluzie. Gogu Vintilescu însă ascultă comunicarea privind distrat pe fereastră, apoi schiță un zâmbet foarte vag și-și coborî ochii pe teancul de hârtii ce așteptau să fie rezolvate. Dar Malcaveț nu se dădu bătut.

— Ce să zic... foarte inteligent băiat... și foarte cult. Păcat de el că s'a născut cu infirmitatea aceea...

Vintilescu tresări și se încruntă la față.

— Ce infirmitate? întrebă el pe un ton răstit, aproape dușmănos.

Iancu Malcaveț își dădu seama c'a atins o coardă extrem de sensibilă și încercă s'o dreagă dar nu izbuti decât să se bâlbâe. Noroc că tocmai atunci intră pe ușă unul din epitropi și deci putu să plece fără să mai schimbe alte cuvinte cu directorul. Era convins acum că omul cu gheb în spate este rudă cu Vintilescu, și încă o rudă apropiată și poate chiar iubită, dar motivul adevărat pentru care această rudă a fost expediată la Visarion, rămânea, pentru el, și mai încunjurat de mister. Ceea ce îl îndemnă să se abată din nou pe la Lică Dima.

— Dacă ai ocazie, — îi șopti el la ureche, — să afli despre cocoșat mai multe decât știu eu, te rog să-mi dai de știre. Nu de alta dar totdeauna am avut oroare de acest neam de oameni. Să știi însă că nu pentru flecuștețul ăsta trecui din nou pe la mata, — minți el la urmă, — ci altceva uitasem să-ți comunic: peste câteva zile tăiem un porc barosan... și am de gând să-ți trimet codița...

Râseră ca doi inși ce se înțeleg fără prea multă

tocmeală și își strânseră mâinile ca doi conspiratori.

Dela șeful ierarhic, unde o făcuse fiartă, era convins de asta, Iancu Malcaveț porni întins la șeful politic. Desigur, nu pentru a-i vorbi de cocoșat ci pentru ca să vadă în ce apă se scaldă. Pregătise bineînțeles și pentru el un pretext, suficient de important ca să justifice o audiență. Dacă puternicu-i protector îl va primi și-i va asculta minciuna, fără să-și uite obiceiul unei glume de circumstanță, îi va fi deajuns ca să-și alunge teama cea mare, care cam începuse să-i dea ghes, și anume că idolul căruia se închina de vreo douăzeci de ani, ar putea să-l lase în voia valurilor.

Salonul de primire al lui Mieluță Cantacuzino era plin de partizani veniți desigur să se ofere pentru diverse sacrificii pe altarul patriei, sau să solicite sprijinul șefului pentru a ieși cu față mai mult sau mai puțin curată din vreo încurcătură prevăzută în Codul Penal. Ori, — ca omul nostru dela Visarion, — să-și dea seama în ce măsură valoarea lor personală și electorală mai este apreciată de cel ce are puterea să le infuzeze c'o vorbă, c'un gest sau cu un surâs, noui forțe pentru slujirea mai departe a partidului și bineînțeles a neamului. Mieluță Cantacuzino nu făcea parte din guvern, dar influența lui depășea pe a multora dintre miniștri.

Iancu Malcaveț, bătrân și cu barbețe demodate, se simți imediat stingher și inutil între atâția tineri care nu mai catadixeau să suporte pe fața lor nici măcar un colțișor de mustață. In zadar căută

el cunoscuți din vremea-i de glorie că nu descoperi niciunul. Hei, unde sunt timpurile acelea când imediat ce apărea undeva era primit cu exclamații și încunjurat ca un număr de circ! Ce mai faci, nene Iancule? Câți inamici ai trimis la spital, în ultimile alegeri, nene Iancule? Asta e, mă, faimosul Iancu Malcaveț? Tii, că voinic și curagios bărbat!...

După ce își recunoscu inutilitatea și oftă de câteva ori pe ruinele trecutului, trecut pe care adesea și-l ar vrea numai cu ciolane și cu decorații, deci fără „meritele deosebite" care i-au adus bani, osânză și onoruri... neonorabile, se simți mult mai bătrân decât arăta și decât era în realitate. In această stare sufletească fiind, socoti el că ar face un act înțelept dacă nu s'ar mai arăta patronului. Dar în clipa următoare își aduse aminte că niciodată în viața lui nu s'a lăsat influențat de îndoeli trecătoare și nici n'a renunțat la luptă înainte de a da piept cu adversarul sau cu un necaz ivit în cale-i.

Revenit în pielea omului de voință și de acțiune care a fost întotdeauna, Malcaveț surâse mulțumit de sine, își trecu degetele încărcate de inele prin favoritele-i ieșite din modă, apoi se îndreptă curagios către biroul secretarilor șefului.

Primul secretar se bucură la vederea veteranului și-l trecu imediat pe lista pregătită pentru a fi prezentată stăpânului. Malcaveț, știind că oamenii de casă ai maimărimilor cunosc multe din gândurile acestora, se simți înviorat de felul cum îl primise primul secretar și privi în juru-i cu

ochi de soldat din vechea gardă, mai îndreptățit să se înfrupte din ospățul puterii decât toți acești tinerei cu fața rasă pe care-i vede pentru prima oară.

Când primul secretar se înapoie cu lista dela șef, Malcaveț tocmai își cocoțase ochelarii pe nas, ca să-și dea și mai multă importanță față de epigonii care se îmbulzeau la praznic, fără state de serviciu în slujba partidrului. Intr'o clipă, funcționarul patronului fu încunjurat de cele câteva duzini de solicitanți, fiecare fiind grăbit să afle în ce dispoziții s'a aflat puternicul om politic în momentul când a dat cu ochii de numele lui. Căci Mieluță Cantacuzino obișnuia să pună o cruce albastră în dreptul celor pe care avea să-i primească în ziua aceea, restul fiind lăsați să-i interpreteze sentimentele după voie. Liberi erau prin urmare să creadă că n'au fost primiți din lipsă de timp sau din absența oricărui interes pentru persoana lor. Și deci să-și mai încerce norocul și mâine și poimâine, sau să renunțe deocamdată, ori definitiv, a-i mai trece pragul și a-i mai toci covoarele. De fapt, aproape nimeni nu se dădea bătut cu una cu două, argumente în sprijinul stăruinței găsind până și în Evanghelie.

Numele economului dela spitalul Visarion, la fel cu al majorității anticamerișților, se înapoiase din biroul de lucru al șefului fără crucea generatoare de palpitații. Iancu Malcaveț avu senzația unei prăbușiri. I se mai întâmplase și altădată, ca apoi, la a doua sau la a treia revenire să obțină și audiență și câștig de cauză, dar atunci se găsea în

plină vigoare a bărbăției și era perfect conștient de locul pe care îl ocupa în partid și în aprecierea constant recunoscătoare a patronului. Pe când acum...

Se hotărî la resemnare și vru să plece, dar fiindcă își dădea seama că nu cu inimă ușoară s'ar mai decide pentru o nouă încercare, chiar dacă s'ar afla la mare ananghie, se aplecă smerit la urechea primului secretar:

— Niciun cuvânt pentru bătrânul Malcaveț, dela Măria Sa?

Omul patronului ridică din umeri și din sprâncene, evitând să întâlnească privirile fostului comandant de bătăuși. Malcaveț înțelese că șeful i-a silabizit numele ca pe-o inscripție ce însoțește un obiect de muzeu, și nu mai insistă.

La întoarcere, spre spital, reflectând mai adânc asupra celor întâmplate și amintindu-și de anumite sensibilități ale boierului de viță domnească, nu se mai amărî atât de faptul că nu fusese primit. Mieluță Cantacuzino știa să răsplătească pe partizanii meritoși, nu le pretindea să înceapă ei cu ei îndreptarea unor moravuri atât de înrădăcinate pe aceste meleaguri, dar nici nu era bucuros să te scape din vreo încurcătură care s'ar fi chemat, în limbaj politic și moderat, învârteală. Iți da în mână vorba ceea pâinea și cuțitul, iar restul te privea exclusiv. Cum îți vei așterne așa vei dormi. Și dacă nu era deloc dispus să tempereze zelul parchetului atunci când un partizan se cam grăbea, și încă fără forme, să-și umple buzunarele din averea statului, e ușor de închipuit ce mină ar fi

făcut, când economul spitalului care se întreține în mare parte din donațiile propriilor săi strămoși, l-ar solicita să-l scape de urgia șefului ierarhic, Vintilescu sau altul, care l-a prins că sfeterisește hrana bolnavilor și că inventează furtuni și stricăciuni pentru a-și garnisi buzunarele.

Boarea plăcută stârnită de mersul trăsurii și frumusețea peisagiilor întâlnite dincolo de bariera Capitalei, îi mai alungară starea de deprimare și-l îndemnară să nu-și mai facă atâta inimă rea pentru simple presupuneri. La urma urmei, când o avea dovezi sigure că Gogu Vintilescu îi caută ceartă cu lumânarea, are să-și dea frumușel demisia, pentru motive de sănătate, și are să se întoarcă la casa lui, în cartierul adoptiv, ca să-și trăiască zilele ce-i vor mai fi hărăzite, în liniște și în respectul concetățenilor care nu-i cunosc trecutul. Regretă chiar că și-a dat pacea pe gâlceavă, când ar fi putut, el și soția, să trăiască încă cincizeci de ani de-aci înainte, fără frică de lipsuri și de sărăcie. Ferească Dumnezeu, bineînțeles, de foc și de cutremur.

Până la urmă, Malcaveț se înfurie așa de tare pe el însuși, că dacă în clipele acelea și-ar fi încrucișat drumul cu teribilul director general al Epitropiei, i-ar fi strigat din trăsură că s'a săturat de muncă și de umiliri și ca atare poate să-l considere demisionat.

— N'aveți decât să puneți în locul meu un sfânt, bineînțeles dacă există pe undeva în afară de calendar, că mie unul mi s'a făout lehamite să mai trăiesc sub bănuială, să închid ochii la găinăriile

subalternilor şi să mă las buzunărit de Lică Dima şi de alţii ca el! Rezon, musiu?

Apoi, lăsându-se din nou impresionat de frumuseţea câmpului şi de curăţenia văzduhului, păru că se mai linişteşte. Cum însă nervii lui de luptător nu puteau fi domoliţi de poezia naturii decât în mod cu totul trecător, iarăşi se înfurie. De data aceasta pentru slăbiciunea cu totul de necrezut ce-l pălise aşa deodată, după patruzeci şi mai bine de ani călîţi în lovituri — date şi primite — sub toate formele. Mai era el faimosul Iancu Malcaveţ, sau rămăsese numai umbra celui de odinioară?

Când reintră pe poarta spitalului părea liniştit şi împăcat cu sine şi cu soarta. Recunoştea, fără să se mai înfurie, că merge spre hodorogire, ca şi arcurile patentei în care călătoreşte, şi că declinul acesta este un lucru foarte natural. Intr'o bună zi are să-l picnească şi pe grozavul de Vintilescu... Ba bine că nu! Făcând însă unele eforturi de care se credea încă în stare, ar putea să ţină piept situaţiei fără să se descopere. Mai ales că, afară de micile obrăznicii, care ar putea fi doar simple curiozităţi împinse prea departe, nimic altceva nu-şi permisese cocoşatul care să-l demaşte că ar avea aci o misiune specială de îndeplinit. Individul va continua să fie „filat", după toate canoanele învăţate la poliţie, lucru ce-i va pricinui oarecare griji în plus, dar şi prilejul să se mai joace de-a pisica cu şoarecele. Deci o distracţie pe care o aprecia grozav în tinereţe. Iar când va constata că nu-i lucru curat la mijloc, o va lua înaintea Vintilescului şi-şi va da demisia. Sau va proceda cum îi va fi atunci inspiraţia.

7.

In aceeaşi zi, după amiazi, Tinca Sipică i-a prezentat al treilea raport, verbal bineînţeles. Omul cu cocoaşă îşi permisese şi astăzi aceleaşi „obrăznicii" şi „curiozităţi", ca şi în ajun. Fusese adică de faţă la primirea şi la distribuirea laptelui şi a celorlalte alimente.

— Şi... tot aşa pe muteşte?

— Tot. Să fie al dracului dacă a deschis gura măcar să tuşească! A stat toată vremea cu mâinile la spate, ca un logofăt de moşie, şi s'a uitat ca un broscoiu şi ca o maimuţă, mai mult în tavan şi pe cer decât la om. Când şi când mai însemna ceva cu plaivasul într'un carnet. Am vrut eu să mă dau pe la spatele lui ca să văd ce scrie acolo, dar m'am temut să nu bage de seamă şi să intre la vreo bănuială. Aş putea să jur că vede şi pe la spate, aşa îi umblă ochii uneori. Zău, domnule iconom!

— Altceva? îşi ispiti Malcaveţ omul de încredere, fără să arate că a dat prea mare importanţă celor auzite până acum.

Tincuţa tuşi de două ori, ca şi când ar fi vrut să-şi stimuleze memoria sau să-şi facă curaj, apoi glăsui cu oarecare timiditate:

— Altceva... ce să mai fie? Uite că... a început să umble vorba printre bolnavi şi printre oamenii de serviciu... că d. Grâuleţ ar fi spion! Mai ales că madam Veta dela Nr. 4 nu mai osteneşte şoptind încoace şi încolo...

Iancu Malcaveţ râse tare; apoi slobozi o înjură-

tură birjărească la adresa Vetei. La urmă schiță un gest de om care și-a pierdut vremea ascultând fleacuri. Zise:

— Mofturi! Totuși... nu strică să mai urmărești mișcările individului și să mai tragi cu urechea. Așa... ca să ne mai distrăm. Cocoșilă are haz... și face să ne ocupăm de el... Principalul însă este, după cum ți-am spus din capul locului, să te împrietenești cu dânsul. Dacă izbutești să-i pui mâna pe cocoașă, cine știe ce noroc are să-ți cadă pe cap!...

— Păi asta vreau și eu, — își permise fata să se molipsească de râsul falș al stăpânului. Da trebue să-l iau cu binișorul... că s'ar putea, ferească-l Sfântul, să nu fie tocmai sdravăn la minte.... și să nu pătimesc cine știe ce.

După plecarea Tincuței, Iancu Malcaveț, care ar vrea acum cu tot dinadinsul să creadă că se ocupă de cocoșat numai cu scopul să se amuze, se agață temeinic de bănuiala servantei: oare n'o fi bietul Cocoșilă scrântit la cap?

— Nenorocitul de el! — își zise în cele din urmă copleșit de sentimente pur creștinești. El o fi cu mintea aiurită... și eu, bătrân caraghios, tremur ca o muiere fricoasă. Mai mare rușinea!

In minutul următor pășea pe ușa cancelariei administrative, în cămașă de noapte, în papuci de casă și cu pardesiul agățat pe umeri. Surâde grațios, își mângâie favoritele și ghrohăe întocmai ca Ghiță, când îl scarpini pe burtă.

— Dragă Spirache, se adresă el subeconomului cu un aer glumeț, nici nu ți-ai fi închipuit dumneata,

când l-ai văzut prima dată pe Grâuleț, ce comoară de băiat ne-a trimes domnul Vintilescu. Am primit referințe — auzi, Spirache? — că la ceasurile 4, dimineața, când sosește moș Vasile cu laptele, el e prezent la bucătărie!... Negreșit că noi nu-l obligăm la acest sacrificiu, dar probabil că omul e obișnuit să se scoale cu noaptea în cap... și odată ce acest obiceiu i-a intrat în sânge, nu se mai poate descotorosi de el. La fel și după amiază, către orele trei, când se întoarce stolnicul din târg, el e prezent la descărcarea cariolei! Desigur că o face din simplă curiozitate, dar eu vreau să dovedesc cu asta cât e omul nostru de harnic și de stăpân pe voința lui. Că un leneș și unul robit trupului, nu renunță de bunăvoie la ceasurile cele mai bune pentru somn... Bravo Grâuleț! Avem să regretăm foarte mult când vei pleca dela noi... Ce zici?

Cocoșatul, care tocmai transcria o ciornă a subeconomului, și ascultase „laudele" economului fără să dovedească prin vreun semn oarecare că le aude, se ridică brusc de pe scaun și se porni pe râs. Un râs de capră care vine sătulă dela pășune și se bucură că-și revede puii sănătoși și comedioși. Cei doi capi ai administrației schimbară priviri semnificative.

— Dragul meu, — cuvântă economul apăsând cu mâna pe umărul cocoșatului, — te rog foarte mult, îți poruncesc chiar, să nu te scoli de pe scaun când vorbești cu mine. Omul recomandat de domnul Gogu Vintilescu, prea stimatul și prea iubitul nostru director general, are dreptul să se considere aici

ca un slujbaş foarte onorabil, deci nu ca un subaltern oarecare, obligat să facă sluj şi să stea smirnă! Nu-i aşa, dragă Spirache? Mă rog... ştim şi noi cum să ne purtăm cu un... fost agent de cultură!

Subeconomul, care ascultase limbuţia şefului cu atenţie mai abitir la gesturi decât la cuvinte, privind la nou-i contopist numai cu coada ochiului, ridică exagerat din umeri şi din sprâncene, ca pentru un lucru ce se înţelege dela sine.

— Firește! Domnul Grăuleţ ne este mai degrabă musafir decât slujitor la cancelarie. Mai ales că, după cum scrie domnul Dima, nici n'a venit cu gând să rămână prea multă vreme...

Cocoşatul, care se conformase imediat dorinţei — poruncă a economului şi se reaşezase pe scaun, izbucni din nou întru'n râs — de data aceasta ca de căţel ce zăreşte un dulău trecând pe drum. Radu Spirache îl privi drept în faţă, iar economul îşi tare şi îşi trecu degetele, nervos, prin barbeţe.

— Totuşi, — grăi el cu gura goală, — n'ar fi exclus ca Grăuleţului nostru să-i placă locul şi... să rămâie aici pentru mai multă vreme. Mie personal îmi e aşa de simpatic... că voiu regreta nespus de mult în ziua când va primi veste că şeful i-a găsit ceva mai bun... Vreau să zic mai nobil...

Răspunsul celui vizat nu veni în niciun chip, deşi fu aşteptat cu stăruitoare răbdare. Grăuleţ părea foarte preocupat de caligrafia scrisului şi deci nu se sesiză nici prin grai şi nici prin vreun semn cât de mic.

— Apropo! Uitai să-ţi comunic că... um avut astăzi plăcuta ocazie să vorbesc şefului despre dum-

neata... I-am spus că suntem extrem de mulțumiți de felul cum scrii și cum te porți... și că dumneata te simți minunat de bine la Visarion, — rupse Malcaveț tăcerea, foarte atent să prindă cea mai mică mișcare a cocoșatului.

Grâuleț însă continua să-și facă datoria, adică să îngroașe literele, așa cum pretindea mania estetică a subeconomului, ca și când ar fi fost singur singur cuc în toată hurdubaia de cancelarie.

Economul își mușcă buza de jos; apoi, după ce schimbă priviri adecuate cu subeconomul, se adresă acestuia pe un ton de dojană.

— Dragă Spirache, te rog să nu te superi, dar am impresia că... mai mult sau mai puțin... abuzezi de... competența și de bunăvoința d-lui Grâuleț! Dragul meu, — către cocoșat, — mai lasă-l păcatelor de scris, că nu dau turcii... nici nu intră zilele în sac... și du-mi-te de ia puțin aer curat. E așa de frumos și de plăcut la ora asta în parc!... Te rog!

Cocoșatul se opri brusc din lucru, chiar la jumătatea unui cuvânt, și ridicându-se de pe scaun zâmbi impecabil și își plecă ușor capul, ca un ins cu foarte alese maniere:

— Mersi, monsieur!

După ieșirea omului cu gheb, a... Cocoșatului dela Sf. Vineri, economul și subeconomul se priviră lung și semnificativ, apoi izbucniră într'un râs ce se vrea de bună-dispoziție.

— Ce crezi, dragă Spirache, despre sluțenia asta de om? E nebun deabinelea, așa ca pentru Mărcuța, ori numai cu puțină scrânteală la cap?

Subeconomul își supse mai întâi una din cheu-

torile gurii, ca să-şi facă un obiceiu şi ca să câştige timp, apoi ridică din umeri.

— Numai Domnul Profesor ar putea să-şi dea avizul...

— Am adus vorba despre el la Epitropie, dar mare lucru nu m'am lămurit. Dima spune că nu l-a văzut niciodată şi deci habar nu are dacă e ghebos sau ciung, iar Vintilescu... am rămas cu impresia că nu e deloc bucuros să i se amintească de infirmitatea protejatului. Să-i fie oare chiar o rudă apropiată? Sau Grâuleţ va fi având şi alte infirmităţi mult mai grave decât cocoaşa?...

— Credeţi că...

— Sunt aproape sigur că e nebun. Sărmanul om! N'ar fi de mirare dacă peste o săptămână sau două, îl vom transfera în saloanele Domnului Profesor... Cel puţin!

Radu Spirache îşi muşcă buza de sus şi ridică neîncrezător din sprâncene:

— Caraula de noapte a raportat azi dimineaţă... că a găsit un geam spart! Dar nu de curent sau de vreo vijelie, ci chiar de mână de om... A fost descoperită înăuntru şi piatra cu care s'a săvârşit vitejia...

Fruntea lui Malcaveţ se încreţi cu violenţă iar degetele-i dela mâna stângă se porniră să scarmene barbeţele.

— Îmi închipui ce gândeşti: că dihania a săvârşit isprava, ca să vadă apoi câte geamuri raportăm noi că s'au spart...

— Nu-mi închipui absolut nimic, minţi Radu Spirache. Dumneavoastră, care aţi activat atâta vreme în poliţie, aveţi cuvântul!...

CAPITOLUL III.

Nepoţii lui Hipocrate

1.

De aproape un an de zile internii spitalului Visarion duceau lipsa unei colege. Prezenţa unei femei în mijlocul unei cete de bărbaţi, dă vieţii colorit şi o face mai interesantă, chiar dacă — şi mai ales dacă — stârneşte uneori gelozii şi invidii. De aceea sosirea d-rei Stela Iliescu din anul al IV-lea, trebuia socotită drept un eveniment şi sărbătorită ca atare. In acest scop, cei şase doctoranzi, toţi cu păr sub nas, după o consfătuire lungă şi gălăgioasă, au hotărît ca obştească bucurie să fie afirmată şi pecetluită în cadrul unei mese de zile mari. Mai rămânea să fie câştigată şi adeziunea economului, adică a celui care urma să plătească, lucru ce n'a comportat prea multă iscusinţă verbală. Malcaveţ obişnueşte să-şi verse focul în urmă, când rămâne singur, iar domnişorii ştiau mai dinainte care-i moneda de schimb.

In faţa clădirii cu un etaj, locuită exclusiv de interni şi de cele două femei care îi servesc, se află o grădiniţă având în mijloc un tei bătrân şi stufos, iar în spaţiul unde umbra teiului nu ajunge sau nu stânjeneşte prea mult vegetaţia, se răsfaţă

câteva tufe de trandafiri precum și diferite alte flori, semănate și îngrijite de cel mai sgârcit la vorbă și la râs și mai puțin chipos dintre viitorii medici: Ion Lambru. Căci, deși spitalul își are un grădinar special angajat pentru a purta de grijă arborilor și poenilor din vasta întindere împrejmuită cu zid ca de cetate, și pentru a sădi flori dealungul potecilor bătătorite de bolnavi, Ion Lambru își face o plăcere deosebită din a îngriji personal și exclusiv grădinița cu teiul sub care mănâncă și uneori chiar cugetă. Colegii lui fac mare haz când îl văd, urâțel și încruntat, cu câtă gingășie îndreptează o floare aplecată de vânt sau de ploaie, cu câtă răbdare smulge buruiana care are nenorocul să scoată capul în micul lui regat, cu ce punctualitate înhață stropitoarea, în zorii zilei sau în apusul soarelui, cum se strâmbă de satisfacție și de plăcere când duce o floare la nas, și cum se înfurie atunci când constată că printre florile de câmp sacrificate zilnic pentru înfrumusețarea mesei, se află și vreuna ruptă de „mâini criminale" din grădiniță.

De data aceasta însă, fiind vorba de a face plăcere unei colege, cu toate că el personal nu are prea multă stimă pentru fetele care învață altă școală decât aceea de menaj, Ion Lambru s'a lăsat ușor înduplecat și a alcătuit el însuși un buchet respectabil, pentru împodobirea mesei festive. Dar gestul lui n'a fost apreciat după cuviință, căci în loc de mulțumiri colegii i-au adresat cuvinte de batjocură.

— Degeaba ți-ai devastat grădina, mă Lambrule,

că o fată de gust ca Steluța Iliescu, n'are să ofteze după însușirile tale, ce-i drept remarcabile, de... horticultor, — l-a prevenit Tudor Dragomir, zis Charcot al II-lea, din anul al VI-lea.

— Te înșeli, dragă Tudorică, l-a contrazis pe aoesta Radu Ștefănescu zis Teoreticianul. Femeile în general, dar mai ales cele frumoase, nu prea se prăpădesc după fanți scoși din cutie, ca tine, sau după vorbăreți ca mine. Așa că... n'ar fi deloc exclus ca preferințele Steluței să se oprească tocmai la chipul de fachir al lui Lambru...

Ion Lambru, dealtfel student sârguincios și singurul dintre internii dela Visarion care își mai aducea aminte când și când, că are datoria să controleze alimentele destinate bolnavilor și personalului, a râs ca de-o glumă. Insă cu atâta zăbavă a binevoit să râdă, că a stârnit bănueli.

— Să nu cumva să pui la cale vreo boroboață care ne-ar micșora cheful și ar impresiona urât pe d-ra Iliescu, — l-a amenințat Dragomir, că te vom obliga să-ți ceri, în termen de douăzeci și patru de ore, mutarea la Mărcuța!

— Sunteți niște mâncăi și niște idioți, — le-a trântit Lambru supărat, și le-a întors spatele.

Bineînțeles, domnișoarei Iliescu i s'a rezervat locul de onoare, dar pentru scaunele din dreapta și din stânga dumneaei s'a dat o adevărată luptă. In cele din urmă s'a tras sorți și, spre stupefacția dar și spre hazul general, locul din dreapta a fost câștigat de antipaticul Ion Lambru. Acesta însă a declinat onoarea de a purta de grijă paharului și picioarelor vecinei și de a se crede favorizat

de soartă, solicitând şi obţinând locul ce va rămâne liber după ce toată lumea se va aşeza la masă.

— Aceasta... ca să ne dai o lecţie de modestie? l-a tachinat Dim Eftimiu, zis Macedoneanul, din anul al V-lea.

— Da de unde!, a sărit Tudor Dragomir, cel mai chipeş dintre toţi. Lambru, care numai de prea multă modestie nu suferă, speră că se va adeveri şi cu ocazia aceasta cuvântul din Evanghelie: „Cei dintâi vor fi pe urmă şi cei de pe urmă întâi"....

Stela Iliescu, e o blondină clădită din râs şi voiebună, deci tocmai antipodul posacului Ion Lambru zis Grădinarul. Numai când şi când o umbră vine din străfundul sufletului ei şi-i împânzeşte gingăşia chipului feciorelnic. Atunci, râsu-i ce s'ar vrea veşnic fără căţuşe, se chirceşte protestatar în colţul gurii, fruntea pare mai mare şi mai grea, ochii mai maturi şi mai înţelepţi, năsucul, puţin strâmb, mai conştient de această mică meteahnă şi deci mai cuminte. Deşi o cunoşteau de pe la cursuri, cei şase flăcăi dela Visarion puteau să jure, după primul ceas petrecut în ceata lor, că Stela Iliescu e de-o sută de ori mai simpatică şi mai dulce decât o ştiau.

Plăcut impresionată de aranjamentul mesei, ca şi de cadrul pitoresc în care va urma să-şi facă datoria către stomac până la ultimul examen, Iliasca nu şi-a putut ascunde mirarea şi surprinderea în faţa menu-ului deosebit de bogat.

— Domnilor colegi, — ciripi ea abia mascându-şi jena, — luând cunoştinţă de bunătăţile înşirate pe

această foae, înclin să cred că m'a aruncat soarta într'o ceată de studenți milionari... Sau că v'ați amanetat o parte din cărți ca să procurați plăcere unei colege bănuită a avea gusturi culinare foarte rafinate... Dați-mi voie să vă mărturisesc sincer că și într'un caz și în celălalt aș avea dreptul să mă simt foarte jenată...

— Niciun fel de jenă, stimată colegă, sări Ion Lambru dela capătul celălalt al mesei. Nu suntem milionari, dar trăim bine! Fiindcă... nu ne costă absolut niciun ban. Noi poruncim și... Turcul plătește.

— Mă rog, dacă aveți la dispoziție un turc așa de plătitor! După cât știu însă, Epitropia nu binevoiește a da pentru masa internilor mai mult de un leu pe zi de căciulă... Așa dar, pentru rest v'a hărăzit norocul cu un turc! Bravo! Dacă-i așa, atunci pe trai, neneacă!

Domnișoara Iliescu vorbise pe un ton de haz, dar și femeile care serveau la masă puteau să observe că viitoarea doctoriță ar fi preferat un prânz în limitele articolului respectiv din bugetul Epitropiei, dacă nu și mai modest. Buchetele de flori ce împodobeau masa i-ar fi dovedit mai mult decât suficient sentimentele de care erau animați cei șase Adami, fericiți că vor avea din nou între ei și un exemplar din sexul opus.

Pentru a readuce atmosfera pe făgașul unei reuniuni de tineri între 24 și 26 de ani, Tudor Dragomir zis Charcot al II-lea, care luptase cu vitejie pentru locul din dreapta Steluței, și îl ocucerise, luă cuvântul — bineînțeles și cu gândul că va

da primul atac pentru cucerirea prea simpaticei vecine.

— Stimată colegă, — grăi el pe un ton doctoral, îmi fac datoria, în calitate de adânc cunoscător al oamenilor de pe aici, să-ţi atrag atenţia că Lambru se simte foarte bine în cămaşa celebrului Hâncu dela curtea lui Duca Vodă... Şi poate — mai ştii? — aspiră şi la altă... cămaşă, căci prea face pe legalistul şi pe moralistul! Şi fiindcă mă tem că până la sfârşitul mesei îşi vor mai da şi alţii în petec, te rog să-mi permiţi ca în timpul cât se va face onoare aperitivelor, să-ţi prezint pe colegii noştri — aşa cum sunt, iar nu oum par a fi...

— Cu alte cuvinte, în halat şi în papuci, râse sărbătorita arătându-şi două şiraguri de perle. Dând însă cu ochii de mutra belicoasă a lui Ion Lambru, se temu de-o învrăjbire a spiritelor şi puse chestiunea la vot. — Cine e pentru admiterea cererii d-lui Dragomir, să ridice dreapta.

Din cei şapte meseni, patru ridicară... stânga, unul, adică Dragomir, ridică dreapta, d-ra Iliescu rămase neutră, iar Ion Lambru ridică... ambele mâini.

— Să ştiţi, fraţilor, că ne pândeşte o mare supărare, prooroci Petre Bulacu, poreclit şi Dovlecel, pentru făptura lui scurtă şi groasă. Nu ştiu dacă aţi observat că oridecâteori se întâmplă — din fericire foarte rar — ca Lambru să se afle în vervă, ni se strică ziua... Ori vine vreo furtună până în seară, ori moare vreun ghinionist operat de bătături, ori ne luăm la ceartă din te miri ce.

Remarca Dovlecelului veni la timp ca să resta-

bilească atmosfera necesară unei epuizări în condiţii optime, a menu-ului oferit de generosul şi misteriosul turc. Se făcu haz şi se riscară profeţii în sensul că de data aceasta excelenta dispoziţie în care se găseşte cel mai acru dintre toţi, nu numai că nu va isca furtună, în văzduh şi pe pământ, dar va constitui un motiv în plus pentru glume şi voiebună.

— Ne aflăm în plină secetă, întâri unul proorociile, operaţii nu s'au efectuat de vreo săptămână, iar prezenţa Steluţei ne va interzice să căutăm ceartă cu lumânarea.

— Aţi uitat că... mai avem şi un cocoşat pe-aici? oftă plin de haz Dim Eftimiu zis Macedoneanul.

Altă explozie de râs.

— Mă rog, ce-i cu acest cocoşat? întrebă cu mare interes Stela Iliescu. Dacă nu mă înşel, am auzit chiar în cursul vizitei medicale pe două infirmiere şopăcăind despre un asemenea individ. Iar ceva mai târziu, pe când complectam foaia de observaţii a unui pacient, un grup de bolnavi se învârteau cu vorba tot în jurul unui cocoşat. Nu cumva se reeditează, în mai mic bineînţeles, cazul celebru dela Notre Dame?

Era momentul să intre în vorbă Radu Ştefănescu, zis Teoreticianul, zis Rică Înţeleptul. In mica societate, a internilor dela Visarion, el şi-a asumat rolul de a găsi oricărui lucru o explicaţie, de a bagateliza neînţelegerile şi de a minimaliza controversele. Are vorba blajină, se exprimă cu multă uşurinţă şi niciodată nu duce lipsă de argumente convingătoare. Foarte adesea însă riscă să fie luat

peste picior şi chiar să i se conteste dreptul de a se amesteca în toate celea.

— Ah!, zise el cu mutră îndurerată, e un nenorocit la a cărui naştere natura a greşit dimensiunile. A fost oploşit aci până când îşi va putea bietul om aranja ceva mai bun. Probabil însă că podoaba-i din spate dă loc la aprecieri de tot felul şi chiar la suspiciuni. Cocoşaţii şi chinezii din filmele senzaţionale întruchipează de regulă ucigaşi, spioni, şi proxeneţi.

— Se pare totuşi că e puţin cam curios, ba chiar suspect de curios, trăncăni Dovlecel, ridicând semnificativ din sprâncene.

Rică Înţeleptul îşi deschise braţele larg, patetic, ca un misionar în căldura predicii.

— Sărmanul om! El va fi suferind de insomnie şi lumea se întreabă mirată ce caută disdedimineaţă prin curtea spitalului, la bucătărie şi pe unde l-or fi mai ducând picioarele! Ca şi când ar trebui să se urce într'un copac, sau chiar în vârful clopotniţei... Fiţi rezonabili, domnilor! Şi nu mai coborâţi din altarul ştiinţei în care oficiaţi, e drept că deocamdată ca diaconi, în bâlciul şoaptelor şi al intrigilor eftine!...

— Atenţiune! Atenţiune! şopti conspirativ Macedoneanul, arătând cu coada ochiului în afara spaţiului ocupat de meseni.

Cocoşatul, ras proaspăt, cu aceleaşi haine şi ghete ponosite, dar cu cămaşa şi cu cravata de cea mai fină calitate şi în perfectă stare, se oprise dincolo de micul grilaj de lemn ce înconjură grădiniţa, şi

privea, cu mâinile la spate, un punct în infinitul cerului fără crâmpei de nor.

— Ah! scăpă Stela Iliescu o exclamaţie ce trăda o surpriză şi o nedumerire, în timp ce comesenii dumneaei fixau pe ghebos cu priviri cel puţin neprietenoase.

Singur Ion Lambru scoase un scâncet de satisfacţie şi învălui pe nepoftit într'o privire caldă, protectoare.

E un biet nebun! hotărî Charcot al II-lea în franţuzeşte, fără să izbutească a imprima glasului un ton adecuat.

Barbu Grâuleţ se năpusti într'un râs aidoma sgomotului făcut de nuci răsturnate din târnă în pod, arătând în acelaş timp cu mâna toată în direcţia coroanei uriaşului nuc din faţa autopsiei. Apoi îşi adună gura brusc, îşi aduse ochii acasă şi o luă rara, cu paşi apăsaţi, ca o barză în urma plugului. Parcă nimic altceva n'ar fi mai văzut în jurul lui decât obiectul, real sau închipuit, care-i stârnise râsul. Niciun sfert de clipă nu i se oprise privirea asupra mesei din faţa lui, sau măcar în spaţiul grădiniţei de al cărei grilaj se rezemase.

— Ciudat! exclamă Lambru, fără să lămurească dacă individul i se pare ciudat sau numai purtarea lui.

— Am avut din primul moment convingerea că tipul acesta nu-mi e cu totul străin, glăsui şi Stela Iliescu, mereu cu ochii după cocoşatul ce se depărta în direcţia pavilionului de boli nervoase. Aş putea să jur că-l cunosc măcar din fotografie dacă nu din vreo împrejurare oarecare.

— Cu siguranţă că din fotografie, interveni Charcot sentenţios. Probabil că individul trebue să fie şi un escroc cu poză la jurnal, nu numai un scrântit demn de compătimire.

Se serveşte felul al patrulea: *biftec saute pommes de terre frites, salade endives...* Dar bucuria stomacului pare oarecum turtită de scurta şi suspecta apariţie a cocoşatului. Atitudinea comisărească a lui Dragomir nu prea stârnise haz, iar Steluţa vorbise c'o însufleţire pe care colegii ei o socotiră deplasată. Noroc că... mai era şi Lambru pe aci.

— Fraţilor, — cuvântă el, — am impresia că acest biftec, adevărată capodoperă a excelentului nostru bucătar-şef, nu e devorat după ritualul cuvenit. Afară de poftă, care din fericire nu lipseşte nimănui, şi de legiuita udătură, ce se află din abundenţă, datorită filotimiei... „Turcului", ar mai trebui şi puţin entusiasm verbal, mai ales că toţi suntem tineri şi — slavă Domnului! — destul de vorbăreţi. Constat însă că nimeni nu are chef să contribue la uşurarea digestiei c'o anecdotă, cu o vorbă de spirit. Şi fiindcă cel ce vă grăieşte nu prea e înzestrat dela natură, după cum bine ştiţi, cu darul de-a înveseli pe cei ce au ghinionul să-l asculte, daţi-mi voie să vă ţin un mic curs de... parazitologie umană. Vă asigur că voiu căuta să fiu cât mai puţin disgraţios, ocolind pe cât posibil termenii populari, sau pronunţându-i în ton minor...

Bineînţeles, cutezătoarea şi... disgraţioasa ofertă a Grădinarului stârni proteste vehemente, dar domnişoara Stela, deşi femeie, se arătă mai puţin speriată de perspectiva unei asocieri a fiecărei bu-

cățele de friptură, cu un substantiv extras din catalogul micilor gângănii ce se cuibăreau acum în capul colegului prost inspirat.

— Aveți cuvântul, încuviință ea în calitate de președintă și cu atâta umor în morga-i împrumutată adhoc, că stârni un haz care nu prea avu darul să încurajeze pe Lambru.

— Măi băieți, prooroci din nou Bulacu-Dovlecel, repet teama exprimată de mine la începutul mesei: cu Lambru cel de astăzi nu e lucru curat! Măgar să fiu de n'om avea până în seară cel puțin o furtună cu grindină, cu copaci smulși din rădăcini și cu case rămase fără acoperiș...

— Haiti! făcu Tinca Sipică, așa de emoționată, că era cât pe-aci să scape sifonul din mână.

Toți mesenii, inclusiv Lambru, își ridicară involuntar ochii pe cer, crezând că s'a și pornit furtuna cea atât de categoric prezisă de Dovlecel. Nevăzând nici măcar un norișor sau o frunză mișcată de vânt, cerură în cor socoteală servantei speriate.

— Vine Cocoșilă din nou, domnișorilor, nu-l vedeți?, răspunse femeea, de data aceasta mai puțin speriată dar cu așa mutră că parcă ar fi sosit pe potecă Domnul Profesor, sau chiar primul epitrop în persoană.

Intr'adevăr, Grâuleț venea cu viteză sporită, de parcă ar fi fost așteptat la tren sau la telefon, drept spre grădinița cu teiul cel frumos și cu masa internilor. Când ajunse lângă grilajul de lemn, deschise portița ca un om extrem de zorit, apoi se opri brusc la doi pași de coada mesei. După ce

se înclină uşor, zâmbind familiar, fără să rostească vreun cuvânt, îşi duse mâinile la piept, ca un călugăr papistaş la rugăciune, şi rămase în poziţia aceasta purtându-şi ochii dela un mesean la altul şi dela un vas cu mâncare sau cu băutură, la celălalt. Această atitudine de necrezut a omului cu gheb în spate, impuse tăcere şi toată lumea putu să-l examineze în voie şi cu amănuntul.

Statura lui Grâuleţ e mijlocie, corpul suplu, mâinile albe şi de-o fineţe remarcabilă, fruntea lată cât un pogon, părul castaniu închis, ochii căprui, senini şi inteligenţi, dar nasul pare cam măricel, gura cam largă, gâtul cam lung, bărbia cam mică. Aşa dar, o făptură umană care îţi inspiră în deopotrivă măsură simpatie şi antipatie, sau mai corect zis: o nelinişte nelămurită, şi deci te sileşte să cugeţi mai mult înainte de a-ţi formula o părere şi chiar de a-i răspunde la cuvânt. Negreşit că, această prudenţă îţi este impusă în primul rând de prezenţa cocoaşei care împrumută celor ce au nenorocul s'o poarte în spinare, un aer de personaj misterios, scos dintr'un roman sau film tavernier.

Se pare că interna cea nouă şi Tinca Sipică, explorează făptura Grâuleţului cu mult mai mult interes decât cei şase domnişori şi decât cealaltă femeie de serviciu. Stela Iliescu îşi verifică debuna-seamă primele impresii, punându-şi memoria la grea încercare. E şi mai convinsă acum că omul neom din faţa ei nu-i e străin, dar nu izbuteşte cu niciun chip să asocieze cocoaşa la semnalmentele celui după care bâjbâie în galeria imaginilor băr-

bătești statornicite în mintea ei. Iar Tincuța, care se obișnuise să-l vadă pe Grâuleț veșnic încruntat și dușmănos, nu-și poate crede ochilor privind acum un bărbat cu înfățișare de sfânt și cu uitături care te ung la inimă.

După vreo cinci minute de încordată tăcere, Dovlecel izbucnește într'un râs cascadic, antrenând imediat și pe ceilalți. Cocoșatul îi privi lung, în bloc, apoi începu să clatine din cap și să ofteze a compătimire.

— Charcot, individul e de resortul tău, grăi franțuzește unul din mesenii ce se specializau în boli interne.

Dar abia pronunță ultimul cuvânt, că „individul" își aruncă brusc masca duioșiei compătimitoare și se porni și el pe râs. Un râs așa de plăcut și de molipsitor, că scoase o nouă exclamație de surpriză din gura Tincuței.

Domnișorii îl imitară, bineînțeles, schimbând impresii și păreri în gura mare și în limba lui Voltaire. Cocoșatul se oprea câte-o clipă și mai trăgea cu urechea, apoi iar se pornea pe râs.

Fiind timpul să se curme acest caraghioslâc, interveni Charcot al II-lea, care în orice împrejurare se credea autorizat să vorbească și să decidă în numele colegilor săi locali.

— Măi rumâne, — grăi el pe un ton ce se vrea și creștinesc și doftoricesc, ai putea să ne explici și nouă ce înseamnă purtarea asta a dumitale? Uite... suntem foarte curioși să știm pentru care motiv oftezi și... ce te face să râzi cu atâta haz?

Grâuleț își privi interpelatorul ca pe o victimă

sigură, zâmbi convenţional şi dădu răspunsul într'o franţuzească impecabilă.

— Domnilor... nepoţi ai lui Hipocrat, masa atât de îmbelşugată şi vitejia neobosită cu care asaltaţi fiecare fel din cele vreo douăsprezece înşirate pe listă, are să vă adauge atâta grăsime la aceea pe care deja o purtaţi, că va fi nevoie de ore suplimentare pentru gimnastică... Acesta este motivul pentru care, în calitate de bun creştin, mă simt obligat să vă compătimesc... Iar râsul, mi-a fost stârnit de naivitatea cu care vă închipuiţi că ştiţi să vorbiţi în limba lui Charcot cel veritabil... Am onoarea să vă salut!

Atâta distincţiune puse cocoşatul în vorbire şi în gesturi că stârni în deopotrivă măsură admiraţie şi nedumerire. Il privesc, „nepoţii lui Hipocrat", cum se depărtează cu pas măsurat şi elegant, deci nu bărzăreşte ca mai înainte, şi se întreabă, pe drept cuvânt, ce e cu omul acesta.

— Auziră-ţi, fraţilor, că suntem rudă cu Hipocrat? grăi Dovlecel amuzat şi amuzant. Eu, în ignoranţa şi în modestia mea, mă socoteam, cu oarecare sfială, abia un învăţăcel, pe cale de formare, al celebrului doftor din antichitate! De unde să ştiu, păcatele mele, că-i sunt chiar nepoţel!

— Să ştiţi că de aci înainte, — zise şi Macedoneanul, eu voiu adăuga pe cărţile mele de vizită: *nepot al lui Hipocrate...* E bine, fraţilor?

— S'ar putea să-ţi folosească la vreun examen... îl tachină Ion Lambru, ca unul ce se comporta la examene mai bine decât Dim Eftimiu.

— Ce mai tura-vura! interveni Rică Înţeleptul

ca să nu se treacă dela glumă la înțepături și apoi la ceartă. Suntem și rămânem nepoți ai lui Hipocrat! Se aprobă?

— Ura! Trăiască și înflorească nepoții marelui Hipocrat!

Dragomir-Charcot lipsi dela manifestație. El nu-și mai putea lua gândul dela omul cu gheb în spate.

— Cazul merită să fie cunoscut de Domnul Profesor, decise el de unul singur. Probabil că are să-l intereseze.

— Până una alta, va trebui să luăm în considerație prelungirea timpului fixat pentru gimnastică..., rânji Ion Lambru ca unul ce nu prea punea osânză pe el.

— Apropos, — interveni în discuție Stela Iliescu, alungând brusc din minte-i imaginea cocoșatului misterios, — e adevărat că faceți gimnastică în fiecare dimineață?

— Adevărat! Altfel... am fi nevoiți să mâncăm mai puțin... sau mai prost, oftă caraghios Bulacu-Dovlecel.

— Curios! S'ar părea că sunteți obligați, nu știu cum și nici de cine, să mâncați și mult și bine!

— Nu ne obligă nimeni, stimată colegă, sări Lambru cu gură amară, dar... odată ce turcul plătește, de ce n'am profita din plin! Parcă suntem absolut siguri că vom face o carieră atât de strălucită, care să ne asigure un trai îmbelșugat, după ce vom părăsi chiliile Visarionului?!

— Și... mă rog... dacă nu sunt prea indiscretă, cine e acest turc... atât de generos și totuși atât de misterios?

Toţi internii aruncară lui Lambru priviri semnificative, vecinii dela masă îi dădură şi câteun ghiont pe furiş, dar Grădinarul se făcu că nu bagă de seamă şi risipi, pe ocolite, nedumerirea nouei colege.

— Totalitatea bolnavilor şi servitorilor acestui spital...

Stela Iliescu îşi moţă buzele şi îşi ridică sprâncenele, după care schiţă un gest care voia să spună că chestiunea n'o mai interesează. Astfel că bunii ei colegi şi — la fel cu dânsa — nepoţi, abia descoperiţi, ai celebrului Hipocrat, rămaseră convinşi că n'a sesizat adevărul. Desigur, îl va afla mai târziu, dar până atunci se va molipsi şi ea de pasiunea care se pune în alcătuirea unui menu, ce nu te costă decât puţină fantezie culinară, precum şi de bucuria pur fizică, deci cu atât mai sănătoasă, pe care o găseşti, tu simplu student, în bogăţia şi varietatea meselor de sub tei.

— Măi Lambrule, ce tot îi dai tu cu „turcul" tău? zise totuşi Macedoneanul, ca să se încheie masa în bună-dispoziţie. Simpatica noastră colegă... îmi face impresia că s'a amorezat de Cocoşilă! N'o văzuşi, mă, cum îl soarbe din ochi?

Semnalul de râs final îl dădu însăşi cea vizată.

2.

In după amiaza aceleiaşi zile, Stela Iliescu a chemat pe Tinca Sipică să-i facă un ceai de mentă, pretext ca să poată ispiti puţin pe frumoasa şi desgheţata servantă. Iar Tincuţa, care şi ea abia aş-

tepta prilejul ca să afle din gura nouei interne lucruri care probabil ar interesa-o, a răspuns cu o grabă şi cu o bunăvoinţă ce depăşeau obligaţiile legate de slujba ei. Observase în timpul mesei că domnişoara Stela cam trage cu urechea la „glumele" domnişorului Lambru; după cum tot aşa de bine băgase de seamă, tot la domnişoara Iliescu, că ar dori să afle cât mai multe lucruri despre cocoşat. La rândul ei, interna cea nouă îşi dăduse repede seama că slujitoarea cea mai tânără ar fi în măsură să-i satisfacă legitimile curiozităţi stârnite de cele văzute şi auzite din ceasul când a pus piciorul în Visarion.

Mi s'a cam deranjat stomacul, Tincuţo... Se vede treaba că am mâncat prea mult...

— Aşa se mănâncă la noi, domnişoară: mult şi bine, zise Tincuţa mulţumită că începutul e destul de promiţător şi deci sunt toate speranţele ca raportul pe care îl va face economului să fie cât mai complect cu putinţă.

Dar d-ra Iliescu nu prea pare vorbăreaţă. Şi-a vârît mâinile sub cap, a închis ochii şi aşteaptă ceaiul binefăcător întinsă pe pat.

— Domnişorilor noştri, — insistă Tincuţa, — le place să mănânce mult şi de calitate. Ori e masă, ori nu mai e. Şi foarte bine fac. Că... odată e omul student în viaţă.

— Adevărat! râse domnişoara Iliescu cu mare poftă.

— Iar domnul iconom, ce să zic, aş mânia pe Dumnezeu dacă aş minţi că e un om care să nu înţeleagă ale tinereţii.

— Aha!... îngână Ilieasca.

Pricepuse acum destul de limpede ce a vrut să spună Lambru când s'a lăsat tras de limbă şi a mărturisit că turcul proverbial trebue căutat în... „totalitatea bolnavilor şi a servitorilor din spital".

Nemulţumită de răspunsurile în monosilabe ale internei, Tincuţa schimbă macazul. Adică o luă pe linia care o interesa mai abitir, deşi ar fi preferat ca domnişoara să aducă vorba.

— Da uite că... l-a poftit dracul pe cocoşat taman la friptură... şi după cât am băgat de seamă s'a cam stricat cheful.

— Adevărat! încuviinţă interna cu o vioiciune care stârni râsul servantei. Ce-i, fetiţo dragă, cu acest cocoşat?

— Ehe, domnişoară! E tamjă mare cu domnul Grăuleţ. Unii zic c'ar fi spion, alţii bat câmpii c'ar fi nebun. La drept vorbind, nici nu prea ştie omul ce să creadă despre el. Aci îl vezi încruntat de-ţi vine s'o rupi la fugă din calea lui, că mai mult aşa l-am văzut până acum, aci s'arată vorbăreţ şi blând şi senin la faţă, aşa cum s'a purtat pe ziua de azi. Eu zic aşa, domnişoară: că lucru curat ca basmaua nu e cu el... Acuma, treaba lui şi a ăluia cu coarne, dar uite că a vârît zâzanie în lume... Şi nu ştiu zău cum or ieşi socotelile până la urmă...

— Cum a vârît zâzanie? ceru Ilieasca preciziuni cu un interes care dădu femeii îndrăzneala s'o privească drept în ochi.

— Domnişoară, ce să zic, bietul om n'a scos nicio vorbă din gură, dar fiindcă a fost văzut că stă de faţă când se împarte laptele şi când vine carnea...

şi fiindcă s'a făcut svon că ar fi trimes aci chiar de domnul Gogu Vintilescu... aşa ca să-i fie ochi şi urechi, şi-a vârît dracu codiţa taman la pont şi a împărţit spitalul în două tabere. Unii, e drept că mai puţini şi mai fără curaj, zic că domnul Grâuleţ e un om nenorocit care trudeşte şi el cum poate pentru un pat şi pentru o bucată de pâine. Şi că fără vreun gând rău mai ia şi el seama pe ici şi pe colo, aşa ca unul venit de curând. Dar cei mai mulţi ar fi în stare să jure că a venit aci ca să dovedească niscai furături şi strâmbătăţi şi apoi să raporteze unde trebue ca să se facă dreptate... Atâta rău!

— Auzi, auzi! se preface Stela Iliescu că râde aşa ca de-un lucru destul de nostim.

Tincuţa pregăti ceainicul în tăcere, recapitulându-şi cuvintele ca să vadă dacă nu cumva a vorbit prea mult. La urmă a găsit că n'a vorbit mult dar a vorbit de prisos. Această constatare o cam iritâ şi o îndemnă să tragă pe internă de limbă prin întrebări directe.

— Dumneavoastră... ce părere aveţi, domnişoară, despre cocoşatul nostru?

— Mie mi s'a părut destul de simpatic, răspunse interna chicotind a râs.

— E adevărat că ştie franţuzeşte?

— La perfecţie!

— Auzi al dracului! scăpă Tincuţa un gând sincer. Şi asta înseamnă că e om cumsecade?

— Aşa se pare.

Văzând că nu-i chip să scoată dela interna cea proaspăt venită niciun cuvânt care ar merita

să fie comunicat stăpânului pe şoptite şi cu ochii în patru, Tincuţa îşi lepădă masca de iscoadă şi vorbi numai aşa ca să împărtăşească şi altei persoane ceea ce îi sărise mai dihai în ochi, în timpul mesei.

— Vai, domnişoară, nu ştiu ce zi a fost astăzi, poate că unde v'aţi întâmplat d-voastră de faţă, că am văzut cu ochii mei adevărate minuni!

— Ei?

— Domnişoară, sărut mâinile, cunosc pe domnişorul Lambru de doi ani şi niciodată nu l-am văzut atât de vesel şi de vorbăreţ ca astăzi. Cocoşatul, la fel! Se află aici de vreo săptămână de zile şi nu cred să-l fi văzut om zâmbind, ori să-l fi auzit scoţând vorbă din gură. Ce le-a venit azi la amândoi, numai Dumnezeu ştie. Vai, domnişoară, şi aşa mi s'a părut cocoşatul de simpatic şi de dulce la chip şi la vorbă, că nu mai puteam să-mi ţin râsul de mirare şi de plăcere. Ce-o fi cu el, domnişoară?

— Ştiu eu, fetiţo? Pesemne că a fost şi el astăzi în dodii mai bune. La fel şi domnul Lambru, cu toate că dumnealui pare o fire mai deschisă.

Studenta apăsase pe cuvintele din urmă, cu gândul că limbuţia servantei o va lămuri puţin asupra caracterului unicului coleg, din cei şase, care o interesa îndeosebi. Tincuţa, căreia „domnişorii" nu-i puseseră nicio barieră în raporturile cu ei, râse cu chicote, apoi deodată îşi adună gura şi scăpă o destăinuire care folosi amândorura.

— Să ştiţi, domnişoară, că domnişorul Lambru e singurul dintre toţi domnişorii care mai vâră

când și când în spărieți pe lăptar, pe cămăraș și pe stolnic... Da eu zic că... păcat de somnul pierdut și de osteneală...

— De... știu eu? ridică interna din umeri și din sprâncene atât de semnificativ, că femeea scăpă un scâncet de satisfacție.

Raportul verbal pe care l-a făcut lui Malcaveț asupra celor întâmplate la masă, astfel a fost încheiat:

— Mie îmi zice mintea că domnișoara Iliescu... mare minune de n'o călca pe urmele domnișorului Lambru. Și mai e ceva: atât de mult s'a uitat în ochii lui Cocoșilă și așa îi râdea fața când acela vorbea franțuzește, că nu-i lucru de mirare să-și fi făcut amândoi semne. Zău, domnule iconom!

— Ești o proastă! a râs Malcaveț din toată inima. Ce are face varza cu cânepa!

CAPITOLUL IV

Furtuna.

1.

Chiar a doua zi după instalarea ei la spitalul Visarion, Stela Iliescu, fată harnică şi energică, deci nu numai dulce şi ispititoare, şi-a luat sarcina să-şi gospodărească vecinii de cameră şi colegii, fără să le ceară în prealabil asentimentul. Le-a comunicat hotărîrea ei pe un ton şi cu gesturi ce nu îngăduе replică.

— Nepoţi ai marelui Hipocrat! Imi iau permisiunea să vă mărturisesc că nu sunt tocmai încântată de felul în care vă duceţi viaţa cea domestică. Curăţenia nu străluceşte în chilii şi pe sală, servantele se simt, paremi-se, cam prea la ele acasă, iar ale stomacului pretenţii v'au acaparat mai abitir decât doftoriceştile învăţături. Prea multă bătae de cap cu alcătuirea listelor de mâncare, prea mult entusiasm tineresc risipit în belşugul unor mese prelungite, şi un timp prea preţios irosit cu gimnastica de fiecare zi. Arătaţi ca nişte gânsaci puşi la îndopat, iar nu ca nişte tineri studioşi care cunosc urmările — imediate şi mai târzii —

ale unei gratuite supraalimentații. Asta înseamnă că ori gimnastica nu e făcută după cea mai bună lege, ori efectele ei nu pot prididi osânza ce zilnic se îngrămădește din ciudata generozitate a nu știu cărui turc. Așa stând lucrurile și nu altfel, mă văd obligată, în calitate de femeie, să iau măsuri în consecință. Ca început, mă voiu strădui singură singurică să ticluesc menu-urile. In fiecare zi. Nimeni să nu cuteze a-mi da vreo indicație, a-mi strecura vreo sugestie, că în zadar își va toci limba; dar libertatea de critică cinstită și chiar de bârfeală, rămâne în picioare. Ați luat notă, domnilor?

Tonul dictatorial folosit de domnișoara Iliescu stârni entusiasmul viitorilor medici. Iar mutra-i à la Ioan Vodă cel Cumplit, adoptată după terminarea cuvântării, stoarse lacrămi de râs și de voiebună. Foarte bucuroși că scapă de corvoada listelor de mâncare, ce le răpeau timp și iscau adesea nemulțumiri și chiar certuri aprige, căci foarte rar se întâmpla ca un menu, oricât de apetisant, să întrunească adeziunea generală, băieții aplaudară din toată inima oferta simpaticei colege. Erau convinși sută în sută că stomacurile lor nărăvite vor găsi în Stela Iliescu un aliat fidel și un protector de nădejde. După cum tot așa erau de încredințați că sub tutelajul energicei „nepoate" vor căpăta primele noțiuni de căsnicie sub papuc.

— Ura!

— Trăiască zeița noastră protectoare!

— Oho! încercă Lambru să stăvilească fericirea celor cinci colegi. Mai încet cu „zeița" și cu „pro-

tectoarea"! Căci multe nenorociri au fost aduse pe lume de către zeiţe şi de către diversele protectoare!

Colegii însă l-au luat în râs şi au ratificat cu gălăgie tinerească atribuţiile şi drepturile pe care Stela şi le însuşise cu dela sine voie şi putere. Dar în ziua următoare, când au făcut cunoştinţă cu primul menu întocmit de simpatica dictatoare, era rândul Grădinarului să râdă şi să se bucure, aşa cum se pricepe el să râdă şi să-şi exteriorizeze sentimentul unei satisfacţii gustate de unul singur. Dela bogatele şi rafinatele mese de până aci, Stela Iliescu îi coborîse dintr'odată la ciorbă de lobodă, viţel cu mazăre şi orez cu lapte.

Cei cinci, care crezuseră la început că Stela şi-a permis o glumă, îşi dădură acum seama că s'au cam băgat la stăpân şi schimbară priviri disperate. Singur Lambru jubila.

— Bravo, stimată colegă, aplaudă el din toată inima. Nici că se putea să le faci un serviciu mai colegial şi mai creştinesc. In aşa hal ajunseseră indivizii să se pasioneze de treburile burţii, că lăsaseră capul pe-al cincelea plan. De-ar fi mai dus-o aşa o bucată de vreme, puteau să candideze cu succes la orice boală de nutriţie.

— Asta înseamnă că... n'o să mai am nevoie de-o oră de gimnastică pe zi, ca să-mi păstrez silueta... încercă Dovlecel să plaseze un spirit şi totodată să se consoleze.

— Ce să-ţi păstrezi silueta! — sări ca ars Macedoneanu. Ai să slăbeşti, vericule, până vei ajunge din dovleac... castravete!

— Ar fi prea mult, — interveni Rică Înțeleptul după ce sorbi a doua oară din ciorba de lobodă. Să sperăm că zeița noastră protectoare va avea grijă să nu trecem prea brusc dela saturnale în... săptămâna mare.

Charcot al II-lea, care se credea singurul indicat să facă curte Ilieascăi, — voinicel, frumușel, cochet, deștept, — deși înghițea foile de lobodă ca pe un medicament ce trebue luat chiar dacă nu-ți place gustul, găsi repede o notă de humor și lingurile deveniră mai sprintene. Până la urmă totul fu găsit delicios, iar Stela Iliescu felicitată pentru curajul extraordinar cu care păși se la instaurarea unui regim mai potrivit pentru niște *aspiranți* la trai bun. Și mai priincios unor capete ce aveau trebuință să fie cât mai degajate de realismul feroce al stomacului analfabet. Băieți buni, nepoții lui Hipocrat regretară sincer excesul de trai boieresc, care le-a adus excedente apreciabile de grăsime, și se declarară, tot așa de sincer, în favoarea unui regim quasivegetarian. Dar pălăvrăgeala asta de mânji care se învață să necheze și să mănânce, se poticnea când și când în câteun oftat, mai mult sau mai puțin discret, evadat direct dintr'un stomac mai sensibil sau mai refractar. Iar Ion Lambru, Hâncul incorigibil, avea grijă să amintească mereu, insinuant și răutăcios, de „anumite obligații" pe care domnișorii reintrați în porție bugetară, nu le-ar putea repudia atât de ușor.

Băieți subțiri, cei cinci colegi ai Grădinarului ezitară să facă pe placul veșnicului opozant și să discute „chestiunea" în prezența domnișoarei

Iliescu. Dealtfel, erau siguri că niciodată nu şi-au luat vreo obligaţie, verbală sau scrisă, faţă de cineva. Intrucât însă ei *au pretins* „turcului", pe nume Iancu Malcaveţ, mai mult decât li se cuvenea, iar acela i-a satisfăcut prompt şi fără nicio obiecţie, dela sine înţeles că un pact tacit, mai tare decât unul scris, s'a încheiat între cele două părţi deopotrivă doritoare de bună convieţuire.

Pricepând cum stau lucrurile, Stela Iliescu profită de faptul că Bulacu-Dovlecel, care era de gardă în ziua următoare, urma să lipsească dela spital, şi se oferi să-i ţină locul. Dintre toţi cei de faţă singur Ion Lambru crezu că-i ghiceşte gândul şi abia îşi ascunse o bucurie dublată de curiozitate.

— La ce oră trebue să mă scol şi cu ce să încep? întrebă domnişoara Stela ca o debutantă, deşi nu era tocmai străină de tipicul ce avea de urmat.

Intrebarea stârni râs de şmecheri şi ochiade semnificative. Ii răspunse totuşi inevitabilul Ion Lambru.

— Obiceiul pe aici pe la noi este ca internul de gardă să se întoarcă pe partea cealaltă exact la ora când s'ar cădea să se scoale. Sau, dacă e mai conştiincios, să iasă pe teren cu cel puţin un sfert de oră mai târziu... Intocmai ca vestiţii carabinieri ai lui Offenbach. Dar dacă dumneata eşti superstiţioasă şi crezi că într'adevăr cocoşatul, ca şi coşarul, aduce noroc celui ce se atinge de umflătura lui, urmează să fii la ceasurile 4 prezentă la bucătărie. Nu-i nevoie să foloseşti lactometrul, căci moş Vasile Mihale, vechiul nostru furnizor,

ştie să potrivească laptele din ochi... Nici să controlezi cumpărăturile stolnicului, căci Mihăiţă Cincantin e pazarghidean cu veche experienţă... şi nici să-ţi oboseşti picioarele şi ochii asistând la distribuirea alimentelor, căci Ştefan Chiper, Matei Boron şi compania, posedă la perfecţie arta scamatoriei... Te strecori binişor şi timid, ca o persoană inutilă, şi îndată ce izbuteşti să atingi cu vârful degetului cocoaşa lui Grâuleţ, te retragi tot aşa de discret, sigură că în următoarele douăzeci şi patru de ore vei fi scutită de ghinioane...

— Fraţilor, să ştiţi că Lambru nu mai are mult de trăit, a remarcat Dragomir-Charcot şuerând a sărăcie. Atâta vervă şi atâta machiavelică diplomaţie la un taciturn şi la un sparge-oale ca el, încă n'am văzut!

Remarca lui Charcot al II-lea a stârnit un haz care l-a antrenat şi pe cel vizat, dar Stela Iliescu aflase de-acuma atât cât îi trebuia pentru a încerca să strice încă o tradiţie.

2.

In dimineaţa aceea Vasile Mihale a întrebat ca de obiceiu de cum a apărut cu primele doniţi în bucătărie:

— Care domnişor e astăzi de gardă?

Răspunsul i-a fost dat, tot ca de obiceiu, de Ilie Chiru. Şi tot ca de obiceiu, amestecat cu un căscat ca de dulău stingherit din somn.

— Dovlecel ar fi... dar mi se pare că lipseşte din spital.

— Cine-i ține locul?

Ajutorul de bucătar mai căscă odată, prelung și în cascade, apoi ridică din umeri:

— Mutu.

Lăptarul bombăni ceva și continuă să-și aducă vasele cu lapte, slobozind la intervale regulate un tușit ca o înjurătură. Era îngrijorat că locțiitorul ar putea să fie „nesocotitul ăla de Lambru", care nu totdeauna obișnuia să trimeată vorbă că nu vine. Și era supărat că ajutorul de bucătar nu e în măsură să știe atâta lucru.

Nedumerirea bătrânului furnizor se risipi numai decât în clipa când domnișoara internă apăru pe scări, în halatu-i de-o albeață imaculată și cu ochii puțin supărați de întreruperea somnului.

— Țin'te bine!, șopti Ilie Chiru către moș Vasile, îmboldindu-l semnificativ cu cotul.

Bineînțeles, lăptarul o vedea pentru prima oară pe domnișoara Iliescu, dar în cei vreo patruzeci de ani de când furniza lapte pentru spital, aproape în permanență avusese deaface cu interni de ambele sexe.

Interna dădu bună-dimineața, dar în vreme ce ajutorul de bucătar își încovoie spatele exagerat, Vasile Mihale îi răspunse c'o uitătură deadreptul dușmănoasă.

— S'a adus laptele tot?

— Tot.

Rezultatul controlului nu fu chiar așa de rău: 28% apă!

— Să nu fie aparatul stricat! încercă moș Vasile să găsească vina în altă parte.

— Adică... vrei să spui că s'ar putea să fie apă și mai multă? replică interna fără să arate că-i e de șagă.

Vasile Mihale se scărpină repezit după ceafă, apoi încercă o apărare, destinată unei domnișoare nepricepută în materie.

— Ieri a fost după ploaie... și bioliţele au păscut iarbă jilavă.

— Hm! Auzi, auzi! Ei bine, această... imprudenţă, ca să nu zic obrăznicie, a bivoliţelor, trebue drastic pedepsită, ca să se înveţe minte și să nu mai pască a doua zi după ploaie. O sută de lei amendă și laptele aruncat!

— Amenda o plătesc, conveni bătrânul fără să crâcnească, dar laptele nu trebue vărsat. Laptele de bioliţă e destul de gras, așa că nu slăbește prea tare cu apa pe care i-aţi găsit-o. E păcat... Confiscaţi-l, dar lăsaţi-l să-l mănânce bolnavii. Voiu avea și eu pomană...

Stela Iliescu examină câteva clipe faţa sbârcită și nerasă a bătrânului coţcar și conveni că omul s'ar putea să fie mai puţin vinovat de cum îl arată lactometrul. N'ar fi de mirare, gândi ea, ca măcar o parte din banii care-i încasează pe apă, să treacă în buzunarul „Turcului" care e atât de generos cu stomacurile celor ce preferă să doarmă bine și să mănânce bine, decât să piardă somn și să mănânce prost, iar pe deasupra să-și mai facă și o pârdalnică de datorie.

— Fie și așa, — încuviinţă ea după ce luă și avizul ajutorului de bucătar. Toată cantitatea de lapte se confiscă în folosul Epitropiei și se va

distribui bolnavilor ca de obiceiu. Să se fiarbă însă ceva mai mult, ca să scadă procentul de apă.

Moș Vasile Mihale și-a luat ciuberele, după ce le-a deșertat conținutul în oalele bucătarilor, și a plecat tăcut și parcă mai adus de șale de cum arăta până aci.

— A mai pățit-o el și altădată, își permise Ilie Chiru să rânjească.

— Dar n'a mai pățit-o cam de multișor! îl complectă cel mai bătrân dintre rândașii de față, care părea și cel mai satisfăcut de cele întâmplate.

Pe lângă alte mărunțișuri pe care le va însera în procesul verbal de încheiere a primei sale zi de gardă la spitalul Visarion, ca de pildă murdărie în dulapurile cămărașului și răspunsuri prea puțin respectoase din partea acestuia; ouă vechi și găinarul beat; porții de mâncare mici și de proastă calitate; bucătarul-șef cu aere de dictator care n'are a da socoteală nimănui; bărbierul găsit în exercițiul funcțiunii duhnind a rachiu și vorbind fără șir, etc., energica interna a descoperit lucruri deadreptul revoltătoare în sarcina stolnicului și a bucătarului-șef. Acesta, pe nume Matei Baron, a fost prevenit de ajutorul lui că interna nou venită „și-a luat nasul la purtare", dar nu s'a sinchisit prea mult de-o eventuală imixtiune a acesteia în treburile lui și ale lui Mihăiță Cincantin.

— La urma urmei, a zis Baron trăgând nepăsător din țigară, — n'are să-mi taie capul. O mustrulială de față nervoasă și chiar o amendă de câțiva lei, nu înseamnă chiar cine știe ce prăpăd. S'ar putea chiar să mă distrez de minune.

Cariola s'a înapoiat din oraş, în ziua aceea, exact la ceasurile trei, adică întocmai după dorinţa Baronului cu scufie de bucătar, dar şi d-ra Iliescu n'a zăbovit decât două minute, adică exact timpul cât i-a trebuit vizitiului să lungească puţin urechile cailor asudaţi, şi stolnicului ca să deschidă la perete uşile din fundul harabalei.

— Sunt semne de ploaie!... — l-a prevenit bucătarul pe stolnic închizând semnificativ dintr'un ochiu.

— Ai nevoie aşa urgentă de udătură la gâtlej? a râs Cincantin ca unul ce cunoaşte preferinţele şefului pentru lichidul din pivniţele cârciumarilor.

— Sunt interna cea nouă... şi sunt de gardă, s'a prezentat Stela Iliescu mai înainte ca stolnicul şi bucătarul să se înţeleagă prin semne sau prin cuvinte cu cântec. Doresc să mi se arate pe rând toate alimentele destinate bolnavilor şi personalului şi să mi se dea toate explicaţiile.

Cei doi şoareci de spital s'au privit lung, abia ţiindu-şi râsul, apoi şi-au văzut de treabă fără să dea vreun răspuns acestei dudui care şi-a abandonat siesta pentru a-şi băga nasul în hoiturile de vacă şi în diversele spanacuri destinate unor fiinţe care în definitiv nu prea au motive să-şi dorească prelungirea existenţei. Bineînţeles însă că nici nu s'au opus. Au socotit „deranjul" internei ca pornit din necunoaşterea obiceiurilor locului, sau cel mult din ambiţia noului venit care vrea să se arate mai grozav decât ceilalţi. Cât despre niscai urmări neplăcute pentru ei — nicio teamă. Aşa le grăia

inima și în acest sens se încurajau ei cu privirea și cu zâmbetul.

Constatările curioasei interne au întrecut toate așteptările dumisale. Vasile Mihale, cu cele douăzeci și opt procente de apă, dar cu înfățișarea păcătosului ce-și recunoaște greșala, putea fi considerat drept sfânt pe lângă rapacitatea și lipsa oricărei licăriri de omenie dovedită la stolnic și la bucătarul-șef.

Câteva perechi de coaste întregi, de vacă sau de bou, cu carnea uscată și vânătă pe ele; șolduri goale și sgârciuri silnice; toate murdare și cu miros respingător; deci o marfă pe care măcelarul nici n'o poate măcar agăța în prăvălie, căci ar rămâne fără clienți, era hărăzită stomacului bolnavilor și servitorilor. Dar pentru stomacul „domnișorilor" avusese grijă Cincantin să aleagă un mușchi fraged și proaspăt, de toată frumusețea, din care o bună parte urma să treacă în bucătăria particulară a economului.

Culmea revoltei d-rei Iliescu a fost însă în clipa când a descoperit lapte bătut și făină de grâu, din al căror amestec urma să se fabrice... smântână, bineînțeles tot pentru uzul bolnavilor cu suplimente scrise în foaia de dietă.

Nici măcar zarzavatul, care se găsea din abundență în toate piețele mari și mici ale Capitalei, nu era mai de Doamne-ajută. Spanac, ceapă și usturoiu verde, cartofi, etc., de cea mai proastă calitate ce se poate imagina. În schimb, legumele destinate internilor și economului, râdeau de verdeață și de prospețime.

— Toate alimentele destinate bolnavilor: carne, brânză, legume, vor fi aruncate la gunoi şi înlocuite cu altele de bună calitate, a hotărît energica internă, în primă şi ultimă instanţă.

Pentru revoltătoarea lipsă de omenie a celor doi tâlhari, a propus amendarea cu salariul pe o lună şi avertisment. Aceasta, întrucât şi-a dat seama că mai mult, se gândea la destituire, n'ar putea obţine. Toţi banditii de acest fel se bucură de legături şi de complicităţi greu de înfrânt.

Dar nu pierderea salariului, dealtfel foarte problematică, l-a durut pe Mihăiţă Cincantin, ci nevoia de neînlăturat de a lua drumul înapoi, spre inima oraşului, pentru a repeta cumpărăturile. O osteneală în plus, din care n'avea măcar posibilitatea să tragă vreun gheşeft. Adică unul mai barosan, cum era obişnuit, căci aşa, printre degete, ştia el că tot se va strecura ceva.

3.

„Bomba" Steluţei Iliescu stârni mai mult haz decât bucurie sau îngrijorare. Toată lumea era convinsă că începând chiar din ziua următoare lucrurile vor reintra pe făgaşul trasat şi adâncit de indolenţa unora, de scepticismul altora şi de lipsa de conştiinţă a celor ce au în mână „pâinea şi cuţitul". Ba mare parte dintre bolnavii cu mulţi ani petrecuţi între zidurile marelui spital, — la secţia Nervoşi se găseau pacienţi internaţi de peste douăzeci de ani, — pariau că pagubele cauzate de

inexperienţa internei vor fi recuperate de administraţie, cu dobândă, în zilele ce vor urma.

După domnişoara Iliescu, garda reveni lui Ion Lambru. Nu pentru că era rândul Grădinarului ci pentru că aşa a decis soborul nepoţilor lui Hipocrat. Aceasta, pentru a se consolida un început care să stimuleze şi curajul celorlalţi, deoarece Lambru, după cum se ştie, îşi avea reputaţia lui bine stabilită. Gărzile lui, deşi nu se soldaseră cu cine ştie ce grozăvii, au fost totuşi prilej de vremelnică trezire a conştiinţelor adormite de permanenţa năravurilor, sau narcotizate de strălucirea arginţilor.

Iată însă că tocmai faptul acesta a contribuit la înteţirea ilarităţii şi a neîncrederei într'un început de durată. Şi pe drept cuvânt. Stela Iliescu era socotită drept o debutantă naivă, iar Lambru un bine intenţionat, dar un izolat. Şi, ceea ce era mai rău, lipsit de curajul celui ce vrea să meargă până în pânzele albe. Ţipă, înjură, spune hoţului hoţ şi laşului laş, dar când e vorba să treacă la fapte o lasă atât de moale că în zadar şi-a mai răscolit nervii şi şi-a mai tocit limba. Cei ce caută o justificare a acestei atitudini neisprăvite, o găsesc în faptul incontestabil că şi el se îndoapă din mesele îmbelşugate ce depăşesc de cinci ori prevederile bugetare. Şi ca atare obligat — vrei nu vrei — să ţină seamă de cheltuelile pe care administraţia le face în plus şi fără aprobare dela centru.

— Să vedem şi p'ăl de mâine!, şi-au zis cei mai optimişti, şi după aceea vom afla dacă într'adevăr

e o schimbare... sau se va cuminți și domnișoara Iliescu.

Astfel gândeau și vorbeau cei neinițiați; dar administrația, care văzuse două menu-uri consecutive comprimate în chingile bugetului, ambele scrise de mâna Ilieascăi, se aștepta ca furtuna să continue măcar pentru o scurtă vreme. Adică până în ziua când domnișorilor li se va face lehamite — și de gardă reală și de mese care slăbesc și demoralizează.

După Lambru a urmat Dovlecel, apoi Charcot și ceilalți. Bineînțeles, moș Vasile s'a ferit să mai dea bivolițelor iarbă cu rouă, stolnicul s'a arătat mai prevăzător, bucătarii și cămărașul așijderea. Dar severitatea fără îndurare a internilor — a tuturor — a descoperit noui culpe și sancțiunile au curs fără milă. Se molipsiseră nepoții celebrului medic atenian de inimoșenia prea simpaticei lor colege și uneori săreau chiar dincolo de cal cu zelul lor de necrezut.

— Să trăiască legea cea nouă! — a strigat Veta Chirilă într'un moment de entusiasm nestăvilit.

Din ceasul acela, tot spitalul, deci și cei bolnavi și cei sănătoși, a adoptat formula găsită de cea mai harnică, mai pricepută și mai conștiincioasă dintre infirmierile celor șapte saloane. Tot spitalicescul norod vorbește de *legea cea nouă* ca de o cometă teribilă, ce va mătura cu a ei coadă învolburată de foc, pe toți tâlharii mari și mici cuibăriți la Visarion.

— Trăiască legea cea nouă!

— Dumnezeu și-a făcut pomană cu noi și ne-a

trimis pe d-ra Iliescu, — au lăcrămat zeci de bolnavi uscați mai vârtos de nemâncare decât de boală și de atmosfera apăsătoare a spitalului.

Atunci și-a făcut loc o altă știre, care a avut darul să umbrească aproape până la totală eclipsare nimbul câștigat de interna cea nouă. Și anume, că misteriosul cocoșat n'a mai apărut prin bucătărie și nici pe la cămări sau prin saloane, ca „să vadă și să tragă cu urechea", exact din ziua când a poposit Ilieasca la spital. Deci nici în dimineața când interna și-a făcut debutul la gardă, n'a fost văzut, ca de obiceiu, rezemat de un pilon al subsolului și privind cu mutră à la Ioan Vodă cel Cumplit.

— Asta înseamnă că Grâuleț avea mai dinainte cunoștință de intențiile internei, au decis comentatorii senzaționalei știri.

— Ba se prea poate ca domnișoara Iliescu să fi venit aci din voința aceluiaș personaj care l-a trimes și pe cocoșat, — au adăugat ei mai pe urmă.

— N'ar fi de mirare dacă domnișoara Iliescu s'ar afla ea însăși la ordinile cocoșatului, au bănuit apoi după ce au cântărit lucrurile sub impresia importanței ce se acordase bruscei cuminteni a omului cu gheb în spate.

Conducătorii administrativi ai spitalului, ca unii ce posedau informații mai complecte și-l aveau pe Cocoșilă sub permanentă observație, au luat lucrurile și dela cap spre coadă, adică dela sosirea lui Grâuleț și până în prezent, le-au luat și dela coadă înapoi, spre cap, le-au mai luat și dela mijloc, au confruntat rapoartele iscoadelor și svonurile

din public, cu propriile lor constatări, dar încă n'au izbutit să-şi formeze o idee călăuzitoare. Mai ales că de necrezuta schimbare la faţă a presupusului spion, le încurca până la urmă toate socotelile.

A exclamat subeconomul în toiul unei discuţii cu Malcaveţ:

— Hm! De unde o vreme apărea tot încruntat, atent să audă tot şi să vadă tot, şi cu nelipsitu-i carneţel în care mereu găsea ceva de notat, iată-l ascum cu figura cea mai blândă de pe glob, cu vorba cea mai blajină, şi tot timpul liber citind sau rumegând versuri franţuzeşti! Ce să mai crezi despre schilodul acesta?

— Şi de când, mă rog, şi-a aruncat masca sub care l-am cunoscut în primele zile? Din ziua când a sosit Ilieasca! — a ţipat şi Malcaveţ cu glasu-i de scroafă înţepenită printre uluci.

— Aici e buba! Trebue să aflăm ce legătură poate fi între venirea domnişoarei Iliescu, schimbarea la faţă a lui Cocoşilă şi schimbarea şi mai de necrezut a internilor, — îşi dete cu părerea Radu Spirache, adică repetă ceea ce şeful spusese de atâtea ori.

— Şi, mă rog, care-i motivul pentru care dumnealui citeşte numai pe-o carte? grohăi Malcaveţ bucuros că a mai descoperit o taină. Şi nici măcar nu e atât de groasă! Dacă are două sute de pagini!

— Asta înseamnă că individul numai se preface că-i plac poeziile din cartea aia... In realitate, el cugetă la noui blestemăţii de pus la cale!

— Şi... cum se împacă mutra lui cea nouă, de

înger nevinovat ,cu geamul care se sparge regulat în fiecare noapte? se mai burzului economul, de data aceasta aruncând subalternului o privire bănuitoare.

— Asta mă întreb şi eu! — încercă Spirache să pareze privirea iscoditoare a şefului. Cum se împacă una cu cealaltă?

In cele din urmă Tincuţa a mai divulgat un fapt pe care îl păstrase, ea ştie pentru ce, printre secretele ei. Şi anume că domnişoara Iliescu a stat de vorbă cu Grâuleţ, preţ de zece minute, chiar în după amiaza zilei a doua dela sosire, cu puţin înainte de cină. S'au întâlnit ca din întâmplare în apropiere de autopsie. Interna tocmai ieşea de pe aleea trandafirilor, iar cocoşatul se înapoia dintr'o plimbare făcută spre ruinele fostei arhondării mânăstireşti.

— Asta spune mult! a glăsuit Malcaveţ după ce a împărtăşit ştirea cea nouă şi subeconomului.

— Ba spune chiar tot! — s'a asociat şi Radu Spirache fără să izbutească a da impresia că e la fel de convins.

Iancu Malcaveţ s'a deslipit cu greu de colţul mesei pe care stătuse rezemat şi a pornit către uşa cancelariei, cu paşi şovăitori. Se vedea cât de colo că n'a lămurit chestiunea pe toate laturile ei. Dar în clipa când să spună ajutorului „la revedere" altceva îi veni în minte. Se şterse cu batista pe faţă şi pe ceafă şi se întoarse din drum, târşiindu-şi papucii de casă şi grohăind agitat.

— Şi totuşi, — zise el, — nu înţeleg ce anume i-a făcut pe interni să renunţe atât de brusc şi cu

atâta... înverşunare la pacea şi la traiul cel bun de până aci... şi să-mi declare război, mie şi oamenilor mei, ca şi când ne-am fi duşmănit de ani de zile! Nici patruzeci şi opt de ore n'au trecut de când mi-au cerut atâta cheltuială în plus ca să ospăteze pe maimuţa asta care a venit acum, şi au uitat de parcă zeci de ani s'au scurs între timp! Ce argumente atât de puternice va fi întrebuinţat Ilieasca pentru a-i convinge să-şi schimbe atât de repede părerea pe care o aveau despre ei înşişi?

Subeconomul îşi supse colţul buzelor, ca de obiceiu, şi ridică din amândoi umerii, semn că deslegarea cimiliturii e la îndemâna oricui.

— Ce mai calea-valea, domnule econom! grăi el cu siguranţă şi cu pornire. Tot răul a fost plămădit în capul de vulpoiu al lui Cocoşilă. Sunt convins de lucrul acesta, cum sunt convins că vă văd şi că mă vedeţi.

Indispus de răspunsurile prea categorice ale lui Radu Spirache, pe care îl cunoştea drept un ins foarte cumpănit la vorbă, chiar atunci când trebuia să-şi dea părerea într'o chestiune de mai mică importanţă, Malcaveţ ieşi din cancelarie tuşind nervos. In sală se întâlni cu Grâuleţ, care tocmai sosea la serviciu. Figura angelică a cocoşatului, ochii lui frumoşi, inteligenţi şi senini, dar mai cu seamă salutu-i cuviincios şi zâmbetul care ţinea locul unei duzini de jurăminte de nevinovăţie, îi opriră elanul cu care mai mult răcnea decât tuşea şi-i smulseră o înjurătură păgână.

— Ptiu! făcu el în clipa când trecu pragul apartamentului pe care îl locueşte vremelnic; şi trânti

uşa cu atâta putere că sgomotul iscat îi dădu impresia unei lovituri de puşcă sau de tun mai mic, îndreptată împotriva cocoşatului, a d-rei Iliescu şi a... subeconomului.

CAPITOLUL V.

La cârciuma lui Brânzoi.

1.

In curtea încăpătoare a cârciumii lui Ghiță Brânzoi, din satul învecinat cu spitalul, tinerii de ambele sexe își deapănă picioarele în ritmul arcușului năclăit de sacâz al lăutarului. Cei mai bătrâni își deapănă și ei amintirile privind hora și făcând asemănări care le scot of-uri din fundul inimii: — „Așa eram și eu!" Iar cei ce cred că-și pot alunga năduhul cu câteva păhăruțe, împart locurile de pe la mese cu cei ce beau de dragul vinului și de dragul vieții. E sfânta Duminică și fiecare o prăznuește după cum îl îndeamnă vârsta, starea sufletească sau punga.

Amicul nostru Marin Cocean, zis Găinaru, zis Moș Cinzeacă, s'a așezat întâmplător, sau după alegere, la o măsuță scorojită de ploaie și de soare, ce abia se mai ține într'un picior, situată în colțul cel mai din fund al curții. Nu se poate urmări de aci nici jocul tinerilor, nici flecărelile celor ce privesc hora, dar partea cea mai ocupată de mese, a curții cârciumarului, poate fi văzută,

în ansamblu şi cu amănuntul, fără nicio dificultate. Debunăseamă că lui Moş Cinzeacă nu-i mai arde de-ale horii, nici de-ale vorbăriei, fără o măsură cu ţuiculiţă dinainte. Dealtfel, vorba lui cea mai obişnuită este aceasta: fiştecare om cu meseria lui şi fiştecare lucru cu socoteala lui.

In ceasul acesta, starea... sufletească a găinarului dela Visarion este, cum zice rumânul, nici prea prea, nici tocmai tocmai. Se cunoaşte cât de colo că a trecut de mult de prima cinzeacă — el bea numai cu această măsură, — dar până să-şi împlinească pofta, mai iva. Are chef de vorbă, de clevetire şi de ceartă, ceea ce înseamnă că se află în formă. Dar, amănunt foarte interesant, vorbeşte, cleveteşte, şi se răţoeşte de unul singur. Probabil că aşa-i e cheful, sau unde n'are partener. Ce-i drept, una din mesele vecine cu a lui e ocupată de colegi, dar se vede cât de colo că Tinca Sipică şi cu amicul ei Gheorghe Vlad, laborantul dela farmacia spitalului, au de discutat chestiuni mai intime, mai de-ale tinereţii, căci nici nu se sinchisesc de moara ce macină cu piatră neferecată, sub mustăţile stufoase şi răsvrătite ale lui Moş Cinzeacă.

— Să mă bată Dumnezeu dacă spui minciuni! lovi Cocean cu cinzeaca în masă, aşa cum face el oridecâteori încheie un capitol din ceea ce are de spus.

Apoi îndată începu altul, adică alt capitol, fără să se sinchisească prea mult de ceea ce se petrece în jurul lui. Şi fără să dea semne de oboseală.

— Mă rog, sânt eu Marin Cocean, zis Găinaru,

zis Moş Cinzeacă? Sânt! Mă rog, sânt eu de paşdoi de ani în sârviciul spitalului? Sânt! Am schimbat eu şapteşpe iconomi şi şase subiconomi? Am schimbat! Ei, şi? Care-i pricopseala dacă am schimbat? Aici să te văz! Că dumnealor, atât cât au reuşit să stea în fonţie, şi-au făcut burţi, şi-au făcut bi-nale, şi-au băgat şi chiriaşi, au mai pus şi pe la bănci, — iar eu... tot găinar şi tot pârlit am rămas! E drept că am băut şi eu cât m'au ţinut balamalele, şi chiar mai mult, dar am băut de necaz şi de inimă rea, n'am băut de plăcere şi de fudulie. Că dacă vezi că nu e chip de pricopseală, adică-telea să-ţi faci şi 'mneatale măcar o casă cu trei odăi şi cu geamarlâc în faţă, te aşezi pe băutură şi pace! La urma urmei, fiştecare cu bafta lui. Da omul e ticălos, nu se mulţumeşte şi cu picuşuri. Parcă e puţin lucru să bei timp de paşdoi de ani, câte paişpe cinzecuri pe zi, şi chiar mai multe?... Măgar şi porc să fie ăla care o zice că e puţin! Să mă bată Dumnezeu dacă spui minciuni!

Laborantul, un tânăr ca de douăzeci şi opt de de ani, spânatic la faţă dar curăţel şi foarte vioi, se pare că e gelos. Tincuţa, logodnica lui, e prea tinerică şi prea frumuşică pentru a umbla toată ziulica prin odăile internilor fără să dea loc la bănueli.

— Mi-a spus persoană de încredere că te-a văzut alaltăieri, pe la oarăle patru, ieşind ciufulită din camera domnişorului Lambru...

Tincuţa slobozi un râs chicotit, din gura-i ca o cireaşă pârguită.

— Taman dela întunecatul şi dela mutul ăla! —

se strâmbă ea fără să arate prea ofensată. N'a numit şi persoana aia măcar pe unul mai altfel?

— Poate că îi fi ieşit dela domnişorul Bulacu, că e vecin cu domnişorul Lambru..., o ispiti Gheorghe Vlad, căindu-se că a făcut greşala să bănuiască tocmai pe cel mai serios dintre toţi domnişorii.

Tincuţa îşi arătă din nou dinţii şi gropiţele, pentru care unei femei i se iartă multe, dacă nu chiar totul.

— Da nu m'aş uita la Dovlecel, să ştiu că... Şi la urma urmei, ce crimă grozavă e, mă prostule, să ieşi cu părul niţel sburlit, din camera unui bărbat pe care îl ai de stăpân? Că n'ăi vrea să mă ţin toată ziulica de pieptănat şi de oglindit!

In lipsă de dovezi şi faţă de argumentele logodnicei, care în definitiv nu era decât servitoare în slujba unor domni în toată regula, Gheorghe oftă discret şi înghiţi cu sgomot nodul ce i se pusese deacurmezişul beregăţii. Dar fiindcă tot trebuia să-şi afirme într'un fel autoritatea ce decurge din drepturi câştigate, îşi strânse iubita cu putere de braţ şi o privi ameninţător:

— Te ucid!

— Eşti un prost! îi trânti Tincuţa supărată. Să ştii că dacă o mai ţii pe coarda asta, te las în seama lui Moş Cinzeacă şi mă duc să joc.

Mulţumit că oricum şi-a răcorit inima, arătând logodnicei că-i poartă de grijă şi că nu se poate lăsa călcat pe bătături nici chiar de un viitor doctor, Gheorghe Vlad mai comandă o jumătate de vin şi o limonadă. El bea vinul simplu, dar Tincuţa îl preferă îndoit cu apă gazoasă colorată şi dulce.

— Şi mie o cinzeacă! porunci găinarul, când chelnerul aduse comanda celor doi, bucuros foarte că se îngrijeşte din vreme să nu aştepte prea mult cu cinzeaca deşartă dinainte-i.

Apoi, vru el moş Marin să adreseze un cuvânt porumbeilor dela masa vecină, dar chiar în clipa aceea izbucni într'un râs cu năduh şi cu sughiţuri.

— Tiii! făcu el lovindu-se cu palma peste frunte, unde mi-e capul şi unde mi-e mintea? Mă gândii la toate şi vorbii de toate, că ţinere-de-minte ca mine nici ucigă-l-toaca n'o fi mai având, şi taman de ceea ce îmi stă zi şi noapte în creer şi pe limbă, nu pomenii un cuvânt!

Şi iar izbucni unchiaşul într'un aşa păcătos de râs, că atrase atenţia şi stârni îngrijorarea vecinilor.

— Mai încetişor cu râsul, moş Marine, că rămâne spitalul fără găinar... — îl preveni laborantul după ce unchiaşul sărise hopul.

Moş Cinzeacă îngăimă ceva cu limba încurcată, apoi lovi cu pumnul în masă şi slobozi o înjurătură.

— Na, că iar uitai! Dracu te puse, mă spânule, să-ţi baţi capul cu înecăciunea mea? Ce dacă mor şi ce-i dacă rămâne spitalul fără găinar? Iţi închipui că are să te scoată pe tine dintre vată şi dintre borcane, ca să te trimită prin sate după găini? Na, că nu-i chip să-mi mai aduc aminte! Cum îl cheamă, dom'le? Cine e, dom'le? Ptiu!

— O fi... Cocoşilă, aruncă laborantul o glumă, la întâmplare.

— Aaaa — eeeel e! El e: cocoşatul! Brava, spânule! Tii, eu crez că Satana îţi şopti la ureche. Că numai el îi ştie de rost. De n'or fi vorbiţi

amândoi, să-mi tai gâtul! Auzi 'mneatale ce e în stare să facă un strâmb, că așa se cade să-i zic, într'un spital cu atâția oameni sdraveni la cârmă! A zăpăcit lucrurile și a întors totul pe dos, cum a vrut și cum i-a plăcut. Eu sânt de paișdoi de ani în sârviciul Visarionului și încă n'am pomenit să mănânce bolnavii pe săturate, iar internii să-și strângă, nene, cureaua, ca niște neputincioși și ca niște prune'n-gură... Să mă bată Dumnezeu dacă spui eu minciuni!

— Te înșeli, moș Marine, interveni Tinca Sipică. Bietul cocoșat e așa de pașnic și de cumsecade, că îi se lipește inima de el. Nu știu de unde și până unde a scos-o lumea că el face și desface totul! Da de unde, săracul!

Moș Cinzeacă făcu un gest de protest, cu ambele mâini, așa de energic, că era cât pe-aci să răstoarne masa și însuși să cadă de pe scaun.

— Dacă nu pornește nimic dela el, zise unchiașul, atunci să știi că rămâne așa cum îți spusei eu: are legături cu diavolul! El, adicătelea Cocoșilă, ia seama la toate și seara, după scăpătatul soarelui, raportează lui Scaraoschi. Iar tartorul dracilor ia măsuri după cum sună raportul cocoșatului. Să mă trăznească Dumnezeu dacă spui minciuni!

Când pronunță ultimul cuvânt, așa se încruntă Moș Cinzeacă și așa își stâlci mustățile între nas și buza de sus, încât oricine putea să priceapă că el consideră discuția încheiată. Tincuța însă mai avea de adăugat ceva, din curată sinceritate sau din ale ei ascunse socoteli, încât se prefăcu că nu observă mutra găinarului.

— Ia, acolo... un om necăjit, care a venit aci după un adăpost și după un blid de mâncare... E păcat de Dumnezeu să-l bănuim de cine știe ce blestemății.

Marin Cocean vru să riposteze energic, dar deodată ca prin minune i se domoliră gesturile, i se înseninâ fața și i se înmuie glasul.

— Ce-i drept, mie nu mi-a făcut niciun rău... Și doar o fi auzit el că nici eu nu sunt ușă de biserică! De, ce să zic, poate că numai Satana singur își învârte coada. Da uite că nu prea mă taie capul ce să fie cu geamurile care se sparg în fiecare noapte... și nimeni nu e în stare să afle pe făptaș. Asta e!

Tincuța își dădu seama că Moș Cinzeacă nu mai are chef de vorbă și-i dădu pace.

— Ascultă, Tincuțo, își reluă laborantul mutra de amant gelos, ce părere ai tu despre nenorocitul ăla cu cocoașă în spinare? Și știi de ce te întreb? Fiindcă... am băgat eu de seamă că te cam ții după el... Nu treci odată prin apropierea lui fără să nu-i privești în față și fără să nu te întorci ca să te uiți în urmă-i...

— Te pomenești că m'oiu fi îndrăgostit de el! răspunse Tinca prompt și fără să râdă.

Răspunsul fetei îl puse pe Gheorghe Vlad în încurcătură, neștiind cum să mai continue. Noroc că tocmai atunci sosi Veta Chirilă la braț cu Mitică fochistul.

— Ne primiți și pe noi? întrebară amândoi deodată, fără să observe, sau prefăcându-se că nu văd, gestul de scârbă al găinarului.

— Decât așa... mai bine văduv ca mine, făcu Moș Cinzeacă pe legalistul și pe moralistul.

— Te-a întrebat cineva cum e mai bine? îl luă Veta în primire. Vezi-ți acolo de cinzeacă... și nu te mai interesa de alții.

Marin Cocean, cu tot numărul cinzecilor pe care le golise, socoti că ar fi mai înțelept din partea lui să tacă. Veta însă e o ființă care numai prin simpla-i apariție sgândără până și limba celui mai fără chef de vorbă. Așa că până la urmă tot mai deschise gura.

— Bătrânii au tot dreptul să facă *ocservații* celor mai tineri...

— Bătrânii să-și vază de neputințele lor! Nu te-ai uitat niciodată în oglindă când ești beat? — îl luă Veta iarăși în răspăr.

— Și... dacă s'ar privi când e treaz, îți închipui că s'ar vedea ca un Făt Frumos? se amestecă timid laborantul.

Moș Cinzeacă sări ca ars și se bâlbâi la limbă; dovadă că a cam întrecut măsura.

— Mă spâ-spânule, da-dacă tu ai fi mai frumos decât dracu, nu nu s'ar mai uita Ti-ti-tincuța după toți schilozii... După toți schi-schilozii... Ca mâine am să aud că ți-a luat Co-co-co-coșilă porumbul de pe foc! Și Mitică la la fel are să pătimească. Fiindcă și Ve-veta la fel moare după co-co-coașa lui Grâuleț... Ehe!... Parcă numai eu văz și auz ce se petrece? Tot spitalul știe că ma-madama dela Nr. 4 e în stare să leșine când dă cu ochii de de Cocoșilă... Cum îl întâlnește, nu-l mai slăbește: șopa, șopa, la ureche. Atâta că... bietul rumân nu

zice nici pis. Ascultă şi tace. Ce-o fi în burta lui, numai el singur ştie. Cât despre Tincuţa... tot spitalul vorbeşte că-i sticlesc ochii du-după el. După Cocoşilă. Să mă bată Dumnezeu dacă spun minciuni!

— E foarte adevărat ce spune beţivanul ăsta, o luă Veta înaintea celor doi ibovnici ameninţaţi de concurenţa unui biet cocoşat. De câte ori îl văd pe domnul Grâuleţ, parcă văd pe Dumnezeu. Şi cea mai mare plăcere pentru mine, de când a venit dumnealui la spitalul Visarion, este să-i dau bună-ziua şi să-i mai spui şi eu câte una nouă. Că ştiţi cum le ascultă şi le adună în cap? Aşa cum adună găina grăunţele şi le îngrămădeşte în guşă. Să nu-mi ajute ziua de azi să mă scol de pe scaunul ăsta, dacă domnul Grâuleţ n'o fi fost trimis aici ca să facă regulă! Că numai ce s'arată undeva şi toţi tâlharii îngheaţă de frică!

Găinarul, care ascultase proorocia Vetei încruntat la faţă, bătu cu cinzeaca în masă. Zise:

— Eu fa-fac prinsoare pe două kile de rachiu, că de mine n'are să se le-lege, o mie de cocoşaţi de-ar fi! Eu sânt de pa-paşdoi de ani în sârviciu şi... la urma urmei care e ăla să mă ia de gu-guler şi să-mi zică hoţ hoţ, fiindcă beau şi eu o cinzeacă de rachiu mai mult? Să poftească aici, ca să-l văd şi eu cum arată la faţă!

Când se înfurie, Marin Cocean se face la faţă vânăt-galben, ochii-i mici şi sângeroşi joacă speriaţi sub sprâncenele puse cu furca, mustăţile se răsvrătesc ca stârnite de-o furtună, orificiile nasului trepidează energic ca şi când s'ar pregăti să arunce flăcări de foc, iar bărbia ascuţită şi veşnic împă-

durită se mişcă orizontal, întreruptă la scurte intervale de lovituri de pumn în masă sau în văzduh.

Mihăiţă Cincantin şi Ştefan Chiper sosiră cu aere de slujbaşi superiori care numai în lipsa unui local mai de nasul lor catadixesc să viziteze şandramaua lui Ghiţă Brânzoi. Primul, deşi cu venituri mai grase şi cu economii depuse pe la bănci, dar mai strâns la chimir şi numai cu un ochiu după femei, poartă uniforma Epitropiei. Iar cămăraşul, deşi sărac, însă fudul şi afemeiat, e îmbrăcat ca un dandy, monoclul mai lipsindu-i.

— Au sosit doi tâlhari, — scrâşni Veta Chirilă din măsele, spre satisfacţia gălăgioasă a găinarului şi mai discretă a celorlalţi. Dacă n'o pune domnul Grâuleţ şeaua pe ei, vă dau voie să-mi ziceţi Veta mincinoasa, să nu-mi mai ziceţi Veta Chirilă.

Stolnicul îi salută chipurile pe toţi, dar Chiper nu văzu decât pe Tincuţa, căreia dealtfel îi face o curte care exasperează uneori pe Gheorghe Vlad.

— Bonjur, Tincuţo, zise el, cu intenţia vădită de a turbura pacea, şi aşa nu tocmai de invidiat, a celor doi logodnici.

Laborantul îngălbeni la faţă şi făcu o mişcare să se ridice. Dar Tincuţa, deşi ar avea o mare dorinţă să-l vadă pe Chiper măcar cu nasul turtit, însă de un adversar mai voinic decât Gheorghe, îl prinse cu amândouă mâinile de braţ.

— Ce vrei să faci? îl certă ea. Nu ţi se pare că prea îţi porţi gelozia prin tot spitalul? Au mai rămas bărbierul şi găinarul la care te mai poţi uita fără bănuială...

Gheorghe îşi strânse pumnii acasă, dar o înju-

rătură păgână tot îi scăpă printre dinți. Veta prinse firul și mai turnă și ea gaz pe foc.

— Mânca-l-ar iadul de Chiper să-l mănânce și și-ar face dracu cuib în capul lui, că nu-i e gândul decât la muieri, la băutură și la furături. Huo, șarlă!

Negăsind o masă complect liberă, sau temându-se de gura slobodă a infirmierei dela Nr. 4, Cincantin și Chiper renunțară să se mai cinstească în aer liber și intrară în cârciumă, spre marea desamăgire a lui Moș Cinzeacă.

— Imi pa-pare rău că nu rămaseră pe-aci pe aproape... că poa-poate ne făcea diavolul rost de ni-niță distracție, zise el fără să precizeze cam la ce fel de distracție se gândește.

Din partea cealaltă a vastei curți crâșmărești, unde saltă hora, vine un svon care provoacă senzație și haz. Unii abandonează vremelnic paharele și se grăbesc să controleze de-i adevărat. Când svonul ajunge la urechile prietenilor noștri, senzația și râsul capătă proporții cascadice:

— Cocoșatul joacă în horă!...

Evenimentul e prea de oaie ca să fie savurat numai cu imaginația. De aceea toți spitalierii prezenți, minus găinarul care primește vestea cu gesturi de dispreț, se grăbesc să vadă pe ghebosul atât de temut și de discutat, sărind ca o bâzdâganie după dictatul scripcarului.

Se învârte o horă oltenească, modelată ușor de distanță și de fantezia sau ambiția localnicilor. Tinerii jucăuși, băieți și fete, poartă straie suburbane, deci nici orășenești pe deaîntregul, nici ță-

rănești de sus până jos. Singurul lucru care-i băș-călueşte complect de târgoveți, e obiceiul de a purta florile, de regulă busuioc și rosetă, la pă-lărie, după ureche și — codanele — în cosițe.

Lăutarii, unul cu dibla și altul cu cobza, la fel de tuciurii și de neraşi, obosiți și cu fețele brăz-date de șiroaie de năduşeală amestecată cu praful stârnit de vreo cincizeci de perechi de picioare, s'au abandonat cu totul instrumentelor dogite și cu jumătate din coarde lipsă. In automatismul lor, par mai degrabă niște roboți decât ființe cu suflet și cu simțire. Un flăcău vioi ca argintul viu și mlădios ca un gumilastic, cinsteşte un obiceiu stră-vechi, pe cale de a lua drumul uitării ca atâtea altele, strigând hora.

La horă mă 'nfig, mă 'nfig
Și de furcă fug și plâng...

Decât un conac la sapă,
Mai bine un an la joacă...
Decât în pat cu urâta,
Mai bine 'n joc cu iubita...
Hi-hi-hiii!

Atenția tuturor, însă, e îndreptată asupra târ-goveţului cocoşat, care s'a agățat într'o horă pur țărănească, așa cum s'ar agăța tusea de omul să-nătos. Și nu să zici că s'a prins doar așa de formă, ca să să fălească și el c'a învârtit o horă în fața unei crâșme, sau ca să uite pentru câteva minute că s'a născut neom între oameni. Ci jocul îi e

de ins cu toate oasele sdravene, ce-i drept cam stângaci dar viu ca la nuntă şi lipicios nevoie mare. Numai văzându-l şi-ţi stârneşte o poftă de a face la fel, că te miri ce te-a cuprins.

— Bravo, domnule Grăuleţ! aplaudă Veta Chirilă nemai aflându-şi loc de părere de bine că-l vede pe idolul ei într'o formă aşa de minunată.

Tincuţa, la rândul ei, îşi destăinui simţămintele printr'o atenţie încordată, întreruptă când şi când de un zâmbet ce-i înfloreşte toată faţa, şi de câteun scâncet ca de cătel ce se bucură că e scos la plimbare.

După câteva învârtituri în plus, abia tolerate de flăcăii nerăbdători să schimbe hora, în cinstea musafirului sau pentru a satisface curiozitatea celor ce-l priveau ca pe o pasăre rară, se ceru vioristului s'o dea în *Brâuleţ*. Dar vioristul, convins probabil că domnul cu cocoaşă n'are să poată pisă vestitul joc, — tot oltenesc şi acesta, — şi având plăcere să-l mai vadă săltând, o dădu într'o sârbă de pe Topolog. Când văzură pe cocoşat sărind printre cei dintâi, flăcăii amânară Brâuleţul şi se prinseră chiuind, în dreapta şi în stânga târgoveţului umflat în spate.

De-acuma, antrenat şi descotorosit de timiditatea debutului, Grăuleţ pare să aibă ambiţia de a se lua la întrecere cu cei mai buni jucători din şirul încins în jurul lăutarilor. Cu atâta uşurinţă îşi schimbă el răschitoarele şi cu atâta siguranţă calcă în tactul arcuşului răguşit, ba încă îşi mai permite şi floricele suplimentare, că măreşte la maximum senzaţia privitorilor. Toată suflarea e convinsă că

„boierul" şi-a uitat infirmitatea, căci nu pare a-l stingheri câtuşi de puţin, după cum micii slujitori ai spitalului, care sunt de faţă, pot să jure că au înaintea ochilor un domn ce nu seamănă deloc cu misteriosul cocoşat care dă unora bucurii şi altora insomnie.

Joacă, fată, ce-i juca
Şi te-i duce ş'ăi mânca,
Că a fript măta mâţa
Şi ţi-a oprit codiţa...
Uiuiuuuu!

In momentul când Grăuleţ ajunse în dreptul micului grup dominat de Veta Chirilă, inimoasa infirmieră se smulse violent din mijlocul prietenilor şi se prinse lângă domnul cu gheb. Gestul Vetei, persoană foarte cunoscută în sat şi chiar stimată, stârni mare ilaritate dar şi sgomotoase aprobări.

— Bravo, cocoană Veta!

— Trage-i, cocoană Veto!

Gheorghe Vlad râde cu gura până la urechi şi loveşte cu cotul pe Mitică fochistul.

— Atenţiune, Mitică! Are să-ţi ia cocoşatul porumbul de pe foc!

Tincuţa e toată numai ochi. A observat ceva suspect în mişcările cocoşatului şi nu-şi mai ia privirile dela el. Când Grăuleţ, deacuma în tandră vecinătate cu Veta, ajunge din nou în dreptul laborantului şi fochistului, Tinca Sipică nu mai poate rezista ispitei de a-şi verifica serioase bănueli şi

se prinde şi ea de partea cealaltă a omului cu cocoaşă.

Barbu Grâuleţ joacă acuma între o spioană şi o admiratoare, după toate regulile adevăratului cavaler, ba chiar cu o eleganţă ce-l face şi mai caraghios în judecata celor nepricepuţi; iar lumea toată ce se cărăbănise la cârciumă şi de dragul paharului nu numai al priveliştei, a abandonat mesele şi punerile la cale şi s'a adunat ciorchine în jurul horei.

La rândul lui, Mitică îşi ia revanşa şi pocneşte pe Gheorghe Vlad cu cotul şi cu vârful ghetei:

— Hei, ce ai rămas cu gura căscată? Nu bagi de seamă cum s'a lipit Tincuţa de Cocoşilă şi cum îl tot mângâie pe spate?

Intr'adevăr, Tincuţa, care observase cu groază o uşoară deplasare a umflăturei din spatele lui Cocoşilă, s'a vârît în el ca pentru a fi protejată împotriva unui duşman, sau pentru a juca sârba de brâu, iar cu mâna dreaptă face incursiuni prin preajma cocoaşei, spre plăcerea atentă a cocoşatului şi întru enervarea logodnicului.

Bată-l focu' de bărbat
Că n'a făcut patu' lat,
Să 'ncapă şi celălalt...
Hi-hiii!

Când sârba îndrăcită a luat sfârşit prin voinţa musafirului, Barbu Grâuleţ a mai făcut un gest care va stârni comentarii mai abitir decât jocul însuşi. Şi anume, a scos dintr'un buzunar al po-

nosifelor lui haine două bancnote a 20 lei — aur pe vremea aceea — (înainte de primul război mondial) și le-a întins celor doi muzicanți, cu o bunăvoință ce alunga aroganța și cu o nepăsare demnă de un bogătaș. Crezând că infirmul și-a dat ultimii bani din buzunar, unii l-au felicitat cu oarecare ironie, alții l-au desaprobat ca pe un ins nesocotit în grandomania-i ce nu-l prinde.

Vădit satisfăcut de chipul cum s'a distrat, Grâuleț se retrase cu modestie din mijlocul tinerilor, fără să schimbe un cuvânt sau o privire cu cele două femei care-i ținuseră hangul, și se așeză la o măsuță liberă pe care o ochise în apropierea gardului de ulucă dinspre șosea. Și se puse să-și depene gândurile, în tovărășia sălcie a unui pahar cu sirop, complect indiferent la cele ce se petreceau în jurul lui. Dar această subită schimbare de macaz nu dură mai mult de-o jumătate de ceas. Obligați prin contractul respectiv să cânte și consumatorilor de pe la mese, deci nu numai tineretului jucăuș, cei doi lăutari balaoacheși, de îndată ce socotiră că flăcăii și fetele au nevoie să mai schimbe și... idei, după atâtea călcături pe picioare, ochiră din capul locului masa „boierului" cel ghebos și cu inimă bună.

— De care vă place boierule? Să fie d'astea țărănești, ori să-i tragem unul ca'n Colentina?

Barbu Grâuleț, trezit brusc dintr'o plăcută reverie, examină sumar înfățișarea celor doi artiști de rasă... arămie, amândoi frânți de oboseală, examină și sculele lor cu crăpături și cu lipsuri de coarde, și le răspunse tot printr'o întrebare:

— Spuneți drept, mai aveți chef de cântat?...

Țiganii se priviră nedumeriți și ridicară totodată din umeri și din sprâncene.

— Iaca vorbă! grăi cobzarul, care are și atribuții de gurist. Păi cum să n'avem, boierule, dacă... asta ni-i meseria?

Boierul zâmbi compătimitor și luând dibla din mâna vioristului, începu s'o cloncăe și să-i înceroe sunetul, pocnind-o cu nodurile degetelor. Apoi trase arcușul pe cele trei coarde de-acuma bine armonizate, cu stângăcie de începător și cu lene de somnoros. Lumea de prin prejur se strâmbă a râs, ba unii murmurară a nemulțumire, căci străinul acesta slut și ponosit își îngăduia să răpească muzicanților un timp deosebit de prețios. Singur vioristul părea că urmărește c'o atenție din ce în ce mai încordată și mai... respectoasă, dibuirile celui ce-i luase instrumentul cu care mai că se născuse în mână. Dar și râsul unora și murmurile celorlalți se topiră în clipa când cocoșatul, spre marea bucurie a stăpânului diblei, lăsă arcușul să alunece mai cu spor până ce singur apucă pe cărarea unei doine ce amintește de codri nesfârșiți și de haiduci mai tari decât ispravnicii de județ și decât polcovnicii din capul poterelor.

Și tot așa, dintr'o doină în alta, din ce în ce mai încălzit și mai stăpân pe instrumentul ce la început se arătase refractar unei aventuri în domeniul marei arte, omul cu gheb a uitat că se află în cuprinsul unui local de petrecere, unde muzica trebue să îndemne la consumație iar nu să țină publicul cu gura căscată în jurul muzicantului.

— Hei, domnu'! Te rog să isprăvești cu scârțiitul dumitale și să-mi lași lăutarii să cânte, că d'aia le dau leafă! Pentru un pahar de sirop al dumitale, eu păgubesc bani grei. Nu vezi că toată lumea și-a sgâit ochii la dumneata, ca la urs, și nimeni nu mai pune gura pe băutură?

Speriat parcă de propria-i obrăznicie, cârciumarul se opri brusc și se bâlbâi. Adus la realitate, cocoșatul își aruncă ochii în juru-i și văzând îmbulzeala de lume, dădu dreptate negustorului.

— Cât costă siropul? întrebă el calm.

— Trei gologani...

— Dar o vadră de vin?

Ghiță Brânzoi se scărpină în barbă și se strâmbă a râs. Văzând însă atitudinea serioasă și hotărâtă a întrebătorului și amintindu-și pe loc de grasul bacșiș dat de acesta lăutarilor, își adună gura și răspunse încurcat dar nu slugarnic:

— Opt lei...

Barbu Grâuleț scoase din străfundul unui buzunar dosnic patru hârtii a douăzeci de lei, la care adăugă în monedă mărunță costul siropului, și se adresă cârciumarului pe cel mai familiar ton posibil:

— Poftim costul a zece deca de vin, cantitatea care probabil s'ar fi consumat în timpul cât mușterei dumitale au ascultat „scârțielile" mele. Te rog să anunți pe cei de față că se pot cinsti imediat pe socoteala mea.

Ghiță Brânzoi, al cărui obraz era pesemne mai puțin gros decât părea la prima vedere, vru să refuze și să-și ceară scuze, dar nu izbuti decât

să se bâlbâie. Grâuleț, care se ridicase să plece, făcu semn scripcarului să suplinească pe patron.

— Zece vedre de vin din partea domnului cocoșat! răcni vioristul arătând bancnotele noui nouțe, pe care le smulsese din mâna cârciumarului. Toată lumea are voie să bea! Uraa!

Ca la un semn cu care nu-i de glumit, norodul se năpusti, cu tânăr cu bătrân, spre toate intrările cârciumei. Nimeni nu voi să audă apelurile la liniște și la ordine, ale negustorului și ale lăutarilor.

In acest timp, generosul donator, pe care nimeni nu-l mai băga în seamă, se strecură distrat prin forfota de lume ultra încălzită de perspectiva unei beții gratuite, și se îndreptă spre spital odată cu valul cel mai timid al revărsării negurilor. O singură pereche de ochi îl urmăriră până ce silueta-i diformă se estompă în zarea zăgăzuită de copaci și prăfuită de primele umbre: ai Tincuței Sipică.

2.

In dimineața următoare, subeconomul Radu Spirache a venit la birou la ceasurile 7.30, ca de obiceiu. Și tot ca de obiceiu, adică un obiceiu adoptat exact a patra zi dela sosirea Grâulețului, primul lucru pe care l-a făcut a fost să privească pe fereastra dinspre răsărit a cancelariei administrative. Se pare că nu-l interesează mersul pe cer al soarelui, nici parfumul ce se degajează generos din Aleea Trandafirilor și din grădinița îngrijită de doctorandul Ion Lambru, ci mai vârtos, dacă nu chiar exclusiv, un punct fix în clădirea care adă-

postește autopsia. Când una din cele trei ferestre ale sălii de disecții este deschisă, Radu Spirache știe că în raportul cotidian al caraulei de noapte se va menționa și un geam spart — nu se știe de cine. Acest geam spart și acest „nu se știe de cine", n'au lipsit niciodată din ultimele douăsprezece rapoarte ale caraulei de noapte, dar astăzi trebuia făcută o excepție. De aci plăcerea cu care ajutorul lui Malcaveț luă cunoștință că într'adevăr toate ferestrele dinspre apus ale autopsiei, sunt de data aceasta închise. Dar n'apucă să-și savureze mai îndelung satisfacția de a-și vedea ordinile atât de riguros executate, că ușa se deschise brusc și Malcaveț intră val-vârtej, așa cum coborîse din pat, adică în cămașă de noapte, fără izmene, cu picioarele goale în papuci de casă, cu ochii injectați și cu părul de pe cap și de pe față răvășit și răsucit.

— Ai auzit de cele întâmplate la cârciuma lui Brânzoi?

Și fără să mai aștepte răspunsul subeconomului, care până nu-și suge unul din colțurile gurii, de preferință pe cel din dreapta, nu scoate vorba, povesti însuși, pe scurt, faptele cunoscute. Iar la urmă căută concluzia.

— Acuma te rog pe dumneata, dragă Spirache, să deslegi ghicitoarea, că eu în zadar m'am frământat toată noaptea. Individul acesta ne-a fost prezentat — biletul lui Dima e martor nemincinos — ca un cetățean amărât, fără ocupație și deci fără pâinea cea de toate zilele, pentru a-l oploși pe lângă noi până ce își va găsi, sau îi va găsi probabil Vintilescu, o slujbă statornică. Dealtfel toată în-

fățișarea lui, dela vorbă și gest până la reverurile hainei și până la tocurile ultra tocite ale ghetelor, excepție făcând numai cămașa, gulerul și cravata, adevereau și mai mult decât scrisoarea lui Dima, situația-i nenorocită. Nu era numai un infirm pe viață, ci și un sărman lipsit de adăpost, flămând și petecit. Și acum? Iată-l pe domnul „sărman" aruncând șase poli — auzi dumneata? — *șase poli!* așa cum ai arunca bățul de chibrit după ce ți-ai aprins țigara. De unde, mă rog, banii? Și cum se explică faptul că pedeoparte se poartă ca un vagabond, iar pedealtă parte cheltuește ca un nabab?

Radu Spirache își lăsă șeful să măsoare de două ori lungimea cancelariei, pufnind și grohăind, și numai după aceea glăsui, dar nu cu gând să facă o dâră de lumină în mintea torturată și încâlcită a Malcaveților.

— Am auzit că ar fi jucat ca un om sdravăn... Și ar fi cântat la vioară ca un adevărat muzicant!...

Economul, drept complimente la adresa jucătorului și a muzicantului, se porni pe-o serie de invective și de înjurături, care-i amintiră timpuri... glorioase, când, pentru descurcarea celor încurcate, folosea gârbaciul și vocabularul comisarului de aluat mai vechiu, nu-și tocea creerul și nu-și turbura somnul binefăcător al nopții.

— Trebue să dovedim cu orice preț, oftă el a neputință, dacă individul e nebun, sau își bate pur și simplu joc de noi. Adică de mine, de dumneata, de interni, de furnizori și de tot spitalul.

Sau, după cum e mai de crezut, urmăreşte un plan mai dinainte ticluit.

— Ce ar fi dacă am raporta lui Vintilescu, isprăvile dela cârciumă ale specimenului? glăsui Spirache mai mult ca să audă părerea economului.

— A plecat la Călimăneşti! şueră Malcaveţ, borborosind ceva ca o înjurătură.

— Aştept cu nerăbdare să vie caraula la raport, zise subeconomul privind fix în ochii superiorului, ca să văd dacă şi în noaptea asta, binevoitorul care sparge regulat câteun geam, a fost la datorie...

Malcaveţ se scărpină după ureche şi glăsui nedumerit:

— Ai zis „dacă şi în noaptea asta"; tot mai bănueşti că...

— Bănuiala mea, după cum ştiţi, s'a îndreptat din capul locului asupra cocoşatului. Cum însă aseară s'a culcat obosit şi probaibl că a dormit dus până la ziuă, n'ar fi exclus să auzim astăzi din gura caraulei că... diavolul a uitat sau a renunţat să mai spargă geamurile spitalului...

Malcaveţ, care punea prea puţin temei pe bănuelile lui Radu Spirache, şi încă mai puţin pe ale pasnicului de noapte, dar care totuşi nu izbutise în aproape două săptămâni de zile, să descopere misterul geamurilor găsite zob în fiecare dimineaţă, crezu că are încă un motiv să suspecteze sinceritatea cu care subeconomul îl secondează în această penibilă chestiune. Credinţa aceasta se contură şi mai vârtos în mintea lui, în clipa când caraula apăru, înainte de vreme, ca să-şi dea raportul. Intrase pe uşă cu aerul celui ce ştie mai dinainte

că nu va comunica lucruri care să producă surpriză, dar la vederea celui mai mare coloarea feței i se schimbă brusc și picioarele îi șoviră. Fără să vrea, Malcaveț își aruncă ochii și în fața subeconomului și observă că venirea caraulei nu i căşunase plăcerea curiosității exprimate cu două minute mai înainte, de a-și vedea prevederile confirmate întocmai.

— Hei, ce s'aude cu geamurile? întrebă economul prefăcându-se că n'a văzut și n'a priceput nimic. Nu cumva diavolul care își bate joc de noi s'o fi plictisit cu asemenea mărunțișuri?

Caraula își învârti cușma în mâini, apoi, părându-i-se că economul e bine dispus, zâmbi hoțește și răspunse cu ochii fixați în borta din fundul căciulei.

— Mi se pare că domnul iconom are dreptate...

— Așa-i că în dimineața aceasta n'ai mai găsit niciun egam spart?

— Așa-i!

— Și... socoți oare că diavolul și-a mutat răutățile în altă parte?

— Apăi... eu nu știu ce să crez! răspunse omul strâmbându-se a râs și trecându-și cușma dintr'o mână în alta.

— Altceva?

— Să trăiți!

La ieșire, caraula aproape să se izbească în ușă cu Barbu Grâuleț, care venea să-și înceapă ziua de slujbă. Omul a dat mereu dovadă că respectă orele fixe — acum e opt precis, — dar mai-marii lui prevedeau că astăzi va întârzia cu siguranță.

Şi îşi mai închipuiau că „vinovatul" va afişa, măcar aşa de ochii lumii, o figură de pocăit, mai îndulcindu-şi încă vorba şi mai îmblânzindu-şi încă privirile.

Scris a fost însă ca şi această profeţie, pe care oricine şi-ar fi însuşit-o, să nu se împlinească. Ba chiar să fie cu totul dată peste cap. Căci misteriosul ghebos apăru pe uşa cancelariei, spre uimirea bulbucată a celor doi şefi, într'o ţinută voit arogantă, pieptănat cu cărare, parfumat şi pomădat, cu ochiu-i drept încadrat într'un monoclu strălucitor şi cu degetele cele mari dela ambele mâini agăţate de buzunarele de sus ale vestei tocite şi decolorate.

— *Bonjour, messieurs*, binevoi el să deschidă gura, fără să se aplece şi fără să-şi privească superiorii.

Şi în timp ce aceştia se uitau unul la altul cu ochii dublaţi, Grâuleţ se aşeză cu eleganţă la masa lui de lucru, fără să renunţe deocamdată la geamul înfipt în ochiul drept.

— „Tot nebun este!" îşi grăiră din priviri, în cele din urmă, economul şi subeconomul, foarte dispuşi acum să dea uimirea şi indignarea pe râs şi pe omenească îngăduinţă.

— Dragă Grâuleţ, îl luă Malcaveţ părinteşte, aşa ca pe un sărman cu mintea neîntreagă, — ce să-ţi spun... am auzit că ai petrecut de minune pe ziua de ieri!

— *Oui, monsieur!* — răspunse cocoşatul fără să-şi ridice ochii din condica în care urma să înregistreze cele mai recente intrări şi ieşiri de bolnavi.

— Ai cântat, ai jucat...

— *Oui, monsieur!*

— Habar n'am avut că te pricepi aşa de bine să tragi cu arcuşul...

— *Très bien, monsieur!*

Ultimul răspuns depăşind vocabularul francez al Malcaveţului, şi cum „nebunul" părea că n'are gust pe ziua de azi să grăiască româneşte, economul lăsă pe Radu Spirache să continue interogatorul, dacă vrea, şi se retrase în grabă şi pentru motivul că abia acum observă că se află în ţinută particulară, de noapte.

— La revedere, puiule!

— *Adieu, monsieur! Pardonnez-moi! Mille fois pardon!*

3.

Iancu Malcaveţ găsi pe Tincuţa Sipică aşteptându-l în antreu pentru a-i raporta ultimele întâmplări în legătură cu misiunea ei.

— Să-mi spui tot ce ştii! îi ordonă fericit că are şi el în tot spitalul o fiinţă credincioasă.

Şi Tincuţa se achită cum nu se poate mai conştiincios. In momentul când îşi goli sacul, nu mai rămăsese nimic din certitudinea cu care şeful se înapoiase din cancelarie, că omul cu gheb, care-i strică somnul şi-i sburleşte nervii, n'ar fi decât un sărman cu mintea împuţinată. Nu strica totuşi să ceară în această privinţă şi părerea Tincuţei. A avut prea adesea ocazia, mai ales cât a slujit în poliţie, să constate că de multe ori omul simplu

poate sesiza adevărul mai lesne decât un intelectual.

— Tincuţo, te rog să-mi spui cinstit care e părerea ta despre acest cocoşat. Crezi că avem a face cu un nebun, cu o iscoadă, sau cu o simplă haimana care se pricepe la toate, dar care nu e în stare să facă nimic serios?

Fata cântări întrebările, pe rând, şi răspunse numai la cea dintâi.

— Aş putea să fac jurământ cu sfânta cruce în mână, că nebun nu este...

— Prin urmare, ori spion, ori un pierde-vară, care îşi închipue că dacă are protecţii, îşi poate permite să mintă şi să facă glume de prost gust!

Tincuţa nu mai răspunse nimic. Negreşit că ea nu spusese de data aceasta tot ce avea pe suflet, ba poate chiar lucrul cel mai de seamă îl omisese voit. Pentru motivul că ea însăşi nu era încă suficient de lămurită? Sau piedici de altă natură îi lăcătuiseră gura?

După ce reflectă preţ de câteva minute, încercând fugar să facă diverse legături şi confruntări şi să stoarcă din judecata-i deformată de o lungă practică poliţistă, dacă nu adevărul adevărat, măcar un indiciu de care să se poată agăţa fie şi numai pentru douăzeci şi patru de ore, Iancu Malcaveţ fu silit să recunoască încă odată, că ori e atins de ramolisment, ori chestiunea e prea complicată pentru a fi deslegată fără gârbaciu, ori e foarte simplă şi deci tocmai din această cauză mai anevoie de rezolvat de către unul obişnuit să complice, profesional, până şi aprinsul pipei.

— Ar fi mare lucru dacă am şti ce tot însemnează el în carnet, îi curmă Tincuţa supliciul, după ce ea însăşi cugetase nervos asupra acestei soluţii şi cântărise posibilitatea de-a arunca măcar un ochiu pe scrisul ce desbunăseamă ar duce la deslegarea tainei.

Malcaveţ făcu ochii mari, apoi deodată faţa i se însenină şi un râs de om fericit îi scăpă de sub mustăţi.

— Bravo, fetiţo! Mă bucur grozav că eşti deşteaptă, şi mai mult încă mă bucur că nu m'am înşelat când te-am ales ca să-mi fii persoană de încredere. Cu siguranţă că dacă am izbuti să aflăm ce tot mâzgăleşte el acolo cu creionul, nu ne-ar mai trebui altceva. Aşa că tot ce avem acum mai bun de făcut, e să punem mâna pe carnet. Spune drept, ai vreun plan?

Tinca se roşi toată.

— Ar trebui să puneţi un bărbat, zise ea cu gura pe jumătate.

— Ba tocmai dimpotrivă! se opuse economul convins că şi fata e de aceeaşi părere. O femeie — şi încă una isteaţă şi frumoasă ca tine (aici închise semnificativ dintr'un ochiu), ar izbuti mult mai uşor decât un bărbat, oricât de deştept ar fi el. Mai ales că umflatul nu obişnueşte să bea şi nici nu se grăbeşte să-şi facă prieteni.

— Şi nici prietene! adăugă fata oarecum decepţionată.

Malcaveţ se scărpină după ceafă, apoi în barbeţa din stânga şi în vârful nasului.

Adevărat! Hm, e greu de crezut că ghiavolul

s'ar lăsa încântat de vorbele dulci ale unei fete tinere şi frumoase. Dar tu eşti destul de desgheţată ca să scorneşti un mijloc prin care să ne ajungem scopul. Aşa că-ţi las toată libertatea să procedezi cum crezi că e mai bine, cu o singură condiţie: să nu mă dai pe mine de gol! Şi... treaba ta dacă-i pătimi ceva!

— Ce să pătimesc? întrebă Tinca fără să pară totuşi prea speriată.

Malcaveţ rânji ca un grohăit şi închise strengăreşte din ochiul drept.

— La urma urmei... nici laborantul tău nu e cine ştie ce sculă de bărbat, — zise el prefăcându-se că nu dă însemnătate cuvintelor. Eu sunt aproape sigur că ghebosul e mai ceva decât vrea să pară...

Tincuţa zâmbi superior, ca una ce îşi închipuia că ştie mai multe decât şeful ei, dar nu se lăsă trasă de limbă.

— Prin urmare, suntem înţeleşi. Dacă izbuteşti să citeşti măcar câteva rânduri în carnetul cocoşatului, vei avea dela mine o hârtie de-o sută. Ţi-o dau nouă nouţă, ca s'o pui la ciorap. Dacă reuşeşti să rupi măcar o foaie dacă nu mai multe, îţi dau două hârtii de câte-o sută. Iar în caz că ai norocul să-mi aduci carnetul întreg, îţi dau trei sutari şi o pereche de pantofi de comandă...

Tincuţa izbucni într'un râs de om fericit, râs care molipsi şi pe ramolitul cap administrativ al spitalului.

4.

La ceasurile trei după amiazi spitalul e liniştit ca un iaz după ce vântul i-a răscolit puţin apele. Vizita medicilor şefi sau secundari, cu tot alaiul de interni şi de infirmiere, a trecut de mult; siringile, bisturiile şi fierăstraiele se odihnesc în diverse vase cu spirt, o parte din medicamentele prescrise au fost înghiţite. S'a servit şi masa, cu porţii reglementare şi cu alimente de bună calitate, aşa cum s'a luat un obiceiu de vreo câteva zile, s'a distribuit corespondenţa, ca şi mandatele poştale, de către noul şi nu prea arătosul conţopist dela cancelaria administrativă. Parte din bolnavi se trudesc să adoarmă, alţii se trudesc să-şi amâne această firească necesitate până după cină, ca să petreacă noaptea întreagă pe alte tărâmuri. Unii se pasionează de intriga abil ţesută a unui roman, alţii cugetă la inutilitatea vieţii pământene, mulţi dintre dânşii îşi revizuesc temeiurile pe care şi-au înfiripat credinţa într'un Dumnezeu „bun, milostiv, iertător şi deopotrivă purtător-de-grijă pentru toţi credincioşii săi". Câteun sforăit venit de după paravanul infirmierei şi al ajutoarei acesteia, le reînnoeşte, celor treji, sentimentul că nu sunt chiar de tot singuri în suferinţele, în desnădejdile şi în foarte slabele lor speranţe.

Curtea interioară a spitalului, umbrită de tei şi de ulmi moşneguţi de mult, întretăiată de cărări pietruite şi ornată cu flori multe şi variate, nu e nici ea, la această oră, mai animată decât saloanele cu bolnavi. Numai pe o bancă din faţa

avuzului situat în mijlocul rondelelor de flori vegetează un biet paralitic de ambele mâini, căruia toată lumea îi spune „Domnul Colonel", iar pe-o altă bancă, din dreapta bisericii, două tinere, şi ele purtând halatul spitalului, ar vrea să croşeteze ceva dar se pare că au mai multă poftă de glumă decât de lucru. Una din ele suferă de epilepsie, iar cealaltă, având un cap deosebit de frumos dar un corp copleşit de o grăsime aproape respingătoare, suferă de o boală foarte curioasă, graţie căreia pacientul se îngraşă din cauza... supărărilor.

O linişte perfectă s'a înscăunat şi la casa internilor. Pe vremea când se hrăneau cu mult peste prevederile bugetare, nepoţii lui Hipocrat suprimaseră somnul dela amiazi. Dar acum, de când şi-au dat stomacurile pe mâna strânsă a Steluţei Iliescu, nu mai simt trebuinţă nici de gimnastica de dimineaţă, nici de chinurile nedormirii de după masa de prânz.

Pe bună dreptate, aşa dar, şi-a fixat Tinca Sipică această oră — trei după amiazi — pentru a-şi pune în aplicare un plan destul de îndrăzneţ, având în vedere persoana vizată. Căci riscul putea să fie şi de altă natură decât cel la care făcuse aluzie economul, deci mai mare şi în tot cazul mai păgubitor.

Barbu Grăuleţ îşi avea odăiţa lui de dormit pe sala garderobei, unde la această oră n'are ce căuta picior de om. Căci madam Călimară, garderobiera spitalului, îşi are locuinţa în corpul de clădiri rezervat personalului bisericii. Iar pe timpul acesta desigur că şi dumneaei îşi face siesta în dosul

draperiilor care împiedică soarele să dea busna pe fereastră.

Tinca Sipică se bucură în spitalul Visarion de reputaţia că se îmbracă totdeauna curat, îngrijit şi cu gust. Căci fete frumoase mai sunt câteva printre îngrijitoarele bolnavilor, dar nici una nu egalează pe isteaţa servantă a internilor în arta de a fi în permanenţă îmbrăcată şic, cu părul împletit în două coade, care la rândul lor sunt artistic încolăcite în creştetul capului, cu nelipsita garoafă dela ureche şi veşnic cu o floare în mână, de preferinţă trandafir sau busuioc, pe care o învârteşte sau o duce la nas cu atâta gingăşie şi cu atâta plăcere, că parcă ar face parte integrantă din bucuriile ei cele mai de seamă.

Gurile rele justifică deosebita grijă pe care Tincuţa o acordă exteriorului, prin faptul că tânăra fată slujeşte unor burlaci, şi ei tineri şi izolaţi aci, ca într'o mânăstire cu regulamente foarte severe. Nu se poate şti dacă şi în ce măsură clevetirile acestea au vreun temei, dar nici ea, Tincuţa, nu ar avea curajul să nege că în vederea viziteî pe care şi-a pus în cap s'o facă misteriosului cocoşat, în chiar odaia lui, s'a dichisit şi mai cu grijă ca de obiceiu. Nu şi-a pus straie de sărbătoare, dar s'a examinat în oglindă mai insistent ca în după amiezile libere ale Duminicilor, s'a parfumat mai copios şi şi-a ales din grădiniţa udată de domnişorul Lambru, florile cele mai ispititoare.

Era nevoie, pentru scopul urmărit de ea din ordinul superiorului, să uzeze de tot arsenalul unei tinere cochete, când bărbatul pe care urma să-l

tragă pe sfoară nu e decât un biet ins născut cu raniţa în spate, îmbrăcat din sărăcie lucie, cu trăsături nu tocmai acătării şi, colac peste pupăză, cu mintea scrântită? Chestie de apreciere. Dar Tincuţa mai avea şi altceva pe suflet decât însărcinarea dată de cel mai mare. Ba chiar se poate spune că mirajul bancnotelor făgăduite, o adevărată avere pe vremea aceea, reprezenta prea puţin faţă de ceea ce dorea să afle în primul rând şi numai pentru propria-i ştiinţă.

Se ştie că prietena noastră a avut impresia, atunci când privea pe cocoşat jucând în horă, că umflătura-i din spate s'a deplasat puţin spre dreapta. Pentru a alunga sau a-şi întări o bănuială ce-i încolţise în cap, a riscat eventuala burzuluială a iubitului şi s'a prins lângă omul misterios. Rezultatul acestei nevinovate aventuri a fost că — nu numai bănuiala s'a transformat aproape în certitudine, dar intimitatea voluntară în care a jucat cu Grâuleţ, atât i-a încălizt sângele, că din clipele acelea alte gânduri nu-şi mai află loc în existenţa ei. Deci, motive personale mult mai puternice decât un ordin şi un pumn de bani, o mână spre uşa chiliei cocoşatului. Vrea să ştie dacă domnul acesta care i-a turburat simţurile mai mult decât oricare alt bărbat, are într'adevăr cocoaşă, cocoaşă veritabilă, sau nu are. Şi numai după ce îşi va lămuri această întrebare chinuitoare, va decide ce urmare să dea dorinţei poruncitoare care chinueşte, la rându-i, pe îmbătrânitul în rele Iancu Malcaveţ.

E sigură că n'a observat-o nimeni când a intrat pe coridorul garderobei, iar inimioara a început să-i

confirme convingerea pe care şi-o făcuse şi de care se agăţa cu un curaj ce-i stârnea râsul, că domnul pe care l-a cunoscut mai bine la cârciuma lui Brânzoi, nu poate să fie capabil de fapte rele. Stăpânită de aceste simţăminte şi grăbită spre a nu fi surprinsă, bătu uşor în uşă.

— Cine-i?

— Eu... Tincuţa dela casa internilor.

Cocoşatul crăpă uşa, cu o grabă care o surprinse încurajator pe Tinca, şi îşi arată o mutră somnoroasă dar nu şi plictisită.

— Ce-i cu dumneata, fetiţo?

— Vă rog să-mi deschideţi... că sunt... că am să vă comunic nişte secrete grozave, se bâlbâi femeea — şi dădu busna în odăiţa întunecoasă.

A ieşit după o jumătate de ceas, cu părul cam ciufulit dar cu faţa radiind de fericire... Când să coboare treptele dela capătul coridorului, tocmai trecea şi Stela Iliescu spre farmacie. Tincuţa a avut impresia că s'au privit ca două rivale.

Cu raportul la cel mai mare s'a dus după ce s'a abătut mai întâi pe la odaia ei de şi-a pus şi părul şi capul în rânduială.

— Hei? a grohăit Malcaveţ plăcut surprins de graba şi de mina satisfăcută, afişate de iscoadă.

— L-am pândit când s'a dus la closet... şi am intrat la el în odaie... da numai atâta am luat... că mi-a fost frică să nu mă fi văzut careva şi să mai păţesc vreun bocluc...

Malcaveţ a smuls aproape bucăţica de hârtie din mâna fetei şi nu nimerea să-şi agaţe mai repede ochelarii de nas.

Într'adevăr, era o filă ruptă dintr'un carnet, având o față albă, iar pe cealaltă o caricatură desenată cu creionul, care înfățișa un porc cu... favorite, pândit din umbră de către un diavol pirpiriu. Diavolul avea exact nasul și mustățile lui Radu Spirache, precum și obiceiul acestuia de a-și suge cheutorile gurii.

Economul admise din capul locului că râmătorul este domnia-sa, iar încornoratul dela spate primul ajutor al domniei-sale. Nu-și divulga însă sentimentele ce-i inspirau desenul, decât prin sunete guturale scurte, adevărate grohăituri de râmător care respiră greu. Abia când observă că dedesubtul caricaturii se află ceva scris, deschise gura și citi tare:

— *T. Nr. 1.* Adicătelea ce înseamnă asta? Pe tine te taie capul?

Tincuța ridică neștiutoare din umeri.

— Stai că am ghicit, șueră Malcaveț fericit că întregul mister a fost deslegat. Acest porc de *T* este prima literă a cuvântului tâlhar. Prin urmare trebue citit astfel: *Tâlharul Nr. 1.* Așa dar, eu Iancu Malcaveț, om în vârstă de șaizeci și șapte de ani, decorat cu „Răsplata Muncii", cu „Steaua României", cu „Bărbăție și Credință" și cu alte înalte ordine, pensionar al statului român și cetățean onorabil în mahalaua Sf. Elefterie, nu sunt altceva în ceasul de față decât tâlharul Nr. 1 al spitalului Visarion! Bravo! Da bine am mai ajuns!...

Apoi, după ce arătă și cucoanei Sofița, consoarta dumisale, importantul document, și-i explică sensul celor scrise dedesubt, dădu Tincuței

dublul bacşişului făgăduit, adică două hârtii de câte-o sută, felicitându-o totodată pentru îndrăzneala şi iscusinţa de care a dat dovadă, dar mai ales pentru credincioşia cu care îl slujeşte.

Tinca Sipică ieşi din locuinţa economului de trei ori fericită: că n'a înşelat nici pe Grâuleţ, deoarece el însuşi i-a dat caricatura; că nu l-a păcălit nici pe econom, întrucât foaia a fost ruptă într'adevăr din carnetul cocoşatului, cu mâna acestuia; şi că... a dat pe ziua de azi două lovituri grozave: una pe placul inimei şi alta pe placul buzunarului. Din pricina acestei stări sufleteşti excepţionale, a trecut cu vederea un amănunt foarte important, şi anume că acel „T. Nr. 1" a fost scris de Grâuleţ după ce acesta detaşase fila din carnetul atât de dorit de către Malcaveţ.

CAPITOLUL VI

Adu-ţi aminte de moarte...

1.

Caricatura ieşită din condeiul neverosimil de incisiv al blajinului Barbu Grâuleţ, blajin, ce-i drept, după toane, a dat mult de gândit lui Iancu Malcaveţ. După primele furii, când râsul rânjit a alternat cu înjurături pentru care vizitiul şi găinarul ar fi avut motive să fie geloşi, s'a aşezat bătrânul pe gânduri mai cântărite şi a ajuns la concluzii care mai întâi l-au aruncat într'o stare de deprimare cu totul străină temperamentului şi reputaţiei lui de luptător, dar în cele din urmă l-au ancorat în limanul cel lin al creştineştei filosofări.

— Pentru care motiv să te facă porc? s'a stropşit cucoana Sofica, alternând râsul cu revolta şi neputându-se hotărî, până la urmă, dacă să râdă sau să se indigneze.

— Pentru că sunt într'adevăr un porc! i-a răspuns nenea Iancu într'un moment de exagerată sinceritate. Toată viaţa n'am făcut altceva decât să imit pe animalul care nu ştie nici de ruşine, nici de frică, şi n'are altă grijă decât aceea de

a pune osânză pe el, indiferent dacă în acest scop va trebui să mestece grăunțe sau tot felul de murdării, și la fel de indiferent dacă stăpânul lui îl va gâdila pe burtă sau îi va trânti ciomege pe spinare!

Cucoana Sofica și-a privit soțul cu ochii mari și speriați, neștiind ce să creadă: glumește dumnealui, așa cum obișnuește când vrea să arate că puțin îi pasă, ori a înebunit subit? Pentru a lămuri lucrurile, i-a mai cerut o explicație, și tot în legătură cu „nerușinata mâsgălitură" a cocoșatului.

— Și... pe dracul de ce l-a pus la spatele tău? Vrea să spună cu asta că tot pasul îl faci după sfatul și la ordinile lui?

Întrebarea l-a scos din nou pe Malcaveț din calmul pocăinței, dar nu și din făgașul sincerității.

— N'are ce căuta uciga-l-toaca în treburile mele! a protestat el izbind pumnul în colțul mesei. Întotdeauna m'am simțit mai tare decât el și deci niciodată n'am avut nevoie de ajutorul lui. Cocoșilă e destul de deștept ca să-și închipue că există și indivizi mai tari decât Satana. Altceva a vrut el să arate. Nu vezi că încornoratul de pe foaie seamănă leit cu prea iubitul și... prea credinciosul meu ajutor, care nu știe ce să mai facă și ce să mai dreagă pentru a-mi dovedi dragostea lui nemărginită și mai ales desinteresată?

— Adevărat... parcă ar aduce nițel cu Spirache, zise madam Malcaveț nesigură, după ce reexamină desenul cu două perechi de ochelari, și râse ca de-o posnă.

— Din ceasul în care a pus Cocoșilă piciorul

în spital, continuă Malcaveț pornit să lămurească încă un „caz", amicul Spirache n'a știut ce să facă și ce să dreagă pentru a mă convinge că într'adevăr individul e trimes aici ca să-mi pregătească tăierea capului. Nici un cuvânt de încurajare, niciun gând exprimat altfel decât prin ridicări din sprâncene și prin scârbosu-i năravde a-și suge colțul gurii. Ceva mai mult: n'a fost chip să deslege dumnealui nici măcar taina — grozavă taină! a spargerii geamurilor. Și-a închipuit că-i va fi ușor să sperie pe un bătrân sătul de rele și de luptă, și — mai ales — trecut la fiarele vechi ale clubului. Imi pare teribil de rău că nu mai am puterea de altădată, că în douăzeci și patru de ore l-aș face să nici nu înimerească poarta spitalului. Cu caraulă cu tot! Dar ceva tot îmi stă în putere să-i fac, chit că voiu mai da și din buzunar. Ticălosul și nerușinatul! I-a venit gust să se facă econom! Hm! Incă nu știu ce rost va fi având cocoșatul pe aici, dar trebue să recunosc că nimeni ca el nu mi-a deschis ochii asupra falsității și trădării lui Spirache. Mersi, musiu Grâuleț!

Peste două ore când a primit pe subeconom și pe stolnic, pentru a stabili împreună cumpărăturile suplimentare ce urmau să se facă în vederea prăznuirii Sf. Visarion, patronul bisericii și al spitalului, Iancu Malcaveț arată că un ins în convalescență, după o grea suferință. Tâlharii Nr. 2 și 3, cum el însuși îi catalogase, anticipând rezultatul unor noui incursiuni pe care Tincuța le-ar mai face eventual în carnetul ghebosului, rămaseră oarecum nedumeriți când, în locul șefului veșnic bine dispus, priete-

nos şi râzător, găsiră un bătrân ursuz, cu priviri direct bănuitoare şi complect lipsit de jovialitatea cu care obişnuia să-şi întâmpine subalternii mai apropiaţi. Atribuiră această ciudată stare sufletească unui doliu în famile, unei burzuluiri a ficatului sau a pancreasului, piesele cele mai uzate din organismul lui Malcaveţ, dar îşi amintiră totodată, în special subeconomul, şi de surpriza, aproape dureroasă, cu care şeful a constatat că din ziua în care a ameninţat pe pasnicul de noapte că îl dă afară şi eventual pe mâna autorităţilor, niciun ochiu de geam nu a mai fost găsit stricat.

— Am impresia că nu vă simţiţi tocmai bine, — îşi permise totuşi Radu Spirache, având aerul că-şi face o foarte elementară datorie, dar cu intenţia să afle unde stă adevărul: în ficat, în vreo moarte, sau în cutia cu suspiciuni?

— Dimpotrivă! — răspunse prompt, aproape agresiv, cel întrebat. Mă simt cum nu se poate mai bine. Nu mă doare nimic, treburile merg strună, deci niciun fel de supărare.

Apoi, după ce îşi pregăti hârtie şi creion:

— Ce sumă avem prevăzută în buget pentru cheltuelile hramului?

— Cea de totdeauna, — răspunse subeconomul după ce îşi supse colţul gurii.

— Două mii?

— Exact. Două mii de lei, mari şi laţi.

— Deajuns... — nu-i aşa?

— Prea deajuns! — îşi permise Radu Spirache să dea răspunsului un ton semnificativ şi chiar să râdă ironic.

Mihăiță Cincantin, care, pe lângă procentul ce de regulă i-l atribue șeful cu această rară ocazie — o singură dată pe an! — din suma „economisită", mai spera să ciupească încă pe atâta, dacă nu și mai mult, de pe la furnizorii respectivi, crezu că are motive să-și alunge teama înfiptă o clipă în inimă-i ca un cuiu foarte ascuțit, și râse obraznic. Dar bucuria îi fu de foarte scurtă durată.

— De data aceasta, grăi Malcaveț hotărît, vom cheltui toată suma, până la ultima centimă, în scopul pentru care a fost prevăzută în buget. Sper că nu mai e nevoie de explicații, ca să vă conving de ce trebue procedat așa și nu altfel...

— Să dea Dumnezeu sănătate lui Cocoșilă! — se obrăznici stolnicul, arătând cu degetul în dușumea și rânjind ca un dulău ce nu-și poate folosi colții împotriva dușmanului.

— Sper totuși că vă place să glumiți... — încercă subeconomul să ia lucrurile în zeflemea.

— Nu glumesc absolut deloc! Vom cheltui întocmai suma înscrisă în bugetul Epitropiei. Prin urmare, vom face un hram demn de memoria marilor ctitori și a fericiților donatori...

— Foarte bine: vom face un hram după cum ziceți. Dar ce vom răspunde celor ce ne vor întreba, mirați desigur, că de ce abia anul acesta s'a gândit Epitropia să cinstească memoria marilor ctitori și a fericiților donatori, după toată cuviința?

— N'am de dat socoteală nimănui.

— Gândiți-vă că hramul viitor s'ar putea să vă găsească mai puțin dispus să cinstiți etcetera, etcetera, dar o să fie cam greu de întors macazul....

— Până atunci e un an... şi eu sunt prea bătrân ca să nu ţiu seamă de acest lucru, — se prefăcu Malcaveţ că vrea să procure subeconomului şi puţină plăcere.

In faţa intransigenţei de nesdruncinat a şefului, Spirache şi Cincantin schimbară priviri ofticante şi conveniră sa alcătuiască programul prăznuirii hramului în limitele sumei de două mii lei. Bineînţeles, cel mai păgubit din amândoi rămânea subeconomul, căci stolnicul, care urma să procure dela târg cel puţin trei sferturi din bunătăţile şi din darurile ce le vor primi bolnavii, personalul şi, într'o mai mică măsură, creştinii ce vor veni la biserică în ziua Sf. Visarion, ştia el cum să-şi facă parte. Până la urmă însă şi Radu Spirache socoti că se poate considera despăgubit, deocamdată... moralmente, din însăşi purtarea de necrezut a şefului. Un om complect sănătos la cap, gândi el, n'ar fi dat pentru nimic în lume cu piciorul unui chilipir cât o avere şi deci, Malcaveţ, a început să dea semne de scrânteală. Să-i fie de bine!

2.

Vechea şi încăpătoarea biserică a spitalului Visarion, în permanenţă deschisă pentru trebuinţele sufleteşti ale celor oblăduiţi în clădirile din jurul ei, e astăzi mai populată ca oricând. Sărbătoarea hramului oferă creştinilor prilej de reînnoire a legăturilor cu biserica şi cu sfintele ei învăţături.

Marea majoritate a celor ce ocupă strănile şi scaunele e alcătuită firește din pensionarii celor şapte

saloane ale spitalicescului așezământ, căci ei sunt cei mai numeroși și, după cum s'ar presupune, cei ce au mai multă trebuință de milostivirea Celui-de-Sus. Au venit însă și câteva infirmiere, abia scăpate de legiuita vizită medicală de fiecare zi, care trebue să le găsească la post, a venit și supraveghetoarea dela Medical și garderobiera și soția subeconomului, precum și câțiva servitori îngăduiți de orele rânduite lor pentru roboată. Bărbierul, cel mai ursuz și mai... neras bărbat din statele spitalului, a catadixit să-și părăsească și el vizuina, dar n'a avut curaj să pășească dincolo de tinda cu pereții plini de diavoli zugrăviți în toate chipurile și cu colțurile stăpânite în voie de nelipsiții pajanjeni.

Veta Chirilă, cu halatul alb ca floarea de cireș, și-a găsit loc la picioarele mormântului ctitoricesc. Se închină ca o călugăriță și șopăcăește ca o precupeață ce dorește înmulțirea mușteriilor. Sau ca o femeie trădată în căsnicie, ce se roagă pentru deslegarea fermecilor care i-au aruncat soțul în brațele alteia.

Domnișoara Stela Iliescu stă cuminte lângă domnișoara Vasilescu, farmacista șefă, care e mai înaltă decât ea cu două palme, mai severă la față și mai în vârstă cu vreo două duzini de ani. Parcă ar fi profesoara cu eleva, sau soacra cu nora.

Iancu Malcaveț și cucoana Sofița au sosit exact în clipa când preotul a început să citească Sf. Evanghelie. Vrând să-și păstreze legăturile cu enoriașii Sf. Elefterie, din mahalaua Cotrocenilor, unde trec drept doi bătrâni tare evlavioși și cumsecade,

ei cercetează mai des bisericuța de acolo, având acum ocazia să se deplaseze în trăsură luxoasă, trasă de cai mari și frumoși și condusă de vizitiu în uniforma unei mari instituții. In biserica spitalului intră mai rar, numai de gura preotului și ca să facă plăcere bătrânului paracliser, pentru care Malcaveț a prins o adevărată slăbiciune.

Apariția economului, deși într'un moment culminant al Sf. liturghii, stârni o scurtă întrerupere a evlaviei cu care ascultau mulți dintre cei de față. Bolnavi sau sănătoși, oamenii se abătură brusc din calea rugăciunii și a iertării, pentru a șopti vecinului sau propriei lor conștiințe:

— A venit porcul!

Căci bătrânul cu trei burți și cu două barbețe, nu e altceva, în judecata și în aprecierea spitalicescului norod, decât un râmător pur și simplu. Aceasta însă numai de când faimosul Cocoșilă a provocat, cu voie sau fără de voie, îmbunătățirea hranei, intrarea internilor în regulamentul scris pentru ei, și implicit scurtarea nasului celor ce aplicau cu toată nerușinarea și nefrica, spre folosință proprie, faimoasa zicătoare populară: „Nu se poate să umbli cu mierea și să nu te lingi pe degete!"... Mai înainte, economul, subeconomul și compania erau numai bănuiți, iar presupusele lor matrapaslâcuri considerate în lumina pământeștilor obiceiuri. Mâncau oamenii pâine numai cât să-i simtă gustul și să nu-l uite, înghițeau lapte dublat cu apă și înjumătățit ca porție, se mulțumeau cu nelipsitul și exasperantul spanac amăgit cu un oscior și cu câteva steluțe de unsoare, iar cei ce îi

gospodăreau erau numiți după cum poruncea statul de salarii: econom, subeconom, stolnic, bucătar, etc. Acum, însă, de când se simt îngreuiați de trai bun și ocrotiți de un înger păzitor, adevărat arhanghel după părerea lor, Radu Spirache a devenit „porcul de subeconom", Mihăiță Cincantin „porcul de stolnic", Chiper „porcul de cămăraș", iar economul — „Porcul" pur și simplu.

Iancu Malcaveț, va fi simțind el și înțepăturile celor ce-l judecă și-l condamnă în aceste momente și chiar în casa Domnului, dar alta este pricina care-i frământă sufletul, împiedecându-l să se țină liniștit pe picioare și să asculte cu atenție cuvântul Mântuitorului, rostit prin gura preotului îmbrăcat în toate veșmintele rituale. Numai cu o jumătate de ceas înainte de a se pregăti pentru biserică, asistase la o scenă care l-a silit mai vârtos decât orice până în ceasul acela, să-și dea seama de comedia vieții și de nimicnicia celor pe pământ agonisite. Un cunoscut bogătaș, inginer și om politic, care fusese internat cu vreo două săptămâni în urmă, având ambele picioare paralizate complect, izbutise să-și procure esență de oțet și expiase în cele mai groaznice chinuri...

Din ușile împărătești ale sfântului altar, preotul continuă citirea unisonă a evangheliei dela Matei... „Atunci va zice împăratul celor de-a dreapta lui: Veniți binecuvântații Părintelui meu și moșteniți împărăția cea pregătită vouă dela întemeierea lumii. Căci flămând am fost și mi-ați dat să mănânc, gol am fost și m'ați îmbrăcat, bolnav am fost și m'ați cercetat... Atunci drepții îi vor răspunde: Doamne,

când te-am văzut flămând şi te-am hrănit, sau gol şi te-am îmbrăcat, sau bolnav şi te-am cercetat? Atunci împăratul va răspunde lor: Adevăr grăiesc vouă: întrucât aţi făcut unuia dintre aceşti prea mici, mie mi-aţi făcut..."

Iancu Malcaveţ şi-a fixat ochii-i mari de bovină în ochelarii bătrânului slujitor al altarului şi pare că ar dori unele lămuriri suplimentare.

„...Atunci va zice şi celor de-a stânga lui: Duceţi-vă dela mine, blestemaţilor, în focul cel veşnic carele este gătit diavolului şi celor ce îl slujesc pre el. Căci flămând am fost şi nu mi-aţi dat să mănânc, gol am fost şi nu m-aţi îmbrăcat, bolnav am fost şi n'aţi venit la mine... Atunci vor lua şi aceea cuvântul şi vor zice: Doamne, când te-am văzut flămând sau gol sau bolnav şi nu te-am ajutat? Şi va răspunde lor: Adevăr grăiesc vouă: întrucât nu aţi ajutat pre unul dintre aceşti mai mici, nici pre mine nu m'aţi ajutat"...

Iancu Malcaveţ se întreabă: — Oare nenorocitul acela de inginer, care a lăsat averi mari adunate... ştie Dumnezeu cum, va fi dat el vreodată o bucată de pâine unui flămând? Va fi dăruit măcar o sdreanţă de haină unuia care n'are nici cămaşă ca lumea pe el? Va fi jertfit măcar un arginţ pentru îngrijirea unui bolnav — dacă nu străin, măcar dintre cei ce l-au slujit pe el? Sau... dimpotrivă...

Ca şi când s'ar fi temut că i-a auzit cineva gândul, îşi întoarse brusc capul spre stânga şi dădu cu ochii de... Barbu Grâuleţ. Cocoşatul, care vreme de două zile nu se despărţise nici de monoclu şi nici de morga adecuată geamului fixat când la ochiul

stâng, când la cel drept, revenise acum la înfățișarea-i modestă și inofensivă. Deci fără geam și morgă. Imbrăcămintea-i curată, dar roasă și decolorată, pare să fi fost încropită bucată cu bucată de un biet om care numai de armonia diverselor piese nu s'a preocupat. Surtucul e prea strâmt, pantalonii prea lungi, ghetele, cu gumilasticul tocit și stâlcit, depășesc cu cel puțin două numere măsura piciorului. Dar cămașa e de cel mai fin dejalen, iar cravata, arogantă ca atitudine și izolată ca ton, e tot ce se poate găsi mai fin prin magazinele de pe Calea Victoriei. Malcaveț însă, grăbit sau de teamă să nu fie catalogat el însuși printre „blestemații" vizați de cuvântul Evangheliei, nu-i văzu decât capul puțin cam diform, cu părul frumos pieptănat și cu obrazul fin, neverosimil de fin, ras proaspăt și supravegheat de un nas nobil și nervos, — și-și retrase privirea tot așa de brusc cum și-o aruncase, mulțumit poate că „omul lui Gogu Vintilescu" nu-i observase mișcarea.

Deși cu ochii ațintiți spre locul unde oficiază preotul, cocoșatul pare a fi cu gândul departe, aiurea. Nu vede nimic și n'aude nimic. Ceea ce n'o oprește, sau tocmai ceea ce o îndeamnă pe Stela Iliescu, să-l fixeze mereu, uneori foarte indiscret, cu ochii-i catifelați și tot așa de nedumeriți ca în momentul când l-a văzut apropiindu-se de masa dată de colegi cu ocazia instalării ei la Visarion.

La sfârșitul sf. liturghii, preotul a povestit în fraze simple împrejurările în care a luat ființă marele spital, scoțând în evidență generozitatea ctitorilor și grija permanentă pentru cele sufletești a

voevozilor şi a vechilor boieri. Şi plecând dela creştineasca şi deapururi pilduitoarea faptă a întemeietorilor spitalicescului aşezământ, a vorovit sfinţia sa despre sentimentul milei şi al iubirii de oameni.

— „Fericiţi cei milostivi, că aceia se vor miluí..." „Iubeşte pe aproapele tău ca pe tine însuţi"... Seminţe dumnezeeşti, aruncate în primele brazde ale ogorului creştin, de însuşi Mântuitorul Christos, cel ce a întemeiat şi a hotărnicit acest ogor... Au venit apoi lucrătorii: apostolii, mucenicii şi cuvioşii, care cu preţul păcii şi al vieţii lor pământeşti, au făcut ca aceste seminţe să rodească însutit şi înmiit, în pofida neghinei, a pălămidei şi a altor buruieni ce căutau să le înăbuşe creşterea şi răspândirea...

Omule, creştin cu numele şi păgân cu fapta, te-ai întrebat vreodată, în clipele când dovedeşti o nouă creştere a osânzii şi a bogăţiei, dacă mila şi iubirea aproapelui, cele două flori mai de seamă din sera evanghelică, au primit şi dela tine măcar stropul de rouă pe care iarba îl primeşte dela aburii nopţii? Dacă marea grijă pe care o porţi stomacului şi comorilor, nu ţi-a dat încă rágaz să cugeţi mai adânc la învăţăturile de temei ale credinţei în care te-ai născut şi de care formal încă nu te-ai lepădat, şi deci să vezi sărăcia şi suferinţele semenului mai puţin norocos, mai puţin dăruit şi... mai puţin curagios în a înfrunta propria-i conştiinţă, — mai ai vreme s'o faci... Cel ce vine la Domnul în ceasul al doisprezecelea e primit ca şi cel din ceasul al unsprezecelea... Dar numai să se hotărască odată să

vie. Nu amânați la nesfârșit ceasul întoarcerii voastre către cele plăcute lui Dumnezeu și oamenilor, căci nimeni nu cunoaște mai dinainte sorocul cel fără drept de prelungire, când va trebui să se înfățișeze la neîndurătoarea și nemitarnica judecată... Amin.

Ca fariseul, cel ce se făleа cu faptele lui cele bune, va fi plecat Malcaveț, în ziua aceia, din biserică? Sau ca vameșul cel ce și-a recunoscut păcatele și s'a smerit pre sine înaintea lui Dumnezeu?...

CAPITOLUL VII.

Cei trei muşchetari.

1.

Mihăiţă Cincantin, Ştefan Chiper şi Matei Baron, aşa dar stolnicul, cămăraşul şi bucătarul-şef dela spitalul Visarion, au venit pe rând, câte unul, şi s'au aşezat în jurul aceleeaşi mese din curtea cârciumei lui Ghiţă Brânzoi. E zi de lucru şi deci alţi muşterii nu are cârciumarul. Oamenii dela ţară obişnuesc să treacă pragul localurilor cu băuturi spirtoase numai în zilele de sărbătoare. Foarte rar se abate vreunul şi în alte zile, dar numai seara când se întoarce dela câmp şi numai dacă întâlneşte cârciumi în drumul lui.

Cei trei muşchetari cinstesc vin cu sifon şi mănâncă ghiuden cu covrigi uscaţi. Iar vorba li-i numai de vin şi de diversele neamuri de cârnaţi. Debunăseamă însă că nu acesta li-i scopul întâlnirii la crâşmă. Iar din felul cum îşi sucesc gâturile spre poartă şi îşi ciulesc urechile la cel mai mic sgomot care vine dinspre drum, se cunoaşte cât de colo că aşteaptă şi pe-al patrulea tovarăş.

— Miroase a zer! — grăi Cincantin, făcând cu

ochiul spre poartă, chiar în clipa când Chiper deschise gura ca să se declare enervat de-atâta așteptare.

Vasile Mihale, îmbrăcat în șalvarii-i cât o târlă de bivolițe, în cămașă cu șabace și cu picioarele goale vârîte în pantofi de iuft cu catarămi, neras de două săptămâni și cu capul descoperit, pășește rar și apăsat, ca o barză în urma plugului și ca un om care nu prea are motive să se grăbească.

Fu primit cu o gălăgie care se vrea extrem de prietenoasă, dar bătrânul furnizor de lapte al spitalului nu răspunse nici măcar printr'un „bună-ziua". Se așează cu multă precauție pe un scaun cu balamalele slăbite și așteptă, cu un calm de moșneag trecut prin diferitele viroage ale vieții, să audă cuvântul lămuritor.

— Iubite moș Vasile, — luă vorba Cincantin, după ce ciocniră câteșipatru, — te-am chemat'ără aicilea ca să vedem ce-i de făcut cu păcătosul ăla de cocoșat, care a pusără spitalul în picioare și nouă ne pricinuește atâtea necazuri...

— Eu... n'am niciun necaz de pe urma lui, — îl întrerupse moș Vasile ridicându-se de pe scaun ca să plece. Dimpotrivă: sând dator să-i mulțumesc că, cu voie sau fără voie, mi-a făcut un bine cum nu se poate mai mare. Că din toată apa pe care o puneam în laptele bolnavilor, eu nu mă alegeam decât cu păcatul... Iar acum, folosul e numai al meu, că duc laptele curat și nu mai oftez zi și noapte de frica judecății ce va să vie... Și nici nu mai cheltuesc sumedenie de bani pe lumânări și pe sărindare. Dumneavoastră, dacă vă simțiți păgubiți

pe bună dreptate, faceți ce-ți găsi cu cale, dar fără să mă puneți și pe mine la socoteală. S'auzim de bine.

Cei trei se uitară lung după moș Vasile, care se tot ducea lipăindu-și papucii și foșnindu-și nădragii, până ieși pe poartă, fără gând de întoarcere. Apoi se priviră oarecum desamăgiți, ceea ce nu-i opri s'o dea într'o lecuță de râs. Zise la urmă șeful bucătar:

— Acuma... noi de ce râdem? De bucuria lăptarului, ori de necazul nostru? La urma urmei, — admise tot el după ce aștepta în zadar un răspuns din partea celorlalți, — mai râde omul și de necaz.

Stolnicul, deși mai mic de ani decât „domnu' șef", dar socotind slujba lui mai nobilă decât a bucătarului, cutoatecă era mai prost plătită, se pregătea să cuvânteze în calitate de superior, de îndrumător. Dealtfel, îl indicau pentru acest rol și o stare materială foarte solidă și faptul că avea posibilitatea să cunoască mai bine gândurile economului și pe-ale subeconomului.

După ce se asigură conspirativ că alte urechi nu se mai află prin apropiere, își netezi mustățile, apoi își luă o mutră de om care regretă sincer că e pus în situația de a-și apăra interesele prin orice mijloace, și cuvântă familiar, folosind copios particularitățile vocabularului din Colentina.

— Dragii mei, după cum ați văzutără, moș Vasile, sub motiv că se simte mai bine fără apă, nici măcar n'a așteptatără ca să vadă despre ce e vorba și a spălatără putina...

— La urma urmei, treaba lui! — întrerupse bu-

cătarul, mirat foarte că se dă atâta importanţă unui simplu lăptar, care pe deasupra mai poartă şi şalvari ţărăneşti.

— Ba nu e deloc treaba lui! Moş Vasile aduce de aproape patruzeci de ani lapte la spitalul Visarion şi e uşor de închipuit că măcar o părticică din banii luaţi pe apă, tot a intratără şi în buzunarul lui. N'a intratără numai în al iconomului şi al vreunuia de pe la Epitropie. Moş Vasile estere ţăran bogat... şi eu ştiu foarte bine că dacă nu umblă rumânul şi cu niţică strâmbătate, nu se poate pricopsi. Rezon?

— Este.

— Acuma... şi eu sântără, carevasăzică, într'o situaţie de om cu ceva avere, că la urma urmei două rânduri de case, în plin târg, nu e lucru de lepădat. Asta însă nu înseamnă că dacă eu am dobânditără apropităţi şi oase de ros pentru viitor, alţii să stea uscaţi şi să moară la azil. Rezon?

— Este.

— Şi dacă am, carevasăzică, atâta cât am, asta nu mă obligă să dau norocului cu piciorul, atunci când estere rost să mai adaug cevaşilea! Că la urma urmei şi în definitiv, facem şi noi ce face toată lumea. Şi dacă facem ca toată lumea, nimeni nu are dreptul să te ia de guler şi să zică: ăsta e hoţul şi pungaşul! Rezon?

— Este.

— Şi dacă sântemără în măsură să mai dăm şi altora un sfat şi o mână de ajutor, de ce n'am face-o?

— Foarte frumos!

Mândru de câte înşirase şi cum le înşirase, Mihăiţă Cincantin se opri câteva clipe pentru a se asigura că numai patru urechi îl ascultă, cu ale lui şase, pentru a-şi mai controla spicul mustăţilor şi, debunăseamă, pentru a marca sfârşitul introducerii prilejuită de neprevăzuta dezerţiune a lăptarului.

— Foarte frumos! — repetă Matei Baron în aşteptarea altor idei şi mai sănătoase şi mai ungătoare la inimă, care vor urma să se producă din bunăvoinţa şi experienţa vorbitorului.

— Să vedem ce-i de făcut cu dihania aia de cocoşat! — aminti Ştefan Chiper adevăratul scop al reuniunei.

— Asta e! — încuviinţă Matei Baron după ce trase cu sete din ţigară şi trimise fumul în tavanul cârciumei.

— Niciodată nu mi-aş fi închipuitără, — râse stolnicul cu anticipaţie, — că un nenorocit ca ăsta ar fi capabil să stârnească atâta zarvă şi atâta zăpăceală, într'un spital aşa de mare, cu oameni carevasăzică culţi şi cu cap!

— Îşi bate joc de toţi! — afirmă cu convingere bucătarul şef.

— Un biet nebun! — hotărî cu răutate şi cu scârbă Ştefan Chiper.

Cincantin îşi ridică nasul c'o şchioapă şi adoptă un ton de tribună.

— Domnilor, nu ştiu dacă estere nebun, bătător de joc sau spion, aşa cum îşi închipuie cei fricoşi, dar orice ar fi, un singur lucru trebuia să facă administraţia atunci când şi-a datără carevasăzică seama

că o să tragă năduf de pe urma lui: afară cu măgarul!

— Uşor de zis!...

— Dar mai greu de făcut!...

— Dumnealor însă, în loc să-i găsească un clenciu ca să-i facă vânt fără ca să simtă el, — ce nu se poate când estere cap la mijloc? — s'au zăpăcitără ca nişte muieri dela mahala. Rezon?

— De...

— Păi...

— In loc să-i caute clenciu, adicătelea nebunului, subticonomul a găsitără că e momentul să bage beţe în roate lui Malcaveţ, ca să-l facă să-şi dea dimisia, cu nădejdea că-i va lua locul. Iar Malcaveţ, fie că s'a ramolitără cu totul, ori că altcevaşilea îl apasă pe suflet, că în loc să puie piciorul în prag şi să spuie hai sictir, s'a pusără să se tânguie ca o muiere, că ce-i mai trebuia lui să se bage iconom la Visarion! Şi din asta nu-l mai scoate nimeni. A lăsatără pe inferni să-şi facă de cap, a datără bolnavilor mâncare din ce în ce mai bună, ca şi când s'ar fi internatără la spital ca să se îngraşe, şi nu e în stare nici măcar să se strâmbe odată la stârpitura aia de Spirache! Ba până şi caraula îl duce cu mâia!

— A damblagit rău de tot, săracul! — scânci cămăraşul.

— Treaba lui! Vorba mea e: ce ne facem noi? — pocni Baron cu paharul în masă.

— Asta e: ce ne facem noi? — şueră Cincantin. Că de când cu hramul, s'a damblagitără şi mai rău. Cheltueşte pentru paraliticii ăia tot ce e scris în buget, dacă n'o fi mai scoţând şi din buzunar.

şi nu se mai gândeşte la altceva decât să-şi dea dimisia şi să se întoarcă la casa lui dela Cotroceni!... Ei, bine, fraţilor, taman lucrul acesta trebue împiedicat cu orice preţ. Malcaveţ a fostără ca o mană cerească pentru noi, oamenii lui de încredere, de aceea datori sântemără să-i alungăm frica ce l-a cuprinsără. Că dacă ar fi să vie în locul lui sfârleaza aia de Spirache, care abia atunci ar pune gură cumsecade pânzei, cu greu ne-am mai învârti şi noi de câte cevaşilea...

— Să plece Cocoşilă! — răcni bucătarul-şef, bucuros că el a descoperit formula.

— Să plece dihania! — răcni şi cămăraşul.

— Păi taman aicilea vreau şi eu să ajung! — râse Cincantin triumfător. — Să plece cocoşatul şi toate lucrurile se vor întarce pe făgaşul cel mai dinainte. Chiar şi Malcaveţ îşi va veni în fire. Iar subticonomul, care are tot interesul ca ghiavolul să stea pe loc, va aştepta altă ocazie ca să avanseze. Cât pentru paraliticii de prin saloane, n'au decât să-şi mute din nou, înapoi, catarămile dela curele. Am auzitără că unii dintre ei au şi începutără să se vaiete că se mişcă mai greu şi deci să regrete osânza câştigată în ultimul timp... Osânză care trebuia să intre în buzunarele celor ce se trudesc să le aducă deagata tot ce le trebuie...

— Nu ştii nimic!... — se lăudă Chiper. — Să vă spui eu ce se petrece!

— Şi eu cunosc câteva cazuri foarte nostime, — se lăudă şi Baron.

După ce povestiră, pe rând, tot ce ştiau despre bolnavii care au început să se plângă de mărirea

raţiilor şi de prea buna calitate a alimentelor, cei trei şoareci de spital se simţiră imediat în mai bună dispoziţie şi trecură fără zăbavă la discutarea şi întocmirea unui plan pentru alungarea duşmanului comun: al lor şi al bolnavilor care vor să rămână cât mai uşurei la cântar.

— Punem pe cineva să-l încolţească la loc fără martori şi să-i tragă o mardeală pe cinste, — propuse Chiper strângându-şi pumnii şi dinţii ca un dulău gata să sară la harţă. — Iar dacă s'o face că nu pricepe, repetăm operaţia cu şi mai puţină milă.. Şi tot aşa până se va convinge bestia că nu-i chip să mai rămâie...

— Ba eu aş fi de părere să-i punem niscai cucută sau seminţe de laur, în blidul cu mâncare, ca să-şi piardă încai şi bruma de minte pe care o mai are, — grăi şi bucătarul şef cât se poate de serios. — Că dacă o începe să facă urît, îl ia cu duba şi-l duce la balamuc, adică acolo unde s'ar fi căzut să se ducă mizerabilul din capul locului.

Mihăiţă Cincantin făcu haz de graba ca şi de inspiraţia colegilor. Apoi, comparând planul întocmit de el până în cele mai mici amănunte, cu lipsa de pricepere în materie a bucătarului şi a cămăraşului, se convinse încă odată că el e cel mai deştept din toată administraţia spitalului Visarion, întrecându-l deci şi pe şiretul şi prudentul de subeconom.

— Brânzoi!

— Ordonaţi, don Mihăiţă!

— Incă un kil şi un sifon mare.

După ce ciocniră primele sprituri din comanda cea nouă, urându-şi reciproc sănătate „şi duşmani-

lor cale bătută", Cincantin își depănă cu voce înceată planul adus de acasă. Această depănare dură aproape o oră, căci stolnicul, când are de povestit lucruri mai importante, vorbește rar și tacticos, folosește amănuntul până la exasperarea celor ce îl ascultă, și mereu se repetă ca nu cumva să-i scape ceva, sau de teamă că nu va fi fost destul de explicit. Ori auditorul să nu fi fost suficient de atent sau de inteligent ca să-i prindă toate nuanțele, toate subtilitățile.

— Ești sigur de sinceritatea autopsierului? — îl întrebă la urmă cămărașul, ca unul ce avusese de câteva ori prilejul să cunoască duplicitatea lui Costică Ochian, îngrijitorul cadavrelor înainte de a lua drumul borcanelor și al cimitirului.

Stolnicul își frecă semnificativ degetul cel mare dela arătător, închizând totodată și din ochiul drept.

— La urma urmei, — grăi el, — am putea să ne dispensăm de ajutorul autopsierului, dacă l-am obține pe-al caraulei de noapte. Cum însă acesta s'a cam arsără cu chestia cu... geamurile ce se tot sparg în fiecare noapte, va fi nevoie, poate, să împingem franci mai mulți ca să-l convingem...

— Poate că n'ar fi deloc rău să-l încurcăm și pe laborant, — zise Chiper foarte fericit că dela el a pornit această idee. — Gheorghe Vlad, care de-altfel nu e băiat prost, a băgat de seamă că Tincuța se cam uită la cocoșat... și a prins pică pe el, pe Grâuleț. Așa că nu ne-ar trebui prea multă bătaie de cap ca să-i stârnim gelozia și să ni-l facem aliat.

Propunerea cămărașului fu acceptată cu entu-

siasm, şi însărcinarea de-a aranja lucrurile cum e mai bine, lui îi fu încredinţată.

La urmă, stabiliră cu aproximaţie suma destinată să cumpere câteva conştiinţe. Mihăiţă Cincantin, fiind şi mai bogat dar şi cel mai interesat întru îndreptarea grabnică a lucrurilor, luă asupra lui jumătate din cheltueli. Apoi cuvântă pentru încheiere.

— Măi fraţilor, — zise el fără să-şi mai răsucească în prealabil mustaţa, — am fostără întotdeauna şi omul faptei nu numai al vorbelor goale. Cu averea pe care mi-am adunat-o cum s'a pututură şi care estere carevasăzică a mea proprie, puteam să-mi fac interesurile fără să-mi pese de alţii. Dar uite că nu mă lasă pârdalnica asta de inimă să nu sar şi în ajutorul celor ce n'au catadixitără încă să-şi adune pentru zile negre. Că eu am fostără întotdeauna de părere să-şi adune omul mai întâi pentru el, ca să-şi aibă la o nevoie. Acuma, c'o aduna cu cinste, c'o aduna cu strâmbătate, puţin interesează. Chestia e să adune. Rezon?

La înapoiere, în spital, turtiţi cum erau, n'au mai găsit necesar să se înşire pe drum, ca să nu dea de bănuială, ci au pornit câteştrei laolaltă, la fel cu cei trei celebri muschetari. Erau aşa de mândri pentru cele plănuite şi atât de siguri că vor izbândi, încât puţin le păsa că se va găsi un prost sau un deştept care să suspecteze, în aceste momente, frăţia lor atât de sgomotos afirmată.

— Car'vasăzică... planul nostru este ca să-l *compromet*em pe Co-co-coşilă... şi a-a-astfel să plece cu dela sine voie şi pu-pu-putere, — izbuti Chipeş

să descopere cuvântul în jurul căruia se învârteau tustrei și de care stătea agățat întregul lor plan, dar pe care încă nu-l pronunțaseră.

— Asta e! — răcni Cincantin, amestecându-și satisfacția de ultima oră, c'o înjurătură ca la Gura Oborului.

— Asta da... mai zic și eu! — se bâlbâi și Matei Baron, deși nu prea înțelegea ce anume i-a făcut pe colegi să salte așa de bucurie.

CAPITOLUL VIII.

Somnambuli şi stafii.

1.

Iancu Malcaveţ n'a acordat o însemnătate deosebită faptului, comunicat la vreme de Tincuţa, că stolnicul, bucătarul şi cămăraşul s'au întâlnit la crâşma lui Brânzoi şi au chefuit până la lăsarea negurilor. Ce şi-a zis: au avut oamenii gust să ciocnească împreună un pahar de vin şi gata. Parcă nu se mai întâmplă şi altora? Abia peste noapte, când s'a trezit, ca orice bătrân, după primul somn, şi n'a izbutit să înnoade imediat firul întrerupt al sforăitului, s'a întors cu gândul la comunicarea Tincuţei şi de data aceasta a crezut că chestiunea merită să se oprească puţin asupra ei. Nu de alta, dar Cincantin intră foarte rar prin cârciumi şi, după cât îl cunoaşte, obişnueşte să-şi facă singur treburile, chit că ar ieşi mai prost sau chiar foarte prost. Nu-l socoate deci în stare să-şi dea pielea pe mâna unor beţivi ca Matei Baron şi Ştefan Chiper. Şi totuşi a fost împreună cu aceştia la o cârciumă din sat şi a băut şi a tăifăsuit cu ei, un conac întreg de zi de vară. Şi încă într'o zi de lucru, când nu-i

nici horă, nici lăutari, ca să zici că a vrut să se distreze. Ce l-a determinat pe Cincantin să facă un pas cu care nu se poate lăuda? Și pentru care motiv s'au cărăbănit pe rând, câte unul, și nu s'au dus câteșitrei deodată? A fost o simplă întâmplare? Sau ei au procedat astfel întradins ca să se creadă că numai întâmplarea i-a adunat laolaltă, în același local și în cursul aceleiași ore?

In cele din urmă, fiindcă ținea mai mult să-și reia somnul decât să deslege asemenea cimilituri, le-a tras o înjurătură în bloc și s'a întors pe partea cealaltă. Dar fiindcă Ene zăbovea să revină pe gene, a încercat să facă o legătură între nemulțumirea de-acuma publică a celor trei, față de schimbările provocate de prezența cocoșatului și în urmă de revizuirea propriei conștiințe, și între reuniunea dela crâșmă. Tocmai bătuse pendula de douăsprezece ori și își zicea că-i rămâne până la ziuă timp suficient să-i mai tragă un somnișor bun. Dar chiar în clipele acelea intervine câinele dela autopsie, cu urletul lui de cobe, și-i stingherește gândul. De atâtea ori a atras atenția autopsierului să renunțe la patrupedul care nu știe sau nu vrea să latre ouviincios, dar tot de atâtea ori stăpânul câinelui l-a asigurat că dulăul aduce servicii spitalului cel puțin cât un pasnic cu pușcă și cu leafă. Că, în tot cazul, îi e milă să-l ucidă, să-l alunge nu-i chip, să-l dăruiască vreunui gospodar din sat iarăși nu se poate fiindcă afară de el, de Costică Ochian, autopsierul, nimeni nu se poate apropia de animal. E drept că nici Malcaveț n'a pus piciorul în prag, dar dacă urlătorul nu-și va schimba glasul și nici autopsierul nu se va hotărî

să se descotorosească de el, va da ordin caraulei să-l împuşte.

In acest timp, câinele continuă să sloboadă urlete lungi şi disperate, de parcă ar fi simţit apropierea unei haite de lupi, sau ar fi presimţit o nenorocire ce se va abate în curând asupra spitalului, sau asupra celui ce-l ţine la uşe casei şi-i dă de mâncare.

Enervat că nu poate nici să doarmă nici să gândească, iar javra pare a avea motive să-şi continue sinistra-i muzică, Malcaveţ deschise fereastra, cu speranţa că va avea norocul să zărească pe caraula de noapte. Sau caraula să-l zărească pe el în fereastră şi să se apropie. Dar în locul paşilor doriţi ai pasnicului, un sunet de clopot despică întunericul şi-i izbi totodată timpanele şi inima. Apoi altele, tot mai dese şi mai puternice urmară, în miez de noapte, stârnind cucuvăile şi justificând obrăznicia câinelui dela autopsie.

— Ce-i asta, Iancule? Ce s'a întâmplat? — întrebă cucoana Sofica, sărind speriată din aşternut.

— Foc! Altceva ce-ar putea să fie! Vreun cutremur n'am simţit încă, iar turcii — nici gând să mai vie cu tăiere pe-aici..

Bucuros oarecum că-şi ţine firea, economul îşi puse repede pardesiul peste cămaşa de noapte şi ieşi în curtea interioară a spitalului. In acest timp încetară şi bătăile clopotului. Fiind cu gândul la foc, îşi aruncă ochii în toate părţile, cu nerăbdarea şi teama celui răspunzător de orice nenorocire care n'ar fi cauzată de vreo burzuluire a naturii, dar spre marea lui nedumerire şi... uşurare, nu zări niciun

semn care să arate existența unei aprinderi în cuprinsul spitalului.

Sunetul cu totul intempestiv al clopotelor, stârnise, firește, toată suflarea spitalului. Bolnavi, îngrijitoare, servitori, împânzirâ în câteva minute coridoarele și curtea, cu îmbrăcăminte sumară, aproape așa cum se aflau în clipa când au auzit dangătele vestitoare ale unei nenorociri de proporții catastfale. De lucrul acesta nu se îndoia nimeni. Nefiind aci mânăstire ca să se oficieze slujbe de noapte, bătăile clopotului nu puteau să însemne altceva decât alarmă. Deci, toată lumea se întreabă îngrijorată ce s'a întâmplat. Bineînțeles, cel mai nerăbdător să cunoască adevărul, era însuși economul marelui spital.

Caraula de noapte sosi la vreme ca să-și dea primul raport.

— Să trăiți, domnule iconom, eu... taman mă duceam spre autopsie ca să-i spun lui Costică să-și mai domolească javra, că urla de parcă dăduseră lupii, când numai ce aud sunând clopotul cel mic. Mă opresc atunci o țâră în loc ca să-mi dau seama mai bine dacă e clopotul nostru sau cel din sat, dar nu trece niciun sfert de minut și începe să sune și clopotul cel mare. Simt atunci cum mi se face părul măciucă și pui mâna pe pușcă...

— N'am auzit niciun foc!

— Păi să vedeți că... n'am tras. Mi-am sucit ochii în toate părțile ca să văd vreo dâră de lumină, și fiindcă n'am văzut, mi-am luat inima în dinți și m'am îndreptat spre clopotniță cu pușca în mână, gata să trag. Fiindcă îmi spunea mie min-

tea cam ce o să fie. Dar când mai aveam vreo douăzeci de paşi, bătăile au încetat ca la poruncă... şi am zărit atunci nemediat o mogâldeaţă ca în chip de om, ieşind pe fereastra clopotniţei... După ce a pus piciorul pe acoperiş, a stat mogâldeaţa aceea în loc... aşa cam cât ai clipi de două ori din ochi... pe semne ca să ia seama împrejur, apoi a pornit-o mâşa mâşa pe acoperiş, pân'ce o cherit în negură...

— Cum... adică... îţi închipui că un om ar putea să meargă noaptea pe acoperişul spitalului, fără să se dea de-a tumba? Ce minciună mai e şi asta? se burzului Malcaveţ bănuitor. — Şi, mă rog, dacă erai convins că într'adevăr ai văzut chip de om, de ce nu l-ai somat să se oprească? Pentru ce n'ai tras în cele din urmă?

Pasnicul, intimidat o clipă de vorba aspră şi prevestitoare de furtună, a celui mai mare, îşi reveni repede şi încercă să-şi explice purtarea, dar fără să izbutească a grăi cu convingere şi fără bâlbâieli.

— Să trăiţi, domnule iconom, eu... păi să vedeţi că... eu nu cred să fie la mijloc lucru curat... Că am mai zărit de vreo trei ori, şi tot în puterea nopţii, o umbră ca în chip de om... umblând pe acoperişul spitalului... Şi fiindcă mi-am dat seama că persoană de om n'ar fi în stare să se caţere la aşa înălţime... şi să se plimbe fără pic de frică pe coama acoperişului, am zis în mintea mea că trebue să fie la mijloc un strigoiu... ori o stafie... Şi iacă d'aia n'am îndrăznit să trag... M'am temut, Doamne fereşte, să nu mi se spargă arma în mână... ori să

se repeadă arătarea la mine... Eu am auzit din bătrâni... că rău mare ţi se poate întâmpla când n'ai de lucru şi superi strigoii şi stafiile...

— Prostii! — îl contrazise cel mai mare cu ochii, fără să vrea, pe acoperişul bisericii. — Şi pentru care motiv nu mi-ai raportat până acum, dacă zici că ai mai văzut... strigoiul şi altădată?

— Păi... să vedeţi de ce. Că am vrut mai întâi să mă încredinţez deabinelea că-i de-adevărat, ca să nu fac vreo prostie şi să mă încarc de Doamne-ajută. Mai ales că taman era şi în dârdora spargerii geamurilor... şi să nu fiu bănuit de minciună. Am spus chiar a doua zi lui Costică dela autopsie şi el a cam râs de mine. Apoi a pândit şi el vo trei seri la rând... şi taman într'a treia a văzut că nu-i lucru de şagă. După aceea am pândit împreună şi chiar în seara aceea a avut chef strigoiul să cutreere aproape tot acoperişul spitalului... A ieşit cam de prin părţile astea (caraula arătă cu mâna toată corpul de clădiri care cuprinde cancelaria administrativă, garderoba şi... odaia cocoşatului) şi, după cum am băgat de seamă, tot cam pe aici o cherit la urmă... Acu, ce să zic, s'ar putea să ne fi înşelat, adică să ne fi luat strigoiul piuitul vederii... şi să fi văzut anapoda. Că taman mă vorbisem cu Costică să venim mâine la d-voastră ca să vă raportăm...

Costică Ochean, autopsierul, care sosi la timp pentru a adeveri întocmai cele istorisite de caraulă, se arătă atât de emoţionat de toate câte îi văzuseră ochii, că se declară gata, dacă i-ar pretinde cineva, să jure cu mâna pe cruce că nu e la mijloc nici scornitură, nici amăgire.

Iancu Malcaveț, cu toate că nu-și bătuse niciodată capul cu stafii și cu strigoi, căci polițiștii nu cred decât în hoți și în ucigași, singurii care ar avea cutezanța și interesul să se cațere noaptea pe case, avu un moment de ezitare. Sunetul clopotelor, mai mult decât povestea auzită din gura celor doi servitori, îl împiedica să vadă limpede și să-și formuleze o părere.

— Vă gândiți cumva, la vreun somnambul d'ăia care pleacă în puterea nopții din așternut și umblă adormit pe acoperiș? — întrebă el convins pe jumătate că adevărul cam pe-aci se învârtește.

Caraula ridică din umeri și pofti pe autopsier să răspundă.

— Eu... cam așa am bănuit din capul locului, — mărturisi Costică Ochian. — Că am mai auzit de-un caz la fel, care s'ar fi întâmplat chiar în București. Și fiindcă știam dela alții că pe somnoroșii ăștia nu trebue să-i trezești cu vreun sgomot, că atunci s'ar prăbuși numaidecât, am oprit pe caraulă să descarce arma...

— Asta e șocoteala! — confirmă caraula, bucuros că nu mai poate fi învinuit că are pușcă și nu trage.

— Bine, bine, conveni economul, provizoriu, să zicem ca voi, că e la mijloc un somnambul; dar nu prea înțeleg ce a căutat în clopotniță... și nu s'a trezit în momentul când clopotele au început să sune!

— Iacă, asta n'o înțeleg nici eu cum vine, — se lepădă caraula, fără să mai ceară direct sau numai din ochi, ajutorul autopsierului.

— Niciodată n'a urlat câinele meu ca în noaptea

asta! — interveni totuşi autopsierul, dând lucrurilor o înfăţişare şi mai misterioasă. — A urlat mult şi prelung... Şi a început să urle numai cu zece minute înainte de a se porni clopotele! Parcă ar fi avut o presimţire...

— O fi şi avut! — ridică pasnicul din umeri. Că dobitocul simte mai dinainte atunci când e să se întâmple un lucru rău.

— Nu cumva l-ai strâns de coadă? — şăgui economul cu autopsierul.

— Nu... că m'ar fi muşcat.

— Te pomeneşti că... somnambulul ăsta, ori strigoiu sau stafie, cum îi ziceţi, o fi spart şi geamurile, — strică Malcaveţ încă o glumă, regretând că întunerecul îi interzice să citească în ochii caraulei.

Sosind şi subeconomul şi Ion Lambru, unicul intern care s'a deranjat să afle ce s'a întâmplat, având misiunea să comunice ulterior şi celorlalţi, se luară lucrurile dela cap şi se emiseră păreri. Iar când constatară că nici semne nu se mai arată în noaptea aceasta, nici părerile nu se potrivesc sută în sută, amânară pe cea definitivă până ce se vor mai aduna dovezi. Căci dacă într'adevăr s'a ivit în spital un somnambul, ori poate o stafie s'a aciuiat în clopotniţă, sau duhul unui răposat din cimitirul satului s'a transformat în strigoiu, vor mai avea şi alţii, afară de caraulă şi de autopsier, deosebita cinste să dea ochi cu acel somnambul, strigoiu sau stafie. Adevărul nemărturisit era că, după ce s'a întors chestiunea pe toate feţele, aproape nimeni, afară de autopsier şi de caraulă, nu prea mai credea în povestea înşirată de aceştia cu lux de amănunte.

Un doctorand şi un fost poliţist nu prea sunt dispuşi să creadă în strigoi şi în stafii; iar un somnambul, locuind într'un spital, deci nu într'un mare oraş, nu poate să iasă dintr'un dormitor şi să reintre, în stare de inconştienţă, fără să nu fie simţit de cineva.

Şi vrură să se înapoieze fiecare la culcuşul lui, pentru a-şi înnoda firul somnului sau pentru a mai reflecta de unul singur asupra celor auzite. Dar chiar în clipa când să-şi ia noapte bună, sare Gheorghe Vlad, laborantul dela farmacie, şi-i ţintueşte din nou pe loc.

— Priviţi, vă rog... priviţi repede pe acoperişul serviciului Medical! E stafia!... E strigoiul!.. E somnambulul!... Uitaţi-vă... a trecut chiar acuma în dosul coşului... Trebue să apară din nou... Acu trebue să iasă din nou la iveală!

In zadar însă cei poftiţi îşi sgâiră ochii în direcţia arătată de laborant, că stafia, strigoiul, sau somnambulul, nu vrea să se mai arate.

Svonul despre ciudata apariţie se răspândi fireşte în toată mulţimea adunată în curtea spitalului şi în cea rămasă pe coridoarele celor două mari pavilioane. Cei în măsură să ştie cum trebue procedat faţă de un somnambul, sfătuiră pe ceilalţi să păstreze liniştea cea mai deplină, mulţumindu-se doar cu privirea. Iar cei care mai avuseseră prilejul să vadă stafii şi strigoi, sau numai să audă de asemenea arătări, îşi dădură şi ei părerea în fel şi chipuri. Dar fiindcă nerăbdarea este mare în asemenea cazuri, norodul se răspândi şi prin curtea exterioară şi prin preajma grajdurilor, judecând, pe bună

dreptate, că somnambulul, stafia sau strigoiul, n'au obligația scrisă în vreun program, ca să circule numai pe acoperișul ce se vede din curtea cea mică a spitalului.

— Măi băiete, — zise economul când se plictisi de așteptare, — ți s'o fi părut că vezi ceva, dar în realitate n'ai văzut nimic...

— Sunt gata să jur cu mâna pe cruce, — protestă laborantul, — că am văzut chip de om mergând repede pe coama pavilionului serviciului Medical, și apoi abătându-se în dosul coșurilor din dreptul pompei de apă!

— Te pomenești că a coborît pe coș... și s'o fi ascuns în vreo sobă dela salonul Nr. 4... — își permise subeconomul să glumească. Vai de capul Vetei, dacă i s'o întâmpla să dea piept cu un strigoiu sau c'o stafie!

— Cum arăta la statură, Gheorghe? — întrebă Lambru apropiindu-se bănuitor de laborant. — Era înalt? Scund? De mijloc?

— Cam de mijloc... și cam încovoiat la trup, — se bâlbâi Gheorghe Vlad, nesigur, sau întradins.

— Te pomenești c'o fi cocoșatul! — râse Lambru cu gura mare.

— Te pomenești, — râse și economul ceva mai discret.

— Dealtfel... nu-l zăresc deloc pe-aici! — grăi subeconomul pe un ton de haz amestecat cu grijă.

— Mai lipsesc și alții, — zise Malcaveț cu răutate.

Radu Spirache crezu că șeful vrea să scuze pe cocoșat și nu prea pricepu motivul acestei dragoste subite.

— Adevărat... — confirmă el.

Dar când vru să pronunțe numele celor ce chefuiseră la Brânzoi, întrucât își închipui că la ei face aluzie Malcaveț, hop că soseşte şi Mihăiță Cincantin.

— Mă tem că ai sosit prea târziu, — îl luă economul în primire. — Umblă un somnambul, sau poate chiar un strigoiu, pe acoperiș, şi nu se ştie dacă o să ai norocul să-i mai vezi, că a trecut de miezul nopții... Probabil că tot ei au tras şi clopotele...

— Dacă-i aşa, negreşit că-mi estere ciudă, — se căsni stolnicul să pară că ia lucrurile în serios. — Nu ştiu cum s'a făcutără, că în noaptea asta am dormitără mai greu ca de obiceiu... Sper însă că domnul somnambul, sau strigoiu, va catadixi să mai dea o reprezentație şi pentru publicul care n'a sositără la vreme.

— Sau măcar un supliment pentru cei ce ar dori să-l mai vadă odată — râse Ion Lambru, arătând pe caraulă, pe autopsier şi pe laborant.

— Păcat că lipseşte tocmai amicul meu Grâuleț, — îşi arătă stolnicul părerea-de-rău. — Ar fi mai găsitără cevaşilea de însemnat în carnet...

— Adevărat! — zise Lambru. — Ce tot o fi însemnând Cocoşilă în carnet?, că l-am văzut şi eu de câteva ori mânuind creionul. Te pomeneşti c'o fi vreun reporter dela cine ştie ce mare ziar, şi noi habar n'avem!...

— Nu prea îl arată mutra, — râse Cincantin batjocoritor. — In tot cazul eu mă duc să-l trezesc.

Bineînțeles dacă n'o fi și el pe undeva prin curtea spitalului, cu carnetul și cu creionul în mână...

Și îndată porni Cincantin în căutarea lui Grâuleț.

După ce dădu un târcol pe după biserică și prin fața celor două pavilioane, mai dibuind cu ochii, mai întrebând pe unul și pe altul, și se convinse că într'adevăr cel căutat n'a fost zărit de nimeni pe afară, luă drumul spre chilia lui.

Tincuța, care îndată ce-a auzit clopotele a și dat busna afară din odaia ei, situată în casa internilor, ca să se informeze și eventual să ferească pe cocoșat de vreo imprudență, se găsea în apropiere când stolnicul urcă treptele dela capătul coridorului ce duce la garderobă și la odaia lui Grâuleț. Când văzu pe Cincantin se dădu repede în dosul unui copac de cinci ori mai gros decât ea. Stolnicul urcă treptele și călcă pisicește pe coridor în direcția chiliei lui Grâuleț. La ușa acestuia se opri hoțește și după ce se convinse că locatarul se află înăuntru, se înapoie cu aceeași grijă mare să nu facă sgomot. Tincuța pricepu numaidecât că stolnicul nu umblă cu gânduri curate și se luă după el.

— L-am căutatără și prin curte și pe-acasă, am mai întrebatără și pe alții, dar nu-i chip de găsit, — raportă Cincantin șefului după ce se înapoie din expediție, exagerându-și oboseala.

— Trebuia să bați tare în ușă... c'o fi având și el motive să doarmă greu în noaptea asta, — lovi Malcaveț șeaua ca să priceapă iapa.

— Nu-i cunosc toate metehnele... și habar n'am în ce condiții s'a culcatără aseară, — se prefăcu stolnicul că nu pricepe aluzia economului. — E

drept că... prea tare n'am ciocănitără în uşă, că-l ştiu sdravăn la urechi, dar îmi închipui că am bătutără destul de puternic ca să audă.

— Să ştiţi că e pe acoperiş! — repetă Lambru gluma de adineauri. — Cocoşaţii ăştia, mai cu seamă cei iviţi după cel rămas celebru, dela Notre Dame, se cred mai totdeauna obligaţi să iasă din comun şi cu altceva decât cu raniţa ce o poartă în cârcă. Să ne spună cei care au văzut strigoiul, dacă nu seamănă cu iubitul nostru Grăuleţ...

Caraula se uită la autopsier, autopsierul la caraulă, apoi amândoi la Gheorghe Vlad.

— Din cauza întunerecului... nu l-am putut observa tocmai bine ,— se execută laborantul, uitând că numai cu o jumătate de oră mai înainte afirmase că strigoiul părea cam încovoiat de spinare.

— E drept că eu l-am văzut pe lună... şi încă plină, — se scremu şi autopsierul să-şi amintească, — dar n'am avut când să-l măsor cu amănuntul... că a pierit repede. Aş putea să spun numai atâta: că ăl om prea voinic nu arată să fie...

— Cât pentru asta, eu pui jurământ, — se asocie şi caraula. — După cât l-am putut ocserva, nu părea să fie mai înalt şi nici mai vârtos la trup ca... să zic ca domnul Grăuleţ, fiindcă veni vorba de dumnealui.

Preotul bisericii şi al spitalului, înalt şi subţire la trup, se apropie cu paşi mari, purtând pe cap o căciuliţă de noapte şi pe corp un anteriu sau un halat, pe care îl tot aranja pe unde i se părea că se încăpăţânează să nu stea cuminte. Era însoţit de prea simpaticul moş Cristea, paracliserul de

vreo șaizeci de ani al sfântului locaș. Părintele fu întâmpinat cu vădită căință, de cei de față, căci deatâta timp se învârte vorba în jurul strigoilor și al stafiilor, și niciunul nu s'a gândit că ar fi cazul să se ceară părerea sfinției-sale.

— Ce s'a întâmplat cu clopotele, părinte? — se grăbi Malcaveț întinzându-i mâna. — Nu cumva a visat moș Cristea că a răposat mitropolitul?

— Iată o întrebare pe care mi-am pus-o și eu din primul moment, pe care și-a pus-o și moș Cristea, și la care a trebuit să răspund mereu celor vreo sută de credincioși care m'au luat în primire de cum am ieșit din casă, — răspunse popa Dumitru ridicând din umeri și din sprâncene.

— Strigoi, stafie, sau chiar diavolul în persoană? — ceru Lambru preciziuni pe un ton de zeflemea.

Preotul reflectă o clipă, apoi răspunse fără prea multă siguranță:

— După cât știu eu, biserica nu admite existența strigoilor și a stafiilor.. In tot cazul, — adăugă sf. sa râzând, nu prea înțeleg ce interes a avut un strigoiu sau o stafie, să se deranjeze în puterea nopții, ca să tragă clopotele dela spitalul Visarion!

— Iar diavolul nici atât! — interveni și moș Cristea încurcându-și limba printre știrbituri.

Nevasta autopsierului sosi gâfâind să anunțe pe maimărimi, că strigoiul a coborît pe burlanul din cotul pe care îl face pavilionul nervoșilor, acolo unde sfârșește salonul Nr. 5 și începe cancelaria medicilor. Deci în dosul clădirilor, adică în curtea exterioară a spitalului.

— L-am văzut cu ochii mei când și-a dat drumul

în jos, pe burlan... şi l-am auzit cu urechile mele când a scos un ţipăt, nu prea tare, după ce a pus piciorul pe pământ. Pesemne că s'a lovit de ceva... ori a nimerit cu piciorul într'un mărăcine. Apăi, după ce a stat în loc preţ de două minute, ca să-şi pipăie rana ori ca să ia seama prinprejur, a pornit-o binişor printre ulmi... Acuma... eu nu mai ştiu unde avea de gând să se ducă, fiindcă n'am mai avut curaj să mai stau locului, dar am văzut cu ochii mei că a luat-o încoace... spre cănţălaria domnului iconom şi a domnului subticonom.

— Probabil că tot un somnambul o să fie la mijloc, — zise Ion Lambru abia stăpânindu-şi o poftă grozavă de râs.

— Şi eu cred la fel, — se grăbi stolnicul să-şi dea părerea înaintea şefilor lui. — După ce şi-a făcutără toana de plimbare, s'a trezitără în clipa când s'a înţepatără în picior... Şi atunci, după ce s'a desmeticitără cât avea nevoie ca să-şi dea seama ce-i cu el şi unde se găseşte, a tulit-o spre domiciliu...

— Eu mă rog la Dumnezeu să iasă la iveală ticălosul şi nemernicul care a spart geamurile, — asta e! — se obrăznici caraula.

— Voi, mai bine v'aţi duce să controlaţi spusele femeii! — se adresă Malcaveţ caraulei, autopsierului şi laborantului, cu vădit regret că nu s'a gândit să dea această poruncă din capul locului. — Haide, repede, repede!

După plecarea celor trei, stolnicul şopti ceva la urechea subeconomului, acesta transmise şoapta economului, iar Malcaveţ, în neputinţă de a crede

ceva şi de a-şi da o părere, tuşi ca omul la greu împas şi dădu glas şoaptelor.

— Bine, dacă îl bănuiţi pe Cocoşilă, n'avem decât să căutăm adevărul.

Şi fără altă vorbă, porniră în misterioasă ceată către coridorul pe care se află garderoba şi dormitorul lui Grâuleţ. Dacă el, adică Barbu Grâuleţ, va fi nenorocitul somnambul, va trebui să se înapoieze la odae şi deci nu va putea să treacă nevăzut. Bineînţeles, afară de cazul când înapoierea lui s'a şi consumat, în răstimpul de când l-a văzut femeea autopsierului.

— Pentru a nu pătimi ca vestiţii carabinieri ai lui Offenbach, zise Lambru, n'ar strica să mai ciocănim odată în uşă.

Cu toate că nimeni din cei de faţă nu ştia ce s'a întâmplat acelor carabinieri, precum nici de acel Offenbach nu auziseră vreodată, încuviinţară propunerea internului şi delegară tot pe stolnic cu explorarea.

— De data aceasta am să bat să sparg uşa. — făgădui Cincantin arătându-şi pumnii.

Peste două minute se înapoie făcând haz de încurcătură.

— Grâuleţul nostru se află în odăica lui... Zice că n'a auzitără niciun clopot sunând... S'a culcatără cam târziu, c'a statără la cetit, şi poate că d'aia a dormitără greu... Aşa mi-a spus, aşa vă spun. Cu alte cuvinte, aşa am cumpărat-o, aşa o vând. Şi n'a auzitără nici când am bătutără întâia oară... Acum îmi pare rău că n'am bătutără şi atunci la fel

de tare... Că dacă băteam tare, nu mai rămânea nicio bănuială la mijloc...

— Minți, porcule! — șoptiră buzele unei femei care pândea nevăzută din întuneric și din dosul bătrânului ulm ce străjuește prin apropiere.

Era, bineînțeles, Tinca Sipică.

2.

Radu Spirache se plimbă cu pași mari și repezi în lungul cancelariei spațioase, își mai suge când un colț când celălalt al gurii, mai vorbește singur, se mai oprește în loc, cu degetul la tâmplă, pentru a-și pune ideile în rânduială, dar în zadar toată truda căci nu izbutește să ghicească ce rost a avut toată larma de peste noapte. Cine a pus-o la cale și în ce scop anume. Fiindcă de două lucruri era perfect convins: întâi, că toată povestea cu somnambuli și cu stafii etc., era pe deaîntregul scornită; și al doilea, că scornitorii nu prea au dat dovadă de ingeniozitate. Uneori însă e de părere exact contrară: că înscenarea nu e cu totul lipsită de ingeniozitate.

Dar ceea ce îl nedumerea mai vârtos, era faptul că executanții poveștei sunt tocmai oamenii lui de încredere: autopsierul și caraula. Pentru care motiv nu l-au prevenit? A vrut caraula să justifice în chipul acesta spargerea geamurilor? Dacă-i așa, atunci de ce n'a spart și în noaptea aceasta unul, mai ales, că-și exprimase speranța, în fața lui Malcaveț, că spărgătorul va ieși singur la iveală?

Avusese grijă, el Spirache, să observe cu amă-

nuntul atitudinea celor cu care discutase, în aşteptarea strigoiului şi acum încearcă, lucru pe care îl mai făcuse şi imediat după încetarea alarmei, să găsească argumente întru sprijinirea sau înlăturarea diferitelor ipoteze ce şi le punea, dar nici de data aceasta nu reuşi să-şi dureze în minte o bază solidă de plecare. Singură credinţa pe care şi-a formulat-o chiar din clipa când şi-a dat seama că se urmăreşte prin orice mijloace izgonirea cocoşatului, a rămas mereu în picioare.

— Dar eu tocmai lucrul acesta nu-l doresc! — îşi afirmă el voinţa, cu glas tare, izbind cu pumnul în colţul mesei găurită de carii.

Radu Spirache, bărbat harnic şi nu lipsit de inteligenţă, e socotit de toată lumea, deci şi de superiorii lui dela Epitropie, cum nu se poate mai bun în grad. Aceasta însă nu e o diminuare a meritelor lui, ci dimpotrivă. Subeconomul, funcţionar de carieră, trebue să aibă calităţi care să suplinească, eventual, şi pe acelea care i-ar lipsi economului venit direct dela clubul partidului, mai mult pentru a se chivernisi pe sine decât instituţia al cărei gospodar a fost numit. Lui Radu Spirache, însă, i s'a cam urît să se iscălească *sub*, lucru pe care îl face de vreo cincisprezece ani, şi ar dori şi el, ca orice muritor, o avansare. Dar pentru ajungerea acestui scop nu sunt suficiente dorinţa şi voinţa, chiar când sunt ajutate şi de o doză bună de şiretenie. Şi Radu Spirache ştie lucrul acesta, de aceea i se înmoaie aripile tocmai atunci când e mai pornit să încerce a sbura.

Omul însă nu disperă. Şi tot încearcă, tot trage

nădejde. Parcă ştii când şi de unde îţi poate ieşi norocul în cale? Acum şi-a agăţat speranţele de prezenţa cocoşatului. Profitând de bătrâneţea lui Malcaveţ şi de teama acestuia de a mai fi socotit altfel decât un dregător corect şi cinstit, a făcut tot ce a putut ca să-l sperie cu gogoriţa spionajului lui Grâuleţ, nădăjduind că până la urmă unchiaşul se va declara obosit şi va renunţa la luptă. Iată însă că domnul cocoşat, despre care nici el, Spirache, nu poate să afirme că e un nenorocit sau o unealtă a celui ce l-a recomandat, şi-a găsit alţi duşmani. Şi încă unii care, socotind după recentele întâmplări, nu par deloc a-şi alege mijloacele prin care să-l mătrăşească mai repede din spital.

Auzind paşi târşâiţi pe sală, Radu Spirache crezu că vine Malcaveţ, aşa cum dealtfel dorea, şi îşi frecă mâinile. Era sigur că bătrânul nu prea a dormit şi deci, obosit şi plictisit fiind, îl va trage mai uşor de limbă ca să afle exact ce gândeşte şi ce mai plănueşte. Dar în locul şefului, apăru pe uşă mutra plânsă şi pocăită a infirmierei dela salonul Nr. 4.

— Ce-i cu tine, Veto? — întrebă el surprins şi pe jumătate răsplătit de nevenirea celui aşteptat.

Atâta sânge rău i-a făcut Veta Chirilă, cu gura ei mare, cu lipsa de frică şi cu protecţiile de care se bucură, că numai milă şi duioşie nu i-ar provoca un ghinion şi chiar un necaz mai mare al bătăioasei femei.

Veta lăsă capul în pământ şi-şi mărturisi păsul cu gură străină.

— Am făcut o prostie... şi am venit să vă rog să nu mă daţi pe mâna jandarmilor...

Apoi izbucni într'un plâns violent.

— Ascultă, femeie, nu cumva visezi? — o luă subeconomul la zor. — Ce fel de prostie ai fi tu capabilă să săvârşeşti, ca să intri pe mâna jandarmilor?

— L-am bătut pe Mitică... — oftă Veta dela ficaţi — şi mi-e teamă să nu cumva...

— Pe care Mitică? Fochistul?

— El...

— Foarte bine i-ai făcut! Că nu e deloc om de treabă! Spune drept, l-ai prins cu alta?... Şi l-ai pocnit măcar mai bine, ca să-i fie de învăţătură?

— I-am spart capul... — sughiţă Veta — şi l-a internat domnişorul Lambru la Medical...

Cu toată proasta dispoziţie în care îl găsise Veta Chirilă, Radu Spirache nu-şi putut stăpâni o poftă grozavă de râs. Mitică, dealtfel simbriaş harnic şi priceput în meseria lui, e aşa de afemeiat, că demult şi de mai multe ori ar fi trebuit stâlcit în bătăi pentru nestatornicia lui în dragoste şi pentru uşurinţa cu care îşi trădează ibovnicele. Dar uite că până la urmă tot i s'a înfundat şi lui. Şi dela cine!

Râsul subeconomului mai aduse puţină apă la moara Vetei, încât şi sughiţurile îi încetară şi lacrămile-i se opriră şi limba prinse a umbla mai cu spor.

— De... eu i-am spus din capul locului: să ştii că dacă-i apuca-o razna, aşa cum ţi-e năravul, dracul te-a luat! Cu mine nu merge, băiete!

— Hei, şi cum s'a întâmplat? Cine e... rivala? — o ispiti Spirache, — şi ca să se amuze puţin pe seama „viperei" dela Nr. 4, dar şi cu gândul că

va avea prilejul să-şi apropie pe Veta şi să tragă niscai foloase din această apropiere.

— N'aţi auzit deloc până acu? — se miră Veta, care venise convinsă că, dacă nu şi cel mai mare, subeconomul în tot cazul a aflat de pătărania ei.

— Absolut nimic. După întâmplarea cu clopotele, m'am dus acasă şi m'am culcat. Se vede că nimeni n'a îndrăznit să mă deranjeze din somn. Debună-seamă că — ori capul fochistului nu preţueşte mare lucru în ochii caraulei şi ai portarului de noapte, ori crăpătura pe care i-ai făcut-o nu e chiar aşa de grozavă... Spune drept.

Veta lăsă pe subeconom să-şi complecteze informaţiile dela internul de gardă, şi-i povesti necazul aşa cum a fost până la lovirea ibovnicului.

— Apăi... uite cum s'a întâmplat. Că eu taman ascultam trăncănelile unuia şi ale altuia, despre grozăviile d'asnoapte, când mă pomenesc cu Valerica dela Nr. 2 că mă trage deoparte şi-mi şopteşte la ureche: Tu stai aci ca o proastă... şi Mitică s'a dus cu Ioana, cu ajutoarea ta, în plantaţia de nuci...

— Ei?

— I-am găsit trântiţi pe iarbă, între nuci... Când i-am văzut, a sburat judecata din capul meu aşa cum sboară o vrabie de pe gard. Norocul lor... şi al meu, că m'am împiedicat taman când să-mi descarc poala de pietre, că altfel ar fi fost tamjă mare! Ea, scroafa de Ioana, tânără şi scoabă cum e, a sbughit-o la vreme; dar pe el, pe porc, l-am ajuns din urmă şi i-am înfipt ghiarele în nările nasului. Eu dă-i, el dă-i, până am găsit un reteveiu de par şi

l-am pocnit drept la mir. Na, să te saturi de muieri, ticălosule și nerecunoscătorule! Bineînțeles că s'a adunat lumea ca la urs, el a leșinat din lovitură, eu m'am apucat să bocesc, crezând că-l ia dracu, până l-au ridicat și l-au dus la camera de gardă...

— N'ai nicio grijă, că nu moare, — o consolă Radu Spirache grozav de amuzat. — Drac mort n'a văzut nimeni până azi.

— De, și eu zic că n'o să crape dintr'atâta, răsuflă Veta ușurată, dar mi-e frică să nu trimeteți după jandarmi, ca să facă cercetare, și să mai pătimesc altă rușine și alt necaz...

— Nicio teamă pentru asta, — o liniști subeconomul. — O infirmieră cu meritele dumitale, își mai poate permite și câteun mic scandal, fără de pedeapsă. Am însă și eu o rugăminte...

— Fac orice pentru d-voastră! — se oferi Veta propt și sincer. Numai să stea în puterea mea.

Spirache își supse cheutoarea gurii de bucurie că a câștigat-o pe Veta cu nimic, și își îndulci glasul.

— Te rog să-mi spui sincer, ce zice lumea — adică bolnavii și cei cu care ai mai stat de vorbă, despre cele întâmplate asnoapte, în puterea nopții? Asta e toată rugămintea pe care ți-o fac... deocamdată.

— Ce să zică! Toată suflarea a fost de părere că numai un strigoiu putea să se urce la miezul nopții în clopotniță și să tragă clopotele! Că eu știu ce s'a întâmplat în satul meu. A murit un cârciumar și s'a făcut strigoiu. Trei nopți la rând s'a suit strigoiul în clopotniță și a tras clopotul.

Da-l trăgea nu glumă! Văzând satul unde stă buba, s'au găsit câţiva mai îndrăzneţi şi au desgropat pe cârciumar... şi i-au înfipt un fier ascuţit în inimă. Şi d'atunci n'au mai bălăngănit clopotele în miez de noapte. Aşa că, după părerea mea şi a mai multora, tot un strigoiu trebue să fie şi aici la mijloc. A venit din cimitirul satului şi a tras clopotele — el ştie de ce şi pentru ce.

Văzând pe Veta atât de categorică, Radu Spirache nu mai insistă s'o mai descoasă, dar o obligă să-l ţină în curent cu ceea ce s'o mai vorbi în spital pe chestia asta. Ceea ce Veta, fericită că şi-a pedepsit amantul fără să dea ochi cu autoritatea, îi făgădui din toată inima.

In aşteptarea lui Malcaveţ, dorit să apară înaintea cocoşatului, Spirache îşi mai aruncă ochii spre autopsie, dar în locul semnului care i-ar fi raportat că încă un geam a fost stricat, „nu se ştie de cine", îi apăru în cale silueta Tincuţei dela casa internilor. Ii trase o înjurătură admirativă, exact în clipa când auzi uşa cancelariei deschizându-se.

Iată însă că nici de data aceasta nu apărură barbeţele şefului, ci Barbu Grăuleţ în carne şi în oase. E ras proaspăt, cu cărare impecabilă, cu cravata de mătase nouă nouţă agăţată întru umilirea sau întru ridicarea moralului hainelor decolorate, roase şi boţite, bine dispus şi cu atâta ironie în priviri că subeconomul se sesiză imediat şi luă poziţie de apărare. Era absolut sigur că subalternu-i ghebos şi misterios îl va împroşca îndată cu câteva cuvinte al căror sens trebuia ghicit şi... înghiţit. Sau, în cel mai bun caz, cu o cascadă de râs care

să-l sece la inimă. Nu se întâmplă însă nici una nici alta. Cocoşatul, care bineînţeles fusese informat de Tincuţa despre toate cele petrecute, dădu bineţe, suficient de respectos, după care se aşează pe scaunul lui şi îşi vârî nasul în scripte. Desamăgit, Radu Spirache îl lăsă câteva clipe, apoi îl luă el în primire:

— Da bine, nenişorule, cum se face că nu te-ai îndurat astănoapte să-ţi părăseşti culcuşul, ca să vezi ce se petrece pe lume?

Cocoşatul îl privi cu ochi miraţi şi întrebători.

— Cum adică... nu ştii nimic, nimic? N'ai auzit absolut nimic?

— Absolut nimic!

— Mă rog, ai auzit când au sunat clopotele?

— In ziua hramului — da, le-am auzit!

— Şi asnoapte deloc, deloc?

— Absolut deloc!

Radu spirache îl fixă bănuitor şi se întrebă ce urmăreşte Grâuleţ. Căci era cu neputinţă, după el, ca un ins cu auzul atât de fin şi cu somnul atât de uşor, cum îl ştia pe cocoşat, să nu fi auzit hărmălaia de clopote, având clopotniţa la numai cincizeci de paşi de odaia lui.

— Am trimes pe Cincantin să te scoale, că făcea să pierzi un ceas de somn, şi nici atunci n'ai vrut să te deranjezi!

— Habar n'am că d. Cincantin a bătut astănoapte la uşa mea! — tăgădui Grâuleţ cu un calm şi c'o sinceritate care-l scoaseră pe subeconom din balamale.

— Cum, adică, vrei să spui că stolnicul nu te-a

trezit din somn, astnoapte pe la ceasurile unu, şi că dumneata nu i-ai răspuns niciun cuvânt?

Grâuleţ rămase câteva clipe tăcut, ca şi când ar fi încercat să înnoade crâmpeie de gânduri răsleţe, apoi ridică neputincios din umeri.

— N'a venit la mine, în cursul nopţii trecute, nimeni care să-mi fi bătut în uşă şi care să-mi fi vorbit ceva, deci nici domnul Cincantin al cărui glas l-aş fi cunoscut imediat.

Radu Spirache scoase un şuerat de şarpe călcat pe coadă şi trimise îndată după stolnic. Acesta, care tocmai se pregătea să se urce în carioara cu care pleacă după târgueli, veni cu sufletul la gură căci şi aşa întârziase aproape o jumătate de oră.

— Auzi, Cincantine, ce spune amicul Grâuleţ: că n'a auzit când i-ai ciocănit în uşă... şi că habar nu are că ar fi schimbat vreun cuvânt cu dumneata! Ce ai de spus?

Stolnicul îşi făcu o cruce mare. Zise:

— Ce am de spus? Că ori eu am fostără zăpăcit aznoapte şi nu ştiu ce am făcutără, ori d. Grâuleţ îşi bate pur şi simplu joc de noi! Adevărul adevărat estere acesta, pe care pot oricând să-l repet cu mâna pe cruce: că am bătutără şi că dumnealui mi-a răspunsără că s'a culcatără târziu, fiindcă a citităra mult aseară... că d'aia n'a auzităra nici clopotele!

Cocoşatul reciti tare fraza scrisă în registrul de intrare, puse un punct la capătul ei, apăsă fără grabă cu tamponul şi numai după aceea răspunse:

— Repet ceea ce am spus d-lui Spirache: n'am auzit nci clopote, nici bătăi în uşă, şi nici n'am

schimbat -vreun cuvânt cu cineva în tot cursul nopții care a trecut. Tot așa însă este de adevărat că am dormit greu și că am avut niște vise grozav de obositoare...

In acest moment intrară pe ușă, aproape ținându-se de mână, șeful bucătar și cămărașul. Când își văzu tovarășii de chef și complicii, stolnicul se întunecă la față, din galben cum îl făcuse cocoșatul, neștiind cu ce intenții vin cei doi prieteni cam nu prea statornici în cuvânt, cam nu prea resistenți în fața amenințărilor sau ispitelor, și pe deasupra cam slobozi la gură.

După ce își salută superiorul și dădu bună-dimineața stolnicului și cocoșatului, Chiper își luă locul la masa de scris, spre mirarea subeconomului care îl știa că nu obișnuește să treacă dela cămară la birou decât după ora zece.

— Eu, — glăsui Matei Baron către Radu Spirache, — venii să vă rog ca să mai vedeți odată lista de bucate a internilor... La drept vorbind, domnului iconom vream să i-o arăt, dar fiindcă nu e de față, vă rog s'o citiți d-voastră.

— Ba mai bine zi așa: că ai venit și d-ta și Chiper, să vedeți cam ce părere am eu despre cele întâmplate astnoapte.. Dacă vă interesează așa de mult, pot să vă spun că încă nu m'am lămurit definitiv dacă la mijloc a fost un strigoiu, o stafie, un somnambul sau... o farsă de prost gust, al cărei rost urmează a fi descoperit...

Bucătarul și cămărașul încercară să tăgăduiască motivul presupus de subeconom, dar n'avură vreme căci Malcaveț intră grăbit, îmbrăcat ca pentru oraș

şi c'o servietă în mână. Se cunoştea cât de colo că nu prea a dormit şi că nici în prea bună dispoziţie nu se află.

— Bun' dimineaţa! — glăsui el forţând un zâmbet. — Heei, da ce minune să găsesc pe toţi oamenii mei laolaltă — şi încă la o oră atât de dimineaţă! Ce s'a întâmplat, mă rog?

N'avu nimeni răgaz să-i dea un răspuns, căci cocoşatul izbucni deodată într'un râs care le sburli părul pe cap.

— Priviţi la aceşti trei indivizi, — zise Grâuleţ arătând pe stolnic, pe bucătar şi pe cămăraş, — priviţi-i cu toată luarea aminte şi spuneţi-mi pe cuvânt de onoare, dacă nu seamănă mai mult a porci decât a oameni!...

Apoi îşi reluă râsul, de data aceasta însă atât de simpatic şi de molipsitor, că-i antrenă pe toţi. După care, ca şi când nimic nu s'ar fi întâmplat, se reaşeză pe scaun şi aşternu o cifră în registrul deschis de dinainte-i.

— Eu... mă grăbesc, — zise Malcaveţ după ce învălui pe cocoşat cu un mare semn de întrebare, — mă grăbesc că trebuie să fiu undeva la o oră fixă. La revedere!

De fapt mintea, căci pornea cu luxoasa-i patentă numai într'o plimbare recreativă.

Cei trei „porci", după ce se consfătuiră preţ de câteva secunde, mai mult din priviri decât din cuvinte, socotiră că e mult mai înţelept să-şi închipuie că au deaface cu un biet iresponsabil, decât să se considere jigniţi şi să ceară explicaţii omului de încredere al lui Gogu Vintilescu.

3.

Intr'un spital ca Visarion, unde cea mai mare parte din bolnavi nu suferă de dureri fizice, ci de paralizia diverselor componente ale corpului, minus creerul, era foarte natural ca farsa din seara trecută, pusă la cale de Cincantin şi compania, pentru grăbirea plecării cocoşatului, să dea loc la discuţii şi la controverse mai mult decât în oricare altă adunătură de oameni. Neavând nici măcar grija însănătoşirii, care la aproape 75% le este interzisă, pacienţii noştri profită de orice prilej care le-ar oferi posibilitatea să-şi arate cunoştinţele, darul vorbirii, curajul criticii, satisfacţia bârfelii, şi mai ales să savureze nespusa plăcere de a exagera şi de a contrazice. Dintr'o telegramă de zece cuvinte, care divulgă, la „Ultima oră", existenţa unor răţoeli obişnuite între două cancelarii europene, ajung repede la moiblizare generală şi la războiu. Simt o plăcere ciudată să audă imaginativ zăngănit de arme şi bubuituri de tun, să vadă teribile şarje de cavalerie şi scufundări de vapoare. Îndată însă ce intervine unul capabil să folosească argumente contrarii, războiul cade în baltă şi discuţia asupra telegramei boclucaşe e reluată cu dorinţa sinceră şi generală de a se cădea la înţelegere.

E uşor deci de închipuit câtă sămânţă de vorbă le-a furnizat recentele întâmplări, mai ales că eroul aşezat de gura celor interesaţi în centrul acelor întâmplări, era chiar persoana pe care o simpatizau mai mult şi mai mult în hotarele spitalului. Iar servitoarele aveau grijă să alimenteze aprinsele

controverse iscate în modul cel mai firesc, cu svonuri noui puse în circulaţie şi cu propriile lor păreri pe care le schimbau dela un ceas la altul.

— E un somnambul la mijloc!

— Somnambulii nu trag clopotele!

— S'a cuibărit o stafie în ruinele fostului arhondaric al fostei mănăstiri!

— Prostii! Nu există stafii!

— Un răposat îngropat de curând în cimitirul comun, adică al satului şi al spitalului, — s'a prefăcut în strigoiu şi umblă noaptea după cine ştie ce răzbunări!

— Nu există strigoi!

— Spiritele ctitorilor s'au sesizat de hoţiile ce singure au ieşit la iveală, adică graţie prezenţei veghetoare a lui Grâuleţ ,şi au coborît să-şi manifeste astfel revolta împotriva celor ce le profanează memoria, furând hrana bolnavilor, şi nesocotind testamentul, — au grăit cei ce au la îndemână temeiuri pentru a susţine această teză.

— Nu se mai deranjează sufletele fericiţilor ctitori pentru găinăriile lui Malcaveţ, ale lui Cincantin şi ale lui Chiper! — au replicat cei ce nu ar fi putut înţelege asemenea temeiuri şi cei ce contrazic numai pentru plăcerea de a nu fi la o părere cu ceilalţi.

Până în seară, cei aproape două sute de bolnavi ai spitalului Visarion s'au împărţit în două tabere. Cei dela Nervoşi, în marea lor majoritate intelectuali, au ajuns în cele din urmă la concluzia că un somnambul a ieşit de curând la iveală prin partea locului, fie din cuprinsul spitalului, fie dintre lo-

cuitorii satului. Iar cei dela Medical, recrutați în mare parte din clasele de mijloc și de jos, fiind aci în scurt popas — spre cimitir sau înapoi spre casă — înclină mai vârtos să admită vizita unui strigoiu, venind din cimitirul aflat numai la doi km. de spital. E drept că unii susțin, cu o convingere care le demască dorința, că o stafie sau mai multe au sosit de aiurea și s'au instalat în ruinele din spatele autopsiei. Bineînțeles că în ambele tabere se găsesc destui care reduc toată hărmălaia la aventura unui borfaș, sau la gluma de prost gust a celui care a tras clopotele. Și aceștia și cei care admit existența unui somnambul, socot că jandarmii ar fi cei mai indicați să se ocupe de chestiunea tragerii clopotelor.

Servitorii, deși au mare respect pentru doctorii, ofițerii, avocații inginerii, arhitecții, magistrații și foștii directori și directori generali, etc. etc., care ocupă cam două treimi din paturile spitalului, nu prea înțeleg cum un om, în plin somn și în plină noapte, poate să se urce și să se plimbe cum are voia și plăcerea pe acoperișurile clădirilor, lucru pe care nu și l-ar putea permite un ins în plină zi și în deplină trezie, fără să nu se dea de-a tumba. Așa că, vrând nevrând, au trecut în bloc de partea celor ce cred în strigoi și în stafii. De asemenea drăcovenii au tot auzit vorbindu-se de când erau copii, ba au și citit adeseaori, dar de somnambuli luau cunoștință pentru întâia oară.

Atmosfera serioasă, adesea fioroasă, a acestor discuții, se împletea cu veselia stârnită de pățărania fochistului. Care pățăranie, povestită și repo-

vestită, cu amănunte inedite, dela un salon la altul și dela un ceas la cel următor, stârnea și ea amintiri din cele mai picante, unii divulgându-și propriile aventuri urmate de cotonogeală, alții socotind că e mai decent și, poate, mai prudent, să vorbească de ale altora.

In seara aceea, luminată la început de o bucățică de lună, o bună parte din norodul spitalului Visarion, în special bolnavi și servitori, s'au așezat de veghe, care pe unde a putut și cum i s'a îngăduit, ca să fie de față, din primul moment, la apariția somnambulului, strigoiului sau stafiei. Și cum în legătură cu presupusul somnambul se făcuseră aluzii din ce în ce mai străvezii la adresa Grâuleștului, unii și-au fixat privirile mai abitir în direcția locuinței cocoșatului. Dar în zadar și-au pierdut somnul și și-au amețit capul cu tot felul de închipuiri, că nici somnambulul, nici vreun strigoiu și nici vreo pocitanie de stafie n'a binevoit să apară pe scenă. E adevărat că pe la ceasurile douăsprezece și jumătate, deci după buricul nopții, s'a auzit un glas de cucuvaie, dar numai cu atât n'a putut fi răsplătită așteptarea lungă și încordată a spectatorilor.

A doua zi, în schimb, a sosit veste din satul vecin, că un om a fost văzut, în puterea nopții, umblând pe acoperișul bisericii parohiale. Vestea preciza că omul acela, după ce a târcolit preț de-un sfert de oră acoperișul de tablă al sf. lăcaș, s'a lăsat încetișor pe burlanul dela altar și apoi a rupt-o de fugă în direcția spitalului. Și se mai dădea amănuntul, desigur foarte important, că misteriosul

individ părea să aibă... cocoașă în spate și că tot timpul n'a scos o clipă mâinile din buzunare.

Svonul acesta fusese răspândit prin grija notarului, care se asociase fără nicio opoziție, ba chiar cu un entusiasm plin de haz, la cele plănuite de treimea Cincantin-Baron-Chiper. Fiindcă și domniasa, adică domnul notar, avea interes ca suspectul cocoșat să plece cât mai degrabă dela spital. Lege era ca pentru geamurile sparte de neobrăzatele furtuni, pentru moartea vreunui cal, — răposau cam des caii la Visarion, — pentru stricăciunile mai de seamă cauzate diferitelor vehicule ale spitalului, în caz de răsturnări, ciocniri, etc., procesul verbal respectiv să poarte și semnătura notarului. Care semnătură nu putea, bineînțeles, să fie obținută, dacă autoritatea comunală nu era pe deplin „convinsă" că lucrurile stau întocmai așa cum le declară economul și subeconomul. Și iată că dela sosirea ghebosului, nici vreo vijelie n'a mai dat iama prin geamurile spitalului, nici vreun cal n'a binevoit să moară, nici vreun brec, cariolă, trăsură sau căruță, nu și-a rupt oasele în vreun accident survenit în exercițiul funcțiunii.

Drept este că o parte din bolnavi și din servitori n'a crezut că individul care a avut poftă să se plimbe pe acoperișul bisericii din sat, în miez de noapte, purta cocoașă în spate. Cine ar putea să jure că posedă o vedere așa de grozavă, ca să distingă în noapte cu stele dar fără lună, că omul de pe înălțimea destul de respectabilă a bisericii, avea raniță în spinare?

— N'o fi avut cumva și neg pe nas? — s'a expri-

mat batjocoritor madam Rozalia dela Nr. 2, atunci când şi-a dat seama că minciuna e prea cu moţ.

S'au găsit totuşi destule persoane care să facă legătură între svonurile care îl indicau pe Grâuleţ a fi însuşi somnambulul văzut pe acoperişul spitalului şi între vestea atât de moţată sosită pe nepusă masă din satul vecin. Atunci au intervenit cei ce au pândit, în cursul nopţii precedente, scările din capătul coridorului garderobei, susţinând cu tărie că Barbu Grâuleţ n'a ieşit nicio clipă din odaia lui. Şi dacă n'a ieşit, atunci pe nedrept i se atribue escapada miezonoptică de pe acoperişul bisericii din sat.

— Sunteţi absolut siguri că aţi fost tot timpul cu ochii la coridor şi că n'aţi aţipit măcar o clipă? — au întrebat atunci cei care nu cred niciodată sută în sută spusele altora.

— Suntem absolut siguri că picior de om sau de altă lighioană, n'ar fi fost cu putinţă să iasă de pe coridor sau să intre, fără să observe măcar unul din noi, — au susţinut cu tărie de jurământ cei în cauză.

Apoi, această tărie a început a mai slăbi. Veghetorii şi-au zis că, oameni fiind, nu maşini care să stea nemişcate într'o poziţie, vor fi perdut o clipă din vedere coridorul cu pricina, şi tocmai în clipa aceea s'o fi întâmplat să iasă cocoşatul.

— N'ar fi cu totul exclus ca omul nostru — cocoşatul adică — să aibă pe diavolul în el... şi astfel să-şi poată permite, la anumite ore din noapte, să iasă din casă şi să intre, fără să fie văzut sau măcar simţit de careva, oricât de straşnic ar fi păzit, — au intervenit atunci, cu intenţia de a con-

vinge, acei ce se aflau sub influența directă a stolnicului, cămărașului și bucătarului, sau a prepușilor acestora.

Și tot așa făcându-se vorbă și vânturându-se svonurile pe toate fețele, majoritatea spitalicescului norod s'a declarat până în seară de acord cu cei ce cred în existența unui somnambul și cu cei ce susțin, mai tare sau mai slab, că acest somnambul n'ar putea să fie altul decât misteriosul cocoșat care s'a aciuiat, el știe pentru ce, în spitalul Visarion. Atunci, sufletele miloase și recunoscătoare au început a-i deplânge soarta, invocând, în favoarea lui, îndurarea lui Dumnezeu și indulgența oamenilor.

— Sărmanul creștin! Păcat de tinerețea și de viața lui!

— Parcă nu-i ajungea focul din spinare?

— O fi ispășind niscai păcate de-ale părinților...

— Și mai zic unii și alții că ar fi spion!...

— Oameni fără cap și fără rușine.

Aici, lucrurile s'au poticnit și discuția a luat o turnură nu tocmai favorabilă presupusului somnambul.

— Dacă nu e spion, și-aŭ zis unii, atunci... i s'a atribuit pe nedrept meritul înlăturării unor ticăloșii!

— Rezon! — s'au declarat și alții de aceeași părere.

S'au găsit însă imediat persoane care să admită că unui individ i se datorează recunoștință, pentru servicii aduse altui individ, sau colectivității, cum e cazul cu Grâuleț, chiar dacă acel individ, a

contribuit numai prin prezența nu și prin voința lui.

— Rezon! — au mai admis și alții.

— Da de unde știți, mă rog frumos, că voința domnului Grâuleț n'a fost ca nedreptățile să piară odată din spitalul Visarion? — a țipat atunci, cu o mare putere de convingere, Veta Chirilă, proaspăt montată de către Radu Spirache.

Spitalicescul norod, care a auzit glăsuirea infirmierei dela Nr. 4, s'a arătat mai întâi surprins de repeziciunea cu care ibovnica trădată și-a refăcut moralul și vocea, apoi a recapitulat cu lux de amănunte, unele inedite, toată pățărania Vetei, făcând mare haz, ca până la urmă să treacă de partea ei.

— Așa e, cum zice madam Veta! Cine e ăla să afirme cu mâna pe conștiință, că tot binele ne-a fost hărăzit de-o întâmplare fericită, iar nu din voința bunului și iubitului nostru Grâuleț?

Această opinie de ultimă oră, afirmată cu o energie și cu o sinceritate demne de toată lauda, a făcut repede ocolul saloanelor dela ambele pavilioane ale spitalului, a coborît în subsolul rândașilor, s'a abătut prin locuințele „personalului", a trecut ca din întâmplare și pe la urechile domnișorilor interni, amenințând să ia proporțiile unei adevărate manifestații de simpatie pentru „sărmanul", „nenorocitul" și „admirabilul" cocoșat. Aceasta, spre bucuria subeconomului, care contă, în scopurile lui, pe prezența cocoșatului, — și întru disperarea celor ce urmăreau cu orice chip plecarea cât mai neîntârziată a acestuia.

Dragostea aceasta pentru omul cu gheb în spinare, răspândită ca o adevărată epidemie la toată suflarea spitalului, minus duşmanii lui Grâuleţ şi prepuşii lor, n'a împiedicat norodul să iasă în seara aceea, de-acum a treia la rând, ca să aştepte, în luptă cu somnul sau cu boala, în multe cazuri cu amândouă, apariţia cocoşatului pe acoperişul spitalului. Nimeni nu mărturisea că se duce cu plăcere la interesantul şi gratuitul spectacol, dar toţi ziceau că scris i-a fost făcătorului-lor-de-bine să procure şi duşmanilor puţină plăcere.

Dar, vorba ceea: omul propune şi Dumnezeu dispune. A priveghiat mulţimea şi în noaptea aceasta, cu o şi mai mare atenţiune şi cu mai justificate speranţe decât în noaptea precedentă, însă cu acelaş rezultat. Nici clopotele n'au mai sunat, nici somnambulul n'a binevoit să iasă la arătare, şi nici măcar vreo cucuvaie speriată sau mirată de nedormirea oamenilor, n'a catadixit să strecoare un mic fior în sufletele celor ce iau ţipetele ei sinistre drept apropiata împlinire a unor soroace scrise deandoaselea în cartea vieţii. Aşa că, spitalicescul norod, care îl iubea pe Grâuleţ şi totuşi ar fi dorit să-l vadă călătorind adormit pe coama clădirilor, s'a înapoiat decepţionat întru ale sale, manifestându-şi, pe faţă sau mai discret, oarecare amărăciune pentru zădărnicia unei nopţi pierdute într'o încordată aşteptare. Cu supărare şi mai mare şi-au încheiat această noapte şi cei trei duşmani ai lui Grâuleţ, cu laborantul patru, deoarece măsurile luate de către subeconom, chipurile ca să prevină un eventual accident al somnambulului, nu le-a

îngăduit să procure onoraților spectatori măcar emoțiile unor semne amăgtoare.

In schimb, satul vecin a cunoscut fiorii unei nopți de pomină. Vestea extraordinară că o ființă cu chip de om a fost văzută umblând în miezul nopții pe acoperișul bisericii, s'a răspândit ca fulgerul în tot satul și până seara a făcut ocolul câmpului cu lucrători, cu ciobani și cu văcari. Și tocmai când cele petrecute la spital mai formau încă subiectul de vorbă al sătenilor. Nimeni însă nu vrea să creadă povestea cu „somnorosul" care urcă pe coamă de casă și se suie pe turlă de biserică, fără scară și fără să-și dea seama ce-i cu el. Țăranii bănuiesc că e la mijloc un strigoiu sau o stafie. Dacă e strigoiu, a ieșit din vreun mormânt ca să facă rău cuiva; iar dacă e stafie, debunăseamă că a plecat să se plimbe la ceasurile scrise în cartea ei.

Negreșit că norodul acesta superstițios și deci lesne crezător în asemenea scornituri, nu putea să se culce și să doarmă liniștit, oricât de mare și de nezăbavnică i-ar fi fost nevoia de odihnă. Știind din moși-strămoși că strigoii nu umblă niciodată cu gânduri bune, s'au înarmat cu frigări, cu topoare și chiar cu puști, și s'au cărăbănit pe drumul bisericii și al cimitirului. Strigoii ies uneori în ceață și deci n'ar fi de mirare, ziceau ei, ca acel din seara trecută să fi avut un rol de cercetaș, de avantgardă.

Și fiindcă vorba se învârtea numai în jurul a ceea ce le frământa mintea, au început femeile să facă imediat legătură între necazurile lor de acasă și apariția duhului rău pe acoperișul bisericii,

după ce cu o noapte înainte se plimbase pe acoperișul spitalului.

— Mă miram eu de ce Miercana mea nu mai dă lapte dela o vreme încoace! Ba că o fi din descântece, ba că o fi sugând vreun șarpe, ba că o fi aia, ba că o fi ailaltă, — și când colo... strigoiul! Cui să-i dea în gând una cu asta!

— Copilașul meu, care dormea mai înainte de ți-era mai mare dragul să te uiți la el, de vreo trei zile încoace nu-și mai lipește genele până nu trage o toană de plâns. Și chiar peste noapte se trezește din somn plângând. Pesemne că l-a deochiat vreun strigoiu...

— Noi ne-am pomenit într'o noapte că auzim oile sbierând. Când se duce rumânul meu la coșar, cu oticul dela plug în mână, ca să despice cap de lup, ce să vază? Nici tu lup, nici tu vreun hoț! E drept că dihania ar fi avut cică un fel de coadă, dar omul meu poate să jure că n'a fost nici lup și nici altă lighioae sălbatică. A bănuit el că un strigoiu ne-a călcat în noaptea aia, dar n'a mai făcut vorbă multă ca să nu râdă proștii de el...

— Da de ce să râdă, fă, de el! N'ai auzit ce spun ăi mai bătrâni? Cică nu se poate strigoiu să n'aibă o coadă cât de mică. Că dacă n'ar avea, nu s'ar putea preface în tot felul de lighioane!

E drept că bărbații nu fac strigoilor deosebita cinste să le atribue toate relele care bântue satul, dar fiindcă cred și în existența lor și în intențiile păcătoase cu care ies la iveală, au pornit cu tot dinadinsul să-i pună pe goană. Aceasta nu-i îm-

piedică să facă tot felul de glume pe seama strigoilor, a stafiilor şi pe propria lor socoteală.

— O fi soacră-ta, măi vecine... S'o fi prefăcut în strigoiu ca să-ţi mai căşuneze vreun necaz, că nu i-o fi ajuns câte ţi-a făcut până a muri...

— Unde dă Dumnezeu!... — şueră aprig cel vizat, — că i-aş trage o mamă de mardeală... să nu mai iasă din mormânt până la ziua d'apoi!

— O fi Gheorghe pricictorul, măi oameni buni!.. Să ştiţi că a dat în condică peste câştiuri neachitate... şi a venit de pe lumea ailaltă ca să le încaseze...

— Eu mă duc cu ideia că... o să fie la mijloc sufletul părintelui Ştefan... C'o fi văzut el, d'acolo de unde şi-a găsit adăpostul cel de veci, că popa Niţă e dela o vreme cam prea prins cu morţii şi cu parastasele... şi-i pare rău c'a răposat...

Gluma fiind făcută de către unul din cântăreţii bisericii, care în timpuţ popei Ştefan fusese dat afară pentru „patima beţiei şi a lăcomiei", se întoarse pe loc împotriva celui ce, vorba aceea, „dacă tăcea, filosof rămânea".

Dar iată că a trecut o parte din noapte şi nici picior de strigoiu sau de stafie n'a apărut pe acoperişul sau pe turla bisericii. Şi nici în cuprinsul cimitirului, unde mulţime de bărbaţi aşteaptă răspândiţi peste tot ca să ia seama din ce morminte au să iasă duhurile ce zăbovesc în leşurile împuţite, nefiind primite deocamdată nici în rai şi nici în iad.

A trecut apoi şi miezul nopţii, a răsărit rariţa, a ieşit carul mare, şi nicio mişcare în cimitir sau pe acoperişul sf. locaş. Până la urmă, însă, obosiţi

de-atâta încordată așteptare și prididiti de somn, unii dintre spectatori tot au văzut sau auzit ceva, fără să poată preciza ce anume. Apoi, cum se întâmplă în asemenea împrejurări, s'au mai molipsit și alții. Unii, fiind de bună-credință; alții, ca să nu rămâie mai prejos de cei care — credeau ei — vor fi zărit într'adevăr ceva suspect, dacă nu pe biserică, măcar printre mormintele străjuite de soci, de lilieci și de șirul neîntrerupt de salcâmi care înconjură cimitirul.

S'a tras, firește, cu puștile, babele au rostit cuvinte de vrăji, alte femei au grăit nume de morți, cei mai slabi de înger au dat birul cu fugiții, câteva persoane au leșinat, jandarmii au încercat să păstreze ordinea. Veniseră la fața locului probabil cu intenția să înhațe măcar un strigoiu, pe care să-l ducă la post și să-i tragă o mamă de bătaie... iacă așa ca să nu-i mai vie niciodată poftă să puie satul în picioare.

4.

Dragostea mulțimilor nu e lucrul cel mai durabil de pe lume. Oricare ți-ar fi meritele ce te-au făcut popular, e deajuns ca ele să capete la un moment dat puțină paliditate, prin nerecînnoire, sau să fie umbrite trecător de-o atitudine contrară dorinței celor ce ți-au jurat dragoste eternă, ca să fii imediat coborît de pe piedestalul recunoștinței colective.

Barbu Grâuleț, îndrăgit de bolnavii și de slujitorii mărunți ai spitalului Visarion, pentru serviciu ce nu l-au costat nicio osteneală și nicio

cheltuială, a căzut repede în disgrație. Și aceasta numai din cauza încăpățânării cu care a rezistat dorinței mulțimii de a-l vedea în carne și în oase cățărându-se pisicește pe burlane și pășind pe coama și pe pantele cele mai primejdioase ale edificiilor spitalicești.

Și-au pierdut oamenii somn, cu toate că până aci se plângeau că dorm prea mult, și-au obosit ochii tot sgâindu-i după somnambulul ce *trebuia* să apară de după vreun colț, din vreo umbră, și-au tocit nervii din cauza încordării prea mult prelungite, cu care au așteptat să înceapă comedia sau drama — și la urmă au început să murmure.

— Unde e, monșer?

— De ce nu iese, nenișorule?

— Oare ce s'o fi întâmplat de zăboveste atât?

— Poate că n'o fi el somnambulul de care se vorbește!

— Care el?

— Cum... care el? Cocoșatul, fârtate!

— Dacă se știa că nu e somnambul, era dator să spună. Să se apere!

— Nici gând! A tăcut chitic.

— Ca să facă atâta lume să-și piardă somnul două nopți la rând...

— Și să-și neglijeze tratamentul...

— Și să vorbească în tot acest timp numai de el și de el!

— Nu vedeți, domnilor, că ăsta e procedeul lui? Face pe misteriosul, ca să i se atribue misiuni grozave, sau boli de care nu suferă, și astfel să se

vorbească mereu de el. Ce mai tura-vura? E cusută cu aţă albă.

— Rezon!

— Hm! Ce mai gusturi!

— Gusturi de om însemnat.

— Adevărat că e'nsemnat!...

— Şi dacă totuşi... o fi bolnav? Somnambul?

— Vai de capul lui!

— De ce nu se internează dacă e bolnav?

— Ii place pesemne să facă pe... sănătosul!

— Şi pe... misteriosul!

— E grozav!

Nemulţumirea bolnavilor, cauzată de ratarea unui spectacol pe care îl doreau cât mai grandios şi mai dătător de emoţii inedite, a ajuns firește la urechile doctorilor. Iar doctorii s'au grăbit să ceară relaţii celor din fruntea administraţiei.

— Svonuri lipsite de orice temei, — a fost răspunsul invariabil al subeconomului, care după cum se ştie nu dorea plecarea grabnică a cocoşatului.

— Până acum nu se ştie nimic precis, — răspundea Malcaveţ cu un aer neutral şi misterios.

Internii au discutat chestiunea în dubla lor calitate de medici ajutori şi de locuitori ai spitalului. La început, cum era şi firesc, s'au arătat preocupaţi de latura ştiinţifică a cazului. Şi fiindcă idei proprii nu aveau pentru asemenea boli, sau chiar dacă ar fi avut nu puteau ei simpli diaconi să le afişeze şi mai cu seamă să le susţină cu tăria convingerii, s'au declarat în unanimitate pentru cele scrise în cărţi. Această unanimitate însă n'a mai fost chip să se realizeze atunci când şi-au aruncat ti-

chiile de viitori savanți și au disecat cocoașa lui Grâuleț ca pe o stricătoare a liniștei publice. Cel care a înfipt bisturiul mai fără milă a fost Charcot al II-lea. Căpătase omul convingerea că fără prezența ghebosului raporturile lui cu Stela Iliescu ar fi luat din prima zi caracterul dorit de el. Era așa de sigur domnișorul că posedă toate calitățile tânărului cuceritor, încât nici prin minte nu i-ar fi trecut că o colegă rătăcită într'o ceată de băieți, nu i-ar fi căzut în brațe fără nicio rezistență de luat în seamă. S'a întâmplat însă exact contrariu și aceasta din cauza omului cu gheb în spate. Cel puțin așa crede Charcot al II-lea. Și poate că nu se înșală prea mult. Purtarea lui față de cocoșat, cu ocazia mesei dată în cinstea Steluței, n'a fost prea bine inspirată. In tot cazul, n'a plăcut colegei sărbătorite. Și cum prima impresie contează mai totdeauna, deci și în chestiunile de inimă, domnișoara Iliescu a primit asalturile ulterioare ale lui Charcot, cu rezerva dictată de impresia pe care acesta i-o făcuse în cea dintâi zi a întâlnirii lor la Visarion.

Și pe măsură ce zilele treceau, aprecierile Ilieascăi asupra caracterului colegului care o curta mai insistent, deveneau tot mai nefavorabile, deci și asalturile respectivului descopereau o redută tot mai bine apărată împotriva artileriei lui pe care o socotea de mare calibru.

A sosit apoi momentul când Dragomir-Charcot să-și dea seama, spre marea lui stupefacție și indignare, că simpatiile colegei încăpățânate înclinau spre... individul cu spatele gheboșat. O zărise

de vreo două ori stând de vorbă cu Grâuleț, în potecă, într'o atitudine ce nu cadra, după părerea lui, cu situația unei viitoare doctorițe. Mai observase după aceea că duduia îl urmărește pe Cocoșilă prea insistent cu privirile, atunci când îl întâlnește întâmplător, lucru remarcat dealtfel și de către Bulacu-Dovlecel. Și mai observase Charcot, că ori de câte ori vine vorba de acest mizerabil de cocoșat, Ilieasca are tresăriri ce trădează o simpatie, ce-i drept neverosimilă dar reală, și că întotdeauna îi ia apărarea c'o însuflețire ce o face pur și simplu caraghioasă.

Când curtezanul desamăgit s'a convins că bănuelile lui nu sunt simple aiureli, s'a lăsat cuprins de scârbă și de revoltă, și din oceasul acela și-a pierdut orice iluzie despre inteligența și gusturile domnișoarei Iliescu, suspectându-i și starea de sănătate. Iar pe Barbu Grâuleț l-a așezat imaginar în vârful ghetei, hotărît să-i facă vânt la prima ocazie favorabilă.

Dar nu numai Charcot dușmănește pe cocoșat. Ci toți domnișorii interni, minus Stela Iliescu și, din alt punct de vedere, Ion Lambru. Așa de bine huzureau dumnealor înainte de apariția Grâulețului, cu mese bogate și fără nicio bătae-de-cap cu lăptarul și cu alți furnizori, că strângerea curelelor la ultima bortă, dispensarea de exercițiile cotidiane pentru slăbire și împăcarea conștiinței cu împlinirea datoriei în zilele de gardă, n'au fost socotite drept compensații acceptabile decât până în ziua când și-au dat seamă că atunci când e vorba de ales între burtă și conștiință, nu-i deloc înțelept să cazi

în abstracţiuni. Nu de alta, dar mai curând sau mai târziu, vei regreta greşala şi vei deveni mai realist decât ţi-ai fi închipuit.

Bineînţeles, dictatura domnişoarei Iliescu, acceptată cu tineresc entusiasm, s'a dovedit din ce în ce mai apăsătoare. Mai ales că simpatica nepoţică a lui Hipocrat se lăsa greu de tot atunci când era rugată să înfrunte eventuala opoziţie a economului şi să redea listelor de bucate măcar o parte din strălucirea de mai înainte. Fie şi măcar odată pe săptămână.

— M'aţi învestit de bună-voie şi pe timp nelimitat cu puterea de a dispune de stomacurile noastre şi deci n'aveţi dreptul să-mi reproşaţi nimic ,— le răspundea Ilieasca pe tonul cel mai dulce dar şi cel mai intransigent.

— Bine, bine... dar poate că exagerezi uneori!

— V'aţi sculat vreodată nemâncaţi dela masă?

— Hotărît că nu! Dar... una e să te saturi cu tocană naţională şi cu castraveţi cu carne, şi alta să mănânci... ceva mai apetisant!

— Vreţi să vă întoarceţi iarăşi la obositoarele şi neplăcutele exerciţii pentru slăbire?...

— Poate că... n'am mai ajunge până acolo.

Când se vedea încolţită de prea multe stăruinţe şi când se lăsa înduioşată de jalnica stare sufletească a colegilor ce sufereau de nostalgia trecutului apropiat, d-ra Iliescu îi trimetea deadreptul la Malcaveţ.

— In cazul acesta, — zicea ea într'o clipă de slăbiciune, — n'aveţi decât să reînnoiţi pactul tacit pe care îl aveaţi cu economul... şi în acelaş timp să

rupeți pactul recent încheiat cu propria voastră conștiință! Din partea mea, aveți toată deslegarea...

Atunci, domnișorii copleșiți de suferințele pânteculuí analfabet, simulau proteste anemice, acuzând în glumă și colegial pe Steluța că — ori i-a înțeles greșit, ori îi consideră prea puțin statornici în hotărîri care angajează conștiința și caracterul, ori îi place să-și bată pur și simplu joc de ei. Ceea ce nu i-a împiedecat, în cele din urmă, să se ducă la Malcaveț și să-i propună întoarcerea la cele mai dinainte. Spre nefericirea lor, însă, răspunsul economului s'a referit la situația cea nouă creiată de prezența „omului lui Vintilescu".

— Aveți răbdare până se cară cocoșatul, — i-a încurajat el nu tocmai convingător, — și totul are să fie în regulă. Până atunci, însă, răbdare și... siluetă!

Se înțelege deci că nemulțumiții, în frunte cu încrezutul și decepționatul Dragomir-Charcot, nu puteau să lase un prilej așa de bine venit, fără să profite cerând îndepărtarea Grâulețului vinovat. S'au dus deci la econom și i-au pus chestiunea în 'modul cel mai drastic și mai hotărît.

— Individul, cu sau fără voia lui, a stricat liniștea bolnavilor și deci trebue îndepărtat imediat!

— Recunosc că aveți dreptate, — le-a răspuns Malcaveț, mieros ca de obiceiu, dar mai puțin slugă plecată ,— însă eu nu pot să-l ating pe cocșat nici c'un deget. Vă rog să aveți răbdare încă patrucinci zile, până se înapoiază d. Gogu Vintilescu dela băi...

— Imi pare foarte rău, — a replicat Charcot nemulțumit ,— dar eu voiu fi silit să aduc cazul la cunoștința Domnului Profesor, mai înainte ca bolnavii să ia ei înșiși inițiativa izgonirii acestui cocșat dezechilibrat, suspect, impostor și impertinent.

— Voia d-voastră! — s'a spălat Malcaveț pe mâini, fără să arate bucurie sau regret.

5.

Când a sosit gardianul dela primăria satului vecin, cu un plic oficial adresat economului spitalului Visarion, se aflau în cancelarie Iancu Malcaveț, Radu Spirache și Mihăiță Cincantin, discutând despre chestiuni fără nicio legătură cu întâmplările care puseseră în picioare un spital și un sat. Cocoșatul, prezent și el la datorie, a primit plicul și a semnat în condica aducătorului, apoi l-a oferit economului.

— Ce-o fi mai vrând ăștia? — grohăi Malcaveț după ce luă cunoștință de antetul plicului, — și-l înapoie lui Grâuleț.

Cocoșatul, care bănuise lucruri mai interesante decât o cerere banală de medicamente pentru „farmacia comunală", sau o comunicare privind pe pacienții care izbutesc să ignoreze vigilența portarului și să evadeze în sat, tuși semnificativ și deschise plicul ca pe un bilet de plăcintă. După ce luă cunoștință de conținut, făcu operația cuvenită în registrul de intrare, apoi se ridică în picioare, își

așează monoclul la ochiul stâng și luând o înfățișare solemnă, se adresă celor doi superiori:

— *Messieurs,* binevoiți a cunoaște că hârtia primăriei poartă mențiunea „urgent"... Dacă-mi permiteți, o voiu citi imediat.

Cei doi nu crezură că onorata primărie ar avea noutăți grozave, care să merite a fi cunoscute urgent, dar ținuta caraghioasă a lui Grâuleț, al cărui monoclu nu-l mai văzuseră de vreo săptămână, îi îndemnă să-și întrerupă discuția și să asculte lectura prozei autorităților locale.

— S'auzim! — grohăi Malcaveț cu ochii țintă la monoclul lectorului.

Acesta își închise surtucu-i nenorocit, își dresă cravata, gulerul și frizura, apoi își luă poziție cazonă și citi rar, apăsând pe fiecare cuvânt, bătând tactul ca la muzica orientală și respectând întocmai gramatica notarului.

Domnule Econom,

Avem onoare a vă înștiința precum că în cuprinsul acestei comune s'a pripășit un individ somnambul, care vine în timpul nopții și sperie populația, circulând pe acoperișul bisericii, și unii zic că ar fi cocoșat. Că și în noaptea trecută a ieșit tot satul afară din casă, care cu ce-a apucat în mână, că și cu topoare au ieșit unii și chiar cu puști, și s'a dus la biserică și a așteptat acolo toată noaptea, de seara și până dimineața, ca să vadă pe individul somnambul, fiindcă unii ziceau că

ar fi strigoiu şi alţii precum că seamănă cu o stafie.

Comunicându-vă cele ce preced, avem onoare a vă ruga să binevoiţi a dispoza să se cerceteze în spital de urma acelui individ somnambul, fiindcă foarte mulţi dintre locuitori spun că l-au văzut venind dinspre spital şi la urmă tot într'acolo s'a întors, şi noi avem motive să credem ce spun locuitorii, deoarece în tot cuprinsul comunei noastre nu există niciun somnambul care să se cațere pe acoperişurile cele mai înalte în stare de insomnie. Şi locuitorii mai zic că acel individ somnambul ar fi cocoşat, şi cum noi avem cunoştinţă că în serciul spitalului s'a pripăşit de curând un domn funcţionar cocoşat, care s'ar putea să fie dumnealui somnambulul mai sus arătat, vă rugăm să binevoiţi a dispoza ca numitul să fie cercetat şi apoi să i se pună în vedere să plece din localitate, spre a nu mai turbura pe locuitorii acestei comune, care fiind tocmai în timp de vară şi în toiul muncilor agricole, trebue să doarmă în timpul nopţii iar nu să umble după indivizi somnambuli.

După ce termină lectura adresei oficiale, Grâuleţ întinse hârtia economului, ca pentru a decide de urmare, apoi îşi scoase geamul dela ochiu şi îşi reluă locul la masa lui de lucru, cu atâta calm şi nepăsare, ca şi când nu de el ar fi fost vorba în epistola purtând număr de ordine şi semnătura unei autorităţi. Ceva mai mult: parcă n'ar fi citit absolut nimic.

Malcaveţ şi Spirache, care făcuseră eforturi mari

să asculte cuprinsul adresei fără să crâcnească, aceasta în scopul de a cunoaște mai întâi reacțiunea celui vizat, izbucniră acum într'un râs isteric, secondați cu oarecare zăbavă de Cincantin. Acesta, care făcea pe neștiutorul, își însoți râsu-i ca un behăit de capră veselă, cu câteva cruci creștinești, vrând astfel să-și manifeste și surprinderea și revolta totodată.

— Doamne ferește! — se scremu el. — Nu știu care din doi e nebun: primarul, sau notarul? Ori că amândoi și-au pierdut mințile!

Apoi, constatară că semnătura primă e a ajutorului de primar și deci toată vina căzu pe notar. Și în timp ce hazul mai continua încă, întreținut și de mutra complect neutră a lui Grâuleț, se auzi de afară glasul pițigăiat al găinarului:

— Să plece cocoșații din spitalul Visarion! N'avem nevoie de cocoșați în spitalul nostru! Să plece cocoșații!...

Bineînțeles, găinarul era beat, ba chiar mai beat ca de obiceiu, — se cunoștea după cum i se încurca limba, — dar insistența cu care-și repeta... dorința-i arzătoare, mirosea a lucru suspect. Era greu de crezut că bețivul își îngăduia asemenea obrăznicie pe cont propriu.

Bănuind intenția șefului, stolnicul i-o luă înainte.

— Il voiu aduce imediat în fața D-voastră! — făcu el pe indignatul. — Să vedem ce vorbă e asta! Beat, beat, dar se pare că știe ce spune. A, păi nu merge chiar așa!

— Sigur că nu merge! — se asocie și subeconomul, acesta sincer revoltat.

Iancu Malcaveț își îndreptă privirile spre Grâuleț și așteptă cu atenție și cu răbdare ca unicul cocoșat aflător în hotarele spitalului Visarion să ia o atitudine.

— Numai o clipă! — se scuză Grâuleț. — Să termin de înregistrat acest „Bilet de urgență" și după aceea mă voiu pronunța.

Dar până să termine cocoșatul cu înregistrarea, se înapoie stolnicul gâfâind.

— N'a fost chip să pun mâna pe el! Cum m'a văzut, a sbughit-o pe poartă.

— Bine că... l-au ținut picioarele, — rânji ironic Malcaveț.

— Desigur, desigur! — se umflă Spirache mușcându-și energic și semnificativ cheutorile gurii.

— La dispoziția Domniei-voastre! — se oferi Grâuleț ridicându-se cuviincios de pe scaun.

Și așteptă cuvântul superiorilor. Aceștia ridicară din umeri.

— Parcă era vorba de-un cocoșat... sau de mai mulți, — le veni Grâuleț în ajutor. — Eu... drept să vă spun, n'am zărit încă niciunul în cuprinsul acestui spital.

Tonul aproape rugător pe care îl folosea pentru prima oară cocoșatul, și întreaga lui înfățișare de om care ar vrea să convingă și să înduioșeze, scuti pe Malcaveț și pe Radu Spirache să ia o atitudine, fie și în glumă, în chestiunea adresei oficiale sosită dela primărie. Și nici din priviri nu-și mai grăiră. Primul ieși din cancelarie pe mutește, iar secundul scoase un oftat în două tonuri și se apucă să ci-

teasca corespondența proaspătă adusă de stolnic dela Epitropie.

— Exact! — exclamă cocoșatul cu o dicțiune perfectă, — apoi se reașeză și el la masa lui de lucru.

6.

Mihăiță Cincantin l-a găsit pe părintele Dumitru asudând la repartiția pe articole a salariului abia încasat. Neavând enorie, dar în schimb bucurându-se de locuință și de hrană, în natură, personalul bisericii spitalului își bate capul numai cu cheltuiala veniturilor, nu și cu încasarea lor.

— S'ajunge? S'ajunge? — întrebă stolnicul plin ca un gândac de cășărie.

— Mulțămim lui Dumnezeu și domnilor epitropi, — răspunse sfinția-sa cu modestie. — Ne întindem și noi, lefegiii ăștia, atât cât ne e plapuma, — adăugă apoi cu străvezie aluzie la veniturile lăturalnice ale altora.

Cincantin rânji a râde.

— Fiecare cu plapoma lui, — zise el satisfăcut și ironic.

— Și cu... conștiința lui! — îl complectă părintele Dumitru, ca în chip de glumă.

— Ia să lăsăm plăpumile și conștiințele, — făcu stolnicul pe grăbitul, — și să vorbimără despre lucruri mai serioase și mai la ordinea zilei. Dar mai întâi: v'a plăcutără mușchiul pe care vi l-am adusără astăzi?

— L-ai brodit foarte bun, — se grăbi preoteasa

să-i dea certificat după dorință. — E și proaspăt și fraged. Se vede c'a fost vaca tânără. Foarte mulțămim — și să ne ierți că profităm cam des de bunăvoința dumitale.

— Apăi... tot se duce dumnealui la București după târgueli, — încercă părintele, în glumă, să micșoreze recunoștința la care îl obligau micile dar indispensabilele servicii pe care i le făcea stolnicul destul de des.

— Da ce e cu zarva asta grozavă, din spital și din sat, domnule Cincantin? — schimbă preoteasa vorba. — Să fie adevărat că bietul Grăuleț...

— Nu e nimic adevărat! — afirmă stolnicul cu mutră de om care compătimește pe cel năpăstuit. — Eu unul nu cred ca iubitul nostru Cocoșilă să mai aibă pe capul lui și altă nenorocire decât aceea ce se vede. S'a întâmplatără însă, după cum bine știți, să sune clopotele în miezul nopții, Dumnezeu singur știe cine le-a trasără, și să se stârnească din asta un basm întreg cu somnambuli, cu strigoi, cu stafii și cu alte bazaconii. Și cum oamenii cocoșați sântără cei dintâi suspectați în asemenea cazuri, toată vina a căzutără pe bietul Grăuleț. Și-mi pare foarte rău că amicul nostru, deși pare băiat inteligent, nu se grăbește să tragă consecințele și să părăsească imediat spitalul...

— Poate că el habar nu are de toate acestea, — încercă preotul să ia apărarea nevinovatului, sau să-l tragă de limbă pe stolnic.

— Imposibil să nu știe! — se rățoi Cincantin. Mai ales că unii au începutără să ceară în gura mare îndepărtarea lui din spital. Nu pricep însă

pentru care motive zăboveşte să ia cunoştinţă de curentul formidabil ce s'a formatără împotriva lui! Intotdeauna am avutără impresia că omul acesta îşi face o plăcere grozavă din a-şi bate joc de alţii...

— Poate că unde nu e şi el ca oamenii ceilalţi, — căută preoteasa o justificare a acestei purtări a cocoşatului.

— Şi nici măcar nu putemără să-i dăm paşaportul, ca să punem capăt scandalului! — se autoîncadră stolnicul în rândul celor ce dispun de soarta personalului inferior al spitalului. — A fost primit din ordinul lui Vintilescu şi numai el singur îl poate lua d'aicilea... Şi totuşi trebue făcut imposibilul ca să redămără spitalului şi satului liniştea pierdută...

— Eu... nu pot să fac nimic! — se lepădă părintele când simţi că stolnicul nu i-a trecut pragul numai ca să-l întrebe de calitatea muşchiului.

— M'am gânditără, — zise Cincantin după o scurtă consfătuire cu sine, — că şi sfinţia-ta ai putea să contribui cu cevaşilea, dacă nu cu foarte mult, la izbutirea unui plan pe care l-am chibzuitără... Individul estere inteligent şi foarte sensibil... şi deci, după umila mea părere, dacă l-ai jigni puţin... şi chiar cevaşilea mai mult, şi-ar lua repede tălpăşiţa...

— Ce rol mi-ai rezervat mie? — ceru popa preciziuni, sigur că nu va scăpa de insistenţele celui ce-l scuteşte adesea să mai ia drumul târgului pentru fiece lucru.

— Foarte uşor! — grăi Cincantin conspirativ. — Îi trimeţi vorbă să vie la biserică, pretextându-dără că

vrei să-i vorbeşti cevaşilea, şi după ce vine — ai să găseşti sfinţia-ta cevaşilea, pate chiar prin sfintele cărţi, care să-i dea de gândit...

— Cu alte cuvinte, să-l fac pe om să creadă că pe aici pe la noi e considerat ca un fără-de-minte... şi chiar ca un îndrăcit! Cum văd eu, mă pui la cale să fac o faptă urâtă...

— In interesul obştesc! La urma urmei, găseşti sfinţia-ta o cale mai ocolită, dar care tot acolo să ducă... Te asigur că nu estere dintre aceea care să nu înţeleagă dintr'un cuvânt şi dintr'o mişcare...

— Altfel... adio muşchi!

— Ba nu! — protestă Cincantin râzând cu gura până la urechi. — Dar ţi-l aduc mai... parfumat şi mai... puţin rumen.

Părintele, care nu avusese încă ocazia să-l cunoască personal pe cocoşat, acceptă fără cuvinte sugestia stolnicului, şi începu să reflecteze de pe acuma asupra întâlnirii lui cu insul atât de discutat în ceasul de faţă şi înconjurat totuşi de un mister de nepătruns. O explicabilă curiositate, mai mult decât dorinţa stolnicului, îl îndemna să ia contact neîntârziat cu Barbu Grăuleţ. Mai ştii? Poate că omul cu gheb îşi va arunca singur vălul misterului în faţa preotului şi a duhovnicului.

Fiind ceasurile şase după amiazi, îşi luă anteriul pe sfinţia-sa şi se abătu pe la moş Cristache, paracliserul, pe care îl trimise să anunţe pe d. Grăuleţ că-l roagă să vină puţin la biserică. Apoi intră sfinţia-sa în locaşul Domnului. Având de-acuma un plan întocmit, îşi agăţă epitrahilul şi sfita şi deschise Molitfelnicul la capitolul cu „Rugăciuni

pentru cei ce se supără de duhuri necurate". Așează cartea pe tetrapod, în mijlocul bisericii, aprinse și câteva lumânări într'un sfeșnic, apoi așteptă cu ochelarii pe nas să audă pași străini urcând treptele de piatră. In clipa când auzi, adică pașii, începu să citească.

„...Miluește-ne pre noi, Dumnezeule, dupe mare mila ta, auzi-ne și ne miluește!"

Cocoșatul se opri la o mică distanță de locul unde se ruga preotul și se închină creștinește. Părintele Dumitru îl lăsă câteva clipe în așteptare, apoi își întrerupse rugăciunea și i se adresă cu vorbă și cu privire duhovnicească:

— Fiule, te rog să zăbovești puțin până ce îmi termin rugăciunea. Peste opt sau zece minute sunt al dumitale... Ca să nu te obosești prea mult, poți să te așezi într'o strană...

Grăuleț făcu o plecăciune respectoasă și căută cu ochii spre șirul de străni din dreapta preotului, dar la urmă preferă să rămână în picioare. Părintele citea așa de tare și de clar, încât găsi că face un gest pios ascultându-l și urmărindu-l cuvânt cu cuvânt, ca și când el însuși ar săvârși rugăciunea. Sau ca și când pentru el ar citi preotul scriptura din cartea mare și afumată, cu slove cirilice. După atenția din ce în ce mai încordată cu care ascultă litaniile rostite cu evlavie și cu limbă lămurită, s'ar putea bănui chiar, la Grăuleț, o plăcere cu totul deosebită pentru graiul arhaic ce se desprindea de pe filele mult hărțuite ale Molitfelnicului.

„...Așa Doamne Dumnezeule, gonește dela robul tău acesta, toată lucrarea diavolului, toată vraja

şi fermecătura, patima desfătării, pofta iubirii de argint, beţia, curviea, neruşinarea, iubirea de ceartă şi tot duhul cel viclean... Suflă întrânşul duh de pace, ca să facă roada credinţei, a faptei bune, a înţelepciunii, a înfrânării, a dragostei, a bunătăţii, a blândeţei, a răbdării îndelung, a îngăduinţei şi a smereniei...

„...Dumnezeule cel veşnic, carele ai izbăvit neamul omenesc din robia diavolului, izbăveşte şi pre robul tău acesta de toată urgiea duhurilor necurate... Porunceşte diavolilor să se depărteze din trupul şi din sufletul lui ,şi de aici înainte să nu se mai ascundă într'ânsul.

„...Infricoşază-te, teme-te, cutremură-te şi fugi, cela ce ai căzut din cer, cel din zi şi cel dela amiază-zi, cel de seara şi cel din miezul nopţii, cela ce umbli şi vatămi mintea omenească, — depărtează-te dela acest rob al lui Dumnezeu, din creier, din suflet, din inimă, din rărunchi, din simţiri şi din toate mădulările lui..."

Au trecut zece minute, apoi alte zece, dar sfinţia-sa nici gând să mai termine rugăciunea sau să-şi mai aducă aminte de cel pe care singur îl poftise.

A citităr㠄 cum ar zice stolnicul, popa Dumitru, toate „Blestemele" Sf. Vasile, fără să sară un cuvânt şi fără să dea semne că bătrâneţea e vecină cu oboseala. Iar cocoşatul nostru a ascultat cu vădită mulţumire creştinească avalanşa de ameninţări şi de săgeţi aruncate cu feroce dărnicie asupra legeoanelor de draci, mai mari sau mai mărunţei, care cutreeră uscatul, văzduhul şi apele, ziua şi

noaptea, în fel şi chipuri, neobosind a face rău fiinţei creiate de însăşi mâna lui Dumnezeu. Dar în clipa când a cunoscut că sfinţia-sa în loc să zică Amin, o ia dela capăt, bănuiala care deja începuse a miji în sufletul lui Grâuleţ, a prins deodată contururi şi i-a şoptit la ureche că într'adevăr citania popei e cu tâlc.

— Aha!... — şi-a zis atunci cocoşatul nostru.

Şi renunţând brusc — şi la evlavie şi la savoarea graiului sfintelor cărţi —, s'a apropiat de sfinţia-sa şi l-a întrerupt exact la sfârşitul frazei.

— Părinte, vă mulţumesc din toată inima... N'aveţi idee cât de uşurat mă simt după rugăciunea sfinţiei-voastre... Regret că nu sunt în măsură să vă răsplătesc osteneala după cum s'ar cuveni... Binevoiţi a primi dinarul văduvei şi... mai rugaţi-vă lui Dumnezeu pentru păcătosul de mine.

Mai înainte ca preotul să poată rosti vreun cuvânt, Barbu Grâuleţ i-a pus un ban de argint pe carte, apoi s'a îndreptat grăbit şi... uşurat spre ieşire.

Când să coboare treptele sfântului locaş, economul tocmai trecea spre poartă. Se căutară din priviri şi îşi zâmbiră fără vrere. Diavoliţa de Tincuţa, care aflase la timp din gura lui Gheorghe Vlad, laborantul dela farmacie şi logodnicul ei, toată urzeala stolnicului, bucătarului şi cămăraşului, avusese grijă să pună în cunoştinţă şi pe stăpân şi pe Grâuleţ.

CAPITOLUL IX.

Obsesie.

1.

Convinsă că a mai văzut undeva acest cap neregulat construit, aşezat pe umerii cocoşatului, Stela Iliescu n'a ostenit a-şi cotrobăi totodată şi memoria şi colecţiile de fotografii, în marea lor majoritate decupate din ziare. Căci tânăra doctorandă aduna imaginile personagiilor ce la un moment dat, indiferent pentru care motiv, se instalau în buricul mapamondului, cu o pasiune dusă până la manie. Dar, cu toată străduinţa ei persistentă, n'a izbutit să descopere ceea ce căuta, nici în cutele foarte solide ale memoriei, nici în nenumăratele fotografii rânduite în albume sau înghesuite într'o cutie de carton. Din adâncul memoriei răsărea uneori singur, alte ori chemat, capul leit al lui Barbu Grâuleţ, dar cocoaşa refuza cu încăpăţânare să ia loc în spate. In zadar toată strădania Steluţei, că din niciun colţ al amintirilor ei nu apărea un chip de tânăr care să aibă antipaticul gheb ataşat de trupu-i. Galeria bărbaţilor pe care izbutea să o cuprindă cu ochii minţii, număra şi orbi şi surzi şi

ologi şi ciungi, ba chiar şi vreo doi surdomuţi, dar absolut niciun cocoşat. Şi avea credinţa, arareori umbrită de îndoieli trecătoare, că nici în albumul de fotografii dispărut cu ocazia unei schimbări de gazdă, n'a rămas agăţată imaginea unui ins cu infirmitatea lui Grâuleţ. Cu toate astea, ar putea să jure că tânărul cu cocoaşă şi cu încălţămintea nemuritorului Charlot, care face acum serviciu la cancelaria administrativă a spitalului Visarion, i-a stârnit cândva, poate nu prea demult, o picătură de interes.

In cele din urmă, punându-şi întrebarea dacă numai o simplă curiozitate femenină o tot îndeamnă să-şi piardă atâta timp preţios cu deslegarea unei enigme, a râs de stupizenia acestei întrebări şi a lăsat întâmplării sarcina de a-i răsplăti, mai curând sau mai târziu, osteneala ei de până aci. Această hotărîre, însă, n'a împiedecat pe Steluţa Iliescu să observe pe Grâuleţ oridecâteori li s'au încrucişat drumurile, şi să fie atentă, prea atentă chiar, atunci când auzea vorbindu-se despre el. O scurtă convorbire pe care a avut-o cu dânsul chiar a doua zi după venirea ei la Visarion, şi în care răspunsurile cocoşatului porneau intenţionat fără şir, — a fost foarte convinsă de acest lucru, — îi justifica mereu, faţă de propria-i conştiinţă, interesul care debunăseamă nu era nici acela al unui medic, mai ales că ea nu se număra printre elevii Domnului Profesor, primarul Nervoase-lor, şi cu atât mai puţin de ordin sentimental. Ii venea să râdă grozav când remarca uneori că un sărman cocoşat ocupă în gândurile ei un loc pentru care Dragomir, zis Char-

cot al II-lea, băiat frumos şi student eminent, se trudeşte din răsputeri să-l cucerească.

Apropos de Charcot. Într'una din zile, iritat pesemne de ineficacitatea asalturilor susţinute pe care le dădea spre cucerirea graţiilor domnişoarei Iliescu, a schimbat omul de manieră. Adică, în loc să-şi arate darul vorbirii şi bogatul vocabular literar de care era conştient că dispune, grăind despre flori, despre poeţi şi despre femei frumoase, s'a pomenit hodoronc-tronc răvăşind istoria erotică a omenirii, atât cât o cunoştea, şi să-şi bată joc de evele care la un moment dat s'au simţit atrase de masculi dezechilibraţi fiziceşte. Aluzia era destul de străvezie, dar tocmai pentru aceasta ieşirea idioată a donjuanului neobişnuit să fie ţinut prea multă vreme la poartă, a stârnit protestele colegilor, proteste deghizate în haina unei ilarităţi care îl viza direct pe curtezanul lipsit de tact.

— Auzi ,dragă Steluţo? — a dat-o pe faţă Dovlecel, care credea că are motive să se bucure şi de starea sufletească a lui Charcot, şi — într'o mai mică măsură — şi de o eventuală formalizare a simpaticei colege, căreia şi el îi aruncase câteva săgeţi furate din tolba micului zeu. — Auzi, chérie? Să nu te laşi ispitită de vreo... cocoaşă, că intri deadreptul în galeria curtezanelor cu gusturi „cel puţin aiurite"!

Răspunsul Steluţei a fost o explozie de râs care într'atât a strivit gărgăunii din capul lui Dragomir, că până la urmă însuşi iniţiatorul imprudent al discuţiei a făcut haz de situaţia caraghioasă în care singur s'a pus.

— Şi totuşi... e ceva care mă apropie de simpaticul nostru cocoşat, — a mărturisit Steluţa cu o cochetărie desarmantă. — Ştiţi ce? Identitatea de vederi în anumite chestiuni...

— Aha!... — au exclamat domnişorii în cor, gândind la stomacurile lor în pline Păresimi, dar şi la tristeţea nostalgică a lui Malcaveţ, — şi la bucuria bolnavilor încă nedumeriţi de schimbările survenite în alimentaţia lor.

Intr'adevăr, Stela Iliescu, după cum se ştie, a luat hotărîrea de a pune legea în drepturile ei, numai graţie limbuţiei îndrăzneţe a lui Grâuleţ, dar n'a fost sigură că slujbaşul cocoşat şi-a permis o simplă răutate sau a fost sincer în obrăznicia lui, decât ceva mai târziu. A observat mai întâi că omul cu gheb a încetat brusc să mai fie de faţă la predarea laptelui şi la descărcarea alimentelor aduse zilnic de către stolnic, exact în ziua când şi-a făcut pentru prima oară apariţia la bucătărie, în calitate de intern de gardă. A dedus de aici, aşa cum a dedus toată lumea, că domnul cocoşat, sigur fiind de prisoselnicia amesteculul său, dealtfel mai mult închipuit decât real, nu s'a mai ostenit să facă lumea să creadă că a venit aci cu alte scopuri decât cel mărturisit în scrisoarea de recomandaţie. Despre existenţa acestor scopuri noua internă nu ştia ce să creadă, dar că Grâuleţ e într'adevăr animat de dorinţa unor schimbări în mai bine, nu se mai îndoia acum. A întărit-o în această convingere şi salutul cald, însoţit de o privire şi de un zâmbet cum nu s'ar fi putut mai grăitoare, pe care cocoşatul i l-a dat la cea dintâi întâlnire după inaugu-

rarea de către ea a unui început de trezire în conştiinţa copleşită de stomac, a internilor spitalului. E drept că acest salut, această privire şi acest zâmbet, pe care domnişoara Iliescu le-a dorit apoi mereu din partea cocoşatului, făcând haz de această dorinţă şi mai ales de această ciudată preferinţă, s'au produs în forme mai discrete, dar de lipsit n'au lipsit niciodată. Şi au contribuit încet dar temeinic la închegarea unui sentiment de sinceră simpatie pentru nenorocirea din născare a acestui tânăr cu sufletul mărit iar nu micşorat de trista-i soartă.

— Sărmanul de el! — erau cuvintele ei oridecâteori vorbea sau numai gândea despre Grâuleţ.

Cât despre povestea cu misterul şi cu spionajul, domnişoara Stela făcea mare haz. Ştia bine că în jurul existenţei acestor nefericiţi se creiază totdeauna legende, lucru dealtfel confirmat cu o perseverenţă neclintită de către romancieri, dramaturgi, dar mai cu seamă de către scenariştii de cinema, şi nici prin minte nu-i trecea să facă pe cineva să creadă că exemplarul pripăşit la Visarion ar fi mai cumsecade decât ceilalţi. Când şi când însă îi reveneau pe buze întrebările pe care şi le-a pus din primul moment:

— Cine e? De unde îl cunosc? Unde l-am mai văzut?

Acest sentiment de compasiune pentru un ins care nu-şi putea valorifica evidentele-i calităţi sufleteşti şi intelectuale, din cauza infirmităţii generatoare de grave suspiciuni, poetizat uneori de întrebări ce nu-şi puteau afla răspuns, a durat exact

până în clipa când Stela a văzut pe Tincuța ieșind roșie la față și cu pieptănătura deranjată, din odaia Grâulețului. A simțit atunci, cu nedesmințita intuiție femenină, că „sărmanul cocoșat" are într'adevăr o taină, poate chiar două, și că Tincuța e în măsură să cunoască lucruri foarte interesante. Altfel, gândea Stela, nu se poate imagina cum o fată tânără, frumoasă și deșteaptă, după ale cărei forme sculpturale jinduesc toți bărbații din spitalul Visarion, inclusiv internii, sau mai bine zis în frunte cu ei, să se dea — faptul e de necontestat — unui cocoșat ,care mai e și oribil îmbrăcat și cu buzunarele pline de vânt.

— Tincuțo, te-am văzut ieșind dela d. Grâuleț... și păreai așa de zăpăcită în fericirea ce ți se putea citi pe față, că m'a pufnit râsul, — a ispitit ea pe servantă, după ce a mai surprins-o și a doua oară.

— Nu cumva...

Și s'a prefăcut că bănuiala îi produce o grozavă poftă de râs.

Tincuța s'a roșit până în vârful urechilor și a vrut să tăgăduiască. Dar a luat-o gura pe dinainte și altceva a grăit:

— E taină mare, domnișoară!...

Apoi, speriată însăși de cuvintele ce fără voia ei i-au scăpat din gură, a izbucnit într'un râs ca într'un hohot de plâns fericit. Și din clipa aceea nimic n'a mai vorbit despre cocoșat. Și nici interna nu a încercat s'o mai descoasă. Și-a dat seama că fata e mai mult decât amorezată: fericită la culme că ea cunoaște „taine" care dau insomnie

administrației spitalicești și frământă multe capete din cuprinsul marelui spital.

Când i-au ajuns la ureche isprăvile dela crâșma satului, cu jocuri săltărețe și cu bacșișuri de milionar, Stela Iliescu s'a convins definitiv că Barbu Grâuleț constitue fără dor și poate un „caz", și totodată s'a felicitat că memoria-i cu care se mândrea n'a înșelat-o nici de data aceasta. Cocoșatul a stârnit cândva, nu poate fi prea multă vreme de atunci, oarecare vâlvă în jurul existenței lui, și enigma trebue deslegată. Va fi un joc la care se va înhăma cu plăcere, având în vedere că personajul în cauză îi mai e și deosebit de simpatic.

2.

In afară de curtea interioară, umbrită de doi tei și de un ulm, tustrei gârbovi de ani, și presărată cu puzderie de flori, bolnavii din spitalul Visarion mai au pentru plimbare frumoasa alee de trandafiri care pornește din spatele cancelariei Serviciului Medical și se termină dincolo de autopsie. Cei cu picioare mai sdravene se mai aventurează și pe cărările străjuite de plopi, ce brăzdează curtea exterioară — „parcul" —, și prea rar pe tăpșanele de verdeață din apropierea vechiului zid ce înconjoară vastul cuprins spitalicesc. Acestea, tăpșanele adică, sunt vizitate mai cu seamă de lumea validă a instituției. In zilele de sărbătoare, servitorimea care nu ia drumul cârciumilor din satul vecin, se adună aci și dansează, iar în celelalte zile ale

săptămânii sunt rezervate personalului administrativ şi familiilor acestuia, internilor şi uneori infirmierelor care caută să evadeze pentru un ceas din cel mai ingrat serviciu spitalicesc.

Există însă în partea dinspre răsărit a spitalului un minunat loc de recreaţie şi de plimbare, ignorat însă aproape cu desăvârşire din cauza depărtării lui de centru şi mai ales a înfăţişării lui semisălbatice. Trece pe acolo un pârâiaş care nu ispiteşte pe nimeni să afle de unde vine, unde merge şi pentru care pricină violează ţinutul spitalului pe o întindere de câteva sute de metri. Dealungul acestui pârâiaş, destul de vioiu şi de limpede ca să îmbie pe trecător să-l contemple câteva clipe şi chiar să-i zâmbească prietenos, au răsărit şi au crescut sălcii, plopi şi arini, într'o idilică devălmăşie, înfrăţiţi pe vecie prin amestecul crengilor, a umbrelor şi a frunzelor, şi prin plăcerea ereditară de a străjui apele şi de a înmulţi zăvoaiele. In stânga pârâiaşului, adică în intervalul dintre albioara lui şi zidul hotarnic, s'a instalat mărăcinişul şi tot felul de buruieni, căci picior de om n'a călcat niciodată pe acolo; dar dincoace, dealungul malului drept, o potecă de picior urmează întocmai sinuozităţile cursului de apă, cu mici abateri pe ici şi pe colo, impuse de ivirea câteunui copac care nu are de unde să cunoască omeneştile reguli de politeţă.

Această potecă izolată, tăcută şi veşnic umbrită de frunzele cu miros de primăvară ale copacilor înfrăţiţi cu apa, a fost acaparată de Barbu Grâuleţ de îndată ce omul nostru, în căutarea unui loc de

refugiu, a avut norocul s'o descopere. Toate ceasurile pe care slujba, masa şi somnul i le lasă slobode, şi le petrece aci, în tovărăşia câtorva poeţi români şi străini, admirat, batjocorit sau complect ignorat de păsările al căror gust de sbenguială sau de cântec se iveşte chiar în vremea apariţiei lui pe nedreptăţita cărare.

Această predilecţie pentru versuri, a Grâuleţului, după unii ostentativă, după cei mai mulţi bolnăvicioasă, a adus apă la moara celor ce îl socoteau pe jumătate nebun, dar a mărit încă şi misterul pe care alţii, mai puţin grăbiţi să emită certificate de scrânteală, îl voiau cu orice preţ în jurul persoanei lui.

Hotărîtă să încerce marea cu degetul, Stela Iliescu s'a familiarizat cu un capitol dintr'un volum franţuzesc de critică literară, sigură fiind că ea va alege subiectul unei eventuale discuţii mai serioase cu Grâuleţ, apoi, într'o minunată după-amiază de Cireşar, a luat pe Tincuţa şi a plecat pe urmele Misteriosului. Ii cunoştea orele de plimbare, se iniţiase şi în privinţa itinerariului dela care cocoşatul nu se abătea decât extrem de rar, încât nicio îndoială nu mai avea că peste un sfert de oră, mult o jumătate, îşi va pune la bătaie toate armele cu care o femeie frumoasă, inteligentă şi hotărîtă, vrea neapărat să-şi satisfacă o curiozitate care ameninţă să ia proporţiile unei adevărate obsesii.

Plouase peste noapte, cu prelungire până pe la prânzul celor ce întind masa în ţarină, aşa că şi soarele de Cireşar se mai îmblânzise, şi seninul

cerului era mai limpede, şi iarba mai verde, şi vietăţile văzduhului şi ale pământului arătau mai vesele.

— Ce-ar fi dacă... am întâlni pe domnul Grâuleţ! — ispiti interna pe Tincuţa, căreia bineînţeles nu-i divulgase adevăratul scop al plimbării.

— Apăi că chiar p'aici îi e drumul, — răspunse fata fără să-şi ascundă bucuria faţă de-o asemenea eventualitate.

Tincuţa poartă bluză albă, fustă largă de culoare verde-închis, pantofi negri de vară, cu fioncuri mari şi un coc respectabil din două cozi artistic împletite, prins cu spelci de os. In coc şi-a înfipt o floare roşie, iar în mână are o steblută de busuioc cu care mereu face naveta la nas şi înapoi.

Stela Iliescu nu prea luă în seamă îmbrăcămintea servantei, dar nu se putu abţine să nu-i admire până la omeneasca picătură de invidie, formele ieşite din daltă de maestru, ale corpului, şi în primul rând capul oval, cu toate ornamentele — gură, nas, ochi, urechi, bărbie, dăltuite şi rânduite fără cusur.

— Eşti dată dracului de frumoasă, Tincuţo! — exclamă ea în cele din urmă, ca un suprem omagiu adus „mândreţei" ruptă din livada cu vişini şi cu salcâmi, dar rămasă credincioasă busuiocului şi călţunaşilor.

Tincuţa se roşi ca un trandafir proaspăt înflorit şi chicoti a râs.

— Las' că şi d-voastră, domnişoară, nu mai aveţi cum! — întoarse ea complimentul, cu o sinceritate care măguli pe interna născută şi crescută în târgul

dușmănit de soare și ofticat de dorul verdeții și al parfumului de fân proaspăt cosit.

După vreo zece minute de mers pe potecuța care abia acum după vreun secol și jumătate, a căpătat și ea un nume, căci i se zice *Poteca lui Cocoșilă,* Stela Iliescu avu plăcerea, nu lipsită de oarecare emoție, să vadă că socoteala ei a fost foarte bine făcută. Calculase să-l întâlnească pe cocoșat întorcându-se dela plimbare, ca astfel să li se încrucișeze drumul, și previziunea ei se împlinea întocmai. Cel așteptat își făcu apariția de după o cotitură impusă potecii de ruinele fostului arhondaric mânăstiresc, exact în clipa când și interna și însoțitoarea ei cugetau la svonurile cu stafia, una sau poate chiar mai multe, care și-ar fi făcut sălaș în aceste ziduri copleșite de bozi și de cucută.

Ca și când și-ar fi ghicit gândurile, cele două femei izbucniră într'un râs comandat parcă să înceapă la țanc.

— Nu care cumva domnul Grâuleț o fi fost în vizită la stafia aia? — mai râse Tincuța încă odată, dar un râs care-i trăda starea sufletească din acel moment.

Interna își întoarse capul aproape involuntar și avu prilejul să admire și dinții Tincuței — adevărate perle înșirate cu desăvârșită măestrie pe maxilarele fetei.

— O fi fost..., mai știi că nu? — răspunse ea cu puțină zăbavă, în timp ce reflecta la soarta ce i-ar fi fost rezervată acestei țărăncuțe minunat înzes-

trată dela natură, în cazul când ar fi avut putința să treacă măcar prin liceu.

Cocoșatul se apropie cu pași domoi și absent. Are frizura deranjată, cu toate că nici nu adie vântul, cravata sucită într'o parte, iar în ambele mâini, duse aristocratic la spate, ține o carte.

Pe Tincuța a găsit-o un râs că nu-i chip să se mai oprească. Iar Stela Iliescu pare să aibă emoții. Ca să și le ascundă, sau ca să dea plimbării pe această potecuță ca de câmp o justificare, se apleacă din când în când pentru a rupe un mac, o cicoare.

— Tincuțo, te pomenești că are să treacă pe lângă noi fără să ne observe! — atrase ea atenția servantei când își dădu seama că omul dorit continuă să meargă fără să audă sau să vadă ceva.

Drept răspuns, Tincuța își înteți râsul. Parcă o gâdila cineva sau parcă o ființă nevăzută făcea asmodii ca să-i provoace ilaritate.

— Eu zic să ne ferim din potecă, domnișoară, ca să nu dea peste noi, — schimbă ea o clipă râsul pe vorbă, când văzu că distanța dintre ele și cel ce vine nu e mai mare de douăzeci de pași.

Și iar se porni pe râs.

— Ce ai, dragă? — o ispiti interna în vreme ce abandona poteca, ascultându-i sfatul.

— Zău, domnișoară, dacă știu ce e cu mine! Poate că unde mă gândesc să nu facă vreo prostie...

Râseră amândouă.

— Bună ziua, domnule Grăuleț! — luă Tinca inițiativa când văzu că iubitul ei habar nu are de ceea ce se întâmplă în jurul lui.

Cocoșatul tresări surprins și făcu ochii mari.

— A! Mii de scuze! Milioane de scuze! Miliarde! Dacă nu mă înşel, am înaintea ochilor mei pe însăşi frumoasa Callisto, fiica lui Lycaon, regele Arcadiei!... Iar cealaltă... cealaltă — să fie oare Diana? Sau şfrengarul de Jupiter, a luat chipul Dianei, fiica sa şi sora geamănă a lui Apollo, pentru a amăgi pe Callisto, fecioara cea plină de graţii?...

— Iluzie optică, domnule Grâuleţ! — interveni Stela bucuroasă că-şi mai aminteşte câte ceva din mitologia greco-romană. — N'aveţi în faţa d-voastră nici pe Jupiter, travestit pentru necurate scopuri, nici pe Diana şi nici pe nefericita Callisto... Ci două fiinţe pământene, plecate să culeagă flori de câmp şi să respire aer curat, după ploaie... Desigur că şi d-voastră vă place verdeaţa, florile şi plimbarea la aer curat...

— Ah, da... aveţi dreptate! — conveni cocoşatul după ce închise ochii o clipă şi apoi îi deschise. — Uitasem că mă aflu în chiar cuprinsul *Câmpiilor elyzee,* locul de desfătare veşnică al celor fericiţi... Un moment, vă rog! Numai un singur moment!

In două clipe cocoşatul deschise cartea pe care o ducea cu el şi care se chema *Eneida* lui Virgiliu, în traducerea lui Coşbuc, şi începu să citească versuri, scoţând accente patetice şi bălăbănindu-şi o mână în văzduh:

„Intră în fericele locuri şi în lumea cea verde
deapururi,
Codrii meniţi desfătării, locaş al eternului bine.
Etern învăluie câmpul de-aici în lumină mai largă,

Purpură-i zarea; şi soarele-i altul şi altul e cerul..."

Şi tot citind şi tot spintecând aerul cu gesturi teatrale, cocoşatul se depărtă de cele două fete, mai înainte ca Stela Iliescu să pornească — măcar atâta — o discuţie despre opera cutărui poet sau prozator francez.

După ce urmări un răstimp, cu ochii, pe Grâuleţ, laolaltă cu domnişoara Stela, dar fără să mai aibă chef de râs, grăi Tincuţa:

— Ce părere aveţi despre d. Grâuleţ, domnişoară? O fi el sdravăn la minte?...

— Eu cred că da! — răspunse interna făcând haz de seriozitatea cu care o întrebase servanta.

Tincuţa îşi mai aruncă o clipă ochii după domnul care o interesa atât de mult, apoi slobozi un oftat în două tonuri:

— Domnişoară, eu zic în prostia mea că... măcar o doagă tot îi lipseşte!

Se porniră amândouă pe haz. Apoi făcură cale întoarsă. Abia acum îşi dădu seama Tincuţa că d-şoara Stela nu se hazardase pe această potecă oropsită numai ca să-şi rişte tocurile dela pantofi şi să culeagă un spic de cicoare şi două de mătrăgună. O privi cu ochi miraţi şi se întrebă „ce-o fi la mijloc!"

Iar domnişoara Stela, convinsă acum definitiv că nu-i va fi cu putinţă să stea serios de vorbă cu omul misterios, reflecta la o nouă răvăşire a colecţiilor ei de fotografii. Poate că-i scăpase printre degete tocmai aceea pe care o dorea. Cu ceva însă

tot se alesese şi din această încercare neizbutită, dar care totuşi trebuia făcută.

— Tincuţo, ai băgat tu de seamă că infirmitatea d-lui Grâuleţ e localizată în spate? Cei mai mulţi dintre cocşaţi au şi pieptul mai mult sau mai puţin curbat, pe câtă vreme pieptul domnului Grâuleţ e cum nu se poate mai normal...

Tincuţa răspunse printr'un râs deadreptul batjocoritor.

— Adică... de ce ţi-oiu fi mai vorbind eu despre lucruri pe care tu le-ai observat probabil mai demult... şi poate chiar mai de aproape! Spune drept, fată, nu ţi-e frică de laborantul tău?...

— Vai, domnişoară, vă place să glumiţi! — replică Tincuţa cu o nevinovăţie atât de naturală, că stârni admiraţia internei care avusese alte posibilităţi să înveţe cum să-şi camufleze gândurile şi simţămintele.

CAPITOLUL X.

O consultaţie gratuită.

1.

Barbu Grâuleţ s'a întâlnit cu Charcot al II-lea în uşa sălii care duce la cancelaria administrativă. Cocoşatul se înapoia dela salonul 5, unde luase dela un pacient nou sosit datele necesare administraţiei, iar internul venea dela cancelarie, unde avusese o convorbire cu economul şi cu subeconomul. Dragomir îşi privi victima, era convins de asta, cu duşmănie arogantă, dar cocoşatul îl trată cu totală indiferenţă.

Găsi pe cei doi superiori discutând oarecum agitaţi, economul fluturând o hârtie între degete.

— Dragul meu ,— i se adresă Malcaveţ imediat şi pe un ton dulceag, — te rog să mai faci un serviciu. Uite... avem o adresă dela Epitropie pentru Domnul Profesor şi... uitarăm s'o dăm domnişorului Dragomir, care numai de două minute plecă deaici. Fii bun şi dă o fugă până la cancelaria dela Nervoşi.

Pe drum, spre pavilionul nervoşilor, cocoşatul aruncă o privire fugară pe hârtia în chestiune şi văzu că era vorba de aprobarea unei sume de bani pentru procurarea de iepuri de casă nece-

sari desigur experienţelor dela laborator. Comunicarea era adresată însă economului iar nu profesorului, şi nu era prima de acest fel pe care o vedea Grâuleţ. Işi închipui atunci că şi pe celelalte le-a văzut profesorul, deşi el îşi amintea destul de bine că nicio clipă n'a fost vorba să fie deranjat omul de ştiinţă cu asemenea nimicuri, şi ridică din sprâncene în aşteptarea explicaţiei pe care probabil o va avea imediat. Işi notase însă în minte amănuntul, nu lipsit de interes, că nu i se precizase dacă adresa cu iepuri trebuia predată personal profesorului, şefului de lucrări, sau, cum se obişnuia, supraveghetoarei respective.

Când deschise uşa cancelariei unde trebuia să lase hârtia şi văzu pe Domnul Profesor încunjurat de cei patru interni care lucrau în secţia lui, toţi îmbrăcaţi în halate albe, cu soufii de aceeaşi culoare pe cap şi aflându-se parcă în aşteptarea cuiva, Grâuleţ vru să se retragă pentru a nu deranja savantul conclav, dar supraveghetoarea îl pofti atât de imperios să intre, că imediat îşi dădu seama că personajul aşteptat nu putea fi altul decât el. Iar motivul pentru care i se făcea această deosebită onoare, mirosea mai degrabă a intrigă decât a iepuri domestici.

— Ehe! Am onoarea să salut pe Domnul Profesor şi pe prea luminaţii Domniei-sale colaboratori! — îşi permise el cu o familiaritate ce depăşea toate aşteptările, toate speranţele celor ce îi bănuiau, sau îi doreau, spirochete până şi în vârful cocoaşei.

Profesorul fixă pe îndrăzneţ ca pe o pradă si-

gură şi interesantă, apoi îi întinse mâna cu o extremă bunăvoinţă.

— Bună ziua, domnul meu. Cine eşti dumneata?

— Eu, Domnule Profesor, sunt... propria mea operă! — răspunse cocoaştul extrem de mirat, jignit chiar, că se mai găseşte cineva care să-i pună o astfel de întrebare.

— A, bravo! Imi place răspunsul. Totuşi... oarecare preciziune n'ar fi de prisos.

— Să mă explic, Domnule Profesor. Eu am venit pe lume sub formă de materie primă, lucru nu tocmai greu de imaginat. Prin urmare, tot ce a survenit mai târziu, bun sau rău, se datoreşte exclusiv sârguinţei şi voinţei mele...

Profesorul reflectă o clipă cu privirea pe coperta unei reviste de pe birou, apoi îşi ridică ochii brusc spre... pacient şi-i puse o nouă întrebare.

— Şi.... eşti mulţumit de opera dumitale?

Cocoşatul oftă lung, înghiţi în sec şi răspunse moale.

— De, Domnule Profesor, ştiu eu ce să zic? Partea aflată sub dictatul voinţei mele, a ieşit admirabil. Dar partea moştenită dela natură, fără putinţă de a fi corijată, a rămas, după cum vedeţi, destul de... cocoşată. E drept că toţi oamenii au câte-o cocoaşă, dar numai a celor ce o poartă în spate se vede...

Profesorul avu o tresărire, iar în grupul internilor se auziră şoapte.

— Cum te cheamă, domnul meu?

— Grâuleţ, Domnule Profesor. Barbu Grâuleţ. Cam modest numele, nici vorbă, dar când mă gân-

desc că ar fi putut să mă cheme... Secărică, Orzişor, Ovăz, Neghină, mă declar mulţămit. Dar pe D-voastră, Domnule Profesor, cum vă cheamă?

— Cum mă cheamă pe mine?

— Aceasta a fost întrebarea.

— Pe mine mă cheamă *Domnul Profesor!*

— Cam comun numele... dar însfârşit merge.

Toţi cei de faţă, în frunte ou Domnul Profesor, izbucniră în râs.

— Pot să-ţi mai pun o întrebare, scumpe domn?

— Cu condiţia reciprocităţii, Domnule Profesor!

Mutra intratabilă pe care o afişă cocoşatul stârni un nou val de râs.

— Cum stai cu... sănătatea?

— Minunat, Domnule Profesor! Dacă n'aş suferi de... modestie, aş putea să zic că sunt sănătos ca tunul.

Râsul reizbucni ca o adevărată cascadă.

— Şi încă o boală mai am: spun minciuni. Să ştiţi însă, că această maladie, spre desebire de cealaltă, n'are un caracter permanent. Şi nici nu revine la dată fixă...

— Probabil că în prezent te afli în plină suferinţă...

— Deloc! Presimt numai că se apropie... Mă aflu, cum aţi zice Domnia-voastră, în faza incubaţiei, a clocirei...

— Pot să-ţi examinez puţin ochii?

— Cu cea mai mare plăcere. Vă asigur însă mai dinainte că am pupilele egale... şi deci osteneala vă va fi zadarnică.

— Admirabili ochi! — se pronunță Profesorul pe gânduri.

— Așa-i că v'am produs încă o desamăgire?

— *Încă?*

— Presupun.

— Dă-mi voie, scumpe domn, să-ți examinez puțin și cocoașa. Și te rog să nu te superi... Așa suntem noi doctorii... și în general oamenii de știință. Vrem să nu ne scape nimic, ca să nu bănuim la urmă că tocmai ceea ce ne-a scăpat ne-ar fi putut ajuta să găsim un punct de orientare...

— S'ar putea și altfel: adică să vă încurce tocmai marea curiozitate de a cunoaște prea mult, deci și ceea ce nu prea ar fi de trebuință...

— Sper că nu e cazul.

— Credeți oare că o parte din creerul meu a trecut în cocoașă?...

— Creerul se prelungește în măduva spinării și deci a examina puțin o cocoașă așezată pe coloana vertebrală, nu înseamnă că fac un lucru deplasat!

— Am impresia, Domnule Profesor, că mă tratați ca pe un cobai...

— Dimpotrivă, domnul meu. Sunt dispus să-mi sacrific, de va fi trebuință, toate vietățile aflate în cuștile laboratorului, pentru a-ți fi de folos...

— Foarte mulțumim pentru bunele intenții. Mă tem însă că până la urmă pacientul refractar va fi sacrificat el însuși „în interesul științei"...

— Fii bun, domnul meu, și desbracă-te puțin, — îl invită profesorul cu aer plictisit.

— Imposibil, Domnule Profesor! Mă gâdil din

nimica toată... şi mi-e teamă că am să fac urât. Vă promit însă solemn că... imediat după moartea mea, a lui... Barbu Grâuleţ, am să împachetez cocoaşa cu propriile mele mâini şi am să v'o trimet spre examinare... Vă dau cuvântul de onoare! Şi acum permiteţi-mi să vă ofer şi o veste bbună: Domnii Epitropi au aprobat suma necesară ca să vă înmulţiţi menageria cu încă douăzeci de iepuri de casă...

După ce predă hârtia profesorului, care îl privea perplex, cocoşatul invită pe Charcot al II-lea să semneze de primire, apoi salută şi plecă.

CAPITOLUL XI.

Iancu Nebunul...

1.

In ziua când Iancu Malcaveţ a fost complect şi cînstit informat de tot ce se urzeşte împotriva lui Grâuleţ, de veleităţile subeconomului şi de bucuria bolnavilor şi chiar a servitorilor, pentru îmbunătăţirea soartei mult obijduitelor stomacuri hrănite din bugetul Epitropiei, mai aflându-se încă şi sub impresia predicei rostită de preot cu ocazia hramului, — s'a înhămat imediat la întocmirea unei situaţii recapitulative, care să înglobeze toate avantajele şi desavantajele avute de el, din ziua instalării ca econom la spitalul Visarion şi până în prezent. Ştia el şi aşa că în ceea ce îl priveşte, nu prea s'a ales căştigul din pagubă. Şi că numai nevoia de a căpăta un plus de prestigiu în ochii concetăţenilor din cartierul adoptiv şi în propria-i conştiinţă atât de şifonată, l-a făcut să se cocoţeze în fruntea administraţiei unei mari instituţii. Dar acum era momentul ca să vadă cât îi grâul şi cât îi neghina, în vederea unei hotărîri de răspântie.

Bilanţul se dovedi cât se poate de edificator.

Personal, alte avantaje materiale afară de îndestularea până la refuz a două stomacuri, plus vizitiul în uniformă, grajdul şi hrana cailor, n'a prea avut. Căci nu poţi socoti drept un avantaj de ţinut în seamă faptul că ai un apartament la dispoziţie, în cuprinsul unui spital, atunci când casa ta din oraş stă încuiată şi cu perdelele lăsate. Ba mai duci şi grijă să n'o prade hoţii sau să nu-i dea servitorii foc. Incolo, toate marile şi mai măruntele atentate la averea Epitropiei, la hrana bolnavilor şi a personalului administrativ şi de serviciu, deci la bunul mers al instituţiei care se îngrijeşte de sănătatea a vreo două sute de fiinţe, fuseseră efectuate în profitul a doi funcţionăraşi dela centru, a subeconomului, a internilor cu idealul în stomac, a stolnicului, a bucătarilor, a cămăraşului şi a găinarului veşnic bun în grad. Slujbaşii dela centru primeau salarii fixe, lunare, numai pentru faptul că se aflau întâmplător cu serviciul la contabilitate şi îşi dădeau aerul că stă în puterea lor să aprecieze dacă facturile şi diversele conturi prezentate sunt în regulă. Subeconomul, mai puţin avid de bani decât de înaintare în grad, îl considera pe Malcaveţ ca un uzurpator şi îl împingea la matrapaslâcuri bătătoare la ochi, nădăjduind că într'o bună zi va intra la apă, mai ales că protectorii politici îl cam abandonaseră, şi-i va lua locul. Bineînţeles, el îşi primea partea lui dela toate nedreptele încasări, riscul rămânând întreg asupra şefului.

Astfel că, diversele „daruri" pe care furnizorii spitalului le făceau lui Malcaveţ, fie benevol şi

fără termene fixe, fie la tocmeală, la lună sau la chenzină, precum şi ceea ce rămânea după ce Spirache îşi trăgea partea cuvenită, mergea în buzunarele celor doi şmecheri dela centru, se mai rătăcea câte ceva şi prin buzunarul notarului care-i certifica diverse procese-verbale, suporta apoi diferenţele necesitate de entusiasmul culinar al internilor, trebuia să facă faţă unor cheltueli ce nu puteau fi contabilizate, şi în plus mai era silit să închidă ochii la micile coţcării şi învârteli ale stolnicului, bucătarilor, cămăraşului şi găinarului. Ba chiar să-i ia sub mantia lui ocrotitoare la caz de nevoie. Dar mai mult decât orice, să accepte surâzător calificativele de hoţ, bandit, pungaş, escroc, cu care era gratulat chiar şi de acoliţii lui, şi să-şi narcotizeze conştiinţa ce începuse să-i dea ghes, căci era acum bătrân, pe calea bisericii, şi cu gândul — măcar când şi când — la niscai socoteli pe lumea cealaltă.

Prezenţa cocoşatului şi energiea domnişoarei Stela Iliescu, las'că i-au întins nervii până să-i facă harcea-parcea, dar i-au dat însfârşit şi prilejul să facă o spărtură în cercul vicios din care nici măcar nu se gândea să scape, şi să se desmeticească puţin. Inceputul l-a făcut cu moş Vasile Mihale, furnizorul laptelui, care, din ziua când n'a mai putut să-şi adape marfa, a încetat şi el să-şi mai dea contribuţia la obligaţiile economului.

— Va fi ceva trecător, — a încercat Malcaveţ să-l abată pe moş Vasile dela curajoasa-i hotărîre. — Nici cocoşatul n'are să stea aici un veac, nici d-ra Iliescu n'are s'o ducă prea mult cu sculatul de di-

mineață, nici internii ceilalți n'au să se împace la infinit cu stomacurile în suferință...

— Nu știu ce are să mai fie, — a răspuns moș Vasile, — dar eu mă simt foarte împăcat în sufletul meu că măcar acum la bătrânețe, când sunt c'un picior în groapă, dau și eu bolnavilor laptele așa cum mi-l dau și mie biolițele. Fiindcă, la drept vorbind, cu ce m'am ales eu din atâta apă vândută, când tot ce primeam pentru ea vă dam d-voastră și nesătulilor de bucătari și de cămărași? Cu nimic altceva decât cu un car de păcate înaintea lui Dumnezeu, de care în ceasul cel mare al judecății am să dau seamă. Vă rog să nu vă supărați, dar tare mă tem că nici d-voastră nu vă rămâne batâr cât să dați un pomelnic părintelui Dumitru...

Malcaveț s'a uitat lung la moș Vasile și n'a mai insistat să i se dea peșcheșul. Dimpotrivă: a socotit că vorbele lăptarului merită să fie puțin cântărite.

A venit apoi renunțarea neașteptată a internilor la supraalimentație, reînvestirea cu putere executorie a unor regulamente uitate, mulțumirea pe care o citea pe fețele bolnavilor pentru surprinzătoarea îmbunătățire a soartei lor, apoi satisfacția sufletească pe care el însuși, tâlhar îmbătrânit în rele, a început s'o simtă, și în cele din urmă impresia de necrezut pe care a făcut-o asupră-i predica din ziua hramului. Iar când la toate acestea s'a adăugat, colac peste pupăză, purtarea celor trei borfași toleranți și ocrotiți de el, care s'au năpustit asupra cocoșatului peste capul lui și deci fără să țină seama că ar putea să-i pricinuiască mari neajunsuri, și cum mai cunoștea de-acuma și gândurile lui Radu

Spirache, — a simţit deodată că s'a rupt ceva în echilibrul lui sufletesc cu care se amăgise şi se mândrise până aci, şi atunci şi-a dat seama intuitiv că un alt echilibru, mai adecuat virilităţilor lui de moşneag cu dosarul vieţii gata să fie încheiat, urmează a-şi constitui fără întârziere.

In această stare de spirit şi-a contopit Iancu Malcaveţ bilanţul celor câteva decenii trăite ca o anexă fără scrupule a unui club politic, cu bilanţul celor vreo doi ani de când are onoarea să administreze unul din cele mai mari spitale din ţară. Rezultatul a fost o hotărîre care putea să-i stoarcă un scuipat pentru trecutu-i păcătos, dar nu i-a stors decât un râs homeric pentru ceea ce îşi pusese în gând să facă.

— Ai înebunit, Iancule? — l-a întrebat cucoana Sofica, neştiind ce să creadă despre acest râs venit aşa din senin.

— Nu cred să fi înebunit, a răspuns Malcaveţ scărpinându-se în barbeţe, dar ceva s'a întâmplat cu mine. Ceva de care cu siguranţă că va râde şi dracul.

Era acum rândul dumneaei să râdă.

— Şi... nu cumva îţi închipui că până acum ai făcut numai lucruri de care a plâns Necuratul? Ce zici, Iancule?

Intrebarea cucoanei Sofica a rămas fără răspuns. Râsul bătrânului fusese iscat de golul pe care l-a simţit o clipă, ca un gâdilat, între ceea ce a vârît în sac şi ceea ce intenţinează să înceapă, iar nu din bucuria strengărească de a trage vreun chiul Satanei. Seriozitatea hotărârii la care se oprise

îi alungă nu numai surâsul ce i se ivea automat pe buze, în orice împrejurare, dar aşa îi înnegurase faţa şi-i melancolizase privirile ce-şi mai păstrau mult din vigoarea de altădată, că madam Malcaveţ nu mai îndrăzni să-l turbure.

Imediat ce s'a convins că hotărîrea de-a începe un capitol nou, în viaţa-i croită parcă să nu cunoască mai multe căi, nu numai că a prins rădăcini tari în sufletul lui dar îi procură satisfacţii anticipate necunoscute încă şi nebănuite chiar, Iancu Malcaveţ a grăit mai întâi către subeconom:

— Dragă Spirache, m'am decis ca de aci înainte să respect bugetul Epitropiei până la ultima lăscae... Prin urmare, tot gologanul se va cheltui în scopul prevăzut acolo... Nicio parà nu vom mai sustrage din alocaţiile de hrană, niciun mort nu va mai fi ţinut în state sau în porţie după ce va fi înmormântat, niciun leu nu se va mai încasa dela centru pentru pagube închipuite — şi aşa mai departe. Vom încerca sincer să slujim Epitropia numai în schimbul avantajelor pe care ea singură ni le oferă, şi care slavă Domnului că nu sunt de lepădat, bineînţeles fără ca administraţia să sufere din cauza eventualelor noastre nemulţumiri...

Radu Spirache a crezut la început că trebue să facă haz ca de-o glumă, dar când s'a convins că şeful vorbeşte serios şi că pare chiar neînduplecat în hotărîrea lui, a făcut ochii cât ridichea şi cu mare greutate a izbutit să îngâime câteva cuvinte.

— Desigur, până se va cărăbăni ticălosul ăsta de cocoşat...

— Până m'oiu cărăbăni eu însumi! — a replicat

Malcaveț pe un ton ce nu îngăduia să se întrevadă vreo speranță pentru mai târziu.

— Imi dați voie să-mi fac o cruce, domnule econom? — s'a obrăznicit Spirache complect aiurit de ceea ce auzea din gura unui slujbaș îmbătrânit în incorectitudini și căruia i s'a dat administrația spitalului ca pe-o oaie de tuns și de muls fără vreo teamă de răspundere.

— Poți să-ți faci și două, — l-a autorizat Malcaveț de data aceasta râzând extrem de satisfăcut.

Așa îi străluceau ochii în cap și cu atâta frenezie își mângâia barbețele, că subeconomul nu ezită să-și facă cele două cruci îngăduite și să se întrebe dacă Malcaveț mai e un om în tate mințile, ori a luat-o razna... spre balamuc.

După subeconom a venit rândul stolnicului. Omul avea două proprietăți în oraș, avea depozite pe la bănci, gurile rele vorbesc că mai are ceva mărunțiș ascuns în saltele sau pe sub dușumelele locuinței dela spital, n'avea copii și nici măcar nepoți. Cu toate astea era așa de lacom de bani, că nici prin minte nu i-ar fi trecut să se lipsească măcar într'o zi de obișnuitele-i învârteli. Așa tremura după un gologan, de credeai că-l găsește damblaua dacă-l scapă printre degete.

— Dragă Cincantine, — i s'a adresat Malcaveț prietenos dar hotărît, — cu începere de mâine, vom cheltui pentru întreținerea bolnavilor etc., toată suma prevăzută în buget. Deci niciun ban mai puțin. Urmează așa dar să aduci alimente numai de prima calitate, cât se poate de proaspete și în cantitate absolut reglementară. Bineînțeles,

vei primi dela mine toți banii de care vei avea nevoie. Te previu că voiu fi și eu de față la predare și la cântar, împreună cu internul de gardă, și dacă te prind cu o cât de mică abatere, te svârl imediat pe poartă. Ne-am înțeles?

Cincantin, care și așa era nevoit dela o vreme să-și micșoreze veniturile lăturalnice, procurând alimente care să nu zburlească prea mult nervii internului de gardă, rămase perplex. De unde se aștepta ca intriga deslănțuită de el și de ceilalți tovarăși de suferință să-și dea roade în sensul dorit, iată că acum e pe cale să piardă totul — și aceasta chiar din pricina șefului administrației și patron al tuturor hoțiilor.

— Păi... domnule iconom... eu drept să vă spun... nu prea înțeleg cum devine treaba asta!

— Ai să te căsnești puțin și ai să înțelegi, că tocmai așa greu nu e, — a încheiat Malcaveț fără nicio dispoziție de glumă.

A urmat șeful bucătar.

— Dacă mai aud că vinzi fripturi pe sub mână; că pui apă în laptele bolnavilor sub pretext că nici dumneata, nici ajutoarele și nici membrii familiilor voastre nu se împacă să bea zilnic ceai cu lămâie; că folosești la mâncare mai mult seu de vacă pentru a-ți rămâne untura ca s'o vinzi, că dosești orezul, bulionul, zahărul, etc., desigur că nu pentru a face economie Epitropiei, — te arunc imediat pe poartă dimpreună cu toți complicii și cu tot calabalâcul! Ne-am înțeles?

— Am înțeles, domnule iconom, s'trăiți! — a răspuns Matei Baron încovoindu-și spinarea la ma-

ximum, sigur că nu Iancu Malcaveț va începe în țara românească înlăturarea obiceiurilor pământului.

Către vicleanul Ștefan Chiper, cămărașul:

— Dacă vrei să mai rămâi în slujba spitalului, să cauți să fii corect până la miligram și până în măduva oaselor, altfel îți trântesc un picior în spate de nici nu știi când ai ieșit pe poartă! Bagă-de-seamă că am motive să te dau și pe mâna jandarmilor... Nu vreau să mai am sub ascultarea mea hoți și mișei! Ai înțeles?

— Înțeles, s'trăiți! — și-a luat Chiper poziție mitărească, sigur în sinea lui că acest „înțeles" înseamnă „până la plecarea cocoșatului".

Firește că și găinarul trebuia pus la punct. S'a întâmplat însă, lucru puțin obișnuit, ca tocmai acum să-l găsească economul treaz și deci cum nu se putea mai inapt pentru a-și vârî ceva în cap. Când e beat, moș Marin are sămânță de vorbă, pricepe mai ușor ceea ce vrei să-i spui, găsește curaj suficient ca să refuze sau ca să primească lege nouă, iar memoria îi funcționează cât se poate de bine. In stare de trezie, însă, deci anormală pentru un bețiv... profesionist ca el, e bleg și mormăit, ține capul în pământ, și afară de *da* și de *nu*, alte cuvinte cu greu îi mai ies din gură. Și nici nu înmagazinează în memorie ceea ce aude și ce trebue. Prin urmare, economul trebuia să procedeze cu el ținând seama de toate acestea.

— Marine! Du-te în sat, și te îmbată bine, apoi să vii la mine că am să-ți spun ceva. Ți-ajunge un leu?

Fericit de așa chilipir, găinarul a luat argintul și drept la cârciumă i-a fost drumul. Când s'a înapoiat, în plină formă, nici n'a mai așteptat să audă cuvântul celui mai mare.

— S'trăiți, am înțeles!

— Ce-ai înțeles, mă bețivule?

— S'trăiți... am înțeles dela alții (aici Marin a închis semnificativ dintr'un ochiu) că... ori ne facem oameni de treabă, ori... cărel pe poartă!

— Am să te văd!...

— Trăiți!

Mai rămâneau cei doi slujbași dela centru. Pentru a-i pune și pe ei în curent cu drumul cel nou pe care abia îl inaugurase, Iancu Malcaveț a trebuit să se ostenească până în oraș.

— Ehe! Lume nouă și... simpatică! Ce faci, nene Iancule? Ce mai e pe la Visarion? Ce se mai aude cu misteriosul acela de cocoșat?

Malcaveț avu impresia că stipendiații lui au mirosit ceva. E drept că întotdeauna l-au întâmpinat cu vorbe frumoase și mieroase, dar în tonul, în gesturile și în mimica lor de astăzi, se putea observa exagerare și... îngrijorare. Probabil că auziseră și ei de unele stricări de tradiții intervenite la spital în ultimul timp și se temeau oarecum să nu fie loviți de vreo... curbă. Mai mult nu.

— Toată lumea stă pe loc. Adică fiștecare se află în pielea lui. Unul cu boala, altul cu sănătatea, unul cu... misterul, alții cu grijile, și așa mai departe. Dar d-voastră, mă rog, cum vă aflați cu sănătatea?

— Ai lovit chiar în plin cu această întrebare,

nene Iancule, a răspuns cel cu obrazul mai puțin subțire, făcând cu ochiul către celălalt. — Ai un dar grozav de a ghici, sau măcar de a bănui, ce zace în sufletul omului... Că tocmai stăteam mai alaltăieri de vorbă amândoi... și ziceam că tare ar fi bune vreo cincisprezece băi la Pucioasa... Așa primitive cum se fac pe acolo... Că de cât să stai cu reumatismul în corp, tot mai e bine să încerci și cu asemenea băișoare... Măcar să-l amețești ca să te lase în pace până la anul, și tot se cheamă că ai făcut o ispravă!

Iancu Malcaveț înțelese că i se pretinde, pe lângă „drepturile cuvenite", și un supliment pentru băi. Sau poate că milogeala... suplimentară a domnilor avea de scop o sondare a sentimentelor lui din ceasul de față. Se hotărî să vorbească lămurit și hotărît.

— Imi pare rău că sunt nevoit să vă dau o veste proastă... — zise el cu mutra celui ce i se rupe inima, și pe un ton minor.

Cei doi îngălbeniră, dar crezură că fraierul din fața lor face aluzie numai la suplimentul pentru băi.

— Dacă e proastă de tot, mai bine să ne-o spui altădată, nene Iancule...

— A înțărcat vaca! — grăi Malcaveț aproape în șoaptă, adăugând și un oftat de circumstanță.

Cei doi sugători ai vacii care avusese prostul gust să înțarce fără să le ceară aprobarea sau măcar avizul, se priviră întrebători și își zâmbiră galben.

— Ce vacă, nene Iancule?

— Ce-i cu matale, cucoane Iancule?

Malcaveț le-a povestit în puține cuvinte împrejurările — nu toate — care au dus la schimbări esențiale în moravurile gospodărești dela spitalul Visarion. Cei doi slujbași, vechi profitori ai acelor moravuri, s'au revoltat sincer, apoi au încercat să-l încurajeze pe „Nenea Iancu" întru înfruntarea protivnicelor împrejurări. Iar când și-au dat seama că omul se încăpățânează să rămână cu macazul definitiv sucit, au trecut la amenințări. Ca la urmă de tot să ofteze și să se resemneze, bineînțeles cu firească speranță că lucrurile se vor îndrepta în curând.

— Nimic din ceea ce este împotriva naturii nu poate să dureze, nene Iancule!...

— La revedere. Și... noi tot sperăm că n'ai să ne uiți chiar așa de tot!...

— Măcar pe jumătate, nene Iancule!...

2.

Când au văzut că Barbu Grâuleț rămâne insensibil la toată intriga lor ce avea de scop să-l ofenseze și să-l silească să plece, și că „individul" și-a bătut joc până și de Domnul Profesor, stolnicul, bucătarul și cămărașul și-au legat speranțele de înapoierea lui Gogu Vintilescu dela Călimănești. Știau precis că Malcaveț se va prezenta directorului general imediat după sosirea acestuia, și erau aproape siguri că omul cu gheb, care atât le strică socotelile, se va cărăbăni pe nepusă masă. Profesorul a recomandat să fie ținut discret subt ob-

servaţie, ceea ce înseamnă că are bănueli serioase în privinţa sănătăţii „ticălosului", o parte din bolnavi tot mai cred povestea cu somnambulul, aşa că Vintilescu, care ţine atât de mult la liniştea bolnavilor şi la bunul mers al spitalului, îşi va lua imediat protejatul buclucaş.

Dar şi această ultimă şi justificată speranţă s'a năruit repede de tot. Au aflat, cei trei, mai întâi că Gogu Vintilescu şi-a amânat sosirea din cauza unui accident care i-ar fi smintit o mână sau un picior. Apoi, chiar în aceeaşi zi, au primit porunca năucitoare din chiar gura Malcaveţului, ca să-şi ia definitiv adio dela micile dar statornicele lor gheliruri.

— Eu îmi dau dimisia, — s'a pronunţat Chiper hotărît şi grav, de parcă s'ar fi făcut cine ştie ce gaură în cer.

Matei Baron, tacticos şi tabietist, şi-a răsucit ţigara, a vârât-o în ţigaretu-i de fildeş aurit, a aprins-o, a tras din ea odată, şi numai după aceea şi-a spus gândul:

— Eu cred în prostia mea că economul urmăreşte ceva... Un copoiu bătrân ca el nu comite asemenea nebunii fără vreo ţintă...

Mihăiţă Cincantin, care, după ce primise recentul ordin al lui Malcaveţ, se gândise o clipă să arunce uniforma de servitor al Epitropiei şi să se mulţumească numai cu cinstea şi cu veniturile de proprietar urban, dar numai o clipă, avu răbdare până să grăiască bucătarul-şef, ca apoi să se pronunţe cu autoritatea pe care i-o dădeau cele două proprietăţi, două clase secundare, dar mai ales slujba

de stolnic, superioară aceleia de bucătar şef şi de cămăraş-artelnic.

— Ascult la voi şi-mi vine să mă prăpădesc de râs! Măi oameni buni, ia să stăm noi strâmb şi să judecămără drept: e cu putinţă aşa cevaşilea?... Să se strice adicătelea obiceiuri care s'au pomenitără din moşi-strămoşi, numai fiindcă aşa i-a trecutără lui Malcaveţ prin capul ăla ramolitul? S'avem rezon!

In ochii celor doi au licărit speranţe irezistibile, laolaltă cu căinţă pentru împuţinarea de mai înainte.

— Nu-i cu putinţă! — au răspuns ei cu atâta siguranţă că au izbucnit tustrei într'un râs de şmecheri tari pe poziţia lor.

Astfel remorcaţi de credinţa lui Cincantin în veşnicia şi inviolabilitatea unor moravuri intrate de mult în sânge, cei trei muşchetari s'au pornit să aplice nouile decizii ale economului cu un entusiasm ce trăda batjocura şi convingerea lor intimă că... „ce e val ca valul trece".

— Poftiţi lapte fără apă şi fără lipsă la măsură! — o ţinea una cămăraşul, în timp ce distribuia lapte pentru bolnavi.

— Porţii grase! Porţii mari! Se serveşte la discreţie! Cine mai doreşte, să poftească la Baron cel galanton. Cine mai doreşte? — îi toca şi fleanca bucătarului-şef, imitat de bucătarul-ajutor, în timp ce făceau sgomot cu cleştele şi cu vătraiul, întocmai ca la cârciumile cu grătar special.

— Ohohooo! — striga stolnicul în momentul când cariola încărcată cu târgueli oprea în dreptul bu-

cătăriei. — A sosităr caravana cu provizii! Avemăr marfă de cea mai bună calitate! Totul după lege şi după poruncă! Muşchiuleţ de vacă, şniţel de viţel, costiţe şi cârnaţi de purcel, brânză grasă de Brăila, caşcaval de Penteleu, sardele de Lisa, smântână fără făină şi legume din grădină! Poftiţi, domnilor! Intrarea liberă!

Ba mai avea şi obrăznicia, acest Cincantin, să-i râdă lui Malcaveţ în nas şi să-l asigure că nici măcar pe degete nu s'a lins.

— Să mă trăznească Dumnezeu dacă m'am alesăr măcar cu un şpriţ, ori cu un ţap de bere! Am băutăr dela mine din buzunar... Ba am mai cinstitărş şi pe vizitiu, că doar nu era să-l las cu beregata uscată! Omul ştia regula... şi nu făcea să-i explic că până ieri a fostăr o lege şi de azi încolo e alta... Rezon, domnule econom?

Veselia de iarmaroc afişată de cei trei şoareci cu chip de om, din serviciul spitalului Visarion, a luat repede caracterul unei adevărate epidemii. S'au molipsit mai întâi rândaşii dela bucătărie, apoi infirmierele şi în cele din urmă bolnavii.

— Porţii grase, porţii mari! — imitau şi rândaşii dela bucătărie pe şefii lor, ciocnind la rându-le diferite fiare, pentru a întreţine o atmosferă de grătar şi de tarabă.

— Poftiţi lapte fără apă şi fără lipsă la măsură! — se maimuţăreau femeile care serveau pe bolnavi, în momentul când intrau cu tava cu ceşti în salon.

— Porţii grase, porţii mari! — chicoteau şi diverşii oameni de serviciu când se aşezau la masă,

nevrând să-şi creadă ochilor că într'adevăr li s'au mărit porţiile, li se dă şi carne mai bună şi unsoare măcar atât cât s'o simtă pe limbă.

Bolnavii, deşi se obişnuiseră de vreo trei săptămâni cu porţii mai mari şi mai gustoase ca de obiceiu, fără să ştie totuşi că oamenii administraţiei şi-au mai rezervat şi pentru sufleţelul lor o părticică destul de bună, când s'au pomenit cu o nouă şi substanţială îmbunătăţire a cantităţii şi a calităţii alimentelor, şi-au zis că debunăseamă a înebunit vreun mahăr dela centru. Sau că Malcaveţ a intrat în anul, dacă nu chiar în luna morţii.

Se vânturau, firește, tot felul de presupuneri, aşa cum se întâmplă cu prilejul unor asemenea evenimente de proporţii epocale, dar adevărul cel mai de necontestat era servit în ceşti şi în castroane. Se mânca aşa de bine şi aşa de pe săturate, că parcă în fiecare zi ar fi fost hram şi praznic. Astfel că, în cele din urmă, nu s'au mai ostenit nici bolnavii să descopere pricina pentru care „s'a întors lumea pe dos", ci s'au pornit să strige şi ei ca infirmierele, ca servitorii şi ca distribuitorii de bunătăţi pentru stomac:

— Porţii mari şi porţii grase! Porţii grase, porţii mari! Poftiţi lapte fără apă şi fără lipsă la măsură! Cine mai doreşte?

Iancu Malcaveţ, care niciodată nu şi-a închipuit că din sumele alocate în bugetul Epitropiei pentru hrana spitalicescului norod se poate mânca aşa de bine, atunci când sunt folosite fără nicio ajustare, nu-şi mai afla loc în piele. Simţea cum sufletu-i, mereu lipsit de satisfacţia pe care o dau actele

generoase, se scălda acum într'o adevărată baie de mulţumire şi de bucurie. Este el, Malcaveţ, un ins amabil, însă o amabilitate convenţională, distantă şi rece, dar acum arată atâta bunăvoinţă sinceră, atâta prietenie, că faţa lui e toată un zâmbet, râsul nu mai seamănă a rânjit, privirea nu mai pare învăluită în bănueli, mâna-i cărnoasă şi punctată cu semnele traiului bun nu mai strânge de mântuială. Omul e fericit că n'a murit înainte de a cunoaşte şi faţa cealaltă a medaliei. O viaţă întreagă de fapte neomenoase nu i-a adus decât osânză, ură, dispreţ, blesteme, precum şi o duzină de decoraţii pe care şi le-a aliniat pe pieptu-i dolofan cu mândria obraznică a „românului deştept". Şi iată că acum, când a descoperit că şi omenia poate să dea satisfacţii, şi încă de-o factură cu totul inedită, satisfacţii al căror fior nu-l simţi în stomac, nu-l evaluezi în cifre, nu-ţi transformă râsul în mârâit de câine ce îşi apără ciolanul, nici ochii în iscoade, nici inteligenţa în viclenie, nici frumuseţea în moimeală, — are impresia că s'a născut a doua oară. Se simte mai uşor la cuget, odihna îi e mai prielnică, oamenii îi par mai cumsecade, grijile s'au împuţinat. De unde mai înainte se ferea ca de foc să apară pe sălile spitalului şi să dea ochi cu vreunul din medicii primari sau secundari, acum caută singur prilejul să întâlnească bolnavi în calea lui, să salute pe doctori şi să primească salutul propriilor subalterni. E convins că toată lumea îi apreciază revoluţionarul gest aşa cum se cuvine şi deci nimeni, sau aproape nimeni, nu mai vede

în persoana lui un porc sau un tâlhar, ori un porc de tâlhar.

Și nu s'a înșelat deloc când a crezut în rapida schimbare a sentimentelor norodului hrănit, îmbrăcat și încălzit prin grija lui de fiecare zi. Se spune că i s'a dat omului graiul pentru a-și ascunde gândurile, dar ochii nu pot fi struniți de fitecine în sensul dorit de el. Limba grăește după dictat, dar privirile ascultă de glasul celor tăinuite. Mare expert în a ghici cuvintele nerostite și a descifra graiul privirilor și al gesturilor, Iancu Malcaveț s'a încredințat repede că e întâmpinat peste tot cu dragoste și chiar cu admirație. I se zâmbește de departe, e salutat cu respect și cu vădită plăcere, se șoptește după trecerea lui, desigur că nu de rău. In loc să se ferească omul de el ca de ciumă, așa cum se întâmpla mai înainte, acum vede bine cum și bolnavii și servitorii se grăbesc să-i iasă în cale și să-l salute, să-i răspundă la salut, sau măcar să-l privească și să gândească despre dânsul.

— Domnule iconom, — i-a raportat credincioasa Tincuța, — toată lumea vă vorbește numai și numai de bine. E drept că mai sunt și din ăia care mai cred povestea cu cocoșatul, dar cea mai mare parte sunt convinși că schimbarea s'a făcut numai din dorința D-voastră de a-i vedea pe toți mulțumiți.

Drept răsplată pentru vestea cea bună care-i umplea sufletul, Malcaveț dărui Tincuței trei hârtii noui-nouțe, de câte un pol.

— Ține, fetițo, — astea ca supliment, — și tot așa să mi te porți și de aci înainte. Să-mi spui adevărul și numai adevărul!

— Numai adevărul, domnule iconom.

— Fără nicio teamă că ai să mă superi!

— Fără nicio teamă că aveţi să vă supăraţi pe mine, — îl complectă fata, aşa ca să nu fie vreodată pricină de neînţelegere.

Malcaveţ luă încă odată act de deşteptăciunea frumoasei ţărăncuţe şi îi făgădui din ochi şi alte suplimente sunătoare.

Dar cine a spus — sau mai bine zis: cine n'a spus, că pe statornicia sentimentelor mulţimii să nu te bizui prea mult şi mai ales prea temeinic? Oare câtă vreme s'a scurs de când acelaş norod a strigat lui Iisus: Osana, şi până a cerut să fie răstignit?

Iancu Malcaveţ n'a avut parte să se bucure că însfârşit a reuşit să se facă şi el iubit de popor, nici măcar răstimpul dela intrarea în Ierusalim şi până la suirea pe Golgota. Tocmai când se felicita mai vârtos că, mai de voie mai de nevoie, a biruit pe diavolul lăcomiei şi al neomeniei, ca să guste şi el, măcar spre apusul vieţii, din cupa fericirii pe care ţi-o dă binele, chit că-l faci fără să te coste decât ceea ce puteai să furi, a observat omul o altă faţetă a purtării spitalicescului norod. Zâmbetele nu mai arătau atât de luminoase, salutul nu mai părea aşa de respectos şi de prietenos, curiositatea cu care era întâmpinat avea parcă altă pricină la obârşia ei. Iar când s'a încăpăţânat să se convingă precum că nu s'a înşelat la prima vedere, a băgat atunci de seamă că e asaltat din toate părţile de un val de compătimire sufocant. Apoi repede compătimirea aceasta, pe care o citea în zâmbetul şi

în privirile tuturor, a făcut locul unei atitudini deadreptul revoltătoare. Şi ciudată totodată. Era arătat cu degetul, „recunoscătorii" îşi întrerupeau conversaţia sau lucrul, ca să-l observe mai cu amănuntul, să-şi facă semne din ochi şi să-şi dea cu coatele, râsul ce izbucnea batjocoritor în urma lui se materializa luând formă de măciucă şi izbindu-l în creştetul capului.

— Ce mai veşti, Tincuţo?

Fata îşi muşcă buza de jos, mai privi o clipă în pământ, alta în obrazul palid al stăpânului, apoi grăi adevărul.

— Cam proaste sunt veştile de astăzi, domnule iconom... S'a răspândit un svon în spital că... aţi fi înebunit! Sau că... nu mai aveţi mult...

Speriată parcă de enormitatea minciunei ce-şi găsea tot mai mulţi aderenţi, dar pe care ea n'ar fi crezut-o nici de frică, Tincuţa se înroşi până în vârful urechilor şi izbucni, fără să vrea, într'un râs ca un nechezat de mânz. Malcaveţ îi fu recunoscător şi pentru sinceritatea cu care îi dăduse raportul şi pentru aceea cu care îşi permisese să râdă. Căci râsul, ca şi căscatul şi sughiţatul, e mai totdeauna molipsitor. Şi binefăcător.

— Bine, Tincuţo. Iţi mulţumesc că măcar tu nu crezi în ceeace se vorbeşte acum pe socoteala mea.

Dar parcă tot nu-i venea să creadă ceea ce auzea cu urechile lui şi ceea ce vedea cu ochii lui. Prea mare ar fi fost amăgirea şi prea dureroasă deşteptarea. In speranţa că la mijloc n'ar fi decât efectul trecător al unei glume răutăcioase, lansată probabil de cei trei subalterni atinşi în ghelinurile

lor, omul a îngroşat din piele şi şi-a făcut drum pretutindeni în interiorul spitalului cât şi pe afară, ca să tragă cu ochiul şi cu urechea. Incă nu şi-a pus chestiunea atitudinei ce va avea de urmat în cazul când nicio îndoială n'ar mai exista în privinţa ingratitudinei cu care spitalicescul norod îi răsplăteşte generozitatea, dar simte cum în sufletul lui se înfiripează fără şovăire ideea demisiei. Parcă se şi vede înmânându-o cu demnitate lui Gogu Vintilescu personal, pretextând boala de ficat şi nevoia de odihnă. Sau poate că nici nu se va mai duce la directorul general. O va depune la registratura Epitropiei, apoi va aştepta pe succesor ca să-i dea inventariul în primire.

Nu i-au trebuit mai mult de douăzeci şi patru de ore pentru a se convinge că toată lumea îl socoate cu mintea deraiată. Ceva mai dureros: a dispărut din zâmbetul şi din privirile celor pe care îi supraalimentează şi a celor pe care i-a primit de milă în serviciu, până şi picătura de compătimire observată înainte de a vorbi cu Tinca Sipică. Ceea ce înseamnă că nimeni nu-i mai deplânge „nenorocirea", toată obştea fiind convinsă că a meritat-o şi deci... s'o poarte sănătos! I se râde în faţă, c'o obrăznicie pe care, la rândul lui, se crede îndreptăţit s'o aşeze printre simptomele paraliziei generale, gata să izbucnească. Pe unii i-a surprins strâmbându-se în urma lui, alţii tuşesc semnificativ. I se întoarce spatele ca unui individ exclus din societate, sau e salutat cu exagerări care-i plesnesc obrazul.

— Mă rog, ce-i cu d-voastră? Ce credeţi despre

mine? Care e mai nebun dintre noi? — se arată uneori ispitit să ia de guler pe cei ce-l batjocoresc şi să-i întrebe.

Dar, spre propria lui nedumerire, căci toată viaţa i s'a reproşat o fire prea impulsivă, vede, ascultă, rabdă şi trece înainte fără să scoată un cuvânt, fără să schiţeze un gest de revoltă, sau măcar unul prin care să arate că nu pricepe despre ce e vorba şi că, în tot cazul, se amuză de minune.

Atitudinea aceasta de resemnat în faţa loviturilor soartei, lovituri pentru prima oară nemeritate, în loc să mai domolească zarva şi chiar să convertească spitalicescul norod la sentimente mai creştineşti, faţă de unul care a izbutit, ce-i drept cam târziu, să se învingă pre sine însuşi, a avut darul, ajutată bineînţeles de cei câţiva instigatori interesaţi, să înteţească la maximum drăceasca pornire de a răsplăti binele, cu cea mai cruntă batjocură. Ceea ce se grăia mai 'nainte în dos, acum i se strigă în auz şi chiar în faţă.

— Porţii grase, porţii mari!...

— Poftiţi lapte fără apă şi fără lipsă la măsură!

Fie că-i era trecerea pe sălile spitalului, pe potecile pietruite şi curate din curtea interioară, pe la bucătărie sau pe frumoasa alee a trandafirilor aceleaşi cuvinte îi răsunau în urechi, ca un refren, şi-i izbeau tâmplele ce stau uneori gata să plesnească.

— Porţii mari şi porţii grase!... Cine mai poftеşte?...

— Aha! Carevasăzică asta e pricina! — a scrâşnit el din măsele şi a strâns din pumni în clipa când

nicio îndoială nu mai încăpea în judecata lui asupra motivelor pentru care e socotit nebun.

Apoi îndată a izbucnit într'un râs de destindere, adevărat râs de nebun ce şi-a pus în minte — vorba vine — să comită cine ştie ce ispravă teribilă. O poftă grozavă i-a venit atunci să readucă macazul la locul de unde îl cârmise, ba încă şi mai înapoi. Ca să se împlinească întocmai vorba care zice că acel ce râde la urmă râde mai bine. Dar cum o să-şi poată permite acest joc de-a uita popa nu e popa? Iar dacă totuşi şi-ar permite, n'ar fi aceasta o confirmare de netăgăduit a scrântelei ce i se bănueşte?

A oftat a neputinţă şi la urmă s'a întrebat el însuşi dacă nu cumva au o picătură de dreptate cei ce-l socot nebun. Ba poate chiar mai mult decât o picătură. Căci unde s'a pomenit, în ţara românească, ţara politicianilor corupţi şi corupători, să se împiedice, unii ca el, de legi, de dreptate, de milă pentru săracul obijduit, şi de alte asemenea bazaconii? Cine abandonează de bunăvoie un ciolan atât de gras, cum e slujba de econom al unui mare şi bogat spital, când i s'a dat — acest ciolan — tocmai în scopul de a fi ros fără nicio teamă că într'o zi i se vor rupe dinţii?

S'a scărpinat după ceafă şi a înghiţit în sec. Este perfect adevărat că i s'a dat ciolanul în calitate de om al clubului şi de om de casă al unui ins politic foarte influent, dar în timpul de faţă mai sunt oare valabile motivele pentru care i s'a aruncat ciolanul? Cu alte cuvinte, se mai simte el îndreptăţit să gândească şi să „lucreze" ca atunci — „uf ce vremuri!" — când în orice clipă şi în orice împre-

jurare putea să se bizue pe formula uzuală şi sacrosantă: „unul ca mine"...?

Evident că nu. La club, unde se duce tot mai rar, e tratat ca un personaj ridicol, ca o unealtă uzată pe care o păstrezi drept amintire şi care, în lipsa unui muzeu de relicve electorale, va trebui într'o zi abandonată asemenea unui obiect necatalogat. Intotdeauna, chiar şi în tinereţe, i s'a spus „Nene Iancule", de cei mari şi de cei aflaţi pe aceeaşi linie cu el, şi grozav îi plăcea această netăgăduită dovadă de intimitate; dar dela o vreme, mai precis dela începutul recentei înscăunări a partidului, toată lumea îi spune pur şi simplu „Moşule"!...

Vreme de peste douăzeci de ani s'a considerat omul de casă al lui Mieluţă Cantacuzino, şi încă unul din favoriţii verhovnicului politic. Acum însă n'a izbutit să-şi mai vadă patronul şi protectorul din ziua când l-a uns econom al spitalului Visarion! In zadar a invocat el tot felul de pretexte faţă de secretarii şi chiar faţă de feciorul de casă al puternicului boier, că n'a fost chip să-i mai vadă faţa. N'a dorit altceva decât un semn, un semnişor cât de anemic, care să-i dovedească precum că boierul nu l-a uitat, că deci mai poate conta pe sprijinul lui la o mare ananghie, sau măcar să nutrească speranţa că mai poate conta, dar nu s'a învrednicit de acest semn.

Hei! Dacă s'ar fi bucurat el numai de jumătate, de-un sfert, de-o zecime, din „cinstea" pe care altădată o avea la club, şi la cei mai presus de club, nu s'ar fi intimidat de prezenţa încă nelă-

murită a unui „puchînos de cocoşat", şi de bună-seamă n'ar fi ajuns în aşa hal de... nebunie. Curată nebunie!

Prin urmare, în asemenea situaţie aflându-se faţă de cei ce timp de o viaţă de om l-au încurajat să se umfle în pene — „unul ca mine!"... — şi să scuipe demonstrativ în strachina cu legi, cu dreptăţi, cu omenie, şi cu alte asemenea fleacuri, nu-i mai dă mâna să dovedească spitalicescului norod precum că nu din scrânteala minţii a pornit el pe-o cale nouă, ci din judecată liberă şi sănătoasă. Să-i ia adică tot ce i-a dat peste măsura obişnuită, ba şi ceva în plus pentru osteneală şi răzbunare, ca după aceea să judece fiecare de partea cui a fost nebunia şi de partea cui judecata cea sănătoasă.

Şi fiindcă nu-i dă mâna să strângă însuşi şurubul, nu-i rămâne altceva mai bun de făcut decât să demisioneze. Îşi va încheea astfel viaţa publică — nu ca un bandit, escroc, etc., aşa cum se temea a doua zi după sosirea cocoşatului, ci ca unul din prea puţinii nebuni care se rătăcesc când şi când prin mulţimea de înţelepţi ce alcătueşte fauna politică şi funcţionărească dintre Dunăre, Carpaţi şi Prut.

Va fi mai bine aşa?... Era mai bine altfel?... Şi într'un caz şi în celălalt te va arăta lumea cu degetul; dar întrebarea cea mare este: cum te simţi mai bine?...

— Iancu Nebunul! Iancu Nebunul!

Indrăzneţul care-i spusese pe numele cel mai recent şi probabil cel mai meritat din lungu-i po-

melnic: Iancu Beţivul, Iancu Mânălungă, Iancu Mardeiaşul, etc., etc., era un sărman cretin, cu gura strâmbă şi cu mersul împleticit, internat aci pe viaţă, de propria-i familie. Prin urmare un ins care-i aruncase în obraz nu ceea ce gândise el, ci ceea ce auzise repetându-se de zeci şi de sute de ori de către alţii cu mintea mai mult sau mai puţin teafără.

Iată-l aşa dar şi... Iancu Nebunul! Să râdă? Să protesteze? Să urle?

— Te pomeneşti că aşa-mi rămâne porecla până la sfârşitul zilelor! — zise el tare, înspăimântat de-o asemenea perspectivă.

Şi... o lăsă mai moale cu demisia. Cu porecle ca Mânălungă, Mardeiaşul, te poţi în definitiv chiar mândri o lecuţă, dar ca să te arate şi copiii cu degetul şi să zică: „Ăsta e Iancu Nebunul", — nu merge defel. Mai ales când ştii bine că nu dela Dumnezeu ţi-a venit această nebunie, ci tu singur ţi-ai căşunat-o, atunci când ai voit să faci pe... nebunul. Chiar nebun!

Nădăjduind într'o deslegare mulţămitoare a şaradei, fără ca el să bruscheze lucrurile, Iancu Malcaveţ a continuat totuşi să citească în privirile şi în gesturile celor pe care-i întâlnea în cale. Şi nicio îndoială nu i-a mai rămas în suflet că nu i se spune altfel în tot spitalul decât aşa cum îi strigase în faţă nenorocitul acela fără judecată: Iancu Nebunul. Bolnavi, infirmiere, servitori, şi chiar oamenii lui cei mai apropiaţi, nu-i mai cunosc alt nume decât pe cel nou: Iancu Nebunul. Citea aceste două cuvinte în ochii şi pe buzele lor, aşa cum ar

ciți o firmă cu litere ce se pot deslușì dela distanță. Dar tot așa era de sigur că măcar cocoșatul gândește altfel decât ceilalți. Pare așa de respectos de câteva zile și atâta blândețe, sau cel mult nepăsare, observă în ochii lui, în vorbă și în toată purtarea lui, încât nicio îndoială nu mai poate exista că omul face opinie separată. Această convingere i-a fost confirmată și de Tincuța, care i-a raportat cinstit ca totdeauna:

— Pentru toată suflarea din spital, deci și pentru domnii doctori și chiar pentru domnul subticonom, sunteți... Iancu Nebunul. Numai pentru Cocoșilă ați rămas „Domnul Econom", așa cum dealtfel v'a numit întotdeauna când a trebuit să pomenească de d-voastră.

— Aceasta nu m'ar împiedica totuși să-i dau o lovitură de picior drept în cocoașă! — a scrâșnit Malcaveț după ce a gângăvit câteva cuvinte de recunoștință. — Că dacă nu-l aducea Satana la Visarion, nici capul nu m'ar fi durut.

Tincuța, care rezista întotdeauna ispitei de-a lua apărarea lui Grâuleț, ridică din umeri și lăsă pe stăpân să-și verse focul după cum îl duce vrerea.

In acest timp spitalicescul norod continua să fie hrănit bine, ba parcă din ce în ce mai bine. Ca să-și răzbune pe patronul lor încăpățânat sau căzut în mintea copiilor, stolnicul, cămărașul și bucătarii, încurajați încă și de neintervenția suspectă a subeconomului, făceau o adevărată risipă de corectitudine și de pricepere în folosul celor mulți, siguri că nebunia nu va dura prea mult. Mai curând decât s'ar bănui, gândeau ei, lucrurile se vor în-

toarce pe făgaşul tradiţiei şi deci întru fericirea dumnealor, fericire întreruptă o vreme de ramolismentul unui coţcar bătrân.

— Porţii mari! Porţii grase! Cine mai doreşte?

Convinsă că face pe placul subeconomului, căruia îi datora recunoştinţă, Veta Chirilă, duşmancă de totdeauna a lui Malcaveţ, a început să se arate îngrijorată, adică mai îngrijorată decât era în realitate, pentru urmările probabile ale unui trai aşa de îmbelşugat.

— Grozav mi-e teamă — zicea ea către cine vrea şi către cine n'ar fi vrut s'o asculte, — grozav mi-e teamă că îndoparea asta — curată îndopare! — are să facă rău bolnavilor... Pe unii îi va îngreuna, pe alţii îi va vătăma la ficat şi la stomac, poate chiar şi la rinichi... Adică... ce mai de colo până colo, că au şi început unii să se vaiete de osânză şi de stomac! Aproape că fac coadă la closet... Cât pentru servitori, oricine îşi poate da seama că au început să se mişte mai greu... şi chiar să se obrăznicească!

Şi tot aşa bătându-şi limba încoace şi încolo, Veta a repurtat un succes încă necunoscut în toată cariera ei de bârfitoare şi de ciocănitoare. Bolnavii s'au sugestionat şi au început să ofteze după uşurătatea de mai înainte a trupului şi a mişcărilor. Şi chiar după securitatea pe care insuficienţa alimentaţiei o acorda tubului digestiv. Cea mai neînsemnată pişcătură, cea mai mică neregularitate în funcţionarea organismului, sunt ridicate la rangul de... simptome. Dintr'un moment într'altul se aşteaptă la izbucnirea, mai mult sau mai puţin vio-

lentă, a unor crize de ficat... La inflamarea rinichilor... La o încurcătură de mațe... Cel puțin jumătate din bolnavi sunt convinși că li s'a înmulțit acidul uric, iar cealaltă jumătate că posedă o mare cantitate de colesterină peste normal. De aci, o cerere generală pentru examenul urgent al sângelui și al urinei.

In cele din urmă situația luând proporții alarmante, a trebuit să fie sesizat Domnul Profesor. După ce a luat cunoștință în amănunțime de împrejurările care au creiat această ciudată stare de lucruri, savantul a trimis repede după econom, aproape sigur că de astă dată va descoperi elemente mai interesante decât în „cazul Grâuleț".

Când a venit supraveghetoarea dela Nervoși ca să-i comunice dorința Domnului Profesor de a-i vorbi personal, Malcaveț privea melancolic pe fereastra dinspre răsărit a cancelariei. El, care nu prea și-a strâmbat gâtul după frumusețile naturii, urmărea acum cu multă luare-aminte sbenguiala vântului. S'a încurcat neastâmpăratul printre crengile copacilor și printre florile îngrijite cu atâta pasiune de internul Ion Lambru. Iată-l cum îndoaie sipica ieșită printre ruinele cu stafii, cum încearcă să încurce pletele bătrânei sălcii din colțul de miazăzi al autopsiei și să ridice fustele ajutoarei dela Nr. 3, care venea atunci din direcția casei internilor.

— Am onoare să vă salut, domnule econom.

— A, bonjur, domnișoară! — se întoarse Malcaveț nu prea bucuros că fusese deranjat tocmai

când aștepta să se întâmple ceva cu fustele îngrijitoarei.

— Vă poftește Domnul Profesor. E la cancelaria noastră.

Fără să vrea, Malcaveț își aruncă ochii spre scaunul lui Grâuleț și regretă că slujbașul cu gheb nu e de față ca să vadă ce mutră face.

— A plecat de vreun ceas, după ce a avut o convorbire telefonică cu orașul, și nu s'a mai înapoiat, — îi raportă subeconomul ca și când i-ar fi înțeles gândul. — Mi-a spus că nu se simte tocmai bine.

In lipsa celui dorit, Malcaveț se mulțumi și cu subeconomul.

— Urează-mi noroc, dragă Spirache..., — zise el închizând semnificativ dintr'un ochiu și zâmbind fad.

— Fără nicio grijă, domnule econom, — râse sincer aspirantul la locul cel de frunte.

CAPITOLUL XII.

Surpriza.

1.

Iancu Malcaveț salută pe Domnul Profesor cu aplecări repetate și destul de stângace. Toată viața lui a fost un om îndrăzneț până dincolo de obrăznicie, dar numai în mediul în care s'a învârtit el. Îndată ce s'a văzut în fața unui om de știință bunăoară, bineînțeles nepolitic, a devenit timid și stângaci, ca un seminarist din cursul superior.

Profesorul, care în acel moment tocmai examina un borcan în care se afla spre conservare un creer, amână răspunsul la salut până ce dădu o poruncă supraveghetoarei, având însă grijă să-și arunce de două ori privirea asupra burtosului cu favorite à la Frantz Iosef, ce înțepenise aproape de ușă, cu spatele curbat și cu sufletul la gură.

— Bună ziua, domnul meu. Fii bun și vino mai aproape.

Malcaveț porni din loc așa încovoindu-se într'una și așa împletindu-și picioarele, că puțin îi lipsi să nu se împiedice și să cadă lat.

— Iţi mulţumesc foarte mult pentru iepuraşii pe care mi i-ai procurat...

Malcaveţ mai căpătă puţin curaj şi astfel îşi însoţi noua plecăciune cu un zâmbet ce trăda o stare sufletească într'adevăr demnă de atenţiunea unui neurolog.

— Domnul meu, te rog să nu te superi dacă îţi voiu pune câteva întrebări în calitate de medic şef al spitalului...

— La dispoziţia Domniei-voastre, Domnule Profesor!

— Mi s'a spus că în ultimul timp s'a îmbunătăţit enorm de mult hrana bolnavilor...

— E foarte adevărat, Domnule Profesor!

— Ce s'a întâmplat, mă rog? Au binevoit Domnii Epitropi să mărească alocaţia de hrană?

— ...Chestiunea e în studiu, Domnule Profesor, răspunse Malcaveţ nemulţumit că n'a găsit alte cuvinte care să spună şi mai puţin de-atâta.

— Or... alimentele s'au mai eftinit?

— Alimente — berechet, Domnule Profesor!

— Poate că şi onorata administraţie va fi devenit mai... largă, mai înţelegătoare vreau să zic.

Malcaveţ simţi broboane de sudoare pe frunte şi zăbovi o clipă cu răspunsul.

— Suntem obligaţi la aceasta, Domnule Profesor!

Profesorul îşi încreţi fruntea, apoi îşi aranjă ochelarii şi examină mai cu atenţie pe burtosul cu barbeţe şi cu arcuri în spate.

— Nu vrei să iei puţin loc? — îl pofti el în timp ce se aşeza însuşi pe scaunul din apropiere.

Malcaveţ îngână câteva cuvinte de refuz şi de

scuze, dar văzând că omul de știință continuă să-i arate cu mâna scaunul de vizavi, nu mai avu încotro și se lăsă cu toată greutatea celor una sută și vreo treizeci de kgr. Scaunul trozni din închieturi iar în sufletul lui „Iancu Nebunul" se făcu un gol cât universul de mare. Era cu ochi și cu sprâncene că savantul de boli nervoase se pregătea acum să ia locul mediculuișef.

— Domnul meu, am auzit că în ruinele fostei arhondării mânăstirești ar fi hălăduind niște stafii care ies noaptea și umblă prin spital... Care este părerea dumitale în această chestiune?

— Părerea mea... ce să vă spun... este că... n'am avut încă ocazia să le văd.

— Nu le-ai văzut, dar crezi în existența lor?

— Domnul Profesor ar fi mai în măsură să-și spună cuvântul, — își permise economul, timid, slugarnic și... diplomat.

Profesorul își lăsă degetele să joace pe birou, semn pentru cei care-i cunosc obiceiurile că nu-i deloc satisfăcut de cele constatate până în prezent. Burtosul acesta cu barbețe pare să fie mult mai puțin nebun decât cocoșatul guraliv, inteligent și... misterios.

— Domnul meu, aș dori să știu ce părere ai dumneata despre noul funcționar care lucrează la cancelarie. Mă gândesc la nenorcitul acela de cocoșat...

Malcaveț își înghiți discret zâmbetul ce-i înflorise pe buze și încercă să citească pe fața profesorului. Iar profesorul, știind din lunga-i experiență că nebunii consideră ca atare numai pe ceilalți co-

legi de suferință, așteaptă răspunsul cu un interes ce i se citește în priviri.

— Ce părere să am, Domnule Profesor? Drept să vă spun că atât de multe am crezut despre acest cocoșat, pe nume Grâuleț, încât am ajuns să nu mai am nicio părere. Sunt convins însă că în foarte scurtă vreme vom avea prilejul să știm dacă e ceea ce pare, adică un biet nenorocit, cum bine ați spus Domniavoastră, sau ceea ce toată lumea înclină să creadă...

— Un sărman nebun?

— Din contra: un individ care urmărește ceva cu o tenacitate demnă de ținut în seamă; sau unul care se distrează de minune pe socoteala celor ce, din cauza infirmității lui, îi bănuesc tot felul de intenții, una mai ticăloasă decât alta...

— Prin urmare, nu e nebun?

— Domnia-voastră sunteți mai în măsură, Domnule Profesor să...

Profesorul se ridică brusc, cu mina celui ce și-a pierdut o vreme foarte prețioasă.

— A! Domnul meu, ultima întrebare ți-o pun ca să râdem puțin. Iartă-mă că nu-mi amintesc în momentul acesta nicio anecdotă mai de haz... Aș dori să-mi spui... ce destinație ai da dumneata, după moarte, unei averi — să zicem ca aceea pe care ctitorii acestui așezământ au lăsat-o prin testament?

Iancu Malcaveț, care de-acuma își revenise bine în fire, se scărpină repede în bărbie și răspunse hotărît:

— Aș dărui-o tot unui spital, dar numai unuia cu nebuni sadea, de pildă Mărcuței...

Faţa profesorului căpătă deodată o strălucire care stârni bucuria elevilor îngrijaţi de perspectiva unei repetări a cazului Grâuleţ. Adică a unei noui şi mari decepţii.

— Şi... pentru care motiv, mă rog, ai înclina dumneata să hrăneşti pe nebuni, deci pe nişte fiinţe care nu mai posedă facultatea de a distinge binele? De-a înţelege sensul profund uman al donaţiei dumitale?

— Tocmai pentru aceste motive, Domnule Profesor! — apăsă Malcaveţ pe cuvinte. — Să nu ştie ce e recunoştinţa, nici acidul uric, nici ureea în sânge, nici colesterina...

Profesorul, care nu cunoştea toate amănuntele revoltei spitalicescului norod, se scărpină la rându-i în dosul palmei şi îşi aruncă privirile asupra ochilor economului. Nişte priviri pe care Malcaveţ le prinse imediat şi le socoti prevestitoare de rău.

— Domnul meu, ai suferit vreodată de ochi?... îl întrebă profesorul, gata să purceadă la examinarea pupilelor negre şi mari ca de mânzat.

— Nu-mi amintesc să mă fi îmbolnăvit vreodată de ochi, — mărturisi Malcaveţ sincer şi... fiert.

În acest moment intră pe uşa cancelariei doftoriceşti Tinca Sipică, ţinând în mâini un pachet şi două plicuri. Pachetul şi unul din plicuri erau destinate profesorului, iar al doilea plic economului.

— Un moment, — se scuză savantul către Malcaveţ. — Până una alta fii bun şi mai ia loc pe scaun.

Economul se reaşeză pe scaunul de supliciu, mult

mai palid la faţă şi mai scârbit de viaţă de cum arăta la sosire. In acest timp unul din interni se apucă să desfacă pachetul, iar profesorul deschise însuşi plicul adus de servanta dela casa domnişorilor.

— Cine te-a trimes? — întrebă el oarecum iritat că fata nu-i dă singură acest amănunt.

— Cocoşatul! — răspunse Tincuţa la iuţeală. — Adică domnul Grâuleţ, fostul conţopist dela cancelarie.

— Cum „fostul"? — făcu Malcaveţ ochii cât ceapa şi uitând că nu se află în propria lui cancelarie.

— A plecat acum zece minute cu trăsura... că a venit un prieten şi l-a luat. Mi-a dat pachetul şi scrisorile ca să le dau după adresă şi mi-a spus că nu se mai întoarce... Da să ştiţi că n'a fost cocoşat!...

Profesorul frunzărise deja scrisoarea, aşa că nu mai avu trebuinţă să ceară fetei şi alte explicaţii, Iar „cocoaşa" de lemn, de care atârnau câteva cureluţe, scoasă din învelişul de carton, glăsuia şi pentru ceilalţi.

Savantul, care nu-şi pierdea niciodată vremea cu chestiuni care nu ţineau de ştiinţa bolilor nervoase, găsi atât de interesant ultimul act din „Cazul Grâuleţ", că binevoi a citi însuşi rândurile primite.

Stimate Domnule Profesor,

V'am promis că îndată după moartea mea, adică...

a lui Barbu Grâuleț, am să vă trimet cocoașa spre examinare. Precum vedeți, mă țin de cuvânt.

Cu perfectă stimă,
Sandu Milea
Membru al Societății Scriitorilor Români.

— Permiteți-mi să citesc și eu epistola pe care am primit-o, — glăsui Malcaveț năuc, — poate că va aduce și mai multă lumină.

Stimate Domnule Econom,

Vă rog să primiți, odată cu acest carnet, care vă va dovedi puținătatea talentului meu de caricaturist, mii de scuze pentru devanț și tot atâtea mulțumiri pentru tratamentul mai mult decât onorabil de care m'am bucurat din partea Domniei-voastre.

Cu perfectă stimă,
Sandu Milea
Membru al Societății Scriitorilor Români.

P. S. Uitasem să vă spun că acțiunea viitorului meu roman se va învârti între hotarele spitalului Visarion. Vă asigur că experiența pe care mi-am propus-o, a reușit pe deplin. Imi va face deosebită plăcere să vă trimit, la apariție, câteva exemplare. Titlul proectatului roman va fi probabil *Năravuri vechi*, dar dacă socotiți că *Tâlharii* ar fi mai potri-

vit, sunt foarte dispus să vă procur această nevinovată plăcere.

Acelaş

— Aşa dar, — grăi Domnul Profesor cu ochelarii în mână, — scriitorul Sandu Milea s'a travestit în cocoşat şi în om copleşit de mizerii, ca să cunoască viaţa de spital şi să scrie un roman! Păcăleala a izbutit de minune, aşa că mai rămâne de văzut cum are să iasă romanul. O satisfacţie însă tot avem şi noi: aceea că ne-am dat seama, unii mai devreme, alţii mai târziu, că atitudinea omului îndreptăţia toate suspiciunile...

— Eu, — zise economul fericit la culme, — vă spun drept că în ultimul timp începusem să-l simpatizez...

— V'a chemat cineva la telefon, — îşi permise Tincuţa să întrerupă vorba despre cel dispărut, cu o aşa mină că parcă uitase lucrul cel mai important.

Malcaveţ, pentru care în momentul de faţă nu putea să existe o fericire mai mare decât aceea pe care o rumega, pe care o simţea prin toţi porii, pe la toate închieturile, făcu un gest că nu-l interesează telefonul şi vru să-şi continue fraza începută. Dar pas să scape de Tincuţa.

— Mi-a spus domnul subticonom să vă comunic că v'a căutat la telefon secretarul d-lui Mieluţă Cantacuzino...

Malcaveţ rămase câteva clipe zăpăcit, în neputinţă de-a scoate o vorbă, de-a schiţa un gest.

Privirile i se fixară năpraznic pe ființa care îi dăduse încă o veste mare, iar gura îi rămase întredeschisă, cu limba înțepenită între silabele cuvântului pe care tocmai voia să-l pronunțe. Revenirea fu bruscă, provocată parcă de înțepătura unui cui în care te-ai așezat din greșală. Salută numai cu șira spinării și plecă glonț, fără să mai țină seamă că Domnul Profesor nu-și încheiase încă suspectu-i interogatoriu.

Radu Spirache îl întâmpină cu sentimente nehotărîte, în așteptare.

— A telefonat dela palatul d-lui Cantacuzino, — îl înștiință el după ce îi examină o clipă mutra cu care intrase pe ușă. — Nu sunt nici douăzeci de minute de atunci. Mi-a lăsat vorbă, primul secretar, că vă roagă să-l sunați imediat ce reveniți în birou.

Iancu Malcaveț, care gâfâia și grohăia — și din cauza grabei cu care sosise și din nerăbdarea de-a afla cu un minut mai înainte motivul neașteptatului dar mult doritului semn că mai contează și el măcar printre cei mai din urmă favoriți ai „Palatului", îl rugă fără cuvinte să-i facă el legătura telefonică.

— Allo! Cine e? D-l Chivulescu? Am onoare... Aici e Malcaveț... Nenea Iancu... omul d-voastră!

Malcaveț află din gura primului secretar al puternicului om politic, că patronul își serbase în ajun nunta de argint și ziua nașterii, „fericită coincidență", și remarcase lipsa lui, a lui Malcaveț, dintre numeroșii partizani care au venit să-l felicite, ca și din maldărul de telegrame primite cu acest

prilej. Şi mai află că şeful s'a arătat foarte afectat de absenţa „unuia dintre veteranii cei mai devotaţi", şi că i-a dat ordin să se intereseze la spital dacă e în localitate şi dacă stă bine cu sănătatea. Şi în cazul când totul e în regulă, îl roagă să poftească neîntârziat în audienţă.

Malcaveţ se scuză cum putu, şi fiindcă astăzi era prea târziu pentru a ajunge la timp ca să fie primit de boierul cel mare, aranjară ca a doua zi la ceasurile zece să fie la palat.

— Şi mai e încă ceva, nene Ianoule... Dar mai întâi o întrebare: câte decoraţii numeri până în prezent?

— Apăi... cred că vreo unsprezece cu toate, — grohăi Nenea Iancu, gata să scape receptorul ca să aibă ambele mâini libere pentru a-şi mângâia favoritele.

— Te anunţ că în curând vei primi pe-a douăsprezecea... Eşti pus pe tablou.

— Cum îi zice, coane?

— „Serviciul Credincios".

Iancu Malcaveţ deveni deodată melancolic şi se scremu să urnească o lacrimă din ochii-i de mânzat. Lacrima refuză să pornească la comandă, dar batista intră imediat în funcţiune.

— Foarte... foarte mulţumesc, — glăsui el sincer emoţionat. — L-am servit pe cuconul Mieluţă vreme de douăzeci de ani cu credinţă şi cu devotament... şi uite că însfârşit mi-a dat şi decoraţia pe care într'adevăr o merit mai mult decât pe toate celelalte... *Serviciul Credincios!* Foarte... foarte mulţămesc. Dar nu s'ar putea nenişorule, să-mi daţi

două?... Nu de alta, dar sunt prea bătrân ca să mă mai întâlnesc cu vreo ocazie...

— Nu se poate două deodată, nene Iancule, — râse primul secretar. — Fii sigur însă că, dacă mai rămânem vreo câteva luni la putere, ai să mai primeşti vreuna. Poate chiar „Meritul Sanitar". La revedere pe mâine. Să vii sănătos.

— La revedere, puiule. Pa!

Cam de multă vreme nu mai grăise Iancu Malcaveţ atât de familiar cu un asemenea secretar sau cu un şef de cabinet. Imediat ce şi-a dat omul seama că a rămas de căruţă şi că plăcutul, apetisantul, onorabilul „Nenea Iancu", îi sună tot mai rar şi mai anemic la urechi, înlocuit fiind cu dezolantul „Moşule" şi chiar cu antipaticul şi distantul „Domnule", a renunţat şi el să mai împartă în dreapta şi în stânga plăcutele şi lipicioasele dovezi de prietenie şi de intimitate, ca: puiule, drăguţule, iubitule, mânzule, etc. Domnule, stimabile, onorabile, îi păreau mult mai la îndemână şi mai în ton. De aici plăcerea subliniată cu care se adresă primului secretar în limba de altădată. Când a pronunţat *puiule* şi *pa*, a avut senzaţia că mestecă în gură cine ştie ce trufandale, sau licoare, al căror gust şi aromă îi dispăruseră de mult de pe limbă.

Văzând cum s'au întors lucrurile, Radu Spirache, care până mai acum un ceas nutrea mari speranţe să ia locul „ramolitului", a cărui demisie părea de neînlăturat, îşi făcu la iuţeală o mască atât de prietenoasă, de devotată şi de fericită, pentru fericirea şefului, că însuşi Malcaveţ, copoiu bătrân, s'ar fi lăsat poate înşelat. Dar bătrânul coţcar nici nu

cafadixi să onoreze pe neloialu-i colaborator măcar cu o privire de triumf și de amenințare. Scoase un șir de grohăituri, ca Ghiță când se așează ultra fericit în groapa cu apă și cu noroiu, apoi luă loc pe scaunul văduvit prin plecarea excocoșatului și respiră lung și larg, ca un stăpân reintrat în drepturile-i amenințate o vreme.

— Fii bun și trimite imediat după bucătarul-șef și după cămăraș. Să vie și stolnicul dacă s'a înapoiat cumva din oraș.

Subeconomul se grăbi să execute ordinul șefului plecând însuși în căutarea celor trei mușchetari. Rămas singur, Malcaveț pocni sdravăn cu pumnu-i greu în masa careiată și cu mușamaua sfârtecată, apoi scoase un grohăit că se miră însuși de grosimea și de rezonanța coardelor sale vocale.

— „Iancu Nebunul", ha? Curat nebun! Hahaha! Bruh! Ptiu!

Dându-și seama că înțepenit între spetezele unui scaun care troznește de mama focului n'are putința să-și asocieze toate membrele la fericirea-i prezentă, Iancu Malcaveț se ridică în picioare și se porni să măsoare cancelaria în lung și în curmeziș, uneori făcând haz de amintiri foarte recente, alteori grohăind amenințător. Era atât de ametit de cele întâmplate, atât îl furnicau în sânge bucuriile ce-l năpădiseră buluc și tocmai în momente când se vedea nu numai părăsit de toți, batjocorit de cei ce îi datorau recunoștință, cu sabia lui Damocles — Vintilescu, în chipul cocoșatului, planând deasupra capului, dar și încolțit de perspectiva unei pensiuni — vremelnică sau chiar pe viață — la ospiciul

Mărcuța, — că nu mai știa în ce chip să-și tempereze simțământul unei reîntineriri năpraznice, unei infuzii miraculoase de energie și de voință, ce-i pulsau atât de puternic în sânge, că amenințau să spargă pereții vinelor. Simțea cum fericirea cea mai deplină, cea mai neașteptată și cea mai la timp sosită din întreaga-i carieră de javră electorală, pătrunde în valuri pe fereastră, pe ușă, se strecoară prin pereți, prin dușumea, îi cade din înălțimea tavanului, îl înfășoară ca un duș de aburi în plină iarnă, îl gâdilă ca un humor de revistă cu fețe goale, îl satură ca o masă bogată ce promite să se permanentizeze în sufragerie.

— „Iancu Nebunul", ha? Curat nebun! Hahahaha! Bruh! Ptiu! Las'că v'arăt eu!...

Când se înapoie subeconomul dimpreună cu cei trei, Malcaveț se reașezase pe scaun, calm, autoritar și sigur de sine. Cei trei subalterni revoltați, la curent de-acuma cu toate noutățile zilei, se rânduiră școlărește între ușă și soba de teracotă, și își așteptară sentința cu spinările curbate, cu mâinile în ținută cazonă și cu priviri miloage îndreptate spre mărinimia șefului. Acesta nu catadixi să le surprindă mutrele când apărură pe ușa cancelariei și nici să le răspundă la salut. Părea ocupat cu dichisirea barbețelor, pe care le strecura boierește și filozoficește printre degetele-i dolofane, tărcate de podagră, le trăgea de vârf, le răsucea spicul, în timp ce de sub genele-i stufoase privirile-i alunecau strengărește dealungul nasului și se poticneau în mustăți, ca săniuța într'un obstacol artificial. Un tușit energic, urmat de câ-

teva grohăieli ca acelea pe care le scoate Ghiță când îl trag copiii de păr printre rărișurile cotețului, sili pe cei trei să schimbe priviri și să-și dea cu coatele. Nicio îndoială nu mai aveau deacuma în privința sentinței pe care o vor cunoaște în minutul următor.

Dar iată că fața stăpânului se destinde încetul cu încetul, norul de pe frunte dispare, mustățile tremură de surpriza plăcută a zâmbetului ce ia proporții. Un râs fericit și molipsitor, din ce în ce mai întețit, antrenă în jocu-i cu intermitențe — și pântecele și biroul și dușumeaua. Ba și pe cei patru spectatori, patru cu subeconomul, îi smulse în cele din urmă din mreaja gândurilor negre și le lărgi gurile până la urechi.

— Bandiților, ați avut dreptate!... — se auzi însfârșit vorba cea mare pe care șeful o adresă celor trei muschetari. — Și fiindcă ați avut dreptate, vă iert... bineînțeles cu aplicarea unei oarecare sancțiuni pentru tentativa de trădare. E, acolo o mică amendă... Leafa voastră pe șase luni urmează a lua drumul fondurilor mele de rezervă... Vă convine, bandiților?

— S'auzim și restul sentinței, domnule iconom... — își permise stolnicul cu asentimentul, transmis prin coate, al tovarășilor de idei și de suferință.

— Care rest, nerușinaților? Mai e vreun rest? Nu mai e niciunul. Fiecare își va relua *treburile...* ca și când niciodată n'a văzut cu ochii lui vreun cocoșat sau vreun administrator de spital înebunit subit tocmai la capătul unei cariere lăptoase și mânoase... Cu o mică strângere de șurub însă...

Băgați de seamă ce vă spun: dacă de azi într'o săptămână mai aud pe cineva în tot spitalul plângându-se de îngreunarea trupului, de acid uric, de colesterină și de alte asemenea nenorociri, vă dau pe poartă afară!... Ați înțeles?

— Am înțeles...

— Cât mai puțină risipă de grăsimi, de carne, de făinoase și de lapte veritabil...

— Am înțeles...

— Și cât mai puțină economie la ștevie, la spanac, la oase și la apă... Am să-l mustruluesc eu și pe moș Vasile... să-i umble fulgii! Ce crede el că așa merge?

— Am înțeles...

— Marș d'aici, măgarilor! Unul din voi să treacă pe la domnișorul Dragomir, să-i comunice că doresc să-l văd. In lipsa dumnealui, ar putea să poftească domnișorul Bulacu, sau oricare altul, afară de Lambru și de Ilieasca.

După plecarea celor trei fericiți, subeconomul își așteptă rândul surâzând. In situația lui de funcționar de carieră, cu bune state de serviciu și cu ceva relații pe la Ierusalim, nu se putea aștepta dela supărarea șefului pe care a încercat „să-l sape", decât cel mult la o simțitoare reducere a procentelor cuvenite din diversele atacuri date în comun asupra bugetului Epitropiei. Acum însă, când mulțumirea și încrederea în sine alungaseră din sufletul lui Malcaveț teroarea suspiciunilor și nesiguranței, redându-i jovialitatea și aparenta bonomie, care îl făceau atât de simpatic și de accesibil, nu se mai temea de nimic.

— Ţi-a plăcut cum i-am... aranjat? — îl întrebă Malcaveţ închizând şmechereşte dintr'un ochiu.

— Aţi fost admirabil! — îl felicită Spirache sincer şi sigur că acum va veni el la „aranjat".

— Câte geamuri a spart... stafia aia? — se informă şeful căscând fals şi reluând dichiseala favoritelor.

— Cred că şaisprezece...

— ...Iar furtuna de ieri noapte a stricat, paremi-se, treizeci şi două...

— Exact treizeci şi două!

— Parcă spuneai, sau n'am auzit eu bine, că au scăpat doi cârlani din grajd...

— Nu sunt sigur dacă au scăpat sau au fost furaţi... Principalul este că n'au mai fost găsiţi...

— Aranjează chestiunea cu notarul... Şi vezi dacă nu cumva furtuna aceea — da grozavă a mai fost! — n'o fi stricat şi acoperişul pe undeva... Sau poate că a dărâmat vreun gard... Să nu uiţi iarăşi să faci raport pentru procurarea unei perechi de hamuri... Altul pentru repararea stricăciunilor suferite de cariolă... în accidentul ăla... ştii dumneata... Insfârşit, te rog să pui la punct tot ce a rămas în suspensie în ultimul timp, ca să nu se mai aglomereze lucrările — şi aşa destul de încărcate.

— Ca şi când... nu s'a întâmplat nimic? — căută subeconomul să-şi asigure „drepturile" lui în continuare.

— S'a întâmplat ceva, mă rog?

— Absolut nimic!

Râsul coţcăresc izbucnit ca la comandă de sub mustăţile amândorura, reînnoi fără nicio modificare

pactul verbal încheiat cu vreo doi ani şi ceva în urmă.

Când intră pe uşă internul Bulacu — Dovlecel, economul şi subeconomul tot mai râdeau ca doi vechi îndrăgostiţi ce se certaseră pentru nimica toată.

— Vă salut, domnule econom! Observ că aveţi o mină grozav de bună! Cine şi-ar fi închipuit că un scriitor...

— Să lăsăm pe domnii scriitori şi să vedem de necazurile noastre, — răspunse Malcaveţ ridicându-se de pe scaun şi întinzând internului o mână extrem de promiţătoare. — Nu vedeţi cum aţi slăbit?...

— Am pierdut în trei săptămâni exact şapte kilograme! — adeveri Dovlecel deschizându-şi halatul ca să i se vadă rectificarea silită a pântecului.

Jalea ce se citea în glasul şi pe faţa domnişorului, stârni hazul dar şi compasiunea economului.

— Să sperăm că lucrurile vor reveni la normal cât mai curând cu putinţă... — se arătă el foarte dispus să colaboreze sincer şi fără zăbavă la dorita normalizare.

— Aceasta înseamnă... revenirea la faimoasele menu-uri, a căror amintire ne-a melancolizat stomacurile şi ne-a înrăit sufletele?

— Cum doriţi...

Dovlecel se scărpină după ureche ca să cugete asupra răspunsului.

— S'a făcut! — hotărî el în numele celor ce-i dăduseră procură în alb,—şi bătu laba cu Malcaveţ.

— Felicitările mele... şi poftă cât mai mare!

— Prin urmare... toată libertatea în alcătuirea listelor?

— Sluga d-voastră prea plecată!...

— Şi... cât mai puţin zel în... obligaţiile noastre prevăzute în regulament?

— A, nu, nu... Eu... însfârşit... odată ce totul se petrece în cea mai perfectă regulă...

— Am înţeles! Odată ce totul se petrece în cea mai perfectă regulă, ce rost mai are să ne mai vârîm şi noi nasul?...

— Sunteţi foarte îndatoritor...

— Trăiască pacea şi buna învoire între oameni!

— Ura!

Iancu Malcaveţ conduse pe Dovlecel până la ieşire, cu o curtenie ce includea în egală măsură satisfacţia omului practic şi disprețul pentru tânărul intelectual, stâlpul de mâine al societăţii, ce acorda întâietate burţii.

— Hei, ţi-a plăcut cum i-am aranjat şi p'ăştia? — — se adresă el subeconomului închizând din ochiul drept.

— Sunteţi formidabil!

Malcaveţ deveni melancolic.

— Ce să-i faci dacă aşa s'a pomenit!... Putem noi să întoarcem lumea pe dos?...

— Doamne fereşte!

— Şi dacă nu putem, îi dăm înainte aşa cum am învăţat!...

— Absolut!

Fără să mai pronunţe alt cuvânt, Malcaveţ porni grohăind spre uşă, abia încăpând în piele-i de atâta fericire. Iar Radu Spirache rămase să-şi sugă

cheutorile gurii şi să reflecteze de unul singur asupra statorniciei moravurilor şi năravurilor, şi asupra rapoartelor pe care urma să le ticluiască de urgenţă.

2.

Stela Iliescu şi Tinca Sipică se zăriră de departe şi abandonându-şi direcţiile în care mergeau, îşi îndreptară paşii una către alta.

— Tocmai îi găsisem fotografia! — îşi arătă interna bucuria şi necazul, cu o drăgălăşenie care stârni admiraţia şi părerea-de-rău a servantei.

Tincuţa smulse aproape petecelul de hârtie din mâna viitoarei doctoriţe. Era o fotografie decupată dintr'o revistă literară, având dedesupt numele adevărat al scriitorului.

— Parcă ar arăta mai bine în poză... — îşi exprimă fata decepţia, în vreme ce sorbea din ochi imaginea iubitului plecat.

— Spune drept, Tincuţo, regreţi mult că s'a dus?... — o ispiti Stela Iliescu, dispusă să-i înţeleagă şi să-i împărtăşească o foarte firească durere.

Tincuţa lăsă privirile în pământ, ca să nu întâlnească pe ale domnişoarei, şi răspunse simplu şi fericită:

— Mi-a lăsat adresa...

Apoi, ca şi când s'ar fi speriat de propriile-i cuvinte, izbucni brusc într'un râs ca un chiot şi o sbughi în direcţia farmaciei. Interna o urmări din ochi, admirându-i încă odată desăvârşirea formelor, într'adevăr de invidiat, apoi, după o scurtă

ezitare, îşi îndreptă şi ea paşii spre cancelaria administrativă. Voia să vadă dacă fugarul e trecut în cartea de telefon, ca să-l cheme şi să-i spună „numai atât": că i-a descoperit fotografia în respectabila-i colecţie de imagini scumpe sau numai simpatice, dovadă incontestabilă că memoria d-sale s'a dovedit încă odată minunat de solidă, — şi... să-i solicite un autograf.

SFÂRŞIT.

Bucureşti, 2 Septemvrie 1947.

CUPRINSUL

Pagina

Cap. I. — Cocoşatul suspect 7

„ II. — Şoareci de spital 28

„ III. — Nepoţii lui Hipocrate 73

„ IV. — Furtuna 94

„ V. — La cârciuma lui Brânzoi 113

„ VI. — Adu-ţi aminte de moarte 148

„ VII. — Cei trei muşchetari 161

„ VIII. — Somnambuli şi stafii 172

„ IX. — Obsesie 230

„ X. — O consultaţie gratuită 245

„ XI. — Iancu Nebunul 251

„ XII. — Surpriza 281

Tipărită de
Editura F O R U M
în luna Noembrie 1947

ALTE LUCRĂRI APĂRUTE ÎN

EDITURA FORUM

DEMOSTENE BOTEZ
OAMENII DE LUT

EMIL DORIAN
OTRAVA

VICTOR EFTIMIU
O DRAGOSTE LA VIENA

SANDA MOVILĂ
MARELE OSPĂȚ

HENRIETTE IVONNE STAHL
MAREA BUCURIE

SORANA GURIAN
ZILELE NU SE ÎNTORC NICIODATĂ
ÎNTÂMPLĂRI DINTRE AMURG ȘI NOAPTE

IONEL TEODOREANU
MASA UMBRELOR

Nr. 70 Lei 250